FRAGMENTA
VERSIONIS SACRARUM SCRIPTURARUM LATINAE
ANTEHIERONYMIANAE
E CODICE MANUSCRIPTO

ERUIT ATQUE ADNOTATIONIBUS CRITICIS INSTRUXIT

ERNESTUS RANKE.

EDITIO LIBRI REPETITA, CUI ACCEDIT APPENDIX.

VINDOBONAE,
APUD GUILELMUM BRAUMUELLER.

MDCCCLXVIII.

Praefatio.

Quod poeta fatur, sua libellos habere fata, id quam verum sit, hoc ipso qui oculis tuis subiectus est libro, lector benevole, me scias largiter expertum. Nam maiores e quibus constat partes, postquam variis apud Academiam Marburgensem datis occasionibus praeteritos per annos a me editae fuerunt, partim correctas partim auctas ante hos fere octo annos librario quidem commercio commisi, externis vero causis quas referre longum est evenisse doleo, ut in eadem ista ubi impressae erant urbe otiose degentes usque ad hunc diem exceptis exemplaribus triginta duobus praeter amicos meos fere nemini innotuerint. Nimirum ea ipsa, quae illis insunt, antiquitatis monumenta diuturnae nocti modo erepta quum claris diei radiis desueta essent ad veteres tenebras mihi videntur refugere voluisse. Cui fraudi praeventum est ope egregia *Guilelmi Braumüller,* nominatissimi bibliopolae Vindobonensis, qui librum appendice auctum denuoque editum doctorum hominum necessitati offerendum curavit.

Quam ad rem iam suo illum apparatu instructurus, quoniam haec vetera latinae versionis s. scr. antehieronymianae fragmenta ulla apud homines doctos commendatione non magis egent, quam quaedam argentea vel aurea vasa ex terrae latebris nuper effossa, utpote quae pretium suum per se ipsa exhibeant[1], equidem nil aliud faciendum existimo, nisi ut quae in tractandis illis secutus sim principia breviter edisseram.

Inter quae quod primum est, ut quae eduntur summa fide edantur, id quum a doctis nostrae aetatis hominibus ad ipsam scripturae formam ipsaque, quibus sermo interpungi solet, signa merito extendatur, tabulis tribus lapidi incisis literarum quibus fragmenta perscripta sunt characteres tibi repraesentavi, totumque eorum textum ad modum versuum in codice manuscripto exaratorum signorumque ibidem datorum quam accuratissime exhibui. Cui rei ut nunc prorsus satisfaciam ex te peto, ut puncta in hac editione omissa addas vocabulis DATAS fasc. I. p. 32, v. 18; PRAECIPIO ib. p. 36, v. 23; IACOB, EIUS et SUNT p. 37, v. 13. 19. 23; deleas vero puncta falso addita vocabulis REDIGANTUR p. 31, v. 12; SUAS et SUNT p. 37, v. 18 et 19; IUDICIUM et IGITUR p. 38, v. 5 et 22.

Deinde quum vetus s. scr. versio latina ea sit versionis Alexandrinae filia, ex qua matris imaginem vertendo idiomate facillime possis assequi, quo fit ut unusquisque illius codex ms. fere eadem dignitate gaudeat, qua authentica huius documenta fruuntur, nil habui antiquius, quam ut fragmentorum meorum textum cum textu parallelorum versionis LXXviralis locorum componerem,

subtiliter exploraturus tum quae universa inter hanc et illa ratio intercedat, tum quibusnam potissimum istius codicibus mss. fragmenta respondere videantur. Qua in re quid adhibitis quidem iis, quae in opere Holmesiano porriguntur, adminiculis tum de praestantissimis codicibus Vaticano et Alexandrino (non omisso Sinaitico), tum de reliquorum grege numeroso exploraverim, in ultimis fasc. II. paginis atque in append. p. 31 et 32 scriptum reperies; ubi quod statui, bibliorum codices antiquos non ex toto eorum quae continent complexu, sed secundum potiores partes singulas, ut quarum indoles inter se differat, comparandos atque in iudicium vocandos esse, spero fore ut a viris artis criticae peritis comprobetur.

Itaque postquam fragmentis meis respondentes Alexandrinae versionis locos apposui, ab altero illorum latere binas quae ex Hieronymi operibus hauriuntur latinas versiones addendas duxi, alteram quae in illius commentariis prostat antiquam ecclesiae latinae versionem, quam ab ipso emendatam esse suo loco demonstravi, alteram quam ab Hieronymo ex hebraeo codice confectam esse constat. Quas qui cum textu nostro comparaverit, duplex eruditissimi Patris meritum, quo vel eam quam suo tempore in ecclesia latina vulgatam repperit versionem ad altiorem rectitudinis gradum promoverit vel iusta ductus ratione novae s. scripturarum editionis ergo ad ipsum V. T. textum originalem reversus fuerit, rectius aestimabit sive quos ecclesia illius ope in percipiendo rerum biblicarum intellectu progressus fecerit facilius emetietur.

Sed reliquorum quoque linguae latinae Patrum scripta (auctore maxime Sabaterio) ad opus nostrum perficiendum eo consilio arcessivi, ut si qui eandem versionem, quae fragmentis exhibetur, viderentur in sua vertisse, ea re nos tum de regione ecclesiae in qua illius usus floruerit, tum de ratione qua fuerit a singulis tractata certiores redderemur.

Denique quaerentes, cuius indolis haec versio sit, verborum a solitis grammatices regulis lexicorumque finibus recedentium exempla attulimus eumque, qui illius est, quasi genium paucis describere sumus exorsi; quae res non modo theologorum est, sed ad eos quoque videtur pertinere qui linguae latinae historiam voluerint indagare. Nam si verum est, quod aliqui non sine veri specie coniecerunt, antiquam s. scr. versionem latinam in septentrionalibus Africae plagis ortam esse, sequetur, eam sermonis popularis qualis secundo vel tertio post Christum saeculo illis in partibus obtinuit vestigia comprehendere.

Fragmentorum indicem habes in fasc. II p. ultima, cui ex appendice addas

Ez. XLII, 5. 6 p. 3 et 11
» » 14 p. 4 et 11
» XLIV, 19 — XLV, 1 p. 5 et 11
» XLVI, 9 — XLVII, 12 p. 7 et 16,

quibus illa aliqua ex parte feliciter suppleri videbis. His ergo benevole utere mecum.

Scripsi Marburgi Non. Apr. MDCCCLXVIII.

FASCICULUS PRIMUS.

Latinos s. scripturae codices exeunte quarto post Christum n. saeculo librariorum vel inscitia vel incuria summopere fuisse depravatos, e multis patrum celeberrimorum testimoniis ne dicam querelis unicuique rerum ecclesiasticarum non incomperto quum sit notissimum, vetera decantare videretur, si quis longis ad eam rem demonstrandam uteretur argumentis. Illud enim ipsum postquam animadvertit Hieronymus Stridonensis permotus est, ut non solum Veteris Testamenti versionem latinam ad hexaplarem Origenis τῶν ό editionem, Novi vero interpretationem ad codices graecos emendaret, sed etiam volumina s. scr. hebraea ex originali idiomate in latinum sermonem verteret. De qua re ipse in libro quem anno p. Chr. n. CDII contra Rufini invectivas scripsit *mihi non licebit,* inquit, *post Septuaginta editionem, quam diligentissime emendatam ante annos plurimos meae linguae hominibus dedi, ad confutandos Judaeos etiam ipsa exemplaria vertere, quae ipsi verissima confitentur? ut si quando adversum eos Christianis disputatio est, non habeant subterfugiendi diverticula, sed suomet potissimum mucrone feriantur.* 1) Quod opus quamvis suo tempore, quae est in humano genere vetustatis consuetudo, haud exiguam aliquorum incurreret reprehensionem atque invidiam, ita ut ipse Hieronymus *cujus studium fuit, omissa repetere, depravata corrigere, et sacramenta Ecclesiae puro et fideli aperire sermone, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus reprobaretur,* 2) saeculorum tamen progressu ad summum auctoritatis ecclesiasticae fastigium evectum esse constat. Quo factum est, ut paucis quibusdam scripturarum s. partibus exceptis, quas Ecclesia Romana usque ad hunc diem secundum antiquam versionem legere consuevit, i. e. Psalterio, libris Sapientiae, Ecclesiastici, Maccabaeorum, nonnullis librorum Estherae ac Danielis capitibus, epistola Jeremiae et propheta Baruch, 3) illa ipsa qua ante Hieronymi aetatem quicunque latine loquebantur christiani usi sunt versio, non solum ex consuetudine sensim sensimque in desuetudinem abierit, sed temporum injuria fere tota disparuerit.

Cap. I. De antiquae latinae sacr. liter. versionis interitu brevis prolusio.

1) Hieronymi opp. ed. Maur. IV. 2, p. 463.
2) ib. I, prol. p. 2, 6; p. 798.
3) cf. Flamin. Nobilii praefationem veteris Test. secundum LXX latine redditi, Rom. 1588: cf. item Ang. Maii Spicil. Rom. IX, append.; Sabaterii Bibliorum lat. version. II, p. 389.

Cap. II. Quid viros doctos ad restituendae illius versionis conatum impulerit.

Quae cum ita sint neque ullo modo negari queat, id quod melius est, jure suo praeferri minus bono, res admodum mirabilis alicui facile videatur, quod summi nominis aliqui viri docti, Nobilius Flaminius, Blanchinus, Sabaterius, alii, ad restituendam illam quae perdita est s. scripturae versionem antehieronymianam studiose accincti eximiam impenderint industriam. Si eos, qui Hieronymi fuerunt aequales juste notandos censueris, quod oblatam sibi meliorem bibliorum interpretationem non statim arripuerint, facile induceris ad accusandos crimine contrario hos, qui quum meliora in manibus tenerent, ad viliora postquam temporum cursu pessundata erant restauranda maximam virium intentionem adhibuerint.

Inquiramus igitur, num justa quaedam illos meditatio ad suscipiendum opus difficillimum impulerit, an quae omni aevo hominum doctorum morbis accenseri debet, irresistibilis quaedam ostentandae eruditionis prurigo seduxerit.

Ac primum quidem in rebus omnium gravissimis fore versionis antehieronymianae restitutionem pro certo staret, si verum esset, quod Blanchinus et alii statuunt, illam principio nascentis ecclesiae a nescio quo Apostolorum aequali sapienter esse elaboratam. Legimus apud illum, postquam ad gentes occidentalis plagae in christiana religione instituendas missi essent Apostoli, prodiisse statim latinam Novi Testamenti interpretationem, quae exemplar autographum fideliter exhiberet [1]). Quae sententia si firma staret, dici non potest, quantum utilitatis et nobis afferret et posteris. Cur de librorum sacrorum origine apostolica atque integritate defendenda protinus meditaremur et sudaremus? Profecto sufficientem ejus rei causam non haberemus. Nempe si ad apostolicos scriptorum apostolicorum interpretes decurreretur, omnis lis ad exitum foret perducta, omnis dubitatio soluta, omnis scrupulus ex animis evulsus. Sed nostro tempore iis qui sapiunt insinuetur vix oportet, haec in audaci magis conjectura posita esse, quam in firmo rerum fundamento exstructa. Vetustam quidem admodum fuisse Novi Test. e graeco sermone in latinum versionem, tum Augustinus testatur dicendo, ut cuique primis fidei temporibus in manus venerit codex graecus et aliquantulum facultatis sibi utriusque linguae habere videretur, ausum esse interpretari [2]), tum Hieronymus affirmat praedicans, ea versione nascentis ecclesiae fidem roboratam esse [3]); sed a viris apostolicis sive apostolorum aequalibus factam illam esse, praeterquam quod ejus opinionis demonstratio neque allata est neque unquam potest afferri, eo minus persuaderi possumus, quia non solum primo, sed etiam altero post Christum saeculo tam frequens erat graeci sermonis in Italia usus, ut, quod exempli afferendi gratia dicimus sedente in cathedra urbis Romae ecclesiae Pio episcopo i. e. quinto sextove secundi saeculi decennio Hermas pastorem suum non latinis, sed graecis literis exararet. Qua de causa Blanchini sententia vix majorem probabilitatis laudem meruerit, quam Isaaci Vossii viri ceteroquin laudatissimi opinio, qua Veteris Test. interpretationem latinam jam ante apostolorum aetatem confectam fuisse praepropere conjecit [4]).

---

1) Evang. quadrupl. proleg. p. 66, ubi de codice evangeliorum Vercellensi fertur judicium.

2) de doctr. christ. II, 11, 16.

3) praefat. in Paralip. ad Chromatium, opp. I, 1022.

4) De Sibyllinis oraculis, c. XIII. Invenis hoc opusculum, a. 1672 scriptum, in Isaaci Vossii variarum observationum libro, Londini 1685. Rem attingere maluit, quam demonstrare. Etenim de loco quodam Deutero-

Qua de causa multo rectius mihi tum Blanchinus tum alii viri docti versionis antehieronymianae laudem ex illius usu apud Patres frequentissimo atque efficacissimo videntur repetiisse. Inter quos tamen Sabaterius leviter notandus est, qui summo illius laudandae studio incensus justo admirabiliora de ea profert. Etenim hujus verba praedicat fuisse arma illa victricia, quibus tot annis catholica res steterit, quibus de errorum ac vitiorum monstris toties triumphaverit; his Tertullianum declamat contra Marcionem, Valentinum, Praxeam aliasque veritatis pestes feliciter pugnasse; his magnum Augustinum victricem Christi gratiam a Pelagianorum telis vindicasse; his Manichaeos, Donatistas, Arianos innumerosque alios sanioris doctrinae adversarios debellasse; his armis ecclesiae latinae patres ac doctores sua singulos aetate dogmata fidei confirmasse; his verbis morum praecepta tradidisse et pietatis officia christianos docuisse; his vitae verbis christianos, quot millia sex prioribus saeculis in coelum sint recepti, fide fuisse imbutos.[1] Itaque tales cogitationes videmus hominis pii ac docti animo obversatas esse, quum eruditae perscrutationis suae opus paene infinitum aggrederetur; tales suspicandum est ipsi vim atque constantiam impertiisse, postquam suos illi humeros subjecisset; et quis erit qui quum talia proferri audierit, aliquid contradicere non religioni paene ducat? Et concedamus prorsus Sabaterio oportet, dulcissimam fore antiquitatis sacrae amatoribus si exerceri posset lectionem eorundem verborum biblicorum, quae ante tot saecula cum patres nobilissimi legerunt, tum universa fidelium in ecclesia occidentali multitudo in se recipere consuevit. Sed in iis quae Sabaterius de haereticorum debellatione ac de morum dogmatumque christianorum traditione infert, dubitari nequit quin sacrae scripturae interiorem virtutem, cui omnes hi eventus adscribendi sunt, cum mera ejusdem versione confuderit, et huic donaverit, quae illi competunt. Ceterum si ea omnia de ipsa versione antiqua recte praedicarentur, qua demum arte Hieronymus, qui novam interpretationem condidit, excusari, vel serioris aetatis ecclesia, quae Hieronymianam vetustae praetulit, a crimine injusti rerum novarum studii defendi posse videretur, profecto nescio. Modestius igitur si judicamus, veritatem tutius assequemur. Simpliciter jam ante haec tria fere saecula Flaminius Nobilius magno doctos piosque homines desiderio affectos fuisse dicit, illam qua latini patres ante beati Gregorii tempora privatim publiceque ad fidei doctrinam moresque formandos

---

nomii verba faciens, quem dicit recte redditum esse in veteri versione latina, addit: „aequali aut etiam antiquiore temporibus Apostolicis", cf. p. 268. Quae supra posui, eorum bonum testem in medium vocare juvat, Joh. Millium, qui in Nov. Test. prol. 377. 378 haec habet: Fidelibus nimirum, qui jam Romae agebant, advenis Judaeis, Aegyptiis, aliis, lingua Graeca familiariter nota erat ac plane vernacula. Quod idem de provincialibus aliarumque quarundam orbis partium Christianis dicendum. Notum illud poetae: Nunc totus Grajas habet orbis Athenas (Juven. Sat. 15). Sed et Hieronymus de orientalibus etiam sui aevi, Sermone Graeco, inquit, omnis loquitur oriens (Comment. in Galat., lib. II. prooem.). Non statim igitur, sed post annorum complurium intervallum a suscepta fide Christi, deliberatum credibile est de translationibus Bibliorum in usum publicum conficiendis. Ipsam hanc Italicam, cum apud Italos, et auspiciis, ut omnino credibile est, Ecclesiae Romanae prodierit, vix certe est ut editam censeamus ante tempora Pii Papae. Erat quidem is cum Italus gente, tum et Latinorum primus (ipsi enim Pontifices hucusque Graeci fuerant) qui diutius paulo, per annos dico quindecim Ecclesiae res administrarat. Neque absimile veri est, ab ipso demum procuratam fuisse hanc versionem aut saltem aliquam ejus partem.

1) Bibliorum s. latin. vers. antiq. Tom. I. in dedic. ad ducem Aurelianensem.

usi essent, versionem integram legendi: quippe sine qua praeclarae illorum lucubrationes vix aut ne vix quidem percipi interdum possent. [1]) Id quod Blanchinus postea repetiit, dicendo, antiqua versione si adhuc superstes esset vel posset restitui, sanctos patres quattuor priorum saeculorum mirifice illustratum iri. [2]) Quod quam verum sit, facile docemur patrum dictis fere innumeris, quibus sacrae scripturae verba non tam citantur, quam levi allusione tanguntur vel obscure innuuntur: quae, nisi ipsum textum illorum animis obversatam bene cognoveris, nullo modo recte intelliges; perfecte vero perspicies textu ad comparationem adhibito. Verumtamen haec latius extendenda existimo. Nam quum inter unumquemque librum ejusque versionem ea intercedat ratio, ut facillime ex versione appareat, rectene ipsius libri sententiae ab interprete iisque, qui eum sequuntur, intellectae sint, an minus, ex sacrae scripturae versione antiqua, etiamnum si exstaret, accurate supputari posset, ad qualem usque rerum biblicarum cognitionem et patres et alii, quicunque illis saeculis s. scripturam legebant, progressi fuerint. Etenim quod ad obscuriores maxime vel novi vel veteris Testamenti locos attinet, si antiquam eorum versionem haberemus, statim videre nobis liceret, non solum, num bene an male, sed in universum, qua tandem ratione sacrorum auctorum sententiae a priscis hominibus fuerint perceptae; quae res, quantum ad perspiciendam internam antiquitatis christianae historiam allatura foret utilitatis dici non potest. Praecipue dogmatum atque moralium placitorum explicationi historicae, qua disciplina ad cognoscendam rem christianam si bibliorum ipsam exegesin excipis vix ulla gravior existit, integro versionis textu multum lucis affusum iri, facile eruditis patebit.

Accedit, quod viri docti spem, quae de facta illius restitutione animo concipi potest, intra hos fines non coercuerunt, sed ad plures etiam ab illa magisque universales fructus diffuderunt exspectandos. Nam primum quidem a non paucis bene intellectum est, latinae versioni antehieronymianae, licet multis hic illic labeculis adspersa sit, suam esse ad dijudicandum Novi Testamenti textum originalem vim atque utilitatem: utpote quae ex codicibus fluxerit, quorum origo ab aetate patrum apostolicorum longinque non distet. Ex quibus tum Millium nomino, qui tanti eam aestimavit, ut quae illa haberet genuina et quibus graecis latina responderent, sedulo assequi studeret[3]), tum Tischendorfium nostrum, virum inter nostrates multis nominibus clarum, qui sese, ex quo tempore operam dederit, ut graecum Nov. Test. textum ad integritatem suam revocaret, intellexisse profitetur, insigne ejus rei subsidium in antiquis interpretationibus latinis positum esse. [4]) Neque vero aliter de utilitate critica earum versionis antiquae partium, quae Veteris Test. libros continent, judicari testes sunt ii, qui nostra aetate in afferendo ad textum septuagintaviralem apparatu critico lucubraverunt. De qua re cum alios, tum celeberrimum nostri saeculi virum Romanum, Angelum dico Maium, verba fecisse, non sine voluptate deprehendimus. Qui ubi de codice quodam antiquissimo agit, in quo se largam versionis antehieronymianae segetem invenisse laetatur, recte ait, illius usum non solum in latina archaeologia fore insignem, verum etiam in graeca, bene statuens, haec fragmenta latina multum conferre ad ipsum

---

1) Praefat. Veteris Test. secund. LXX lat. redditi. Eadem referuntur in Ang. Maii Spicil. Rom. IX. app. p. I.

2) Evang. quadr., in epist. dedic. ad Joan. V p. 6.

3) Nov. Test. proleg. 377—605, inprimis 380.

4) Evang. Palat. praef. 1.

LXX. viralem textum ab amanuensium ac temporum varietatibus discernendum recteque constituendum.[1]) Jam vero illius textus, ab apostolis saepissime in rem christianam adhibiti, talis ac tanta est gravitas, ut qui perscrutandis enarrandisque scriptis apostolicis inhaerent, nullatenus illius usu carere possint. Itaque si quid reperiatur, quod vel ad illum rectius legendum vel ad ejus historiam accuratius constituendam suppetias afferat, quamvis nisi cautissime in usum verti non possit, elucet doctis s. scr. lectoribus semper gratum fore atque exoptatum.

Unde sequitur, illorum virorum non modo comprobandum esse consilium, sed operam etiam quomodocunque fieri potest, vel continuandam vel promovendam. Idque eo magis, quo certius est, implicatiores de antiquae versionis origine atque indole quaestiones, antequam tota illa recuperata compluribusque sit exemplaribus repraesentata, expediri non posse. Inter quas, quae jam longo inde a tempore archaeologos exagitavit, quaestio de Itala, Augustini illa ut verbo utar alumna, cum per eorum audaciam qui eam exstitisse negaverunt, oppositamque aliorum temeritatem qui unamquamque veteris aevi versionem ab Hieronymiana diversam pro Itala venditare gestierunt, tum per novissimam Reussii conjecturam, qui Augustino quum de Itala loqueretur, Hieronymi interpretationem coram oculis versatam esse ingeniose suspicatur,[2]) tantam difficultatem vel certe tam latum dubitationis ambitum assecuta est, ut ab iis, qui otio ad conscribendos tomos sufficiente non fruuntur, satius evitetur quam obiter tangatur atque ventiletur.

Sed quid illi praestiterint si quaesiveris, respondeo, multum sane et quod admiratione nostra dignum sit. Cap. III. Quid potissimum in restituenda illa a viris doctis praestitum sit

Nam primum quidem e codicibus mss. aliquos viri docti vel Novi vel Veteris Test. ediderunt libros, qui illius interpretationis sunt documenta. Martianaeus e codd. Germanensi et Corbeiensi evangelium Matthaei et epistolam Jacobi vulgavit[3]), evangelia IV ex ms. Colbertino, adhibitis etiam Corbeiensibus, Germanensibus, aliis, Sabaterius luci dedit,[4]) eademque ex codd. Vercellensi, Veronensi, et Brixiano, recuso praeterea Martianaei cod. Corbeiensi, Jos. Blanchinus edidit[5]), ex cod. Palatino Tischendorfius eruit[6]), acta apostolorum ex codice Laudiano Hearnius descripsit[7]) et post illum Sabaterius bibliis suis inseruit[8]), epistolas Paulinas idem ex codd. Claromontano et Germanensi hausit[9]), multo vero accuratius splendidiusque nostrae aetati Tischen-

---

1) Spicileg. Rom. IX. append. p. V.

2) Histor. sacrarum Novi Test. scripturarum edit. II. p. 428.

3) Vulgata antiqua latina et Itala versio ev. sec. Matthaeum et epist. canon. Jacobi ed. Jo. Martianay. Paris 1695. cf. ejusdem Remarques sur la version Italique de l'Evangile de St Matth. qu'on a découverte dans de fort anciens Mss. Paris 1695.

4) Bibliorum s. latinae versiones, Remis 1743. Parisiis 1751. Tom. III, p. XXXIII.

5) Evangeliarium quadruplex latinae versionis antiquae seu veteris Italae, nunc primum in lucem editum ex codd. mss. aureis, argenteis, purpureis aliisque plus quam millenariae antiquitatis a Jos. Blanchino Veronensi, Romae 1749.

6) Evang. Palatinum ineditum sive reliquiae textus evangeliorum latini ante Hieron. versi ex codice Palatino purpureo quarti vel quinti p. Chr. saeculi nunc primum eruit atque edidit C. Tischendorf, Lips. 1847.

7) Acta apostolorum graeco-latina ... e cod. Laudiano characteribus uncialibus exarato et in bibliotheca Bodlejana adservato descripsit ediditque Thomas Hearnius, Oxonii 1715. Solam versionem lat. repetiit Hwiid in libello critico de indole cod. Nov. Test. bibliothecae Caesareo-Vindobonensis Lambecii, Hafniae 1785.

8) Bibl. s. lat. III, p. 493. 9) ib. p. 591.

dorfius restituit.[1]) Sed haec attigisse satis est, quoniam qui modo nominatus est vir doctissimus in prolegomenis ad Novi Test. editionem Lipsiensem alteram de codicibus ipsis, in quibus versiones antehieronymianae continentur, breviter quidem sed accurate egit.[2]) Unde patet, Novi Test. paucos inveniri libros, quorum vetus interpretatio e codicum tenebris diei nondum sit reddita. Econtra eorum, qui Veteris Test. versionem antehieronymianam exhibeant, dolendum est magnam esse penuriam, immo maximam. Nam e tota librorum Vet. Test. historicorum serie praeter librum Esther, e ms. Corbeiensi a Sabaterio editum[3]) et cantica, quae Exod. XV, Dt. XXXII et I Samuel. II leguntur, in compluribus mss. obvia et post Blanchinum[4]) a Sabaterio edita[5]), nihil ad nostram aetatem pervenit. Psalmorum quidem plures uno codd. vetustissimi superstites sunt,[6]) sed Jobi, Proverbiorum, Ecclesiastae atque Cantici canticorum versio antehieronymiana aetatem non tulit; nec magis si nonnulla Jesaiae, Habacuci, Jonae et Jeremiae capita, quae vel Thomasius[7]) vel Blanchinus[8]) vel Sabaterius ediderunt,[9]) et fragmenta quaedam, quae nostro saeculo Federus in codice rescripto Herbipolensi repperit atque eruit, Munterus vero publicavit,[10]) exceperis, prophetarum antiqua interpretatio superstes est.

Largior quidem librorum apocryphorum messis conservata nobis est: nam Tobiae atque Judithae versionem antiquam duo exhibent mss.,[11]) Baruchi atque librorum Maccabaicorum interpretationem tum Vulgata nova etiam continet, tum nonnulli codices suo modo praebent[12]), sed haec talia non sunt, quae de canonicorum librorum jactura consolari nos possint.

Qua de causa antiquitatis investigatores ne ulla superesset via, qua non uterentur, ad opus aliud suscipiendum licet immensae fere industriae atque laboris esset, accincti sunt. Patres enim qui ante Gregorium fuerunt omnes adierunt atque ex eorum scriptis tantum non innumeris quaecunque ad restituendam versionem veterem faciebant, sedulo collegerunt atque composuerunt. Inter quos tempore quidem primus Nobilius fuit, qui quum id ageretur, ut Sixtina textus LXX. viralis editio versione latina instrueretur, non proprio Marte textum graecum interpretatus est, sed ubicunque potuit versionem ex laciniis antiquae interpretationis apud Patres latinos obviis consarcinavit. Multo majorem vero et nominis et meriti celebritatem monachus ille ordinis Benedictini assecutus est, quem jam plus semel nominavi, Petrus Sabaterius, qui tertio et

---

1) Codex Claromontanus sive epistolae Pauli gr. et lat., ex cod. Parisiensi celeberrimo, nomine Claromontani plerumque dicto sexti ut videtur p. Chr. saeculi nunc primum edidit C. Tischendorf, Lips. 1852.

2) cf. p. LXXXIII—LXXXV. Ceterum Eichhornii isagogen in Nov. Test. adeas, IV, p. 373—376. Quae Guericke in Isag. ed. II, p. 705 de fragmento ev. Marci Pragensi profert, erronea. Illud enim Hieronymianam continet versionem, cf. Michaelis, biblioth. orient. et exeget. XIII, p. 109. 114, ejusd. isag. ed. IV, p. 469. 1075.

3) Bibl. s. lat. I, p. 791. Libri Esther fragmenta ante Sabaterium cardin. Thomasius ediderat, Blanchinus recudenda curaverat, cf. Vindic. canonicarum script. p. CCXVIII.

4) Vindic. p. 259.

5) Bibl. s. I, p. 163. 385.

6) cf. Blanchini vindic. canon. scripturarum Rom. 1740: psalterium duplex cum cantico (e cod. Veron. erutum), Sabat. bibl. II, 1 (e cod. Germanensi editum).

7) in Antiphonario Rom.

8) Vindic. p. 270.

9) Bibl. s. II, p. 525. 732. 938. 966.

10) Fragmenta versionis antiquae latinae antehier. proph. Jeremiae, Ezechielis, Danielis et Hoseae, Hafniae 1819.

11) Sabat. bibl. II, 706. 744.

12) ib. 736. 1013, cf. Blanch. Vindic. p. CCCIII.

quarto saeculi superioris decennio primum Parisiis tum Remis degens immensum opus versionum antiquarum ex scriptis Patrum latinorum hauriendarum atque concinnandarum suscepit ac quantum fieri potuit perfecit. Libros igitur Tertulliani, Novatiani, Cypriani, Lactantii, Juvenci, Julii Firmici, Luciferi Calaritani, Hilarii Pictaviensis, Zenonis Veronensis, Phoebadii Agennensis, Victorini Afri, Ambrosii, atque illius scriptoris, quem Ambrosiastrum appellant, Hieronymi, Augustini, Philastrii Brixiensis, Paulini Nolani, Hesychii Salonitani, Chromatii Aquileiensis, Pauli Orosii, Marii Mercatoris, Fastidii Britannorum episcopi, aliorum, quorum grandem seriem vel enumerare longum est, revolvit, versavit, excussit, haud omissis vel haereticorum scriptis, Fausti, Fortunati, Parmeniani et qui reliqui fuerunt, vel libris ecclesiasticis qui sine auctorum nominibus circumferebantur, Missalibus, Lectionariis, Breviariis. Quaecunque in hac librorum silva versionum antehieronymianarum fragmenta invenit, ea omnia una cum reliquiis quas ex codd. mss. comparaverat, ita composuit, ut primum versionis antiquae textus ipse exhiberetur, deinde observationes quae ad eum illustrandum facerent, adderentur, denique ad comparationem versionis Hieronymianae facile instituendam Vulgatae novae textus apponeretur.

Cap. IV. Qua in re excellentissimi restitutoris summus error existat.

Quae licet ita sint comparata, ut Sabaterius improbi illius qui omnia vincit laboris indefessaeque industriae ac sedulitatis exemplum omni aetati venerandum praebuerit, tamen non pauca sunt, in quibus illius opus tum correctione tum promotione egere videatur.

Namque ut de iis primum breviter agam, quibus opus promovendum esse arbitror, ea Sabaterium si inter vivos etiam esset, sine dubio non modo admissurum sed summo studio ambabusque uti loquuntur manibus arrepturum esse existimo. Dico patrum latinorum opera illius aetate nondum reperta, nostris temporibus luci reddita; inter quae praecipuum locum ea tenent, quae Angelus Maius vel in Scriptoribus veteribus vel in Spicilegio Romano vel in Nova Patrum bibliotheca edidit: Victorini commentarii ad Pauli epistolas, Arriana fragmenta sive commentariorum in Lucam sive tractatuum dogmaticorum, Nicetae Aquileiensis libri ad Neophytos, Augustini homiliae plurimae antehac non vulgatae, denique libri de speculo, quod opus si Augustini non est, sine dubio aetatis est Cassiodoro superioris. Namque quum in his omnibus pleraeque veteris versionis reliquiae inveniantur, tum plurimae atque utilissimae in Speculo existunt, quem librum Angelus Maius eam ipsam ab causam, quo facilius ab hominibus doctis in usum criticum adhiberetur, bis edendum curavit. Quibus si addideris, quae Muenterus ex fontibus juris Romani, ex collatione legum Mosaicarum et Romanarum, ex Codice Justinianeo et Decreto Gratiani vel ipse collegit vel ut colligerentur suasit, grandem habebis materiem, qua quae Sabaterius imperfecta reliquit, non quidem perficias, magnopere tamen augeas atque eleves.

Tum vero si quis illius opus ad perfectionem promovere voluerit, innumeros Patrum locos, qui ibi congesti atque coacervati inveniuntur, tantum abest ut intactos relinquere possit, ut secundum certam quandam normam ordinare sive exstruere debeat. Etenim fuisse quidem aliquod Sabaterii consilium, quod in componendis illis citationibus secutus sit, non negaverim; sed nego rectum fuisse. Notissimo enim Augustini dicto, quod de doctrina christiana II, 15 legitur: *In ipsis interpretationibus Itala caeteris praeferatur, nam est verborum tenacior, cum perspicuitate sententiae,* Sabaterius ita quasi accensus fuit, ut Italae cognoscendae, Italae reperiendae, Italae describendae ac divulgandae summo ardore semper flagraret. Aliquibus igitur indiciis constitutis,

quibus Itala versio dignosci posset, Patrum prata sedulissimae apis instar pervolavit et quoscunque Italae flosculos sibi invenisse videbatur, unum in textum composuit, reliquas vero s. scripturae particulas in rudem indigestamque notarum molem rejecit. Quod licitum ipsi fuisse videretur, modo obtineri possent, quas de Italae signis et coloribus statuerat, regulae. Sed quoniam in toto literarum patristicarum orbe unicus ille locus Augustineus est, in quo de Itala versione sermo sit, eae omnes ita comparatae sunt, ut aut veritatem non contineant, aut si quid veritatis habent, ad judicium de singulis locis ferendum minime sufficiant. Nam ut supponamus (de quo Reussium quidem dubitare supra diximus), per Italam ab Augustino versionem s. scr. antehieronymianam quandam intelligi, illa ejusdem descriptio eatenus quidem utilis videtur esse, ut si qui nobis integri codices latini superessent, quorum alter textui graeco inhaereret, alter minus bene graeca exprimeret, nos de titulo Italae versionis illi tribuendo, huic vero denegando dubitare vix possemus. Sed quod ad rem ipsam spectat, si exempli gratia duas singulorum quorundam s. scripturae versuum versiones inter se dissidentes apud Patres inveneris atque definire volueris, utra ad Italam pertineat, ad hanc quaestionem dirimendam norma illa minime satisfacit. Primum enim utraque, licet altera ab altera diversa sit, fieri potest, ut pari rectitudine textus graeci vocabula exhibeat, quod si evenit, lances aeque pendent. Deinde si vel maxime eorundem verborum duplex versio ita fuerit comparata, ut una magis quam altera textui originali respondere videatur, inde per se certo concludi nequit, eam quae accuratior videtur esse, Italae revera esse particulam. Nam praeterquam quod fieri potest, ut s. scripturae versio quaedam quae in universum verborum tenacior est cum perspicuitate sententiae, talia etiam contineat, quae textum originalem ratione liberiori reddant, animadvertendum nobis est, hunc textum LXX. viralem multis in locis ea incertitudine laborare, ut ipsis versionibus antehieronymianis non leve pondus inesse ad restituendum illius tenorem primigenium penes omnes constet. Vides ergo, hanc Sabaterii normam, quam ad discernendas Italae reliquias sibi posuit, licet ex ipso Augustino hausta sit, si ad singula dijudicanda adhibeatur, rem non conficere. Jam vero eam inter omnes, quas vir doctus sibi effinxit regulas praestantissimam esse patet; reliquas manifestum est vel omni aptitudinis specie destitutas. Namque si dicit frequentiori versiculorum distinctione veterem interpretationem ab aliis secerni, quam ad rem commonstrandam Martianaei prolegomena in Divinam Hieronymi bibliothecam laudat, hoc quidem approbare non haesito, sed pro deprehendenda Itala ullam vim habere nego, quandoquidem demonstrari nequit, reliquas quae ante Hieronymum obtinuerunt interpretationes latinas illa distinctionum numerositate caruisse. Cui indicio, e largioribus versuum numeris hausto, omnino nullam concedi posse fidem Sabaterius si ex disciplinae stichometricae historia discere nolebat, per ipsum Martianaeum doceri poterat, cujus ex catalogo de versibus s. scripturarum confecto elucet, complures esse libros qui secundum antiquam divisionem vel parem habuerint versuum numerum ac secundum divisionem in versione Hieronymi assignatam, vel etiam minorem. Ex utraque enim libri Ruth CCL versus fuisse dicuntur, secundi Regum duo millia, Psalterii quinque; sed ex antiqua quum Jeremiae fuerint MMMMLXX, Danielis MDC, duodecim Prophetarum MMMCX, Jobi MDC, Proverbiorum MDC, Ecclesiastae DC, Matthaei MMDC, Marci MDC, Lucae MMDCCCC, Actorum MMDC, prioris ad Timotheum CCVIII, singulis his libris ex Hieronymiana major versuum summa constituta est, Jeremiae MMMMCDL, Danieli MDCCCL,

Specimen membranae Fuldensis codici A. 13. agglutinatae, continens Hos. IX. 4—10.

duodecim Prophetis MMMDCCC, Jobo MDCC, Proverbiis MDCCXL, Ecclesiastae DCCC, Matthaeo MMDCC, Marco MDCC, Lucae MMMDCCC, Actis MMMDC, priori ad Timotheum CCXXX. Neque utiliora sunt, quae ultimo loco Sabaterius Italae versionis proponit indicia ex ipsius textu desumta. Etenim quod dicit Italam, quoniam primum non ex Hebraeo, sed ex Graeca LXX. virali versione derivata sit, tum vero Hieronymi tempore multis aspersa fuerit maculis, bene internosci et discrepantiis ab Hebraeo textu et ipsis quibus patuerit naevis ac maculis, id ad discernendam Italam ab Hieronymiana quidem facit, verum ad discrimen Italae et reliquarum quae ante Hieronymum fuerunt interpretationum constituendum, quippe quae omnes tum ex eodem fonte versionis LXX. viralis fluxerint, tum Hieronymi aetate corruptae fuerint ac violatae, plane nihil neque nobis affert, neque ipsi Sabaterio attulisse videtur utilitatis. Itaque quum quod Sabaterius in consarcinando versionis Italae textu secutus est consilium multo minus bonum atque idoneum, quam ejusdem studium in Patrum scriptis volvendis revolvendisque sedulum propositique tenax fuisse videatur, quaeritur, qua ratione in opere tractando melius feliciusque possit procedi. At enim vero dubitari vix potest, quin totum opus aut mittendum esse existimemus aut ita peragendum, ut quem s. scripturae textum singuli quique Patres suis in provinciis legerint assequamur. Quid enim est, de quo Hieronymus non minus quam Augustinus conqueruntur? Pro varietate regionum dicunt diversa ferri exemplaria. Has ergo varias regiones si visitamus, sive ut magis proprie loquar, si variarum ecclesiae latinae provinciarum Patres scriptoresque legimus, an fieri potest, ut unicum quendam apud omnes s. scr. textum deprehendamus? Nonne varium eum nos reperire secundum varietatem regionum necesse est? Ceterum inter eos, qui unius fuerunt provinciae, saeculorum varietas discrimen peperisse recte dicetur. Itaque haec diversa, in quae accurata Patrum lectio non incurrere nequit, latinorum codicum exemplaria inter se permisceri non amplius licebit, sed alterum ab altero diligenter secerni atque pro sua unumquodque indole arte critica quasi constitui oportebit. Quod antequam factum fuerit, ullam fore in his quaestionibus lucem, vel quae qualisve Itala exstiterit ab ullo viro docto bene sciri posse, a cordatis omnibus nobiscum prorsus negabitur.

Cap. V. Quibus maxime studiis restitutionis opus sit promovendum.

Pretiosum ergo illud aes, quod Sabaterius ex Patrum aurifodinis eruit, tum augendum esse tum melius quam ipse voluit cudendum, formandum atque signandum quum arbitremur, non tamen sumus ii, qui eum nonnisi bona metalla effodisse diei que reddidisse affirmemus. In amplissimo ejus opere sub Vulgatae antiquae titulo non pauca inveniuntur, quae s. scripturae versionis qualis ante Hieronymum fuit documenta non sint. Qua in re tam insignis Sabaterii error exstare mihi videtur, ut quicunque illius opere utitur ut circumspecte legat maxime sit commonendus. Quod ut vere dictum esse demonstrem, nonnulla ex iis allegabo, quae de eximia Hieronymi laude Sabaterius protulit. Recte dicit Hieronymum non tantum in expurgando latineque reddendo, sed etiam in exponendo commentariisque illustrando sacro contextu egregiam navasse operam, aliaque bene multa in lucem emisisse scripta, innumeris scripturarum referta testimoniis. Tum sermonem continuans *Quae quidem testimonia,* inquit, *cum ex Latina interpretatione ad Graecam versionem LXX exacta laudarit s. doctor, haec nos omnia aut saltem quam plurima in opus nostrum retulimus. Illa vero prae caeteris excerpsimus quae in his occurrunt libris, quos ab Hieronymo ante fuisse elaboratos constat, quam ex Hebraeo scripturas sacras latine*

reddiderit. In his siquidem scriptis juxta versionem LXX., ad quam concinnata est antiqua interpretatio, scripturam laudat Hieronymus: quod hic ego tam manifestis ostendere queam indiciis, ferme ut nemini dubitare liceat. In libro I Reg. cap. XXII, v. 18 ita versiculum hunc in ep. ad Marcellam an. 384 de Ephod et Theraphim laudat Hieronymus: Et conversus, inquit scriptura, Doeg Syrus mortificavit ipse sacerdotes Domini et occidit in illa die trecentos quinque viros; sive, inquit, ut in Hebraeo legitur, octoginta quinque — Concinit Hebraeo vulgata nostra, in qua legitur octoginta quinque: verum in Graeco ita legimus: τριακοσίους καὶ πέντε ἄνδρας, trecentos et quinque viros, quemadmodum in Hieronymi epistola ad Marcellam. Eccui jam dubium esse queat, Hieronymum Graecam LXX. interpretationem fuisse secutum in libris, quos ante elaboravit, quam scripturas ex Hebraeo latine redderet? [1]) Atqui hac in sententia fultus Sabaterius totam, uti ipse inquit, libri Ecclesiastae latinam interpretationem hinc inde dispersam ex commentariis Hieronymi extraxit suoque singulos loco versiculos restituendo in secundo Bibliorum tomo librum integrum exhibuit. [2]) Qua in re vehementer in errores illum abductum fuisse in persuasis habemus. Nam quod libenter ei damus, Hieronymum antequam Veteris Test. libros ex Hebraeo latine redderet versionem LXX. viralem maxime secutum esse, id non prohibet, quin quum commentarios in Ecclesiastae librum scriberet in iisque textus originalis versionem daret, non vulgatam suo tempore interpretationem puram putam exhibuerit, sed eam ubicunque opus ipsi esse videbatur, correxerit. Verum id ipsum in hoc libro factum esse, duo exstant testes. Alter ejusdem prologus ad Paulam et Eustochium, qui circa annum p. Chr. 390 scriptus est, in quo Hieronymus *Memini,* inquit, *me ante hoc ferme quinquennium, quum adhuc Romae essem, et Ecclesiasten sanctae Blesillae legerem . . rogatum ab ea ut in morem commentarioli obscura quaedam dissererem, . . nunc in Bethleem positus, augustiori videlicet civitate, et illius memoriae et vobis reddo quod debeo, hoc breviter admonens, quod nullius auctoritatem secutus sum: sed de Hebraeo transferens, magis me LXX. interpretum consuetudini coaptavi, in his dumtaxat, quae non multum ab Hebraicis discrepabant, interdum Aquilae quoque et Symmachi et Theodotionis recordatus sum.* [3]) Alter Hieronymi prologus in libros Salomoneos, iisdem Paulae atque Eustochio dicatus, in quo ille non solum refert, se libros Salomonis i. e. Proverbia, Ecclesiasten, Canticum Canticorum veteri septuaginta interpretum auctoritati reddidisse, sed etiam *illa,* ait, *quae imperiti translatores male in linguam nostram de graeco sermone verterant, obliterans et antiquans curiosissima veritate correxi; et ubi praepostero ordine atque perverso sententiarum fuerat lumen ereptum, suis locis restituens feci intelligi quod latebat.* [4]) Unde, quidquid ad tuendam suam opinionem Sabaterius afferre posse sibi visus est, dilucide apparet, Ecclesiastae versionem, quam in Hieronymi commentariis exhiberi videmus, emendantem ejus stylum esse tantopere expertam, ut interpretationibus s. scripturarum antehieronymianis nequaquam possit adnumerari.

Jam vero eandem existimo sententiam de iis interpretationis veteris partibus, quas ex Hieronymianis in Prophetas commentariis Sabaterius eruere sibi visus est, ferendam esse. Cujus

---

1) Bibl. s. I, p. XLVIII.
2) ib. II, p. 348.
3) Opp. II, 714.
3) Opp. I, 1419.

ut hic quoque verba propria audiamus, Hieronymi commentarios ait ipsi duodecim Prophetarum minorum versionem latinam e graeco LXX integram suppeditasse; Isaiae viginti quinque capita integra et amplius ex eodem fonte fluxisse praeter alia multa suis quaeque locis dispertita; etiam ad Ezechielis prophetiam complendam idem Hieronymi opus multa ipsi suffecisse; hinc colligi, ex antiquis scriptoribus latinis nullum plura et majora vel potiora ad Prophetarum corpus ipsi contulisse, quam Hieronymum [1]. Sed haec omnia recte dicta esse Sabateriumve bene ac prudenter hanc Prophetarum versionem antiquae interpretationis titulo ornasse, omnino est negandum. Nonnulla quidem sunt, quibus innixus recte se egisse affirmat. Primum enim dicit Hieronymum illam quam ex Hebraeo duxerit suam vocitare versionem, alteram vero e Graeco derivatam vel LXX. vel Vulgatam appellare tertia persona; unam igitur esse proprium Hieronymi fetum, alteram veterem translationem latinam ab ipso adhibitam in commentariis.[2]) Secundo loco infert Hieronymum in commentariis quum textum latinum e Graeco LXX proposuerit, in iis, quae sequuntur, explicationibus nonnumquam voces immutare et pressius e Graeco reddere; unde concludit, textum superiorem ab Hieronymo qualis legebatur in codice simpliciter relatum, non autem denuo et recens ab eo fuisse translatum. Tertium est, quod in hac interpretatione latina dicit nonnulla reperiri menda seu soloecismos, a quibus forte Hieronymus se abstinuisse videretur, si Graecum LXX. his in locis ipse transtulisset. Denique aliud se offerre ait, quod multo diligentius attendi et animadverti debeat, scriptorum veterum latinorum conspirationem et quasi concentum ad tuendam illam ex editione LXX. versionem, saltem in plurimis. Attamen haec argumenta, licet ex superficie hausta non sint, veritatis magis speciem praebent, quam veritatem ipsam. Namque licet omnia in quibus fulciuntur admittas, nil demonstrant, nisi integram versionem illam Hieronymi proprium opus recte appellari non posse; verum si supposueris, Hieronymum ad cudendos suos commentarios adhibuisse quidem versionem latinam LXX, qualis in ecclesia legebatur, sed eam ubicunque bonum ipsi videbatur emendasse, correxisse, expoliisse, contra hanc sententiam ista omnia minime pugnant. Haec vero unicuique, qui rem ingenue judicat, quoniam Hieronymum in genere studiosum atque indefessum latinorum codicum emendatorem fuisse notum sit, ita offertur atque obtruditur, ut ipse Sabaterius non potuerit, quin eam in singulis admitteret et comprobaret. Neque enim sese diffiteri ait, aliquando evenire, ut Hieronymus non tantum in commentario, sed etiam in textu latino aliquid immutet, neque deesse locos, ubi Hieronymus addito asterisco aliquid ex editione hexaplari textui interseverit.[3]) Quod qui concedit, ipse affirmat, in illis commentariis non puram legi versionem antiquam, sed emendatam. Jam vero quod addit, hujusmodi correctiones et emendationes r a r i u s incidere in textum latinum variis commentarii locis antepositum, id gratis sumitur. Fac paucos esse locos, in quibus Hieronymus de illatis textui emendationibus diserte verba fecerit, inde non sequitur, paucos fuisse eos, quibus limam emendantem tacite admoverit. Imo quum supponendum sit, Hieronymum ubicunque correctione vere opus erat textum correxisse, quandoquidem ipse interpretum vitio eundem apud Latinos s c a t u i s s e

---

1) Bibl. lat. II, 506.
2) ib. p. 509.
3) ib. p. 510.

vitiis testatur,[1]) recte concluditur in iis, quae ipse ediderit, maximam fuisse emendationum multitudinem.

Quarum rerum ut singula afferam documenta, sunt quidem in illis commentariis loci, qui quod Hieronymus de sua evangeliorum editione dicit, *sese, ne multum a lectionis latinae consuetudine discreparent, ita calamo temperasse, ut his tantum, quae sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateretur ut fuerant,*[2]) de prophetarum quoque interpretatione secundum LXX adornata dicendum esse commonstrent. Adeas, quae ad Jon. II, 5, quem locum LXX exhibent *ἆρα προςϑήσω τοῦ ἐπιβλέψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου*; Hieronymus observat. Ubi quamquam affirmat, *quod in graeco dicitur ἆρα et habet vulgata editio putas interpretari posse igitur: ut sit quasi propositionis et assumtionis, confirmationisque ac syllogismi extrema conclusio: non ex ambigentis incerto, sed ex fiducia comprobantis*: attamen hoc ipsum, quod laudat, vocabulum omittit, illud vero, quod minus comprobat, secundum lectionis consuetudinem praefert, versionis hunc tenorem proferens *putasne addam ut videam sanctum templum tuum,* quippe cui tolerabilem inesse sententiam senserit. Cautissime igitur in tractanda antiqua versione Hieronymum egisse hic locus aliique, quos afferre longum est, locupletissime testantur, sed hanc illius moderationem ac circumspectionem suos habuisse fines, quos si res ferebat transsilire non dubitaverit alii loci haud minore vi nobis persuadent. Ad locum Jes. 58, 8, qui graece legitur *τότε ῥαγήσεται πρώιμον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ*, Hieronymus observat, pro eo quod LXX transtulerint *τὰ ἰάματά σου*, id est, sanitates tuae, latinos interpretes ductos nominis similitudine *ἱμάτια*, id est, vestimenta posuisse. Qua translationis falsitate quoniam multos ita deceptos esse vidit, ut hoc loco ad comprobandam corporis resurrectionem uterentur, rectum vocabulum reponens versionem sic legi jussit: *tunc erumpet matutinum lumen tuum: et sanitates tuae cito orientur.*[3]) Simili modo ex iis, quae ad Ezech. 28, 12 adnotantur, discimus, in latinis codicibus orationem ad regem Tyri habitam his verbis redditam fuisse: *Tu resignaculum similitudinis,* quae verba Hieronymus narrat a quibusdam ita intelligi, quasi rex Tyri signaculum dei resignaverit atque perdiderit. Jam vero idem infert hanc interpretationem inde esse ortam, quod LXX virale *ἀποσφράγισμα* ab interprete latino *κακοζήλως* verbum ex verbo exprimebatur: qua re animadversa nullo impeditus est scrupulo, quominus in porrigenda versione

---

1) Cf. epist. ad Pammachium (anno 394 vel 395 scriptam):

„Libros sedecim Prophetarum, quos in latinum de Hebraeo sermone verti, si legeris et delectari te hoc opere comperero, provocabis nos etiam caetera clausa armario non tenere. Transtuli nuper Job in linguam nostram, . . . lege eundem Graecum et latinum; et veterem editionem nostrae translationi compara: et liquido pervidebis quantum distet inter veritatem et mendacium.“

Quibus verbis quae rem praeter veritatem augent Hieronymus addit:

„Miseram quaedam τῶν ὑπομνημάτων in Prophetas duodecim sancto patri Domnioni, Samuelem quoque et Malachim, id est, quattuor Regum libros. Quae si legere volueris, probabis quantae difficultatis sit divinam scripturam et maxime Prophetas intelligere: et interpretum vitio quae apud suos purissimo cursu orationis labuntur, apud nos scatere vitiis.“

Ex quibus quae ultimo loco posita sunt Essius laudavit in Vulgatae histor. pragmaticocrit. p. 97.

2) Opp. I, 1426.

3) Opp. III, 431. Sabat. bibl. II, 620.

pro falso rectum reponeret, locumque potius de pristina regis Tyriaci gloria, quam de praesenti illius ignominia intelligendum esse praeciperet.[1]) Locum Jerem. 31, 2, qui a LXX redditus est εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ, ubi Hieronymus exponit, diligenter adnotat latinos codices ambiguitate verbi graeci ridicule pro *calido*, *lupinos* interpretatos esse: graecum enim θερμὸν utrumque significare: qua re permotus pro falsa interpretatione rectam introduxit: *inveni calidum in deserto.*[2]) Quos locos quum Sabaterius in Bibliis suis ita proposuerit, ut Hieronymi nutum sequeretur, exhibendo *resignaculum* et *lupinum*, in his quidem versionis antiquae textum assecutus est, sed idem clare demonstravit, se in eo de quo loquimur substituendae versionis Hieronymianae consilio parum sibi constitisse, seu proprii instituti extitisse adversarium. Adjicio duos, qui ex re sunt, locos: alterum Amosi 9, 6, quem Hieronymus quamvis a LXX versum esse dicat *repromissionem suam*, tamen in versione sic effert *promissionem suam*,[3]) alterum Michae 2, 11 (sec. LXX πνεῦμα ἔστησε ψεῦδος), ad quem idem observat, non ut plerique aestiment *spiritus stetit mendax*, sed *spiritus statuit mendacium* legendum esse,[4]) quod quum dicat, certe veterum interpretum illius vocis versionem indigitat. Quid multa? in propatulo est, eam quae in Hieronymi commentariis exstat LXXviralis textus interpretationem purum integrumque eorum exemplarium quae illo aevo circumferebantur simulacrum minime praebere.[5])

Sed ad redarguendam illam, qua in opere suo colligendo et edendo Sabaterius usus est, rationem vix validius exstat argumentum, quam quod ex libri Jobi versione ab illo edita petitur. Cujus quum ms. codex in promptu ipsi non esset, adesset vero Martianaei liber, in quo ex antiquo codice Hieronymiana versionis latinae emendatio ad textum hexaplarem facta prostabat, hunc Bibliis suis interserere illamque interpretationem versionis antiquae titulo instruere non veritus est. Quod quam temere factum sit, tum per se intelligitur, tum ex Hieronymi verbis iis, quibus Jobum suum Paulae et Eustochio commendat, dilucidissime apparet. Ubi *beatum Job,* inquit, *qui adhuc apud latinos jacebat in stercore et vermibus scatebat, errorum integrum immaculatumque gaudete: quomodo enim probatione atque victoria dupliciter universa sunt reddita, ita ego in lingua nostra (audacter loquor) feci eum habere quae amiserat. Igitur et vos et unumquemque lectorem solita praefatione commoneo, et in principiis librorum eadem semper annectens, rogo ut ubicunque praecedentes virgulas ÷ videritis, sciatis ea quae subjecta sunt in Hebraeis voluminibus non haberi, porro ubi stellae inago fulserit* ✱, *ex Hebraeo in nostro sermone addita. Nec non et illa quae habere videbamur et ita corrupta erant, ut sensum legentibus tollerent, orantibus vobis magno labore correxi.*[6]) Unde quamvis summum discrimen inter veterem Jobi versionem atque eam, quae per Hieronymum edita est, intercedere pateat, hanc tamen pro illa suggerere Sabaterius non est cunctatus.

---

1) Opp. III, 896. Sabat. bibl. II, 806.

2) Opp. III, 675. Sabat. bibl. II, 697.

3) Opp. III, 1448. Sabat. bibl. II, 931.

4) Opp. III, 1514. Sabat. bibl. II, 946.

5) Ceterum si quis penitiore antiquitatis scientia adjutus exceperit, sequi ex testimoniis supra positis, versionem Hieronymi commentariis in Prophetas insertam non tam antiquae emendationem, quam ipsius esse proprium fetum, idque eo magis, quo ad Augustinum scripserit „pleraque prioris laboris se fraude cujusdam amisisse", moneo hanc epistolam non illo, quo Prophetas disseruit, tempore, sed multis annis post, i. e. a. 416 scriptam esse. Cf. Opp. IV, II, 643; Augustin. Opp. II, 612. — 6) Opp. I, p. 1187.

Quae ne cuipiam ita a me dicta esse videantur, quasi illi versioni ex commentariis Hieronymi collectae nullam in rebus criticis utilitatem competere arbitrarer, affirmo quidem, magnam illius justamque fuisse semperque fore aestimationem. Sed si agebatur, ut vetus bibliorum versio latina qualis ante Hierònymum fuit luci redderetur, facile omnes concedent, Sabaterio nullo modo fuisse permissum, ut non emendatae emendatam substitueret. Quod quum fecerit, lectoribus rei non gnaris quasi antiquae nonnullorum librorum versionis jactura omnimodo resarta atque compensata esset, taxandus est fucum fecisse.

Cap. VI. Quomodo ad conferendam huic operae aliquam symbolam auctor pervenerit.

Quapropter quo majores bibliorum versionis quae apud Sabaterium antiquae nomine venit partes ex illius opere expungendae ac quasi abs loco injuste occupato removendae esse videntur, eo pluris si quae inveniantur veteris interpretationis latinae non emendatae fragmenta facienda esse liquet.

Quà in re quam felix fuerim, lector benevole, paucis accipias. Etenim quum nuper Fuldae studiis criticis occupatus vetustissimos aliquos illius, quae ibi asservatur, bibliothecae olim Abbatialis, nunc Electoralis libros manuscriptos perlustrarem, in folia duo incidi, scripturae latinae summa vetustate conspicua, agglutinata illa interioribus tegumentorum lateribus latini bibliorum codicis signati A. 13, qui et ipse circiter nongentorum annorum esse palaeologis videtur. In quibus accurata nonnullorum versuum perquisitione instituta didici fragmenta latinae Veteris Test. versionis contineri a Vulgata non uno in loco valde discrepantis. Quod quum iiscum, penes quos bibliothecae Fuldensis cura regimenque est communicassem, a viris humanissimis non solum veteris illius textus in lucem eruendi atque edendi, sed totius codicis, cui insertus erat, Marburgum vehendi licentiam impetravi. Ubi postquam foliorum ea latera, quae oculis subjecta erant, legeram, contigit mihi, ut membranas aquis perfusas atque madefactas leniter a tegumentis libri ligneis solverem textumque, quem in versis lateribus continent, adipiscerer. Glossis quoque, quae manu seriori quidem, satis tamen vetusta ad marginem appositae sunt, legendis animum applicui, qua opera complures per menses continuata, licet literarum characteres prae vetustate multis in locis discerni vix possent, oculis microscopio armatis eo perveni, ut ubicunque membrana integra est, fere omnia quae adnotata sunt legerem, ubi vero lacerata vermibusque exesa esse deprehenditur, quae scripta fuerint ex literarum reliquiis conjectura assequerer. Neque vero angustam quandam membranae laciniam, illorum foliorum alteri adjectam, in qua tum singula aliqua verba ad textum pertinentia, tum glossae nonnullae inveniuntur, contemnendam existimavi, sed ita in rem converti, ut primum quae contineret eruerem, tum quibusnam singula quaeque s. scripturae locis adnumeranda essent percontarer. Quae res indefesse sciscitanti ex sententia successit festivamque, fateor, peperit laetitiam. Qua ratione, si omnia consummantur, vidi in altero folio locorum

Hoseae VII, 16 — VIII, 6,
ejusd. VIII, 13 — IX, 17,

in altero Amosi VIII, 10 — IX, 9,
Michae II, 3 — III, 3

antiquam versionem contineri: quibus accedit aliquorum fragmentorum versio pertinentium ad

Hoseae IV, 13. 14. V, 4. 7. XII, 3. 7. 9. 12. XIII, 1. 3:

quorum recuperatio eo exoptatior mihi visa est, quo pauciores Prophetarum interpretationis antiquae particulas in libris mss. nobis conservatas esse recte dolemus.

Cap. VII. Membranae Fuldenses describuntur

Quos locos antequam lectoris oculis subjiciam, quoniam par est ut foliorum illorum atque characterum indoles rite exponatur, primum moneo, membranas esse generis tenuissimi ac tam pellucidi, ut quae in averso latere exarata sunt, atramento permisso in recto appareant eorumque quae ibi exstant lectionem admodum difficilem reddant; tum rogo tabulam lithographicam huic scripto adligatam velis intueri, in qua quod dedi scripturae specimen ea mente accuratissime elaboratum est, ut non solum uniuscujusque characteris forma diversusque textus et glossarum color discerneretur, sed etiam codicis, cujus haec folia olim fuerunt, quae fuerit et latitudo et altitudo ex linea circumcurrente concluderetur.

Tres igitur in pagina exhiberi vides columnas, largo margine circumdatas, inter quas quae media est, paginae titulo coronatur i. e. vocabulo Profeta, hic quidem glossis adscriptis valde obscurato, cui in latere averso nomen Osee respondet. A margine superiori ad inferiorem descendens si quaternionum signa numerosve qui margini inscribi solebant quaesiveris, eorum nullum invenis; quod unde sit explicandum, postea docebo.

Singulae columnae ex viginti tribus versibus constant; singuli vero versus brevissimi sunt ambitus, haud plures duodecim literis continentes, qui numerus licet interdum usque ad XIV augeatur, saepius tamen usque ad X vel VIII minuitur. Literae enim uncialis et quidem grandioris sunt formae; quae si cum iis comparantur, quas Blanchinus in Vindiciis Evangelioque quadruplici ex antiquis mss. protulit, illarum paucissimis minores, compluribus vero majores apparent, ita ut ipsa vocabula breviora haud exiguum spatium occupent.

Ceterum verba a verbis separata non sunt, quo fit ut, nisi forte interpunctionis signum intercedit, quisque versus unum solummodo vocabulum exhibere videatur.

Characterum ductus fortis, simplex et elegans, neque ornamentorum artificiis fucatus neque scripturae compendiorum multitudine deformatus; nam praeterquam quod $\overline{\text{DMS}}$·, $\overline{\text{SPS}}$· et $\overline{\text{DS}}$· scribi solet pro DOMINUS, SPIRITUS et DEUS, non exclusa tamen pleniore scriptione, solas sub finem versuum literas U et S, U et R, A et E, U et M vel P unam in formam contractas interdum vides, quibus ex reliquis paginis adnumeranda est tum contractio literarum N et T, V, N et T, O et R, tum minorum uncialium usus in ultimis versuum syllabis hic illic obvius, ex. gr. PRoP vel NoN, vel ϾUM, cujus rei aptiorem analogiam optare vix potui, quam quae per antiquissimum codicem Friderico-Augustanum praebetur, in quo ratione simillima sub finem versuum legis IcA pro ICA et quae plura sunt hujus generis.

Majoris formae uncialium, quas in unaquaque columna vides, in nostris membranis haec est ratio, ut sacri textus sectiones quasdam significent et ad sententiarum intelligentiam magis pertineant, quam ad codicis exornationem: qui usus paullo simplicior est scriptione codicis Evangeliorum Palatini, licet vetustissimi, in quo quum argento auroque scriptus sit, non solum sectionum, sed uniuscujusvis columnae initia elegantiae profundendive metalli ergo literarum maxima forma distincta sunt.

Aliud noster scriba pulchritudinis genus efficiendum sibi proposuit, quod rarissime inveniri mihi videtur, positum in eo, ut linearum membranis stylo imprimendarum consuetudinem

in plurimis libris manuscriptis obviam neque ad versus dirigendos neque ad columnas normandas sequeretur, unde factum est, ut ne acuum quidem infixione, qua codices deformari solent, indigeret. Quod quomodo effecerit, quandoquidem et versus et columnarum ordines rectissime exarati sunt, nescitur; vix tamen dubitari potest, quin ad scriptionem bene instituendam, quod etiamnum pueri ac mulierculae in epistolis scribendis faciunt, integrum linearum atrarum systema plagulis subdiderit, quibus paullulum pellucentibus bonae calamo normae erant suffectae.

Interpunctio simplex est sibique satis constans: minora enim enuntiationum membra signis non dignoscuntur, majora vero, sive quae per se sententiam aliquam constituunt puncto, cujus locus supra lineam dextrorsum ab ultima litera cernitur, separantur. Quod tamen in fine sectionum non semel desideratur. Ubi vocabula per versum rumpuntur, syllabas intactas relinqui vides, copulandi signis non adhibitis.

Atramentum tam fulvam praebet speciem, ut librarium sepia usum esse suspiceris; sed quoniam aqua non solvitur, et tam mordax fuerit, ut interjectis licet saeculis membranam hic illic in ipsis characterum ductibus perforaret, dubium non est, quin ferri particulas habuerit admixtas.

Calami sphalmata fere nulla neque in hac neque in reliquis paginis deprehenduntur: nisi quod lineola transversa, compendiorum illa notula, quae excepta una vice semper recte adhibita est, super DEO et DEI in tertia columna superflua esse videtur, et aliquoties per errorem punctum positum est vel mediis in vocabulis DE·O et CORR·UPTIONEM. Quae omnino sunt levissima. Quod vero CONIRI scriptum est pro CONTERE (Hos. VIII, 4); quod in aliqua pagina versus unus omissus fuit, quem alia manus serior quidem sed vetusta in margine supplevit (Hos. VIII, 12); quod medio in versu Hos. VIII, 3 glossa exegetica irrepsit; quod denique loci Hos. IX, 9, cujus textus graecus est μνησθήσεται ἀδικίας, haecce versio legitur: MEMOR ERIT· DABITUR INIUSTITIA pro RECORDABITUR INIUSTITIAE; haec ad criticorum magis errorum genus pertinent. In qua re quum incertum sit, utrum ipse membranae scriba erraverit, an quae falso scripsit jam in exemplari ita exarata invenerit, quandoquidem ceteroquin accuratissimum sese praebet opificem, hoc mihi quam illud videtur esse probabilius. Reliqua, quae in his membranis cum iis, quas nos sequimur orthographiae regulis non conveniunt, ut ISTRAHEL, AEPULARI, SEPELIUIT (pro -BIT), EICIAM, ABICIET, ADICIAM (pro EIIC. etc.), FILIS pro FILIIS, quoniam pro illius temporis consuetudine scripta sunt, gnarum veterum librorum lectorem non offendunt.

Jam vero hujus generis paginae in duobus illis quae inveni foliis exstant quatuor integrae et quatuor mutilatae, in quibus, quum folia bibliopegi cultro sua aliqua parte privata sint, loco ternarum quae ibi scriptae fuerunt nonnisi binae existunt columnae et aliquae earum quae abscissae sunt reliquiae. Lacinia de qua dixi ita comparata est, ut illorum foliorum longitudinem aequet, i. e. eundem, quem illa habent, columnarum praebeat numerum; singularum vero columnarum nil nisi primum quemque versum exhibeat. Quae rudera quamvis pauciori lucro apponenda videri possint, quam de quibus verba facere liceat, aliquod certe cognoscendae rei nostrae emolumentum impertiunt. Nam lacinia praeterquam quod has textus Hoseani particulas continet, tum glossas complures largitur, tum ad codicem, cujus olim pars fuit, accuratius describendum facit. Ea enim si cum illo, in quo Hoseae prophetae fragmenta (VII,

16 — IX, 17) scripta sunt folio, ad modum libri complicatur, quoniam lacinia talia continet, quae illa fragmenta vel praecedunt (IV, 13. 14. V, 4. 7) vel sequuntur (XII, 3. 7. 9. 12. XIII, 1. 3), facillime emetiri potes, quodnam inter illud folium, cujus lacinia olim fuit, atque id, quod etiamnum possidemus, interfuerit spatium videlicet tantum, in quo ab anteriori parte Hoseae c. V—VII, a posteriori c. IX—XII scribi potuerint, sive, si secundum id quod singulae columnae nobis superstites continent, quantum folia perdita continuerint, computaveris, integra duo folia. Ex quo sequitur codicem ita fuisse compositum, ut junctae quaeque plagulae sive ut verbo utar compacturae ad minimum ex quattuor foliis complicatis constarent i. e. quaternionum proprie dictorum extentionem assequerentur. Quod si tenueris, facilis est ad dijudicandum alterum quod habemus folium progressus. Id enim quum ab altera parte Amosi c. VIII, 10 — IX, 9, ab altera Michae c. II, 3 — III, 3 contineat, ex columnarum computo concludendum est, unum intra has partes interfuisse folium, quod Amosi prophetiarum finem et Michaicarum principium continuerit. Jam vero si bene rationati sumus, in codice ad minimum quaterna folia in unum corpus juncta fuerunt: duo ergo si his addideris, alius quaternio exorietur, cujus prima pagina, si secundum columnarum rationem judicas, circiter ex Amosi c. VI, 11 initium cepisse invenitur. Itaque duo habes plagularum corpora apud animum resuscitata, quorum alterum Hoseae partem (c. IV, 13 — XIII, 4 vel 5), alterum Amosi et Michae partes (Amos VI, 11 — Mich. V, 1) continuerit opus est. Quorum si prius ad posterius adhibueris, patet inter utrumque tantum spatii interfuisse, quod ad comprehendenda capita Hos. 13, 5 usque ad Amos VI, 11 suffecerit: quae capita si quot columnas effecerint computaveris, invenies quadraginta octo; is vero numerus integrum quaternionem exhibet. Ex qua re, laciniae illius auxilio adjutus, haud improbabilem trium codicis qualis olim fuit quaternionum notionem adeptus es. Sed fac, quod fieri potuisse quum non negaverim, verisimile tamen esse non arbitror, codicem ita fuisse ordinatum, ut non quaterna, sed octona quaeque folia colligarentur, hoc certe constat, duo illa quae supersunt folia non exteras compacturarum suarum fuisse partes, sed internas: quod si ita se habuit, mirari non possumus, signorum quae supra innui quaternionalium, quoniam ea nonnisi in exteris foliis inscribebantur, in his nullum conspici vestigium.

Denique ex ea foliorum nostrorum indole, qua non solum quaeque pagina eodem columnarum numero atque unaquaeque columna eadem versuum copia instructa est, sed characteres etiam formae aequalitate excellent, haud difficulter, quem totus codex quum integer esset ambitum habuerit, ratiocinando nanciscimur. Respicientes enim, quotam ea, quae in his foliis scripta sunt, impressorum quibus utimur s. scripturae exemplarium partem compleant, intelligimus hujus generis librum, si quod vix dubium est utrumque complectebatur testamentum, plus quater mille et quingentas paginas exhibuisse. Opus igitur fuit et splendidum et amplum, cujus solae membranae, si ex eo quod nunc est pergameni pretio aestimantur, plus quingentorum imperialium constiterint, scribendi operae ratione non habita.

Glossarum insignis copia tum in ea, cujus specimen dedi pagina, tum in reliquis, quae Hoseae textum praebent, membranarum partibus comparet; verum earum ne una quidem in altero folio, quod Amosi Michaeque fragmenta continet, legitur; scilicet sacri illius *σκοτεινοῦ* sententiae tales sunt, quae veterum non minus lectorum meditationem exercere potuerint, quam nostram

exercent. Quarum lectionem maxime difficilem esse jam observavi. Nam atramenti quo glossator usus est color per saeculorum decursum ita in fulvedinem abiit et compluribus in locis ita quasi emarcuit, ut a pergameni superficie itidem fulva ubique dignosci non possit; et membranae marginem plus uno loco aut ligaturae ferreis laminis laesum aut tineis perforatum esse specimen editum tibi repraesentat. Scriptionis genus minuscularium est, sed tale, quod generis uncialis aliquas reliquias sibi conservaverit. Conferas vocabula *INIqvitatis* in margine dextro, *sacrificabaNT* tertiae columnae sinistrorsum adscriptum, et graecum *ΕΠΙΛΕΜΤΙΚΟC*, in quo nonnisi unciales cernuntur characteres. Et quum multa inveniantur, quae manum habilem et expeditam produnt, ex. gr. arcta literae *e* cum aliis conjunctio, alia eandem rigidiorem etiam et a literarum juxta positarum facili promtaque connexione alienam demonstrant. Adde quod neque vocabula sibi finitima ullo separari solent spatio, neque interpunctionis ulla vestigia apparent. Non pauca abbreviata invenis vocabula: praeter $\overline{xp}$m. et d$\bar{s}$. passim ea leviter compendiata sunt, quae in *m* desinunt, cujus locum lineola obtinet vocali praecedenti vel super vel juxta posita; q u. scriptum est pro q u o d sive q u i a; syllabas a t u r uno in loco satis contractas vides; admodum audacem abbreviatorem noster iis in locis egit, ubi quod scriptum est m^{u}s secundum sententiarum connexum efferatur oportet per m u r i s, et per simplicem literam *d* vel d i c i t vel d i c u n t significari manifestum est. Singularis vero hujus scribae proprietas in eo cernitur, quod aliquas passim literas vicinis non juxta scripserit sed superposuerit: n^{u}ptiarent, pro^{p}(te r) et quidem nulla spatii angustia coactus, cujus rei documentum est illud q^{u}i, quod ad sinistrum tertiae columnae marginem in sinu majoris istius literae S depictum conspicis. Qua scribendi ratione bis eo consilio usus est, ut ipse eorum quae scripserat correctionem daret: io^{t}daeorum, et ido^{li}a. Neque enim calami lapsibus glossatoris nostri manus vacabat: scripsit enim l i b e r i n t pro l i b a v e r i n t sive l i b a r i n t, h a b i t pro h a b i t a t, semel particulam n o n videtur omisisse, nec non in versu textui adjiciendo lapsus est MULTITITUDINE — exarans; nam quod in eodem versu DILICTA pro DILECTA legitur et DEPOTATA pro DEPUTATA, id non glossatoris ingenio sive errori, sed veteri cuidam bibliorum exemplari, ex quo ille versum in membrana nostra omissum hausisse putandus est, deberi existimo. Quae vero glossator adnotanda esse duxit, ea vel ipsis textus verbis e transverso adjunxit, vel si longinquius intererat spatium, siglis adhibitis textui colligavit.

Nunc quum id potissimum agatur, ut cujus aetatis membranae nostrae sint diligenter inquiramus, quandoquidem magnum ejus quaestionis solvendae momentum in ipsarum glossarum indole cernitur, fieri non potest, quin statim ad earum editionem progrediamur; de qua monuisse sat erit, verba cursivis quos librarii dicunt characteribus impressa textus eas partes exhibere, ad quas singulae glossae pertinent, ea vero, quae lunulis inclusa sunt, in conjecturis qualibuscunque meis ad sanandos locos saucios susceptis esse posita. Quae vero singulis textus versibus vocabulisve adnotata inveniuntur, sunt haec.

Cap. VIII. Glossae margini adscriptae.

Hoseae VIII, 1 *velut aquila in domo Domini]* et in ea exaltantes se superbia sicut aquila repraehenduntur.

VIII, 3 *inimicum persecuti sunt sibi]* quod ipse sibi inimicum excit(at a)liter LXX sic velainus. [1])

VIII, 4 *regnaverunt et non per me]* quando ad roboam transierunt e domo dauid. [2])

---

1) Hujus vocabuli quum maximum sit pondus, licet in ea pagina, cujus simulacrum lithographicum exhibui, non inveniatur, descriptionem tamen eamque quod fieri potuit accuratissimam in specimine elaborandam curavi, quam quo melius a reliquis quae ibi scripta sunt discernere possis et lineis circumductis et asterisco apposito instruxi. Fateor me in legendo hoc nomine diu incertum haesisse, ita ut aliud quoddam illis literis expressum esse suspicarer: sicut latinus; sed hoc nec characteribus nec ceterorum glossae verborum sententia tantopere commendabatur, quanto quod supra posui uelainus sive, si quae lineola transversa disparuisse recte mihi videbatur, uelatinus; qui vir secundum hanc glossam s. scripturae vel saltem Hoseae prophetae vetus interpres, quum tot saeculis quod sciam inprotinus velatus fuerit, nominis mirabilem vim ipso mirabiliori quod passus est fato comprobavit. Sed vae nobis, si forte ipsi velatis incessissemus oculis, et vae pauperi clienti nostro, si ex tenebricosis bibliothecarum forulis modo ad dulcem revocatus vitam ab acriore nobis inquisitore crudelis justitiae ergo denuo capitis damnaretur! — Quod si fieret, obscura nobis restaret umbra Latini, novum item veteris alicujus s. scripturarum interpretis nomen; simulque larga nobis glossatoris nostri incultissimae dictionis accusandi materies ingereretur. Dicendum enim foret, illum in sententia per aliter introducta modo parum callido pro simplici et particulam sicut posuisse. Porro si quis per Latinum illum forte suspicaretur Hieronymum a glossatore dictum esse, is criminationem sine causa aggravare atque incredibile aliquid statuere videretur. Etenim fieri posse nego, ut ubi de latina quadam s. scripturae versione agitur, ab ullo homine sano alius versionis latinae autor simplici ac generali latini nota insigniatur.

2) Sic membrana pro Hieroboam. Istius erroris non tam historici quam grammatici origo in iis versionis LXX viralis codicibus posita est, in quibus singula quaedam, quae de Jeroboamo narrari debebant, scribarum vitio de Roboamo narrantur, quae vero Roboamo competunt de Jeroboamo referuntur. Quam per causam cum, quod mireris, effectum sit, ut aliqui lexicographi nostri affirmaverint Jeroboamum in versione LXX virorum tum Ἱεροβοὰμ tum Ῥοβοὰμ appellari, juvat ex Parsoni ad LXX apparatu critico eos colligere locos, ex quibus nominum illorum inter se commutatorum si qua sit ratio judicari potest. Ne quid dicam de II Paralipp. 12, 15 ἐπολέμησε Ῥοβοὰμ τὸν Ἱεροβοάμ, quem locum cod. 60 sic effert: ἐπολέμησεν Ἱεροβοὰμ πρὸς Ῥοβοάμ, simili ve loco III Regg. 14, 30, statim eos afferam, in quibus per metum scribarum errorem pro Jeroboamo introductus est Roboam. III Regg. 14, 13, ubi de poenis Jeroboamo infligendis ac de filio ejusdem morituro agitur (οὗτος μόνος εἰςελεύσεται τῷ Ἱεροβοὰμ πρὸς τάφον, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ ἐν οἴκῳ Ἱεροβοάμ), contra sententiam codicis 44 scriba in priori loco posuit Ῥοβοάμ, in posteriori Ἱεροβ. retinuit. Item in loco II Paralipp. 11, 15 (κατέστησεν ἑαυτῷ ἱερεῖς .... τοὺς μόσχους, ἃ ἐποίησεν Ἱεροβοάμ) eo ineptius codex 93 Roboami nomen arcessit, quo propinquius antecedit Jeroboam. Similia locus III Regg. 15, 1 praebet (ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ βασιλεύει Ἀβιοὺ υἱὸς Ῥοβοὰμ ἐπὶ Ἰούδαν), ubi codex 236 inepte legit βασιλεύοντος Ῥοβοάμ. Sed sunt alii nonnullorum codicum loci, qui pro Roboamo introduxerunt Jeroboamum. Verba III Regg. 14, 25 (καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πέμπτῳ βασιλεύοντος Ῥοβοὰμ ἀνέβη Σουσακίμ) ac parallela II Paralipp. XII, 2 codex 44 reposito Ἱεροβοὰμ ad Roboami adversarium refert. Ibidem 14, 28, ubi narratio de Roboamo his verbis clauditur: τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ῥοβοὰμ καὶ

Hoseae VIII, 4 *non per me principatum egerunt]* Samariae meminit quod non a deo illius regni constitutio.

» » *nescierunt me]* alienum a voluntate sua factum docet non tamen incognitum sibi dicit.

VIII, [1]) 9] solitudinem a deo enuntiat missam.

VIII, 14 *civitates muris circumdatas et inmittam ignem]* potentiam quae non est a deo destruendam dicit pius autem habit(at) etiam in civitate quae non habet muros et tutus est quia ignis pro ms. circumdat eum ad destructionem e(o)rum quae poterant eum nocere.

IX, 1 *Noli gaudere istrahel . . . quoniam fornicatus es]* majorem culpam poenae debet cui plus delatum est si non tenuit quam acceperit disciplinam.

» » *dilexisti munera in omnem messem tritici et area]* quia non de area sperant et dei fructibus d(icunt) enim illa accipiam triticum meum in tempore ejus et vinum meum in tempore ejus incertum enim fructum non expectant quibus probatur fides sed falsis daemonum promissis delectantur quae nonnumquam propter temptationem praeveniunt. [2])

IX, 2 *et torcular ignoravit illos]* *MICΘΩM-Ta* merces [3]) magis media est et ideo quasi meretriciam mercedem quaerit fornecaria neque de deo sperat denique ait ibo post amatores meos qui mihi dant panes. [4])

πάντα ἃ ἐποίησεν, codex 71 infert *Ἱεροβοάμ*. In illo de quo modo diximus loco III Regg. 15, 1 pro *Ἀβιοὺ υἱὸς Ῥοβοὰμ* cod. 19 lectori proponit *Ἱεροβοὰμ υἱός*. In ejusdem libri c. 12, 13 (*ἐλάλησεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα Ῥοβοὰμ λέγοντες, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε*) cod. 242 *Ἱεροβοὰμ* praebet. Denique in loco II Paralipp. 10, 17 (*ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτῶν Ῥοβοάμ*) re male intellecta scribae codicum IX. 44. 56. 64. 74. 106. 120. 121. 134. 158. 243 Roboamo Jeroboamum substituerunt. Itaque his librariorum erroribus innixi lexicorum illi autores inversa quidem ratione, sed eodem jure statuere debebant, Roboamum apud LXX passim *Ἱεροβοὰμ* nominari, id quod nullo modo concedi potest.

1) Haud dubito, quin ad hunc versum glossa referenda sit, licet membranae pars quae versum ipsum continuit sit abscissa. Nam et loco et sententia ad illum aptissima est. Versus legitur sec. LXX: *ἀνέθαλε καθ' ἑαυτὸν Ἐφραίμ, δῶρα ἠγάπησαν, διὰ τοῦτο παραδοθήσονται ἐν τοῖς ἔθνεσιν*, et apud Hieronymum: „germinavit apud semetipsum Ephraim, munera dilexerunt, idcirco tradentur in gentibus". Quae in primo membro in universum innuitur solitudo, ea in tertio per Deum missa describitur. Ceterum confer, quae infra disputabuntur (p. 23).

2) Haec a glossatore ad similitudinem vocis illius divinae prolata sunt, quae legitur Hos. II, 9: „vinum et oleum et argentum multiplicavi ei; ipsa autem argentea et aurea fecit huic Bahal; propter hoc convertam et auferam triticum meum in tempore suo et vinum meum et oleum meum in tempore suo". Quem textum habes in Munteri fragmentis p. 34.

3) Referas haec ad Hos. II, 12 qui locus secundum antiquam versionem sic legitur: „exterminabo vineam ejus et ficeta ejus, quoniam dixit: merces hae meae sunt (*μισθώματά μου ταῦτά ἐστιν*) quas dederunt mihi amatores mei", cfr. ib.

4) Ex verbis Dei apud Hos. II, 15: „fornicata est mater eorum, confusa est, quae peperit eos: dixit enim: vadam post amatores meos, qui mihi dant panes meos". Cf. Sabat. bibl. II, 892.

Hoseae IX, 3 *inhabitabit efrem in aegypto]* qui sacram et venerabilem terram acceperunt pollutam elegerunt.

IX, 4 *non libaverunt Domino]* nec habiti quasi nec lib(av)erint quoniam deus sacrificia nocentium pro non delatis habet.

» » *non placuerunt ei victimae eorum, sicut panis luctus ejus]* sacrificia eorum comparantur eorum epulis qui propter luctum inmundi sunt.

» » *omnes qui manducaverunt ea coinquinabuntur]* cum deberent bonis sanctificari sacrificiis.

» » *non intrabunt in domum domini]* quia sic inferuntur nec inferri videntur. [1])

IX, 6 *suscipiet eos memphis]* depraedationem babyloniorum timentes judaei in aegyptum ibunt et aegyptus per ipsos a babyloniis occupabitur sed etiam (ipsa aegyptus) ad adcusationem eorum conpraehensa est et ideo non salutem in ea inveniunt sed exitium.

» » *et spinae in tabernaculis eorum]* deserenda significans tabernacula.

» »] hoc est bona eorum et desiderabilia in perditione erunt.

IX, 7 *male tractabitur istrahel. sicut profetes]* profetes dictus et xps est ergo insania judaeorum multa futura adnunciatur in xpm.

» »] alibi qui alienatus est quia profetas insanos putabant et *ΕΠΙΛΗΜΠΤΙΚΟC* cum vera sibi adnunciarent et ipsi judaei non crederent.

IX, 8 *inspectus efrem cum deo]* sacras et caelestes visiones me(ru)isse dicit populu(m i)stra(hel non) quod o(mni)um fui(t s)ed praestantium qui profet(ae es)se m(eru)(e)rant commu(nis) tamen dignitas populi quia ex ipso pr(o)phetae sed hunc honorem perdiderant malis actibus quasi incedentes i(n) l(a)queum quia inretiti sunt erroribus dei beneficiis exciderunt.

» » *insaniam in domo dei confixerunt]* nihil gravius quam in domo dei peccare sicut in eli filiis qui suas voluptates sacrificiis praeferebant.

IX, 9 *corrupti sunt, secundum dies collis*] ubi sacrificabant idolis.

» »] collis magis alii gabaa d.

» » *memor erit*] ultima peccata superioribu(s) conparavit et exaggeratio(re) iniquitatis exemplo auget nam ea malitia quae fuerat gabaonitarum in tribu beniamin quam

---

1) Quamvis in templum inferantur, quoniam male offeruntur, habentur pro non illatis. Eadem sententia in glossa superiori exhibebatur. Cfr. Hos. VIII, 13: „si immolaverint hostias et comederint carnes, dominus non suscipiet eas“. Hieron. Opp. III, 1290.

imitata est tribus efrem sodomiticum scelus habet (i)deo quasi defor(mior) malitia exprimitur et contra naturam qua sceler(is) convertit naturam.

Hoseae IX, 10 *sicut speculum in arborem ficus*] sen(tentiam dei benevolam) habu(erun)t Judaei cum voc(aren)tur ita etiam graviore(m sen)tentiam cum offende(rent Deum) vocati sunt cito sicut ficus (pri)mitivum pomum election(em me)ruerunt sed miscendo se gentibus (el)ectionis gratia(m) perdiderunt.

» » *et ex conceptionibus*] filios (sig)nific(at).

IX, 12 *sine filis erunt*] non vel(ociter pun)ien(dos dicit est autem sae)vior poena (super eos) qui serius puniuntur quasi per moram.

IX, 13 *quemadmodum vidi in bestiam*] Sensus hic est quod electio populi (in deo) fundata sit sicut petra ita et plebs radicata in habitatione post aegyptum.

» » *adstiterunt filios suos*] quod peccata sua et ipsis et filiis necem intulerint.

IX, 14 *volvam quae natos non procreet*] ne gloriam habeant in generationibus filiorum.

IX, 16 *doluit Efrem radices ejus arefactae sunt*] similitudo ex arboribus in homines unde et dominus ficum arefecit.

XII, 3 *laboribus*] terrena eum [1]) . . . men aidom qui luctatus est cum angelo ut sciremus qu. per Christi incarnationem et passionem solvenda nostrae captivitatis esset erumna quod obstupefacto femore per symbolum declaratum est non quo humana angelicae praestiterit naturae sed poena soluta sit angeli enim vindicant et puniunt.

XII, 7 *chanaan*] chanaan populum significare videtur principes autem sodomorum priores eorum.

XII, 9 *tabernaculis*] alios dies festos. [2])

XII, 12 *istrahel*] historia sic habet q(uia p)ro rahel ser(vivit). [3])

Cap. IX. Num quid ex literaria glossarum indole de earundem aetate concludi possit.

Quas glossas considerantibus nobis quoniam quaeritur, num quid contineant quod ad originem earum atque aetatem circiter definiendam conferat, primum quidem monendum est, complura iis inesse, quae docta e fontibus longinquis derivatione non egeant. Etenim quae glossator ex. gr. ad Hos. IX, 1 de majore eorum, quibus plus delatum est culpa, vel ad IX, 4 de im-

---

1) Nonnulla quae vocem terrena eum vel praecesserunt vel secuta sunt, quum hoc loco membrana abscissa sit, desiderantur. Ceterum a veritate longinque non aberrabit, si cui secundum superstites glossae partes atque ipsum cui inserviunt versum (in utero supplantavit fratrem suum et in laboribus suis praevaluit Deo) sic restituenda videantur:

Pugna supernaturali vicit atque terrena. Eum legimus subisse certamen aidom etc.

Hoc enim vocabulum aidom, de cujus lectione dubitari nequit, idem videtur esse quod edom. Quod si verum est, glossator exemplar versionis LXX viralis habuisse censendus est, in quo pro Ἐδώμ legebatur Αἰδώμ. Sed haec incerta.

2) reliqua desunt, cultro abscissa.

3) Reliqua desiderantur, itidem praecisa.

piorum sacrificiis quae dicuntur pro oblatis non haberi, vel ad IX, 14 de hominum gloria in filiorum generationibus posita margini inscripsit, simplicissima sunt et quae ex ipsius ingenio facillime fluxerint. Etiam quae ille ex aliis s. scripturae partibus hausit, quivis s. scripturae lector ipse invenire potuit; ex. gr. quod ad praebendam loci Hos. VIII, 14, in quo de igne civitatibus immittendo agitur, expositionem opposita quaedam Dei verba quae apud Zachariam leguntur (II, 5 et ego ero illi murus igneus in circuitu) advocaverit, id non est quod ullo modo admiremur. Sed alia sunt, quae doctis illum explicandi s. textus adminiculis fontibusque literariis usum esse produnt. Versionis LXX viralis textum graecum ipsi cognitum fuisse, glossa ad Hos. VIII, 3 demonstrat, in qua quae latina versio praebet cum iis, quae Septuaginta dederunt, comparantur. Eadem utitur in disserendo Hos. IX, 2, ubi vocabuli δόματα sensum per aliam vocem ex Hos. II, 12 petitam i. e. μισθώματα explicat. Neque minus aliae sacri textus interpretationes vel latinae vel graecae ab illo in rem vertuntur. Etenim Velatinum sive quo demum nomine iste vir usus est, quem veterem interpretem fuisse certum est, ad Hos. VII, 3 laudat. Ubi vero agit de profeta qui extitit homo spiritalis (Hos. IX, 7, graece ὁ προφήτης ὁ παρεξεστηκὼς, ἄνθρωπος ὁ πνευματοφόρος), postquam suam sententiam protulit, qua locum de Christo intelligendum dicit; aliam alibi verborum explicationem inveniri significat, scilicet: qui alienatus est quia prophetas insanos putabant et ἐπιλεμπτικος (sic). Quod unde hauserit, dubium esse nequit; namque ex Hexaplorum Origenianorum reliquiis comperimus, Aquilam illud vocabulum, quod LXX per παρεξεστηκὼς reddiderunt, interpretatum esse per ἐπίληπτος.[1]) Aquilae igitur versionem si non integram habuit, saltem ex parte legit, i. e. talem versionis LXX viralis editionem possedit, in qua, quod in excellentioribus apographis fieri solebat,[2]) veterum interpretum graecorum lectiones variae ad marginem erant notatae. Quam rem ne justo audacius statuere videamur, alia nobis praesto est glossatoris adnotatio ad Hos. IX, 13 adscripta, qui locus, licet ex antiqua versione sic fluat: efrem quemadmodum vidi in bestiam adstiterunt filios suos, a nostro his verbis exponitur: quod electio populi (in deo) fundata sit sicut petra ita et plebs radicata in habitatione post aegyptum. Quae rei explicatio fontem habet vel Theodotionis interpretationem, qui locum vertit εἰς πέτραν πεφυτευμένοι οἱ υἱοὶ αὐτῆς, vel Aquilae Symmachique versionem interpretantium ὡς ἀκρότομον πεφυτευμένην ἐν κατοικίᾳ;[3]) vel, ut dicam quod sentio, utramque; nam glossator sicuti quod habet petram Theodotioni acceptum refert, ita vocabula in habitatione Aquilae atque Symmacho. Verum si quis dixerit, haec omnia ex Hieronymi in Hoseam commentariis hauriri potuisse, in quibus legitur: Ubi nos posuimus *Ephraim ut vidi Tyrus erat*, Septuaginta interpretati sunt θήραν, id est *venationem*, sive *capturam*; Aquila et Symmachus et Theodotion *petram durissimam* id est *silicem* quae lingua Hebraica appellatur SUR, quod si legimus SOR, *Tyrus* dicitur,[4]) id quidem ea de causa praecise negandum esse censeo, quia quod Aquila Symmachusque habent ἐν κατοικίᾳ et noster reddit in habitatione apud Hieronymum non est memoratum. — Porro in eorum

1) Hexapl. Orig. quae supersunt, ed. Bahrdt, II, 638.

2) Cujus rei documentum habetur codex Barberinus, cfr. Blanchin. Evang. quadrupl. I, p. DXXXII.

3) Hexapl. II, 637.

4) Hier. Opp. III, p. 1297; Sabat. bibl. II, 902.

autorum numero, quibus ille usus est, Hieronymum fuisse tum per se probabile est, tum potest demonstrari. Nam quod ad Hos. IX, 9 ubi legitur: secundum dies collis memor erit adnotatur: magis alii, gabaa d(icunt), ejus fontem nonnisi apud Hieronymum invenimus, qui in nova quam ad textum Hebraeum exegit versione habet: sicut in diebus Gabaa, duplicemque hujus vocabuli explicationem, alteram de levitae uxore (Judd. 20), alteram de Saulo rege (I Sam. IX) in commentariis proponit.[1]) Cui si opponere volueris, hanc quoque vocem ex veteribus graecis V. T. interpretibus haustam videri, monuerisque, illorum quam habuisse videantur lectionem γαβαά, simul cum multis aliis temporum injuria pessundatam fore, equidem id fieri potuisse non nego, ab unoquoque tamen concedendum esse arbitror, istam quam proposui ex Hieronymi commentariis derivationem illa esse multo faciliorem eoque magis admittendam, quo certius glossatoris expositio atque ea, quam Hieronymus priori in loco profert, inter se conveniant. Deinde quod sub finem versus Hos. IX, 6, qui est: sepeliuit eos Machmas. argentum eorum interitus possidebit, et spinae in tabernaculis eorum, adnotatum videmus: bona eorum et desiderabilia in perditione erunt, quamvis et hoc ex Aquilae Symmachique versione (τὰ ἐπιθυμήματα) derivandum videri possit, rectius tamen Hieronymo autori assignatur, qui non solum in vulgata nova verba illa reddit: desiderabile argentum eorum urtica haereditabit, sed etiam in commentariis diserte ait: quod in Septuaginta dicitur *sepeliet eos Mamachas* in Hebraeo non habetur, sed MAMAD, quod appellatur *desiderabile*, et paucis post addit: *Desiderabile* argentum eorum quod urtica possedit, villas et omnia ornamenta villarum intelligemus, quae pretio emuntur argenti.[2]) Denique quod ad Hos. IX, 2 de mercede meretricia affertur, id in doctiori quadam observatione positum est, cui ea videntur ansam dedisse, quae Hieronymus in commentariis eloquitur: mercedem fornicationis tuae areas multas et torcularia reputasti, ut rerum omnium abundantia fruereris: ideo area et torcular triticum vinumque non facient.[3]) Utitur igitur Hieronymi commentariis, sed cum libere, tum parcissime utitur, strenuumque et honestum virum agit, qui quamvis alios bene noverit exegetas, aliena bona in rem quidem adhibet, sed non furatur. Qua de re ut certiorem etiam atque generaliorem persuasionem assequerer, placuit omnes qui nobis ex temporum ruina conservati sunt veteres Hoseae commentarios eo consilio perquirere, ut si quae scholiis nostris deprehenderem similia ea adnotarem. Itaque initio facto a fragmentis Origenianis, quae in Philocalia continentur[4]), quum neque in iis neque in Eusebianis rerum biblicarum expositionibus[5]) simile quiddam invenissem, ad Theodorum Mopsvestenum, Cyrillum Alexandrinum, Theodoretum Cyrenensem, Ruffinum Aquileiensem progressus in paucissimis quidem quae apud eos leguntur dubius haesi, sed tantam fere ubique illorum atque glossatoris nostri discrepantiam vidi, ut hujus sententias ex illorum operibus nullatenus derivari posse mihi persuaderem. Quod ultimum fuit, serioris quoque aetatis qui fuerunt Hoseae commentatores, Haymonem et Walafridum Strabonem sive quivis est glossae ordinariae

1) Opp. III, p. 1295.
2) Opp. III. 1293.
3) ib. 1292.
4) cf. Orig. contra Celsum ed. Spencer, App. p. 32—34.
5) cf. Eclog. prophet. ed. Gaisf. p. 111 etc. Demonstr. evang. ed. Gaisf. p. 570 etc.

autor, ad nostrum adhibui neque ulla hunc inter atque illos cognationis vestigia, immo plurima eorum inter se diversitatis documenta deprehendi.

Quae quantum faciant ad dijudicandam glossarum aetatem, facile intelligitur. Sicuti enim ab altera parte nihil uspiam in iis invenitur, quod nos ad Haymonis usque aetatem ut descendamus cogat, ita ab altera duo sunt, quae nos si per palaeologos licebit ad altiorem illarum autori aetatem assignandam provehant: tum graecae linguae peritia tam ampla atque habilis, qua ille graecarum Veteris Test. interpretationum suppellectilem apte posset adpetere sibique appropriare, tum exegetica quaedam libertas a serioris aetatis indole, qua s. scripturae commentatores nihil nisi vetera repetebant, quàm maxime aliena: unde sequitur glossas, si ex iis quae continent judicantur, uti ab aevo Carolingico recedunt, ita ad Cassiodori magis atque Epiphanii Scholastici tempora propius accedere; quibus ea quoque de causa maxime accommodatae videntur, quia autorem iisdem piis de electione sanctorum meditationibus devotum produnt, quibus non solum Augustini saeculum, sed totum illud aevum vario modo permotum fuisse et concilii Arausicani acta et Gregorii M. Isidorique scripta testantur.

Nunc vero quaeritur, utrum ea quae posuimus palaeographiae legibus confirmentur, an vero ita modificentur, ut in membrana forte non originale glossarum exemplar, sed earundem apographum quoddam seriori tempore scriptum exhiberi nobis persuadeatur. Quod quum vix ullam veri speciem habere videatur, maximopère gaudeo ejus mihi opinionis deverticulum minime esse quaerendum. Nam quum equidem propriae rerum archaeologicarum experientiae non ita confisus, ut non aliorum virorum sententiis potioribus judicium meum lubentissime subjicerem, nonnullis viris doctis scripturae specimen manu mea diligenter exaratum proposuissem atque ex iis petiissem, ut quae de illius aetate sentirent mecum communicare vellent, primum quidem C. Tischendorfius, non solius Saxoniae illud decus, pro ea quae in ipso est benigna in me voluntate amicissime monuit, ut a juniori aetate glossis tribuenda providenter abstinerem, quibus addidit, haec non scribae manum exarasse, sed docti alicujus viri; doctos vero homines jam tempore admodum vetusto, quo scribae unciali scribendorum librorum rationi etiam addicti fuerint, minuscularis characteribus esse usos. Quod videre mihi licuit in eo libro, qui Fuldensium omnium et vetustissimus et celeberrimus est, i. e. Novi Test. codice latino, a Bonifacio quondam ex Italia in patriam nostram advecto, in quo quaedam inveniuntur, quae Victor Capuanus anno p. Chr. n. DXLVI propria manu inscripsit. Qui codex quum uncialibus literis totus scriptus sit, Victoris tamen scriptura, licet a cursivo literarum genere aliquantum absit, ad minuscularios sane characteres vergit. Quorum specimen a me jam depictum fateor me huic dissertationi fuisse adnexurum, nisi spes mihi esset fore ut illius edendi alia mihi occasio eaque aptior propediem concederetur. Tum Bethmannus Guelferbytanus, priscarum rerum Germanarum clarissimus indagator, has glossas minusculario quidem scribendi genere consignatas esse, verum non eo quod proprie cursivum appelletur, sed erecto potius, quo docti homines Romani in iis quas ipsi exequebantur scriptionibus usi fuerint; neque in Germania illas, neque in Gallia, neque in Hibernia aut Anglia, neque in Hispania videri scriptas esse, sed in Italia, et quidem vel saeculo septimo vel temporibus hoc anterioribus. Quod quam praeclare cum iis quae ex glossarum argumento hausimus conveniat, manifestum est: unde sequitur vix erraturos nos esse, si illas septimo circiter saeculo vel sexto exeunti esse assignandas censuerimus.

Cap. X. De glossarum scriptura.

Cap. XI. De characteribus quibus versio scripta est.

Quod ad ipsam sacri textus versionem cui glossae appositae sunt attinet, inter doctiores nostri saeculi palaeologos convenit, characterum uncialium dijudicationem difficillimam esse. De qua re haud scio an quicquam doctius utiliusve legi possit quam quod vir celeberrimus G. H. Pertzius, quum de reperto aliquo historiae Livianae fragmento in Academia Berolinensi ageret, elocutus est.[1] Constat quidem in universum libros uncialibus literis scriptos eo junioris esse aetatis, quo magis ipsorum characteres ab erecta eorum forma, quos in antiquissimis lapidibus Romanis incisos videmus capitalesque appellare solemus, ad rotunditatem quandam recedant; eoque vetustiores, quo illis sint similiores. Ex qua regula fragmenti nostri scriptura evincitur haud exiguo temporis spatio antiquior esse, quam de quo dixi codicis Fuldensis scriptura, atque accedere ei, qua Blanchini codices Veronensis et Vercellensis ac Tischendorfii codex Palatinus scripti sunt, i. e. codices quarti vel quinti saeculi, id quod speciminum ab illis editorum cum nostro comparatione instituta exigitur. Sed haec norma, quoniam serioribus saeculis si qui libri splendide exornandi esse videbantur, antiquiorum codicum characteres imitatione exprimi solebant, ad libros mss. dijudicandos nisi circumspectissime adhiberi non potest. Bethmannus codicem, qui Pauli Diaconi sui historiam Langobardorum continet, reperit pulchris uncialibus scriptum; et quod magis mirabile est, Johannis gesta epp. Neapolit., qui liber anno DCCCLV originem debet, in codice uncialibus scripto inveniuntur. Quod si in libris historicis fiebat, suspicandum nobis est, saepius evenisse in libris liturgicis, qui quum in ecclesiis publice legerentur maximo splendore instrui solebant. Solis in characteribus quam parum confidi possit, testis est vetustissimus sane Psalmorum codex Alexandrino-Vaticanus numero XI signatus, cujus insigne specimen habes a Blanchino editum[2], qui liber ita comparatus est, ut si evolvitur in altera pagina Psalterii Gallicani, in altera Vulgatae novae textum repraesentet. Jam vero quae in illa prostant, characteribus omnium antiquissimis i. e. capitalibus scripta sunt, quales aevo Augusteo in lapidibus incidebantur, ut si solis oculis fueris confisus codicem conspicere tibi facile videaris, quem longe ante Hieronymum tempore scriptum judicaveris; quae in hac leguntur, uncialibus ad rotundam formam accedentibus exarata vides. Quae forma quum illa aliquanto sit junior concluditur, eundem scribam in eodem libro perficiendo duplice literarum scribendarum modo abusum esse, antiquiore altera ad singularem eorum quae scripsit autoritatem exprimendam electa, altera juniore qua quaecunque suo tempore scribebantur consignari solebant. Quibus ex causis fragmenta nostra, licet uncialibus ad formam vetustam pictis scripta sint, nisi alia exhibuerint antiquitatis indicia luculenta, altiori antiquitati certo judicio restitui non poterunt.

Cap. XII. Quibus indiciis fragmentorum nostrorum antiquitas confirmetur.

Sed horum quibus opus est documentorum unum jam idque minime contemnendum deprehendimus, dico glossas margini inscriptas. Cui enim libro per septimum jam sextumve saeculum quaedam scholia illata sunt, ei conspicua antiquitas abjudicari non potest.

Alterum est interpunctionis simplicitas et raritas, de qua supra vidimus. Ex qua fragmenta nostra Evangelio Palatino fere sunt aequiparanda.

---

1) cfr. Acta Acad. Berol. philosophico-historica 1847, p. 221.

2) Vindiciae canonicarum scriptt. CCXLVIII et CCXLIX.

Tertium in ea, qua unaquaeque pagina instructa est columnarum triplicitate cernitur. Nam quod Leonardus Hugius quindam de cod. Vaticano protulit, alios in libris antiquioribus singularum paginarum unam esse scripturae aream sive columnam vel etiam duas, Vaticanum vero tres omnino qualibet pagina areas aut columnas offerre, adeo ut si expansus ob oculos ponatur sex columnas simul uno intuitu complectamur, et quod concludit codicem scriptum fuisse, quo tempore a voluminibus ad libros transitum sit[1]), id de nostro qualis olim fuit codice valet, licet non oblongae formae sint folia, sed quadratae. Addit Hugius se non meminisse exstare aliud monumentum, quod ista attineat, cum Vaticano comparandum, nisi illustre fragmentum Dionis Cassii; idque recte illo tempore dixit, quo alii ejusdem generis codices non innotuerant. Semperque fateor rara eorum fore exempla, quandoquidem in universum pauci sunt libri, qui ex summa antiquitate ad nos pervenerint. Sed tamen aliquanto plura nobis quam Hugio nota sunt, quorum nomina collecta vides in prolegomenis versionis V. T. Alexandrinae a Tischendorfio editae[2]). Huic ipsi felicissime contigit, ut codicem ms. in Oriente reperiret, qui columnarum numero reliquos omnes superat, antiquissimum aio codicem Friderico-Augustanum, cujus singulae paginae quaternas columnas continent, ita ut liber si expanditur clarius quam ullus alius voluminum simulacrum reddat. Quum his studiis incumberem, duo et mihi illius triplicitatis exempla theologis ut videtur minus trita innotuerunt, quae quum rei nostrae inserviant, hic arbitror esse adnotanda. Nam quod Pertzius nuper eruit folium, quod ipsi videbatur Livianum, fragmentum codicis est, quem sagacissime vir clarissimus demonstravit in unaquaque pagina tres columnas exhibuisse[3]). Et cum Maccabaeorum libri secundi versionem antiquam ab Amedeo Peyronio ex codice Bobiensi editam perlustrarem,[4]) incidi in orationum Ciceronianarum fragmenta ex palimpsestis Ambrosianis ab Angelo Maio eruta, eodem columnarum numero insignia, quae quidem editor celeberrimus ad secundum vel tertium aevi christiani saeculum pertinere iudicavit[5]). Quae omnia quum ita comparata sint, ut columnarum triplicitas certum antiquitatis indicium esse pateat, fragmenta nostra eadem ratione excellentia antiquissima esse suspicio certa accrescere nobis videtur.

Quartum ejusdem rei signum in vetusta forma vocabuli ISTRAHEL, qua hujus versionis sive autorem sive scribam constanter uti videmus, positum est. Eam enim formam in antiquissimis quibusque latinarum s. textus versionum usitatissimam et quasi solemnem fuisse, Blanchini codices Veronensis et Vercellensis testantur.[6]) Quibus accedit Evangelium Palatinum, in quo et

1) De antiquitate codicis Vaticani commentatio, Frib. 1810, p. 12. 13.

2) Vetus test. graece juxta LXX interpp. p. XLIX.

2) Acad. Berol, phil. hist. 1847, p. 228.

4) Cfr. M. Tullii Ciceronis orationum pro Scauro, pro Tullio et in Clodium fragmenta inedita, Stuttg. et Tub. 1824, cfr. p. 15.

5) M. T. Ciceronis trium orationum . . partes ineditae . . invenit, recensuit, notis illustravit Angelus Maius. Mediol. 1814. Cfr. quod in praefationis p. XII refertur, grandibus et pulcherrimis literis eam constare scripturam et in tres unamquamque pagellam columnas distingui. Quae res ea de causa minus videtur a doctis hominibus observata esse, quod in tabula lithographica, qua editor librum instruxit, nonnisi una columna depicta est. Multo dilucidius quae res sit ex Peyronii editione, in qua tres ubique columnas ad similitudinem codicis vides impressas, perspicitur.

6) Conferantur qui in Evang. quadrupl. exstant, Veronensis codicis hi loci: Matth. II, 6. 20. 21; VIII.

Isdrahel et **Isdrahelites** invenitur.[1]) Atqui codices aliquanto juniores Brixianus, Corbejensis ab illis differunt, Brixianus modo Sdrahel, i. e. Isdrahel,[2]) modo Israhel[3]) praebendo, Corbejensis Brixiano junior Israel scribendo.[4]) Antiquissimi vero Vulgatae novae testes codd. Amiatinus[5]) atque Fuldensis[6]) constanter Israhel scribunt. Dein quum in antiquissimo codice graeco i. e. Vaticano, cujus dolendum quidem est simulacrum tam perfectum, quale Friderico-Augustani est, adhuc desiderari, tum secundum amplum illud quod in Blanchini Vindiciis habetur specimen,[7]) tum secundum editiones legatur ICRAHΛ, cui formae neque cod. Friderico-Augustanus[8]) neque cod. Alexandrinus[9]) neque cod. Ephraemi Syri[10]) contradicunt, in quibus vocabulum per compendia vel ICΛ vel IHΛ exhiberi solet, suffragantur vero codices Claromontanus[11]) et Sangallensis,[12]) formam ICPAHΛ affirmantes, suspicando locus datus est, vetustas illas formas

---

10; X, 6. 23; Joh. I, 47. 49 (i. e. ex Blanchini versuum numeratione; alibi iidem versus numeris 48 et 50 significantur); ib. III, 10: XII, 13; Luc. I, 68. 80; II, 32; Marc. XII, 29; qui formam Istrahel ad unum omnes exhibent. Eandem formam iisdem Evangeliorum locis codex Vercellensis praebet, excepto Luc. II, 32, ubi in impresso quidem exemplari legitur forma Israhel, quae errori forte typographico potius adscribenda est quam ipsi libro manuscripto.

1) Cfr. Joh. I, 48. 50; III, 10; XII, 13; Luc. I, 68. 80; II, 32.

2) Cfr. Matth. II, 6. 21; X. 23; Luc. I, 68. 80; II, 32.

3) Cfr. Matth. II, 20; VIII, 10; X, 6; Joh. III, 10; XII, 13.

4) Cfr. Matth. II. 6. 20. 21; VIII, 10; X, 6. 23.

5) Cfr. Matth. II, 6. 20; VIII, 10; X, 6. 23; Mr. XII. 29; XV. 32; Luc. I, 68. 80; II, 32.

6) Codicem ms. ipse vidi; cff. praef. nr. XIII; Luc. I, 68. 80; Matth. II, 6. 20; Joh. I, 48. 50; Matth. X, 6.

7) p. XXX (bis). Nam quod in Evang. quadr. editum est codicis Vatic. specimen locos quosdam exhibet, in quibus hoc vocabulum non exstat.

8) Contuli Frid.-Augustani eam partem, quae Paralipomenorum prioris libri fragmenta continet, locisque longe plurimis ICΛ scriptum inveni; cfr. XII, 32. 38 (bis). 40; XIII, 2. 5; XIV, 2. 8; XV, 12. 26. 28; XVI, 3. 4. 17; XVII, 5. 6. 7. 9. 10. 21. 24; XVIII, 14; XIX, 17. Rarius IHΛ legitur; quod non inveni nisi XIV, 2; XV, 3; XVI, 13; XVII, 6. 22 et XIX, 10.

9) In cod. Alexandrino frequentissimum est compendium IHΛ, ipsis in rubris Prophetarum Hoseae et Amosi versibus initialibus adhibitum; praeter quos locos cfr. Hos. I, 5; Mich. I, 5; Zachar. I, 20; XII, 1; Mal. I, 1; Jes. VII, 1; Jer. IV, 1; Bar. II, 1; III, 1; Thren. I, 1; Ezech. XLVII, 22 (bis) I Macc. I, 11. 20. 25. 31. 43(bis). 58. 62. 64; III Macc. II, 6. 10. 16; VII, 23. Rarius ICΛ inveni: cf. I Macc. I, 36. al. Quod reliquas s. scripturae partes attinet, eas quum ipse nonnisi secundum Baberi tomum haberem Gottingae pro me contulit vir maxime reverendus Schoeberlein, theol. professor, atque IHΛ invenit Gen. XXXII, 28. 32; XXXIII, 20; XXXIV, 7; Exod. XIV, 2. 5. 8; XVII, 1; XIX, 1; XXV, 2; Lev. I, 2; XI, 2; Num. I, 2. 3; VI, 2; Deut. I, 1. 3; VI, 3. 4; Judd. I, 1; III, 1; I Regg. IV, 1. 2; II Regg. V, 1; III Regg. IV, 1; IV Regg. I, 1; ICΛ vero I Regg. VIII, 1 et III Regg. VIII, 1. In Novo Test. quod a Woidio editum est solum IHΛ scriptum vidit Marc. XII, 29; XV, 32; Luc. I, 68. 80; Joh. I, 50; III, 10; XII, 13; Act. VII, 37. 42; I Cor. X, 8. Quae compendia utraque pure legenda esse Israel, evincit Joh. I, 48, ubi scriptum est ICPAHΛITHC.

12) Hujus fere eadem est ratio, quae Alexandrini codicis. Multo enim frequentior in eo forma IHΛ quam ICΛ: cfr. Sirac. XVII, 18; XXXVII, 25; Matth. II, 6. 20. 21; VIII, 10; X, 6; Marc. XII, 29: XV. 32; Luc. I, 68; I Cor. X, 18; Gal. VI. 16; qui loci omnes IHΛ habent. Formam ICΛ nonnisi inveni Act. VII, 37. 42; sed plenam ICPAHΛEITAI Act. II, 22.

11) Cfr. Tischendorfii edit. I Cor. X, 18; Gal. VI, 16, ubi in gr. textu ICPAHΛ, in lat. ISRAHEL legitur.

12) Cfr. Rettigii edit. Matth. II, 6. 20; VIII, 10; X, 6; Marc. XII, 29; XV. 32; Luc. I, 68. 80; Joh. I, 50; III, 10; XII, 13, quibus in locis omnibus ICΛ scriptum est; plena vero forma ICPAHΛ (latine: i s r l) legitur Matth. II, 21 et ICPAHΛITHC (latine; israelita) Joh. I, 48.

per Hieronymi versionem novam secundum textum originalem adornatam ex universali ecclesiae latinae usu exactas sensimque remotas esse.[1]) Nostra ergo fragmenta, in quibus a forma **Istrahel** nuspiam receditur, scripta sunt, quo tempore vetusta vocis pronuntiatio ab Hieronymo philologo nondum erat interpellata.

Denique ipse versionis tenor is est, qui longinquae eorundem antiquitatis auctoritatem stabiliat. Nam rusticam eam simplicitatem, qua omnes quaecunque superstites sunt antiquarum versionum latinarum reliquiae ita excellunt, ut quasi genuino antiquitatis sigillo videantur esse obsignatae, ortam illam ex viva interpretum qua originalem textum graecum prosequebantur reverentia, fragmentorum nostrorum partes omnes ac singulae luculentissime efferunt. Quid quod in ipsis vitiis, quae in eis aliqua deprehenduntur, insignis eorum antiquitatis argumentum positum est: quorum ut exemplum praebeam, illius glossae mentionem facio, quam in textum irrepsisse prima statim indicatur versionis columna vitiis; enim latinas, quae ante Hieronymum fuerunt, maculatas fuisse Hieronymus ipse testatur. Qua in re si quis certum antiquitatis documentum inesse ea de causa negaverit, quia per longa post Hieronymum tempora antiquarum versionum usus in ecclesia fuerit continuatus, oppono maximum esse discrimen inter continuatam librorum communi usu receptorum lectionem et novam librorum scriptionem. De hac quidem si agebatur, postquam Hieronymiana vel latini textus LXX viralis emendatio vel nova ex textu hebraeo versio in publicam hominum notitiam venerat, persuaderi nullo modo nobis potest, ullam ecclesiam pro emendato textu veterem qualis vitiis oppressus erat electuram atque repetituram fuisse. Ubi moneo, ne quis quaestionem de Vulgatae novae autoritate diu in ecclesiis non agnita huic disputationi ingerere velit; de qua re inter eruditos dubitari nequit. Nam bene quidem novimus, Vulgatae veteris ab ipso etiam Cassiodoro, quum monasterium suum libris instrueret, apographum quoddam fuisse provisum; iidem vero non ignoramus, textum quem ille in usum monachorum descri-

---

1) Quae de vocabulo Istrahel in antiquissimis latinae s. scripturarum versionis codicibus obvio disputavimus, quum collato codice **Cantabrigiensi** confirmantur, tum eidem ab aliqua parte accuratius cognoscendo atque judicando inserviunt. Nam primum quod ad latinum illius textum spectat, is eandem fere in adhibendo illo vocabulo rationem sequitur, quam sequi diximus codicem Brixianum, in quo quum frequentior sit impura forma, pura tamen etiam legitur. Illam enim i. e. **Istrahel** in cod. Cantabrigiensi inveni Joh. XII, 13; Luc. I, 80; II, 32; Marc. XII, 29; XV, 32; Act. II, 22. 36; IV, 8. 10; V, 21. 32. 35; VII, 23. 37. 42, hanc i. e. **Israhel** Matth. II, 6. 20. 21; X, 6. 23; Luc. I, 68. Quod vero graecum textum attinet, singularem omnino Cantabrigiensis codex praebet speciem. Nam plurimis quidem in locis reliquorum codicum graecorum instar habet ICPAHA, cfr. Matth. II, 6. 20. 21; X, 6. 23; Luc. I, 68. 80; Marc. XV, 32; Act. II, 22. 36; IV, 8. 10; V, 21. 32. 35; VII, 23. 37. 42, sed sunt itidem loci, in quibus ICTPAHA legitur; cfr. Joh. XII, 13; Luc. II, 32; Marc. XII, 29. Quorum quidem ea est comparatio, ut graecum ICTPAHA latino ISTRAHEL respondeat neque inveniatur, ubi a latina versione pura forma ISRAHEL praebetur. Unde nisi omnia me fallunt apparet, quod aliqui viri docti suis documentis ducti contenderunt, graeco illius textui quandam vim illatam esse per peculiarem latini textus conformationem. Quicquid igitur Hugius in docta Novi Test. isagoge contradicit, recte Wetstenium judicasse patet quum diceret, illius codicis scribam ad latinam scribendi rationem passim Graeca refinxisse, cujus rei documenta vel formas quasdam *σαμαριτάνων*, *λεπρώσου*, *φλαγελλώσας*, *πέτρους*, vel verborum constructiones *κατεγέλων αὐτὸν*, *δεήθητε τὸν κύριον*, *ἠκούσαμεν αὐτὸν* similiaque alia attulit (cf. Wetstenii proleg. p. 30).

bendum curavit non vitiosum veterem, sed ab Hieronymo emendatum fuisse.[1]) Simili modo si quis homo dives vel si qua ecclesia codicis tam splendidi, qualem nostrum fuisse supra demonstratum est, condendi consilium cepit, dubitandum vix est, quin, si jam extitisset aut longinquis innotuisset textus emendatus, emendatum pro inemendato elegisset. Quod quum factum non fuerit, concludimus, codicem nostrum scriptum esse antequam Hieronymiana textus emendatio ecclesiis vel data fuerit vel saltem antequam per omnes Italiae ubi scriptus esse videtur partes innotuerit.[2])

Quibus omnibus perpensis, ineunte saeculo quinto scripta esse quae in membranis nostris leguntur censemus. Quo de judicio clarissimos viros doctos, quos autores mihi electos fuisse supra dixi, Tischendorfium et Bethmannum, quibus Carolum Pertzium adnumero Georgii Henrici filium de Liciniano quem Londini descriptum brevi editurus est meritissimum, mecum consentire tum mihi summo fuit gaudio, tum iis qui haec legent exoptatam praebebit rei confirmationem.

Cap. XIII. Sequuntur antiquae versionis Fuldensia.

Sed haec satis esse arbitror. Quod restat ad eorum, de quibus prolusimus, editionem progredimur.

Quorum quum duas esse partes dixerimus, alteram nonnullorum verborum singulorum inter se non cohaerentium, alteram majorum aliquorum fragmentorum, primum illa, tum haec proferentur. In quibus inprimendis aegre fero interpunctionis notas, licet simplicissimae sint, a typographo meo non eadem ratione qua in membranis exhibitae sunt exhiberi potuisse. Ubicunque ergo in fine commatum puncta vides medias ad literas appicta, ibi eadem quaeso supra literarum capita dextrorsum posita esse tibi imagineris.

Itaque singula sunt

PULOETSUBAR (Hos. IV, 13)
CABANTETPO (ib. 14)
ADDOM· QUO (ib. V, 5)
DERELIQUERUNT (ib. 7)
ETINLABORIBUS (ib. XII, 3)
NIA· CHANAAN (ib. 7)
TABERNACULIS (ib. 9)
UITISTRAHELIN (ib. 12)
BAHALIMETMOR (ib. XIII, 1)
SICUTPULVIS (ib. 3)

Majora vero sequuntur haec.

---

1) Cassiodori opp. ed. Venet. p. 516. 517. In libro de instit. divin. litt. Cassiodorus postquam de Hieronymi atque Augustini s. scripturae divisionibus agens libros V. Test. ab Hieronymo in latinum sermonem de hebraeo fonte transfusos esse dixit addiditque, sese hunc pandecten in quaternionibus LV conscribendum aestimasse (c. 12), rem sic persequitur: „tertia divisio est inter alias in codice grandiore ... qui habet quaterniones XCV, in quo LXX interpretum translatio ... continetur ... Hic textus multorum translatione variatus (sicut in prologo Psalterii positum est) patris Hier. diligenti cura emendatus compositusque relictus est (c. 14).

2) Pro Italia codicis patria, praeterquam quod glossarum illi inscriptarum autorom virum quendam Romanum fuisse suprà vidimus, clarissimo Bethmanno id facere visum est, quod abbatiam Fuldensem quum conderetur maxime a papis Romanis librorum copia instructam fuisse perquam probabile sit.

INTERRAAEGYP	NAUERUNT ET	T . . . . . .
TI· INSINUEORUM·	NONPERME	T . . . . . .
SICUTTERRAUEL	PRINCIPATUM	T . . . . . .
UTAQUILAINDO	EGERUNTETNES	E . . . . . .
MODMI· EOQUOD	CIERUNTME·	F . . . . . .
PRAEUARICAUE	ARGENTUMSU	U . . . . . .
RUNTTESTAMEN	UMETAURUM	U . . . . . .
TUMMEUM·	SUUMFECERUNT	E . . . . . .
ETADUERSUSLE	SIBISIMULACRA·	N . . . . . .
GEMMEAMIN	QUEMADMO	J . . . . . .
PIEEGERUNT· IN	DUMADNIHIL	T . . . . . .
MEPROCLAMA	REDIGANTUR·	F . . . . . .
BUNTDICENTES·	CONIRIUITULUM	E . . . . . .
SCIUIMUSTE	TUUMSAMARIA·	E . . . . . .
QUIAISTRAHEL	EXACERUATUS	D . . . . . .
AUERTUITBO	ESTFURORME	DE . . . . . .
NAHAECDICE	USINEOS· QUO	IS . . . . . .
BANT· PROPTER	USQUENONPO	T . . . . . .
QUODNONIN	TERUNTMUN	O . . . . . .
TERROGABANT	DARIINISTRA	U . . . . . .
DOM· INIMI	HEL· ETIPSUM	Q . . . . . .
CUMPERSECU	FABERFECIT· ET	D . . . . . .
TISUNTSIBI· REG	NONESTDS· PROP	S . . . . . .

Hos. VII, 16—VIII, 4. | VII, 4—6. | Scriptum hic fuit VIII, 6—9.

. . . . . E	EORUM· ETUL	NOLIGAUDERE
. . . . . T	CISCETURPEC	ISTRAHEL· NEQUE
. . . . . .	CATAEORUM·	AEPULARISICUT
. . . . . .	IPSIINAEGYP	POPULITERRAE·
. . . . BVS·	TUMREDIERUNT·	QUONIAMFOR
. . . . . A	ETINTERASSY	NICATUSESADO·
. . . . . UI	RIOSINMUN	TUO· DILEXISTI
. . . . . UM	DAMANDUCA	MUNERAINOM
. . . . . .	BUNT· ETOBLI	NEMMESSEM
. . . . . N	TUSESTISTRA	TRITICIETAREA·
. . . . . R	HELIPSUMQUI	ETTORCULAR
. . . . . M	FECITEUM· ET	IGNORAUITIL
. . . . . EC	AEDIFICAUE	LOS· ETUINUM
. . . . . NT	RUNTTEMPLA·	FEFELLITEOS·
. . . . . AE	ETIUDASREPLE	NONINHABI
. . . . . ER *	UIT· CIUITATES	TAUERUNTIN
. . . . . MO	MURISCIRCUM	TERRADMI· IN
. . . . . AR	DATASETINMIT	HABITABITEFREM
. . . . . N	TAMIGNEMIN	INAEGYPTOET
. C	CIUITATESIPSI	INTERASSYRI
. IC	US· ETCOMEDET	OS· INMUNDA
. I	FUNDAMENTA	MANDUCABUNT
. . . . . M	EORUM	NONLIBAUE
Scriptum fuit Hos. VIII, 9—13	Hos. VII, 13—14	IX, 1—4

* ad marginem hic legitur: (SCRI)BAMEIMULTITITUDINE ETLEGITIMAEIUSINALIENADEPOTATA SUNTSACRARIADILICTA (VIII, 12).

RUNTDMO· UI
NUMETNON
PLACUERUNT
EIUICTIMAEEO
RUM· SICUTPA
NISLUCTUSEIUS
OMNESQUI
MANDUCAUE
RUNTEACOIN
QUINABUNTUR·
PROPTERQUOD
PANESEORUM
INANIMASEO
RUM· NONIN
TRABUNTINDO
MUMDMI·
QUIDFACIETISIN
DIEMERCATUS·
ETINDIESOLLEM
NEDMI· PROP
TERHOCECCE
IBUNTEXINFE
LICITATEAECYP

IX, 4—6.

TI· ETSUSCIPIET
EOSMEMPHIS
ETSEPELIUITEOS
MACHMAS· AR
GENTUMEORUM
INTERITUSPOS
SIDEBIT· ETSPI
NAEINTABER
NACULISEORUM
UENERUNTDIES
ULTIONISTUAE
UENERUNTDI
ESPERDITIONIS
TUAEETMALE
TRACTABITUR
ISTRAHEL· SICUT
PROFETESQUI
EXTITITHOMO
SPIRITALIS· AMUL
TITUDINEINI
QUITATUMTUA
RUMREPLETUS
INSANIAEIN

IX, 6—7.

SPECTUSEFREM
CUMDEOPRO
FETES· LAQUEUS
PRAUUSINOM
NIBUSUIISIPSI
US·
INSANIAMINDO
MODEI· CONFI
XERUNTCORRUP
TISUNT· SECUN
DUMDIESCOLLIS
MEMORERIT·
DABITURINIUS
TITIAEORUM
ETULCISCETUR
PECCATAEORUM·
SICUTUUAMIN
DESERTOINUE
NIISTRAHELET
SICUTSPECULAM
INARBOREM
FICUS· MANE
UIDIPATRESIP

IX, 8—10.

SORUM· IPSIIN
TROIERUNTAD
BEELPHEGOR· ET
ALIENATISUNT
INCONFUSIO
NEMETFACTI
SUNTQUIERANT
DILECTISICUT
ABOMINANDI
EFREMSICUT
AUISEUOLABIT
GLORIAEORUM·
EXUSURISETEX
INIQUITATIBUS·
ETEXCONCEPTIO
NIBUS·
PROPTERQUODSI
ENUTRIERINT
FILIOSSUOS· SI
NEFILISERUNT·
ABHOMINIBUS·
PROPTERQUOD
UAEILLISEST

CAROMEAEX
IPSISEFREMQUEM
ADMODUMUI
DIINBESTIAM
ADSTITERUNT
FILIOSSUOS· ET
EFREMUTPRO
DUCERETINCON
FIXIONEMFILI
OSSUOS· DAILLIS
DME· QUIDDA
BISILLIS· DAILLIS
UOLUAMQUAE
NATOSNON
PROCREET· ET
MAMILLASARI
DAS· ETOMNES
MALITIAEILLO
RUMINGALGA
LA· QUIAIBIILLOS
ODIUIPROPTER
MAGNASADIN
UENTIONES

IPSORUM· DEDO
MOMEAEICIAM
EOS· NONADI
CIAMUTDILIGAM
EOS· OMNES
PRINCIPESEO
RUMINCREDI
BILES· DOLUIT
EFREMRADICES
EIUSAREFAC
TAESUNT· ET
FRUCTUMNON
ADFERET· PROP
TERQUODETSI
GENERAUERINT
OCCIDAMDESI
DERIAUENTRI
UMEORUM·
ABICIETILLOSDS·
QUONIAMNON
OBAUDIERUNT·
EUM· ETERUNT
ERRANTESINTER...

PROFETA

SUNTSICUTDIEM	CIENTUIRGINES	. . . .
DOLORIS	BONAEETIUUE	. . . .
ECCEDIESUENIENT	NESELECTIIN	. . . .
DICITDMS· ET	SITIM· IURAN	. . . .
INMITTAMFA	TESPERPROPITIA	. . . .
MEMSUPERTER	TIONEMSAMA	. . . .
RAMNONFA	RIAEETDICEN	. . . .
MEMPANISNE	TESUIUITDSTU	. . . .
QUESITIMAQUAE	USDANETUIUIT·	. . . .
SEDFAMEMAD	DSTUUSBERSA	. . . .
AUDIENDUM	BEE· ETCADENT	. . . .
UERBUMDMI·	ETNONRESUR	. . . .
ETMOUEBUN	GENTUMQUAM	. . . .
TURAQUAEUS	UIDIDOM· STAN	. . . .
QUEADMARE	TEMSUPERAL	. . . .
ETABAQUILONE	TAREETDIXITMI	. . . .
USQUEADORI	HIFERISUPER	. . . .
ENTEMPERCUR	PROPITIATORI	. . . .
RENTQUAEREN	UM· ETMOUE·	. . . .
TESUERBUM	BUNTURLUMI	. . . .
DMI· ETNONIN	NARIAETCON	. . . .
UENIENT	CIDEINCAPITA	. . . .
INILLODIEDEFI	OMNIUM· ET	. . . .

Amos VIII, 10—13. VIII, 13—IX, 1. Scriptum fuit IX, 1—3.

Quod in titulo hujus paginae posui PROFETA, in membrana quidem hic admodum detrita non invenitur, sed cum propter reliquarum paginarum similitudinem, tum quia in latere adverso Osee legitur, restitui debuit.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . . .

Scriptum fuit Amos IX, 3—5.

ETLUGEBUNTOM
NESCOMMO
RANTESINEAET
ASCENDETSIC
UTFLUMENCON
SUMMATIOE
IUSETDESCEN
DETSICUTFLU
MENAEGYPTI·
QUIAEDIFICATIN
CAELUMASCEN
SIONEMSUAM·
ETREPROMIS
SIONEMSUAM
SUPERTERRAM
FUNDATQUIAD
UOCATAQUAM
MARISETEFFUN
DETEAMSUPER
FACIEMTERRAE
DMS· NOMEN
ESTEI
NONNESICUTFI

IX, 5—7.

TIAETHIOPUM
UOSESTISMIHI
FILIISTRAHELDI
CITDMS· NON
NEISTRAHELRE
DUXIEXAEGYP
TO· ETALIENIGE
NASEXCAPPA
DOCIA· ETSYROS
DEFOUEA· ECCE
OCULIDMI· DEI·
SUPERREGNUM
PECCATORUM·
ETAUFERAMIL
LUDAFACIETER
RAE· ADTAMEN
INCONSUMMA
TIONEMNON
AUFERAMIA
COBDICITDMS·
PROPTERQUOD
ECCEEGOPRAE
CIPIOETTRITU

IX, 7—9.

MALAEXQUIBUS
NONLEUABITIS
CERUICESUES
TRASETNONIBI
TISRECTISUBI
TO· QUONIAM
TEMPUSMALIG
NUMEST· INIL
LADIESUMETUR
SUPERUOSPA
RABOLAETFLEBI
TURFLETUSIN
PARTEDICENTIUM·
MISERIALABORA
VITPARSPOPULI
MEI· MENSURA
TAESTINFUNICU
LO· ETNONFUIT
QUIPROHIBERET
EUMUTREUER
TERENTUR· AGRI
VESTRIDISPER
SISUNTPROP

TERHOCNONERIT
TIBIQUIMITTAT
FUNICULUMIN
SORTE· INECOLE
SIADMI· NOLITE
LACRIMARILA
CRIMIS· NEQUE
LACRIMENTUR
INHIS· NONE
NIMREPELLET
OPPROBRIUM
OMNISQUIDI
CITDMS· IACOB
INTRAEXASPE
RAUERUNTSPI
RITUMDMI·
QUIAHAECSUNT
ADINUENTIO
NESEIUSNON
NEUERBAEIUS
BONASUNTCUM
EO· ETRECTAABIE
RUNTETPALAM

PLEBSMEAINI
MICITIAMRES
TITITCONTRAPA
CEMSUAMPEL
LEMEIUSDECO
RIAUERUNT· UT
NEAUFERRENT
SPEMTRIBULA
TIONISBELLI
PROPTERHOCDU
CESPOPULIMEI·
PROICIENTUR
DEDOMIBUS
AEPULATIONUM
SUARUMPROP
TERMALASAD
INUENTIONES
SUAS· REPULSI
SUNT·
ACCEDITEINMON
TIBUSAETERNIS
SURGITEETITE
QUIANONEST

UOBISHAECRE
QUIES· PROPTER
INMUNDITIAM
CORRUPTIESTIS
CORR·UPTIONEM·
PERSECUTIONEM
PASSIESTISNUL
LOPERSEQUEN
TE· SPS· STETITIN
TEMENDAX· STIL
LABITTIBIINUI
NUMETINEBRI
ETATEM· ETERIT
EXSTILLICIDIO
PLEBISHUIUS
CONGREGATIO
NECONGREGA
BITURISTRAHEL·
CUMOMNIBUS
SUSTINENSSUS
TINEBORESIDU
OSISTRAHEL· SU
PEREUNDEM

PONAMAUERSIÓ
NEMEORUM
SICUTOUESIN
TRIBULATIONE·
VELUTGREGES
DEMEDIOCUBI
LISUO· EXILIENT
ABHOMINIBUS·
PROPTERINCI
SIONEMAFACIE
EORUMINTER
CIDERUNT· ET
TRANSIERUNT
PORTAM· ETEXIE
RUNTPEREAM·
ETEXIUITREX
EORUMANTE
FACIEMEORUM·
DMS· AUTEMREC
TORERITEORUM
INTEMPORE·
AUDITEIGITUR·
HAECPRINCIPES·

IACOB· ETRESIDUI
DOMUSISTRAHEL·
NONNEUOBIS
ESTUTCOGNOS
CATISIUDICIUM·
ODIENTIBUSBO
NAETQUAEREN
TIBUSMALA· RA
PIENTIBUSPEL
LESEORUMAB
EIS· ETCARNES
EORUMABOSSI
BUSEORUM
QUEMADMO
DUMCOMEDE
RUNTCARNES
PLEBISMEAEET
PELLESEORUM
ABEISDETRAXE
RUNT· ETOSSA
EORUMCOM
MINUERUNT·
ETCONCIDERUNT

Quibus editis calamum inhibere quidem possem. Nam ab iis qui quae pessundata erant repererunt, plura exigi non solent quam ut reperta diligenter diei reddant. Sed in tractanda versione antiqua quum supra viderimus nec semel nec parum fuisse a Sabaterio erratum, par erit qua via et possit et debeat felicius procedi commonstrare.

Ac primum quidem quum ille rectissime egisse videatur, ut antiquam quae ipsi visa est cum Vulgata nova componeret, nos antiquae quod specimen in manibus habemus non solum cum Vulgata nova, sed etiam cum emendata per Hieronymum comparabimus, quod haud aptius puto perfici posse quam omnibus tribus per columnas quasdam altera alteri juxta positis.

Deinde veterum Patrum latinorum locos in quibus antiquam versionem qualis ipsorum tempore legebatur laudarunt ita fragmentis nostris apponendos arbitror, ut secundum certas quasdam mutuae inter se similitudinis sive cognationis classes bene distingui possint. Eorum vero quum nec perpetuus neque unicus sit textus, sed singulorum versuum apud Patres vestigia modo pauca, modo nulla, modo complura inveniantur, ex quibus integram columnam exstrui non liceat, hos locos omnes in paginarum margine inferiori ordinabimus (sub litera B).

Ultimo loco id poscitur, quod principale est, ut quae hac ratione cum ceteris antiquitatis latinae similibus reliquiis composita sunt, ad textum graecum adhibeantur. Itaque tum hujus tenor sua in columna proponendus erit, qua in re Tischendorfii editionem mihi eligendam arbitratus sum, tum quae in variis τῶν ό codicibus ab Holmesio collatis variae lectiones cum antiqua nostra versione cognatae habentur itidem in margine adnotabuntur. Quas si collegero, ipsum textum, ex quo haec olim derivata est, quatenus variis codicibus mss. nobis porrigitur, tibi repraesentatam videbis (sub litera A).

Quod si factum fuerit rationem, quae inter praecipuas V. T. versiones occidentales est, quasi uno omnium obtutu perspicere nobis licebit. Quibus ipsum textum hebraicum apponere animus quidem erat; sed ab iis impeditum me fateor, qui recte monuerunt, quandoquidem unusquisque s. scripturae doctus lector illius legendi nunquam non habeat copiam plenissimam, hoc speciosius fore quam utilius. — Itaque sub titulis suis hi sequuntur textus.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Hos. IV, 13	λευκῆς καὶ δένδρου..	pulo et sub ar....	[po]pulum et nemorosas arbores . . .	[po]pulum et terebinthum . . .
» 14	ἔθυον καὶ ὁ λαὸς..	cabant et po....	[immo]labant et po[pulus] . . .	[sacrifi]cabant et po[pulus] . . .
V, 4	πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν ὅτι..	ad dom. quo....	ad dominum deum suum quia . . .	ad deum suum: quia...
» 7	ἐγκατέλιπον..	dereliquerunt . . .	[dominum] reliquerunt . . .	[In dominum] praevaricati sunt . . .
VII, 16 VIII, 1	ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. Εἰς κόλπον αὐτῶν ὡς γῆ, ὡς ἀετὸς ἐπ' οἶκον κυρίου, ἀνθ' ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου καὶ κατὰ τοῦ νόμου μου ἠσέβησαν.	in terra aegypti· [16]In sinu eorum·sicut terra uelut aquila in domo dmi.· eo quod praeuaricauerunt testamentum meum· et aduersus legem meam inpie egerunt·	in terra Aegypti. [6]In sinu eorum quasi terra sicut aquila super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt testamentum meum, et contra legem meam impie	in terra Aegypti. [16]In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt foedus meum, et legem meam praevaricati

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Hos. VIII, 2	ἐμὲ κεκράξονται Ὁ θεὸς ἐγνώκαμέν σε.	2 in me proclamabunt dicentes· sciuimus te	egerunt. 2 Me invocaverunt: Deus cognovimus te.	sunt. 2 Me invocabunt: Deus meus cognovimus te Israel.
» 3	ὅτι Ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθά, ἐχθρὸν κατεδίωξαν·	3 quia istrahel auertuit bona haec dicebant· propter quod non interrogabant dom.	3 Quia Israel adversata est bona, inimicum persecuti sunt.	3 Projecit Israel bonum, inimicus persequetur eum.
» 4	ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν καὶ οὐ δι' ἐμοῦ, ἦρξαν καὶ οὐκ ἐγνώρισάν μοι, τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλα, ὅπως ἐξολοθρευθῶσιν.	4 inimicum persecuti sunt sibi· regnauerunt et non per me principatum egerunt et nescierunt me·argentum suum et aurum suum fecerunt sibi simulacra· quemadmodum ad nihil redigantur	4 Ex semetipsis regnaverunt, et non per me: principes exstiterunt et non indicaverunt mihi: argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola ut dispereant:	4 Ipsi regnaverunt, et non ex me: principes exstiterunt et non cognovi: argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent:
» 5	ἀπότριψαι τὸν μόσχον σου Σαμάρεια, παρωξύνθη ὁ θυμός μου ἐπ' αὐτούς· ἕως τίνος οὐ μὴ δύνωνται καθαρισθῆναι	5 Coniri uitulum tuum samaria· exaceruatus est furor meus in eos· quo usque non poterunt mundari	5 projice vitulum tuum Samaria, concitatus est furor meos super eos: usque quo non poterunt emundari	5 projectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eos; usquequo non poterunt emundari?
» 6	ἐν τῷ Ἰσραήλ; καὶ αὐτὸ τέκτων ἐποίησε, καὶ οὐ θεός ἐστι· διὸ . .	6 in istrahel· et ipsum faber fecit· et non est ds̄. prop . . .	6 in Israel? et hoc artifex fecit, et non est Deus: quia . . .	6 Quia ex Israel et ipse est: artifex fecit illum et non est Deus: quoniam...
» 13	..αὐτῶν καὶ ἐκδικήσει τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· αὐτοὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπέστρεψαν καὶ ἐν Ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα	13 eorum· et ulciscetur peccata eorum· ipsi in aegyptum redierunt· et inter assyrios immunda manducabunt·	13 eorum, et ulciscetur iniustitias eorum: ipsi in Aegyptum conversi sunt, et in Assyriis immunda comederunt.	13 eorum, et visitabit peccata eorum: ipsi in Aegyptum convertentur.
» 14	φάγονται. καὶ ἐπελάθετο Ἰσραὴλ τοῦ	14 et oblitus est istrahel qui	14 Et oblitus est	14 Et oblitus est Israel

(A) IV, **13**. ὑποκάτω ante δένδρου in codd. non est.
V, **4**. κύριον ὅτι nullibi legitur. Codd. omnes θεὸν αὐτῶν ὅτι.
VIII, **1**. ἐν τῷ κόλπῳ nuspiam . . ἐπ' οἶκον 153. Complut.
» **2**. ἐπ' ἐμὲ κεκράξονται 42.. πρὸς ἐμὲ κεκράξονται λέγοντες 49.. ὁ θεὸς nuspiam deest.
» **4**. ἐμὲ nullibi legitur.
» **5**. *contere* si legendum est, ei bene respondet ἀπότριψαι; sin *conice*, ἀπόῤῥιψον 22. 153 al . . εἰς αὐτοὺς 147. Compl.
» **13**. ἐπανέστρεψαν nuspiam, ἐπέστρεψαν Compl. — Alex. αὐτοὶ δὲ εἰς.
» **14**. τὸν ποιήσαντα αὐτὸν XII. Compl. — Alex. θεμέλια αὐτοῦ.

(B) VIII, **1**. (Sabat. bibl. II, 900) Gildas de excid. Britan. p. 714. *pro eo quod transgressi sunt pactum meum, et adversus legem meam tulerunt.*
» **2**. (Sab. l. c.) ib. *Et exclamabant: cognovimus te.*
» **3**. (Sab. l. c.) ib. *Qui adversus sis Israel: bonum ut iniquum persecuti sunt.*
» **4**. (Sab. l. c.) ib. *Sibi regnaverunt et non per me: tenuerunt principatum nec me cognoverunt.* Philastr. Brix. de haer. p. 712. *Regnaverunt non per me.* Aliter Cypr. ep. 55. al. *sibimetipsis regem constituerunt et non per me.* — Invenio in Gratiani decr. ed. Fontan. I, p. 63. *Fecerunt sibi regem et non per me.*

Versio LXX interpretum.

ποιήσαντος αὐτόν,
καὶ ᾠκοδόμησαν τε-
μένη καὶ Ἰούδας
ἐπλήθυνε πόλεις τε-
τειχισμένας· καὶ ἐξ-
αποστελῶ πῦρ εἰς
τὰς πόλεις αὐτοῦ,
καὶ καταφάγεται τὰ
Hos. IX, 1 θεμέλια αὐτῶν. Μὴ
χαῖρε Ἰσραήλ, μηδὲ
εὐφραίνου καθὼς οἱ
λαοί, διότι ἐπορνεύ-
σας ἀπὸ τοῦ θεοῦ
σου· ἠγάπησας δό-
ματα ἐπὶ πάντα ἅ-
» 2 λωνα σίτου. ἅλων
καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω
αὐτούς, καὶ ὁ οἶνος
» 3 ἐψεύσατο αὐτούς. οὐ
κατῴκησαν ἐν τῇ
γῇ τοῦ κυρίου· κατ-
ῴκησεν Ἐφραὶμ Αἴ-
γυπτον καὶ ἐν Ἀσ-
συρίοις ἀκάθαρτα
» 4 φάγονται. οὐκ ἔσπει-
σαν τῷ κυρίῳ οἶνον
καὶ οὐχ ἥδυναν αὐτῷ.
αἱ θυσίαι αὐτῶν ὡς
ἄρτος πένθους αὐ-
τοῖς, πάντες οἱ ἐσ-
θίοντες αὐτὰ μιαν-
θήσονται, διότι οἱ
ἄρτοι αὐτῶν ταῖς
ψυχαῖς αὐτῶν οὐκ
εἰσελεύσονται εἰς τὸν

Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.

fecit eum· et aedificauerunt templa· et iudas repleuit ciuitates muris circumdatas et inmittam ignem in ciuitates ipsius· et comedet fundamenta eorum [1]Noli gaudere istrahel· neque aepulari sicut populi terrae· quoniam fornicatus es a do tuo· dilexisti munera in omnem messem tritici [2]et area· et torcular ignorauit illos· et uinum fefellit eos· [3]non inhabitauerunt in terra dmi· inhabitabit efrem in aegypto et inter assyrios· inmunda manducabunt [4]non libauerunt dmo. uinum et non placuerunt ei uictimae eorum· sicut panis luctus eius omnes qui manducauerunt· ea coinquinabuntur· propter quod panes eorum in animas eorum· non intrabunt in do-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

Israel eum qui fecit illum, et aedificaverunt delubra: et Iudas multiplicavit urbes munitas: et emittam ignem in civitates eius, et devorabit fundamenta eius. [1]Noli gaudere Israel, et noli laetari sicut populi: quia fornicatus es a Deo tuo, dilexisti munera super omnem aream tritici. [2]Area et torcular non cognovit eos, et vinum mentitum est illis. [3]Non habitaverunt in terra Domini: habitavit Ephraim in Aegypto et in Assyriis immundum comedit. [4]Non libaverunt Domino vinum, nec placuerunt ei: sacrificia eorum, quasi panis luctus eius: omnes qui manducaverint ea, contaminabuntur: quia panes animarum eorum, non intrabunt in do-

Hieronymi Vulgata nova.

factoris sui et aedificavit delubra: et Iudas multiplicavit urbes munitas: et mittam ignem in civitates ejus, et devorabit aedes illius. [1]Noli laetari Israel, noli exsultare sicut populi: quia fornicatus es a Deo tuo, dilexisti mercedem super omnes areas tritici. [2]Area et torcular non pascet eos, et vinum mentietur eis. [3]Non habitabunt in terra Domini: reversus est Ephraim in Aegyptum, et in Assyriis pollutum comedit. [4]Non libabunt Domino vinum, et non placebunt ei: sacrificia eorum, quasi panis lugentium: omnes qui comedunt eum, contaminabuntur: quia panis eorum animae ipsorum, non intrabit in de-

(A) IX, 1. *οἱ λαοὶ τῆς γῆς* Arm. MS. Arm. Ed.
» 2. *καὶ ἅλων* 22. al . . *καὶ ἅλως* 153.
» 3. *ἐν αἰγύπτῳ* nullibi. *εἰς αἴγ.* Alex. XII. 26. 49. al.
» 4. *πένθους αὐτοῦ* nuspiam; *πένθους αὐτῶν* 240 . . . *ἐσθόντες* Alex. 26. 49. al. . . *εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν* nullibi; *ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν* 130. 311.

(B) » 4. (Sab. l. c. 901) Cypr. ep. 55 al. *Sacrificia eorum tanquam panis luctus: omnes qui manducant ea contaminabuntur.* In collat. Carthag. p. 489: *Sacrificia eorum tanquam panis luctus: omnis qui tetigerit ex eis inquinabitur.* In actis ap. Baluz. misc. II, 75: *Sacrificium eorum tanquam pannus illotus: omnis qui tetigerit illum inquinabitur.* Ubi *pannum illotum* ex *pane luctus* ortum esse patet.

Huc pertinet quod in Augustini Speculo habetur: *Sacrificia eorum tamquam panis luctus. omnis* (sic) *qui manducant ea contaminabuntur* (Ang. Maji Spicil. Rom. IX, app. 55; Patrum nova bibl. I, 2, 58).

Versio LXX interpretum.

Hos. IX, 5 *οἶκον κυρίου. τί ποιήσετε ἐν ἡμέραις πανηγύρεως καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς τοῦ κυ-*
» 6 *ρίου; διά τοῦτο ἰδοὺ πορεύονται ἐκ ταλαιπωρίας Αἰγύπτου, καὶ ἐκδέξεται αὐτοὺς Μέμφις καὶ θάψει αὐτοὺς Μαχμάς· τὸ ἀργύριον αὐτῶν ὄλεθρος κληρονομήσει αὐτό, ἄκανθαι ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν.*
» 7 *ἥκασιν αἱ ἡμέραι, τῆς ἐκδικήσεως, ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀνταποδόσεώς σου καὶ κακωθήσεται Ἰσραὴλ ὥσπερ ὁ προφήτης ὁ παρεξεστηκώς, ἄνθρωπος ὁ πνευματοφόρος ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀδικιῶν σου ἐπληθύνθη μανία*
» 8 *σου. σκοπὸς Ἐφραὶμ μετὰ θεοῦ, προφήτης παγὶς σκολία ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ· μανίαν ἐν οἴκῳ*
» 9 *θεοῦ κατέπηξαν. ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ· μνησθήσεται ἀδικίας αὐτῶν, ἐκδικήσει ἁ-*
» 10 *μαρτίας αὐτῶν. ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρήμῳ*

Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.

mum dmi· [5]Quid facietis in die mercatus· et in die sollemne dmi· [6]propter hoc ecce ibunt ex infelicitate Aegypti· et suscipiet eos memphis et sepeliuit eos machmas· argentum eorum interitus possidebit· et spinae in tabernaculis eorum [7]Uenerunt dies ultionis tuae uenerunt dies perditionis tuae et male tractabitur istrahel· sicut profetes qui extitit homo spiritalis· a multitudine iniquitatum tuarum repletus insaniae [8]inspectus efrem cum deo profetes· laqueus prauus in omnibus uiis ipsius· Insaniam in domo dei confixerunt [9]corrupti sunt· secundum dies collis memor erit· dabitur iniustitia eorum et ulciscetur peccata eorum· [10]Sicut uuam in deserto

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

mum Domini. [5]Quid facietis in die conventus, et in die solemnitatis Domini? [6]Ideo ecce ibunt de miseria Aegypti: et suscipiet eos Memphis, et sepeliet eos Mamachas: argentum eorum interitus possidebit, spinae in tabernaculis eorum. [7]Venerunt dies ultionis, venerunt dies retributionis tuae: et affligetur Israel; sicut propheta insaniens qui habebat spiritum: propter multitudinem iniquitatum tuarum, multiplicata est amentia tua. [8]Speculator Ephraim cum Deo: propheta laqueus tortuosus super omnes vias eius, insaniam in domo Dei confixerunt. [9]Corrupti sunt secundum dies collis: recordabitur iniquitates eorum, ulciscetur super peccata eorum. [10]Sicut uvam in deserto in-

Hieronymi Vulgata nova.

mum Domini. [5]Quid facietis in die solemni, in die festivitatis Domini? [6]Ecce enim profecti sunt a vastitate: Aegyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum urtica haereditabit, lappa in tabernaculis eorum. [7]Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis: scitote Israel stultum prophetam, insanum virum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tuae et multitudinem amentiae. [8]Speculator Ephraim cum Deo meo: propheta laqueus ruinae factus est super omnes vias eius, insania in domo Dei eius. [9]Profunde peccaverunt sicut in diebus Gabaa: recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. [10]Quasi uvas in deserto in-

(A) IX, **5.** *ἐν ἡμέρᾳ πανηγ.* Alex. XII. 22. 49. 153. al. — Alex. *ποιήσεται* et *ἐν ἡμέραις ἑορτῆς*
» **6.** *πορεύσονται* Alex. XII. 22. 49. 153. al.
» **6.** *αὐτὸ* om. Alex. XII. 49. 153. al. .. *καὶ ἀκ.* Complut.
» **7.** *ἐκδικήσεώς σου* Alex. 22. 153. 311. al .. *παρεστηκὼς* 105. 153 ... *ἀπὸ τ. πλήθους* 22. 153. al ... *μανίας* nuspiam; sed *μανία* (omisso *σου*). 153. al. — Alex. *μνεία σου*.
» **8.** *ἐπὶ πάσαις* nuspiam. — Alex. *ἐν οἴκῳ κυρίου*.
» **9.** dabitur: sphalmatis istius ansa in codd. graecis data non est... *ἀδικία* nusquam... *καὶ ἐκδικήσει* Alex. 106 al. — Alex. *αὐτῷ* (bis).
» **10.** *εἰς συκὴν* nullibi... *εἶδον πατέρας αὐτῶν* Alex. XII. 22. 106. 153. 311. al.

(B) » **6.** Augustini Specul. (A. Maji Spicil. Rom. l. c., Patrum nova bibl. I, 2, 28) *Pecuniam interitus possidebit.*

	Versio LXX. interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	εὗρον τὸν Ἰσραήλ, καὶ ὡς σκοπὸν ἐν συκῇ πρώιμον πατέρας αὐτῶν εἶδον· αὐτοὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν Βεελφεγώρ, καὶ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐγένοντο οἱ ἐβδελυγμένοι ὡς οἱ	inueni israhel et sicut speculam in arborem ficus· mane uidi patres ipsorum· ipsi introierunt ad beelphegor· et alienati sunt in confusionem et facti sunt qui erant dilecti sicut	veni Israel: et sicut ficum in arbore ficus temporaneam, vidi patres eorum· ipsi autem ingressi sunt Beelphegor, et abalienati sunt in confusionem et facti sunt abominabiles sicut di-	veni Israel: quasi prima poma ficulneae in cacumine eius, vidi patres eorum: ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, et abalienati sunt in confusionem, et facti sunt abominabiles sicut ea quae
Hos. IX, 11	ἠγαπημένοι. Ἐφραὶμ ὡς ὄρνεον ἐξεπετάσθη, αἱ δόξαι αὐτῶν ἐκ τόκων καὶ ὠδίνων	abominandi [11]efrem sicut auis euolabit gloria eorum· ex usuris et ex iniquitatibus· et ex conceptio-	lecti. [11]Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum in partu et in parturitionibus et	dilexerunt. [11]Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum a partu et ab utero et a con-
» 12	καὶ συλλήψεων· διότι καὶ ἐὰν ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀτεκνωθήσονται ἐξ ἀνθρώπων· διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ἐστί, σάρξ μου ἐξ αὐτῶν.	nibus· [12]Propter quod si enutrierint filios suos· sine filis erunt· ab hominibus· propter quod uae illis est caro mea ex ipsis	conceptu. [12]Quia etiamsi enutrierint filios suos, sine filiis erunt in hominibus: quia et vae eis est, caro mea ex eis.	ceptu. [12]Quod etsi enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus: sed et vae eis, cum recessero ab eis.
» 13	Ἐφραΐμ, ὃν τρόπον εἶδον, εἰς θήραν παρέστησαν τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ Ἐφραΐμ τοῦ ἐξαγαγεῖν εἰς ἀποκέντησιν τὰ τέκνα αὐ-	[13]efrem quemadmodum uidi in bestiam adstiterunt filios suos· et efrem ut produceret in confixionem	[13]Ephraim sicut vidi, in captionem praebuit filios suos: et Ephraim, ut educeret ad interfectionem fili-	[13]Ephraim, ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine: et Ephraim educet ad interfectionem filios
» 14	τοῦ. δὸς αὐτοῖς, κύριε· τί δώσεις αὐτοῖς; μήτραν ἀτεκνοῦσαν καὶ	filios suos· [14]da illis dme· quid dabis illis· da illis uoluam quae natos non procreet· et mamillas aridas·	os suos. [14]Da eis Domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine filiis, et ubera arentia.	suos. [14]Da eis Domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, et ubéra arentia.
» 15	μαστοὺς ξηρούς. πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν	[15]et omnes malitiae illorum in galgala·	[15]Omnes nequitiae eorum in Galgal, quia	[15]Omnes nequitiae eorum in Galgal, quia

A) IX, **10**. *ἐγένοντο οἱ ἠγαπημένοι ὡς ἐβδελυγμένοι* Alex. 49. al. *ἐγ. οἱ ἠγαπ. ὡς οἱ ἐβδ.* XII. 22. 26. 153..
» **11**. *ἐκ συλλ.* Complut. *δόξα αὐτῶν* Compl... *ἐξ ὠδίν.* 36. 153 al..
» **12**. *διότι οὐαὶ* 49. 91.
» **13**. *θῆρα* nusquam.
» **14**. *δὸς αὐτοῖς μήτραν* Alex. XII. 22. 26. 49. 153. 311.
» **15**. *καὶ πᾶσαι* nullibi.. *εἰς γαλγαλὰ* 49. 130. 311.. *αὐτοὺς ἐμείσασα* Alex... *μεγάλων ἐπιτ.* nusp.

(B) » **10**. Augustini Specul. (cf. quae ad IX, 6 notavimus) *honores eorum ex usuris et ex doloribus.*
» **14**. (Sab. ib. p. 902) August. contra Adim. tom. VIII, 146. a. *Da illis ventrem vacuum et ubera arida.* Reliqua enim quae Sabaterius profert verba: *mortifica semen ventris ipsorum ne pariant* locum propheticum non tam exhibent quam exponunt.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἐν Γαλγάλ, ὅτι ἐκεῖ ἐμίσησα αὐτοὺς διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν· ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβαλῶ αὐτούς, οὐ μὴ προςθήσω τοῦ ἀγαπῆσαι αὐτούς· πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἀπειθοῦντες.	quia ibi illos odiui propter magnas adinuentiones ipsorum· de domo mea eiciam eos· non adiciam ut diligam eos· omnes principes eorum incredibiles·	ibi exosos habui eos: propter malitiam adinventionum eorum de domo mea ejiciam eos: non addam ut diligam eos, omnes principes eorum inobedientes.	ibi exosos habui eos: propter malitiam adinventionum eorum de domo mea ejiciam eos: non addam ut diligam eos, omnes principes eorum recedentes.
Hos. IX, 16	ἐπόνεσεν Ἐφραΐμ· τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐξηράνθη, κάρπον οὐκ ἔτι μὴ ἐνέγκῃ· διότι καὶ ἐὰν γεννήσωσιν, ἀποκτενῶ τὰ ἐπιθυμήματα κοιλίας αὐ-	[16]doluit efrem radices ejus arefactae sunt· et fructum non adferet· propter quod etsi generauerint occidam desideria uentrium eo-	[16]Doluit Ephraim radices suas, arefactus est: fructum nequaquam affert. Quia etsi genuerint, interficiam desiderabilia uteri	[16]Percussus est Ephraim, radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient. Quod etsi genuerint, interficiam amantissima uteri eo-
» 17	τῶν. ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ θεός, ὅτι οὐκ εἰςήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται πλανῆται ἐν..	rum [17]abiciet illos ds̄. quoniam non obaudierunt eum· et erunt errantes inter ...	eorum. [17]Repellet eos Deus quia non audierunt eum: et erunt vagi in ...	rum. [17]Abjiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum: et erunt vagi in ...
XII, 3	καὶ ἐν κόποις ...	et in laboribus ...	et in labore ...	et in fortitudine ...
» 7	[δια παν]τός. Χαναὰν ...	nia· chanaan	[sem]per. Chanaan...	[sem]per. Chanaan...
» 9	σκηναῖς ...	tabernaculis ...	tabernaculis ...	tabernaculis ...
» 12	[ἐδούλευ]σεν Ἰσραὴλ ἐν	uit istrahel in ...	[servi]vit Israel in ...	[servi]vit Israel in ...
XIII, 1	τῇ Βάαλ καὶ ἀπέ-[θανε] ...	bahalim et mor ...	Baal et mor[tuus est]..	Baal et mor[tuus est]..
» 3	ὡς χνοῦς ...	sicut puluis ...	sicut pulvis	sicut pulvis ...
Amos VIII, 10	αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀ-	sunt sicut diem do-	sunt quasi diem do-	quasi diem amarum.
» 11	δύνης. ἰδοὺ ἡμέραι	loris [11]Ecce dies ue-	loris. [11]Ecce dies ve-	[11]Ecce dies veniunt,

(A) Hos. IX, **16**. ἐξηράνθησαν Arm. MS.. οὐ μὴ ἐνέγκῃ 26. 153 al.
» **17**. Alex. ὡς πλανῆται .. XII, **7** πάντων nusquam.
XIII, **1**. τὸ (sic) Βααλὰμ 62.
» **3**. ὥσπερ χοῦς Alex. 26. 106.
Amos VIII, **11**. ἄρτον Alex. 26. 49. 153. al.

(B) Hos. XII, **3**. (Sab. II, 905) August. c. Maximin. 2. tom. VIII, 740, e: *In utero supplantavit fratrem suum et in labore praevaluit Deo.*
» **7**. (Sab. ib.) Auct. l. de promiss. 2, 24, ap. Prosp. p. 105. e: *Chanaan, in manu ejus statera injustitiae, dominationem enim elegit.*
Amos VIII, **11**. (Sabat. bibl. II, 930) Hilar. in ps. 58. *Ecce induco famem super terram: non famem panis neque sitim aquae, sed famem verbi ut audiatur verbum Dei.* Cassiod. in ps. 58 (nec 18 nec 45). *Ecce induco (vel introduco) famem super terram: non famem panis neque sitim aquae, sed famem audiendi verbum Dei.* Auct. de promiss. ap. Prosp. 112. *Dabo eis ait dominus famem: non panis et aquae, sed famem audiendi verbum Dei.*

Versio LXX interpretum.

ἔρχονται, λέγει κύριος,
καὶ ἐξαποστελῶ λι-
μὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ
λιμὸν ἄρτων οὐδὲ δί-
ψαν ὕδατος, ἀλλὰ
λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι
Amos VIII, 12 τὸν λόγον κυρίου· καὶ
σαλευθήσονται ὕδα-
τα ἀπὸ τῆς θαλάσ-
σης ἕως θαλάσσης,
καὶ ἀπὸ βοῤῥᾶ ἕως
ἀνατολῶν περιδρα-
μοῦνται ζητοῦντες
τὸν λόγον τοῦ κυρίου
καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν.
» 13 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
ἐκλείψουσιν αἱ παρ-
θένοι αἱ καλαὶ καὶ
οἱ νεανίσκοι ἐν δίψει,
» 14 οἱ ὀμνύοντες κατὰ
τοῦ ἱλασμοῦ Σαμα-
ρείας, καὶ οἱ λέγον-
τες Ζῇ ὁ θεός σου
Δάν, καὶ ζῇ ὁ θεός
σου Βηρσαβεέ. καὶ
πεσοῦνται καὶ οὐ μὴ
IX, 1 ἀναστῶσιν ἔτι. Εἶδον
τὸν κύριον ἐφεστῶτα
ἐπὶ τοῦ θυσιαστη-
ρίου καὶ εἶπε Πάτα-
ξον ἐπὶ τὸ ἱλαστή-
ριον καὶ σεισθήσεται
τά πρόπυλα καὶ διά-
κοψον εἰς κεφαλὰς
πάντων· καὶ . . .

Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.

nient dicit dms. et
inmittam famem su-
per terram non fa-
mem panis neque si-
tim aquae sed famem
ad audiendum ver-
bum dmi· [12]et moue-
buntur aquae usque
ad mare et ab aqui-
lone usque ad orien-
tem percurrent quae-
rentes verbum dmi.
et non invenient [13]In
illo die deficient uir-
gines bonae et iuue-
nes electi in sitim·
[14]iurantes per propi-
tiationem samariae et
dicentes uiuit ds tu-
us dan et uiuit ds
tuus bersabee· et ca-
dent et non resur-
gent umquam [1]Uidi
dom. stantem super
altare et dixit mihi
feri super propitia-
torium· et mouebun-
tur luminaria· et con-
cide in capita om-
nium· et . . . .

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

niunt, dicit Dominus
Deus: et emittam fa-
mem super terram:
non famem panis ne-
que sitim aquae, sed
famem audiendi ver-
bum Domini. [12]Et com-
movebuntur aquae de
mari usque ad mare,
et ab Aquilone us-
que ad Orientem:
circuibunt quaeren-
tes verbum Domini,
et non invenient. [13]In
die illa deficient vir-
gines pulchrae, et ju-
venes in siti. [14]Qui ju-
rant per propitiatio-
nem Samariae, qui
dicunt: Vivit Deus
tuus Dan, et vivit
Deus tuus Bersabee:
et cadent, et non re-
surgent amplius. [1]Vi-
di Dominum stantem
super altare: et di-
xit: Percute super
propitiatorium, et
commovebuntur ve-
stibula: et disjice in
capita omnium, et . . .

Hieronymi Vulgata nova.

dicit Dominus: et mit-
tam famem in ter-
ram: non famem pa-
nis, neque sitim a-
quae sed audien-
di verbum Domini.
[12]Et commovebuntur
a mari usque ad mare,
et ab Aquilone us-
que ad Orientem:
circuibunt quaeren-
tes verbum Domini,
et non invenient. [13]In
die illa deficient vir-
gines pulchrae, et
adolescentes in siti.
[14]Qui jurant in delicto
Samariae, et dicunt:
Vivit Deus tuus Dan,
et vivit via Bersa-
bee: et cadent, et
non resurgent ultra.
[1]Vidi Dominum stan-
tem super altare: et
dixit: Percute car-
dinem et commove-
antur superlimina-
ria: avaritia enim in
capite omnium, et . . .

(A) VIII, **12**. *ἀπὸ τῆς θαλάσσης* om. Alex. 26. 49. 311.
» **13**. *λεκτοὶ* nullo in codice legitur; nec magis *εἰς δίψος* sive *δίψαν*.
» **14**. *ἀναστήσουσιν ἔτι* 62. 147. — Alex. *ζῇ κύριος ὁ θεός σου.*
IX, **1**. *ἐφεστῶτα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον* 26. 40. Complut... *ἐμοὶ* nusquam legitur... Alex. *πάταξον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον*... *luminaria* quum per errorem scriptum sit pro *liminaria,* in graeco textu quod ipsi respondeat habere non potest.

(B) . . . . . Augustini Spec. (A. Maji Spicil. Rom. IX, app. p. 56; Patrum nova bibl. I, 2, p. 109). *Ecce dies venient, dicit dominus: et inmittam famem super terram, non famem panis nec sitim aquae, sed famem ad audiendum verbum Domini.*
VIII, **12**. ibid. *Et movebuntur aquae usque ad mare et ab aquilone usque ad austrum, quaerentes verbum Domini et non invenient.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Amos IX, 5	καὶ πενθήσουσι πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς συντέλεια αὐτῆς, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς Αἰγύπτου·	5 et lugebunt omnes commorantes in ea et ascendet sicut flumen consummatio eius et descendet sicut flumen aegypti·	5 et lugebunt omnes habitatores eius: et ascendet sicut fluvius consummatio eorum: et descendet sicut flumen Aegypti.	5 et lugebunt omnes habitantes in ea: et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius Aegypti.
» 6	ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θεμελιῶν, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς· κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.	6 Qui aedificat in caelum ascensionem suam· et repromissionem suam super terram fundat qui aduocat aquam maris et effundet eam super faciem terrae dms. nomen est ei	6 Qui aedificat in coelo ascensionem suam, et promissionem suam super terram fundat: qui vocat aquam maris et effundit eam super faciem terrae, Dominus omnipotens nomen eius.	6 Qui aedificat in coelo ascensionem suam et fasciculum suum super terram fundavit: qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terrae, Dominus nomen ejus.
» 7	οὐχ ὡς υἱοὶ Αἰθιόπων ὑμεῖς ἐστὲ ἐμοί, υἱοὶ Ἰσραήλ; λέγει κύριος· οὐ τὸν Ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἐκ Καππαδοκίας, καὶ τοὺς Σύρους ἐκ βόθρου;	7 Nonne sicut fili aethiopum uos estis mihi fili istrahel dicit dms. nonne istrahel reduxi ex aegypto· et alienigenas ex cappadocia· et syros de fouea·	7 Nonne ut filii Aethiopum vos estis mihi, filii Israel, dicit Dominus? nonne Israel eduxi de terra Aegypti: et alienigenas de Cappadocia, et Syros de fovea?	7 Nunquid non ut filii Aethiopum vos estis mihi, filii Israel, ait Dominus? nunquid non Israel ascendere feci de terra Aegypti: et Palaesthinos de Cappadocia, et Syros de Cyrene?
» 8	ἰδοὺ οἱ ὀ-	8 ecce	8 Ecce oculi	8 Ecce

(A) IX, 5. *κατοικοῦντες ἐν τῇ γῇ* Slav. Ostrog.
» 6. Futuro *effundet* nil usquam respondet .... Alex. *ἐπὶ προσώπου*... *κύριος ὄνομα αὐτῷ* Complut... Alex. *κύριος ὁ θεὸς παντοκρ.*
» 7. *ἐξ αἰγύπτου* Compl.
» 8. *εἰς τέλος ὃ μὴ* 22. 36. al... *ιακὼβ* per se positum in nullo codice legitur; omnes enim aut **τὸν οἶκον ιακὼβ** aut **τὸν οἶκον Ἰσραὴλ** (sic Alex.) praebent.

(B) IX, 5. (Sabat. l. c.) Ambros. de incarn. col. 728: *Dominus qui adtigit terram et movet eam: et lugebunt omnes commorantes in ea et ascendet sicut flumen Aegypti.* Similiter Fulgent. pro fide cath. p. 540, praeter hoc: *Dominus qui tangit.*
» 6. (Sabat. l. c.) Tertull. contra Gnost. p. 830 [ed. Lips. I, 238]: *Qui ascensum suum aedificat in coelos et profusionem suam fundat in terras.* Ambros. de incarn. 728. 729: *Qui aedificat super coelum ascensionem suam et repromissionem suam super terram confirmat: qui advocat aquam maris et effundit eam super faciem terrae, Dominus omnipotens nomen est ei.* Fulgent. pro fide cath. p. 540: *Qui aedificat super coelum ascensionem suam et remissionem suam super terram confirmat: qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terrae, Dominus omnipotens est nomen ejus.* Vigil. Taps. adv. Varimadum p. 733: *Qui constituit super coelos ascensionem suam et pollicitationem in terra firmavit.*
Augustini Spec. (A. Maji Spic. l. c., Patrum nova bibl. I, 2, p. 11): *Qui evocat aquam maris et effundit eam super faciem terrae: Dominus Deus omnipotens nomen est illi.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
        Amos IX,	φθαλμοὶ κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν βασι- λείαν τῶν ἁμαρτω- λῶν, καὶ ἐξαρῶ αὐ- τὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· πλὴν ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐξαρῶ τὸν οἶκον Ἰακώβ, λέ- 9 γει κύριος. διότι ἐγὼ ἐντέλλομαι καὶ λικ- μήσω	oculi dmi. dei. super regnum peccatorum· et auferam illud a facie terrae adta- men in consumma- tionem non auferam iacob dicit dms. [9]pro- pter quod ecce ego praecipio et tritu . .	Domini Dei super reg- num peccatorum. et auferam illud a facie terrae: Veruntamen non in finem aufe- ram domum Jacob, dicit Dominus. [9]Quia ecce ego praecipio et venti[labo]	oculi Domini Dei su- per regnum peccans, et conteram illud a facie terrae: Verun- tamen conterens non conteram domum Ja- cob, dicit Dominus. [9]Ecce enim mandabo ego et con[cutiam]
Mich. II, » » »	3 κακά, ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πο- ρευθῆτε ὀρθοὶ ἐξαί- φνης, ὅτι καιρὸς πο- 4 νηρός ἐστιν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λη- φθήσεται ἐφ' ὑμᾶς παραβολή, καὶ θρη- νηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει λέγων Ταλαι- πωρίᾳ ἐταλαιπωρή- σαμεν· μερὶς λαοῦ μου κατεμετρήθη ἐν σχοινίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι· οἱ ἀ- γροὶ ὑμῶν διεμερί- 5 σθησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται σοι βάλλων σχοινίον ἐν κλήρῳ ἐν 6 ἐκκλησίᾳ κυρίου. μὴ κλαίετε δάκρυσι, μη- δὲ δακρυέτωσαν ἐπὶ τούτοις. οὐδὲ γὰρ ἀπ-	[3]mala ex quibus non levabitis ceruices ues- tras et non ibitis recti subito quoniam tem- pus malignum est· [4]in illa die sumetur su- per uos parabola et flebitur fletus in par- te dicentium· Miseria laborauit pars populi mei· mensurata est in funiculo· et non fuit qui prohiberet eum ut reuerterentur· agri uestri dispersi sunt [5]propter hoc non erit tibi qui mittat funi- culum in sorte· in ecclesia dni. [6]nolite lacrimari lacrimis. ne- que lacrimentur in his· non enim repel-	[3]mala; de quibus non auferetis colla vestra, ut non ambuletis re- cti subito, quia tem- pus pessimum est. [4]In die illa sumetur su- per vos parabola et plangetur planctus in cantico, dicentium: Miseria miseri facti sumus: pars populi mei dimensa est in funiculo et non erat qui prohiberet eum ut averteretur. Agri nostri divisi sunt: [5]propter hoc non erit tibi mittens funicu- lum in haereditate. In ecclesia Domini [6]no- lite flere lacrymis, neque plorent super his: non enim abji-	[3]malum: unde non au- feretis colla vestra, et non ambulabitis superbi, quoniam tem- pus pessimum est. [4]In die illa sumetur su- per vos parabola, et cantabitur canticum cum suavitate, dicen- tium: Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commu- tata est: quomodo recedet a me cum revertatur, qui re- giones nostras divi- dat? [5]Propter hoc non erit tibi mittens fu- niculum sortis in coe- tu Domini. [6]Ne loqua- mini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet

(A) IX, 9. *διότι ἰδὲ ἐγὼ* Alex. XII. 22. 26. 36. 49. 153. 311. al.
II, 3. Alex. *ὀρθροὶ.*
» 4. *ἐν μέρει* 26 . . . . *λεγόντων* 22. 40. 42. al. Complut. Slav. Ostrog. . *ἐταλαιπώρησε* nusquam legitur . . . Plurali *reverterentur* propterea quod singularis *eum (αὐτὸν)* praecedit graeci quiddam respondere vix potest . . . Alex. *διαμετρήθησαν.*
» 6. *μὴ δακρύετε* 22. 36. 240. al. Compl. . . *ὁ γὰρ* Alex. (notam omisit editio Holmesiana; recte posuit Tischendorfiana, cfr. Baber II, 285. a) 22. 26. 36. 49. 106. 153. al . . . *ὄνειδος* nusquam exstat . . . Alex. *ἐπὶ τέτῳ.*

(B) II, 3. (Sab. bibl. II, 945) Lucif. Cal. pro Athan. I, p. 196: *Propter hoc haec dicit Dominus: ecce ego cognosco super plebem mala, ex quibus non levabitis cervices vestras.*

Versio LXX interpretum.

Mich. II, 7 ὠσεται ὀνείδη ὁ
λέγων Οἶκος Ἰακὼβ
παρώργισε πνεῦμα
κυρίου. οὐ ταῦτα τὰ
ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ
ἐστίν; οὐχ οἱ λόγοι
αὐτȣ̃ εἰσὶ καλοὶ μετ᾽
αὐτȣ̃, καὶ ὀρθοὶ πε-
» 8 πόρευνται; καὶ ἔμ-
προσθεν ὁ λαός μου
εἰς ἔχθραν ἀντέστη.
κατέναντι τῆς εἰρή-
νης αὐτοῦ τὴν δο-
ρὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν,
τοῦ ἀφελέσθαι ἐλ-
πίδας συντριμμὸν
» 9 πολέμου. ἡγούμενοι
λαȣ̃ μου ἀποῤῥιφή-
σονται ἐκ τῶν οἰκιῶν
τρυφῆς αὐτῶν, διὰ
τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύ-
ματα αὐτῶν ἐξώσθη-
σαν· ἐγγίσατε ὄρεσιν
» 10 αἰωνίοις· ἀνάστηθι

Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.

let opprobrium [7]om-
nis qui dicit dms.
iacob intra exas-
perauerunt spiritum
dmi· quia haec sunt
adinuentiones eius
nonne uerba eius bo-
na sunt cum eo· et
recta abierunt [8]et pa-
lam plebs mea ini-
micitiam restitit con-
tra pacem suam pel-
lem eius decoriaue-
runt· ut ne auferrent
spem tribulationis
belli [9]Propter hoc
duces populi mei·
proicientur de domi-
bus aepulationum su-
arum propter malas
adinuentiones suas·
repulsi sunt. Acce-
dite in montibus ae-
ternis [10]surgite et ite

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

ciet opprobria, [7]quae
dicit: Domus Jacob
provocavit spiritum
Domini: si hae sunt
adinventiones eius?
Nonne sermones ejus
boni sunt cum eo,
et recti ambulave-
runt? [8]Et prius po-
pulus meus inimici-
tiis restitit contra
pacem suam: pellem
eius excoriaverunt,
ut auferrent spem,
contritionem belli.
[9]Duces populi mei
projicientur de do-
mibus deliciarum su-
arum: propter malas
adinventiones suas
ejecti sunt. Propin-
quate montibus ae-
ternis: [10]surge et am-

Hieronymi Vulgata nova.

confusio. [7]Dicit do-
mus Jacob: Nunquid
abbreviatus est spi-
ritus Domini, aut ta-
les sunt cogitationes
ejus? Nonne verba
mea bona sunt cum
eo, qui recte gradi-
tur? [8]Et e contrario
populus meus in ad-
versarium consurre-
xit: desuper tunica
pallium sustulistis: et
eos qui transibant
simpliciter, conver-
tistis in bellum. [9]Mu-
lieres populi mei eje-
cistis de domo deli-
ciarum suarum: a
parvulis eorum tu-
listis laudem meam
in perpetuum. [10]Sur-

(A) II, 7. *πᾶς* ante *ὁ λέγων* nullibi legitur... *dms.* erratum est pro *domus*, cui *οἶκος* convenit.. *ἐντὸς* in nullo cod. invenitur; nec magis *παρώργισαν.* — *ὅτι ταῦτα* nusquam legitur, verum *εἰ ταῦτα* Alex. 106.*153. 240... *καὶ ὀρθῶς πεπόρευται* (dub. an *πεπόρευνται*) 153.

» **8.** *inimicitiam* quum pro *in inim.* scriptum sit, noli analogon quoddam in textu gr. requirere... *ἐλπίδα* Alex. 22. 26. 36. 49. 106. 153... *τȣ̃ μὴ* nusquam invenitur.

9. *διὰ τοῦτο* Alex. (Holmesiana edit. rem minus accurate tractat, quam Tischendorfiana, cfr. Baber II, p. 285. b.) XII. 26. 106. 130. 153. 311. al... Quod plurali *aepulationum* congruat non habetur.. *ἐν* ante *ὄρεσιν* non legitur.

» **7.** Augustini Spec. (A. Maji Patr. n. bibl. I, 2, 8; in Spicil. p. 56 minus accurate): *Domus Jacob inritavit spiritum Domini.*

» **10.** *ἀναστ. καὶ πορ.* nusquam exstat. Sed *ἀνάστητε πορεύεσθε ὅτι οὐκ ἔστιν ὑμῖν* Slav. Ostrog. *ἀνάστητε πορεύεσθε* Jacob. Nisib.

(B) » **9.** Gratiani decret. ed. Fontan. p. 100: *qui ejiciendi sunt de spatiosis domibus lautisque conviviis et multo labore epulis conquisitis.* Periphrasin haec redolent, sed quae secundum antiquam versionem exhibita sit, Vulgatae novae ratione non habita. Augustini Spec. (A. Maji Spic. p. 56): *Adpropinquate montibus aeternis* Eadem verba Sabat. bibl. II, 946 ex Ambr. de fuga saec. c. 5 hausit. Ceterum in A. Maji Patr. nova bibl. I, 2, 104 legitur *adpropinquante*, quam formam editor non bene commutavit cum *adpropinquantes.*

» **10.** (Sabat. l. c.) Ambros. de fuga saec. 5: *Surgite hinc quia non est vobis hic refrigeratio: propter spurcitiam corrupti estis corruptione* [ed. Venet. I, p. 379].

Versio LXX interpretum.

καὶ πορεύου ὅτι οὐκ
ἔστι σοι αὕτη ἀνά-
παυσις ἕνεκεν ἀκα-
θαρσίας. διεφθάρη-
» 11 τε φθορᾷ, κατεδιώχ-
θητε οὐδενὸς διώκον-
τος· πνεῦμα ἔστησε
ψεῦδος, ἐστάλαξέ
σοι εἰς οἶνον καὶ
μέθυσμα. καὶ ἔσται
ἐκ τῆς σταγόνος τοῦ
Mich. II, 12 λαοῦ τούτου συναγό-
μενος συναχθήσεται
Ἰακὼβ σὺν πᾶσιν· ἐκ-
δεχόμενος ἐκδέξομαι
τοὺςκαταλοίπουςτοῦ
Ἰσραὴλ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ
θήσομαι τὴν ἀπο-
στροφὴν αὐτοῦ· ὡς
πρόβατα ἐν θλίψει,
ὡς ποίμνιον ἐν μέσῳ
κοίτης αὐτῶν ἐξα-
λοῦνται ἐξ ἀνθρώ-
» 13 πων διὰ τῆς διακο-
πῆς πρὸ προςώπου
αὐτῶν διέκοψαν, καὶ
διῆλθον πύλην καὶ
ἐξῆλθον δι᾽ αὐτῆς,
καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασι-
λεὺς αὐτῶν πρὸ προς-
ώπου αὐτῶν, ὁ δὲ
κύριος ἡγήσεται αὐ-
III, 1 τῶν. Καὶ ἐρεῖ Ἀκὼ-

Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.

quia non est uobis haec requies· propter inmunditiam corrupti estis corruptionem· [11]persecutionem passi estis nullo persequente· sps. stetit in te mendax· stillabit tibi in uinum et in ebrietatem· et erit ex stillicidio plebis huius [12]congregatione congregabitur istrahel· cum omnibus sustinens sustinebo residuos istrahel· super eundem ponam auersionem eorum sicut oues in tribulatione· uelut greges de medio cubili suo· exilient ab hominibus· [13]propter incisionem a facie eorum interciderunt· et transierunt portam· et exierunt per eam· et exiuit rex eorum ante faciem eorum· dms. autem rector erit eorum [1]in tempore· Au-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

bula, quia non est tibi hic requies: propter immunditiam consumpti estis corruptione. [11]Fugistis nemine persequente, spiritus statuit mendacium: stillavit tibi in vinum et ebrietatem · et erit de stilla populi hujus [12]congregandus congregabitur Jacob: cum omnibus suscipiens suscipiam reliquias de Israel, ponam aversionem eorum sicut oves in tribulatione, quasi gregem in medio cubilis eorum: exsilient ex hominibus. [13]Ascende per divisionem ante faciem eorum: diviserunt, et transierunt portam, et egressi sunt per eam: et exivit rex eorum ante faciem eorum, Dominus autem princeps eorum. [1]Et dicet:

Hieronymi Vulgata nova.

gite et ite, quia non habetis hic requiem: propter immunditiam eius corrumpetur putredine pessima. [11]Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium potius loquerer: stillabo tibi in vinum et in ebrietatem: et erit super quem stillatur populus iste. [12]Congregatione congregabo Jacob totum te: in unum conducam reliquias Israel, pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum, tumultuabuntur a multitudine hominum. [13]Ascendet enim pandens iter ante eos: divident, et transibunt portam et ingredientur per eam: et transibit rex eorum coram eis, et Dominus in capite eorum. [1]Et

(A) II, **11**. *ψευδὲς* 22. 36. 311. al. Compl.
» **12**. *ἰσραὴλ* (prius) nusquam legitur . . . Alex. *καταλοίπους τοῦ λαοῦ τούτου . . . τὸν αὐτὸν* in codd. non habetur.
» **12**. *αὐτῶν* Alex. 22. 26. 36. 49. 130. 153. 311. al. . . *ποίμνια* 22. 36. 42. al. Arm. MS. . . *ἐκ μέσου* nusquam legitur . . . *ἀπ᾽ ἀνθρώπων* nullibi.
» **13**. *διακοπῆς ἀπὸ προσώπου* nusquam . . . Alex. *διέκοψαν· διῆλθον* omisso *καὶ*.
III, **1**. *καιρῷ* pro *καὶ ἐρεῖ* in nullo codice legitur.
ἰακὼβ pro *οἶκον ἰακὼβ* 22.

(B) II, **11**. (Sabat. l. c.) Ambros. l. c. *Persecutionem passi estis* [ib.]. Hier. in comm. »Non ut plerique aestimant *spiritus stetit mendax*, sed *spiritus statuit mendacium* legendum est.«
III, **1—3**. (Sabat. l. c.) Gild. castig. in eccl. ord. 717: *Audite nunc principes domus Jacob: nonne vobis est ut cognoscatis judicium, odientibus bona et quaerentibus maligna, rapientibus pelles eorum ab eis et carnes eorum ab ossibus eorum, quem-*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Fuldensia.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	σατε δὴ ταῦτα, αἱ ἀρχαὶ οἴκου Ἰακὼβ καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου Ἰσραήλ. οὐχ ὑμῖν ἐστὶ τοῦ γνῶναι τὸ κρίμα;	dite igitur haec principes iacob· et residui domus istrahel· nonne uobis est ut cognoscatis iudicium·	Audite haec principes domus Jacob, et reliqui domus Israel: non vestrum est scire judicium,	dixi: Audite principes Jacob, et duces domus Israel: Numquid non vestrum est scire judicium,
Mich. III, 2	μισοῦντες τὰ καλὰ καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά, ἁρπάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν.	[2]odientibus bona et quaerentibus mala· rapientibus pelles eorum ab eis· et carnes eorum ab ossibus eorum	[2]qui odio habetis bonum et quaeritis mala: diripientes pelles eorum ab eis, et carnes eorum ab ossibus eorum?	[2]qui odio habetis bonum et diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis,etcarnem eorum desuper ossibus eorum?
» 3	ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς σάρκας τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν ἐξέδειραν, καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν συνέθλασαν καὶ ἐμέλισαν	[3]quemadmodum comederunt carnes plebis meae et pelles eorum ab eis detraxerunt· et ossa eorum comminuerunt· et conciderunt	[3]sicut devoraverunt carnes populi mei, et pelles ab eis excoriaverunt, et ossa eorum confregerunt et conciderunt	[3]qui comederunt carnem populi mei, et pellem eorum desuper excoriaverunt: et ossa eorum confregerunt et conciderunt

(A) III, **3.** Alex. *τὰ δέρμ. αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν ἐξ.* et *συνέκλεισαν.*

(B) . . . . *admodum comederunt carnes plebis meae et pelles eorum ab eis excoriaverunt, ossa eorum confregerunt et laniaverunt quasi carnes in olla? succlamabunt ad Deum et non exaudiet eos* [mire pro *si clamabunt*].

Quae variarum versionum atque adnotationum areae si conspectae perpensaeque fuerint, nonnulla nobis tum de fragmentis nostris tum de latinis V. T. codicibus antehieronymianis in genere declarant memoratu digna.

Namque eae praeterquam quod Hieronymi meritum, quo non solum quas in ecclesia latina legi videbat codices secundum hexaplarem versionis Alexandrinae editionem emendavit, sed novam etiam ex textu hebraico adornavit interpretationem, sua luce collustrant: qua re efficitur, ut si ab antiqua versione profecti ad reliquas progredimur quasi in cultiores pedetentim lucidioresque regiones promoveamur: multifariam nobis de ratione quae inter codices latinos atque graecos saltem ex fragmentorum nostrorum exemplo intercedit, impertiunt institutionem.

Illa enim ipsa ita comparata sunt, ut, quod exspectari potuit, ne unius quidem eorum qui supersunt graecorum Veteris Test. codicum textum ad amussim exprimant. Namque sicuti ab eo codice, quam Tischendorfii V. T. editio sequitur, i. e. Vaticano saepissime recedunt, ita eadem cum Alexandrino, cujus variantes lectiones addidimus, saepissime non conveniunt, et si quem codicem alium hic illic accurate reddunt, ab eodem aliis in locis diversa praebent. Cujus rei ut singula praestemus documenta, ex iis quae in margine inferiori positae sunt adnotationibus criticis colligitur,

a) triginta sex esse locos, in quibus fragmenta nostra ab omnibus qui sunt graecis V. T. codicibus recedant. Quod vero ad nominatissimos codices spectat, praeter illos videmus

b) XXXIII locos, in quibus diversa exhibeant et a Vaticano et ab Alexandrino,

c) XVIII autem, ubi cum Alex. faciant contra Vat., et XIX, ubi cum Vat. conspirent contra Alex.

d) denique, ubi tum ab illo tum ab hoc dissident, ibi illa haud raro cum iis codicibus minusculariis, qui in editione Holmesiana numeris 22. 26. 49. 153. 311 insigniuntur, cernimus convenire, ita tamen ut nonnullis aliis in locis ab iisdem dissentiant.

Qua in re ut quae mihi videantur esse gravissima breviter eloquar, primum novarum lectionum variantium numerus non exiguus nobis praebetur; deinde quod ad accuratam codicum mss. notitiam attinet, fragmentis nostris neque eorum conjectura, qui antiquam versionem latinam magis ad codicem Alexandrinum accedere quam ad Vaticanum arbitrati sunt, fulcitur, neque aliorum opinio confirmatur, qui Vaticano illam similiorem esse quam Alexandrino existimaverunt. In multis enim illa quum ab alteroutro dissidere animadvertimus, in multis eadem cum alteroutro facere videmus; ita ut utri propinquius sint conjuncta dici nequeat.

Denique ex facta eorum quae apud Patres deprehendimus antiquae versionis vestigiorum cum iis quae fragmenta nostra continent comparatione aliquam assequimur de latinorum codicum indole atque natura experientiam. Nam quum vetus virorum doctorum sit quaestio, num plures ecclesia latina ante Hieronymum habuerit V. T. versiones a suis quasque interpretibus elaboratas, an vero unam, eamque ita sive correctionibus sive depravationibus a pristina conditione remotam, ut si quis varia ejus conspiciebat exemplaria, varias versiones conspicere sibi videretur, ad hanc quidem litem dirimendam ea Patrum dicta, quae vel a Sabaterio prolata vel a nobis ex Angeli Maji editionibus potissimum hausta in margine exstant, quum numero paucissima sint, non sufficiunt. Sed aliquatenus iis in re cognoscenda nos adjuvari utique fatendum est. Luculenta enim variarum rationum, quibus factum est ut ejusdem versionis textus varie commutaretur, exempla nobis largiuntur. Videsis Hos. IX, 4, ubi graecus textus habet

οὐχ ἤδυναν αὐτῷ· αἱ θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄρτος πένθους αὐτοῖς, πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιανθήσονται.

Haec ab antiquo interprete, qui pro *αὐτοῖς* legit *αὐτοῦ*, alia interpunctione adhibita versa sunt:

non placuerunt ei victimae eorum· sicut panis luctus ejus omnes qui manducaverunt ea coinquinabuntur.

Jam vero alius quidam *victimis* nomen universalius *sacrificiorum* substituit, atque vocabulum *ejus* vel *eis*, quod molestum ipsi videbatur, omisit. Unde factum est, restituta simul interpunctione, ut Cyprianum haec videamus legisse verba:

Sacrificia eorum tanquam panis luctus, omnes qui manducant ea contaminabuntur.

Sed is variationum non fuit finis. Unde illud *qui tetigerit* (cf. p. 41) ortum sit quaeritur. Facilis est, opinor, explicatio. Vocabula enim *panis luctus* quoniam in uno alterove codice fortasse minus claris scripta erant literis, facili errore ab aliquo legebantur *pannus lotus,* quae quum sententiam aptam non praeberent, mutabantur in *pannus illotus.* Itaque versus nostri quum prius membrum legeretur:

Sacrificia eorum tanquam pannus illotus

quandoquidem panni, iique illoti, comedi non solent, posterius membrum intactum relinqui non poterat; unde evenit, ut in codice illo Colbertino, quem Baluzius in miscellaneis edidit, scriberetur:

Sacrificia eorum tanquam pannus illotus, omnis qui tetigerit illum inquinabitur.

quibus ex verbis si quis concluderet, diversos fuisse illarum interpretationum quas vel Cyprianus

vel scriptor Baluzianus secutus est, autores, haud minus a veritate aberraret, quam si quis ista latina vertendo in graeca originalem τῶν. ό textum assequi sibi videretur.

Unde patet, codicibus latinis suam competere historiam, miris sane rebus refertissimam, quam calleat oportet quicunque de genuina illorum forma simulque de ratione quae graecum inter et latinum Vet. Test. textum interest, judicium ferre conatur.

Sed de hoc aliove fragmentorum nostrorum usu videant ii, qui s. scripturarum studiis criticis atque exegeticis incumbunt. Quos si quem ex iis fructum percepisse expertus fuero, ex animo laetabor bonoque Deo gratias agam qui uti magna gubernat ita minimis providens mihi ut haec ex tenebris protraherem pro clementia sua largitus est. Ceterum fieri potest ut ab iis, qui ad bibliothecas sedent commodoque ad membranarum scrinia aditu fruuntur, vel aliorum versionis antiquae codicum, vel ejusdem, cujus aliqua folia ut invenirem mihi contigit, alia etiam fragmenta detegantur. Antiquae enim versionis codices postquam Vulgata nova in ecclesiis introducta fuit ad libros compingendos facillime adhibebantur. Illa vero folia nostra quum codici cuidam agglutinata fuerint, qui judicibus archaeologis saeculo circiter decimo quinto compactus est, ipsa testantur, originale cujus olim fuerunt volumen sero demum tempore dilaceratum fuisse; unde exspectatio oritur, fore ut si illius aliqua folia ad parandas aliorum codicum compacturas adhibita sunt, ea futuro tempore itidem inveniantur. Quod ut feliciter eveniat, quoniam quo major fuerit manuscriptorum copia allata, eo clarior his rebus lux affundetur, etiam atque etiam opto.

Corrigenda: p. 25, lin. 33 legas Germanicarum; ib. lin. 34 indagator me docuit; p. 30, lin. 23 $\overline{\text{DOM}}$·; p. 30, lin. 24 T$\overline{\text{DS}}$; p. 35, lin. 22 NARIA·ET

FASCICULUS SECUNDUS.

Ex quo tempore feliciter mihi contigit, ut latinae prophetarum versionis qualis ante Hieronymum fuit aliqua fragmenta in abscondito quodam bibliothecae Fuldensis codice manuscripto invenirem ex eoque eruerem atque data occasione ederem, quandoquidem ea ad lumen tum patrum operibus tum LXX seniorum textui afferendum aptissima esse mihi videbantur, alias illius interpretationis amplioresque partes ut quomodocunque possem detegerem ac colligerem nunquam non studui. Neque desperavi, id quod optabam a me obtineri posse. Simplici enim ratiocinatione, quoniam fragmenta illa in foliis quibusdam perscripta deprehenderam, quae saeculo circiter decimo quarto ad illum codicem compingendum adhibita fuerant, spes mihi oblata est, fore ut si mihi omnium quae Fuldae asservantur codicum volvendorum revolvendorumque potestas daretur, alias eiusdem exemplaris membranas ad similem usum quondam abiectas ex nocte sua ad lucem protraherem. Quam veniam quum anno superiore ab eo expetiissem, penes quem illo tempore summa bibliothecae cura fuit, illustrem dico dominum de Heppe, virum nobilissimum, quem gubernationi provinciae Fuldensis morte praematura ereptum esse iamiam lugemus, pro paratissima, quae in eo vigebat, promovendarum literarum voluntate animo lubentissimo mihi concessam esse etiamnum laetor. Definito enim die quum ad perlustrandas illas silvas descendissem operamque frustraneo complurium horarum impendio non deterritus strenue continuassem in tres pedetentim codices incidi, quorum tegumenta ab interiore parte iisdem characteribus vetustissimis conspicua erant, quos e codice illo prius detecto bene noram. Fuit Augustini sermo de decem chordis, qui duas columnas fere integras mihi praestaret, Chrysostomi tractatus de evangeliis, qui itidem duas easque integras exhiberet: octo vero tantum non integras in Augustini psalmorum expositione inveni; quas si computavi, duodecim, si vero eas addidi, quas ab altera membranarum parte scriptas esse dubium non erat, viginta quattuor nactus eram, qui numerus viginti illas quas duobus in foliis antea inveneram inventasque edideram quaternione superavit. Qua de re quo gaudio exsiluerim (quamvis bene scirem, neque Papiae Hierapolitani libros de verbis dominicis, neque Quadrati Atheniensis orationem apologeticam, neque Iustini martyris adversus omnes haereses disputationem, quorum operum postquam temporum iniuria dudum periere reperiendorum

Cap. I. Opus inchoatum continuatur.

summmo desiderio omnes theologi tenentur, sed simplicem modo Veteris Testamenti versionem latinam neque eiusdem nisi aliqua fragmenta in manibus meis haberi) iudicent ii, qui similium pervestigationum simili eventu aut ipsi usi sunt, aut sese usos fuisse apud animum imaginari voluerint.

Neque vero excussa bibliothecae Fuldensis scrinia exspectationi meae terminos posuerunt; imo ipsa aliam alicubi existere fodinam, ex qua auream versionis nostrae supellectilem augerem, alacrem suspicionem mihi excitaverunt. Nam illos codices quum accuratius intuerer, non solum externa indole inter se quam simillimos esse vidi, sed eo maxime inter se convenire ex signis bibliothecariis deprehendi, quod Weingartensis quondam monasterii fuerint. Unde concludi licuit, illud ipsum volumen antiquissimum, cuius reliquias reppereram, eo aevo, quo isti codices compingebantur in monasterio Weingartensi a sinistris hominibus dilaceratum atque ad colligandos alios libros fuisse adhibitum; ita ut, si integra exstaret bibliotheca Weingartensis, alia nec pauca illius libri fragmenta continere censenda foret. Quam quidem una cum reliquis illius monasterii possessionibus sub initium nostri saeculi discerptam atque in varias vel patriae vel exterorum regiones disseminatam esse notum est; neque Fuldae solum, sed Hagae Comitum etiam, Darmstadiae, Gissae, Stutgardii quasdam illius partes asservari literis datis acceptisque per complures viros doctos, rei bibliothecariae expertos, edoctus sum. Itaque sciscitandi viam sic apertam quamvis longissime protensa esse videretur, ingredi non haesi. Et Haga quidem eorum quae optavi nihil attulit. Quaerenti enim mihi an in publica istius civitatis bibliotheca Weingartensia aliqua haberentur, Holtropius vir doctissimus, qui ei praeest, respondit nonnisi duos ibi libros mss., qui Weingartiae olim fuerint, inveniri eosque ita comparatos, ut quum tegumentis omnino destituti sint versionis meae fragmenta neque exhibeant neque possint exhibere. Neque plura Gissensium bibliotheca academica mihi praestitit. Eo laetiores vero nuntios Stutgardio Darmstadiaque mihi allatos fuisse vehementer gaudeo. Nam Staelinus, rerum Würtembergensium scriptor clarissimus, publicae bibliothecae Stutgardiensi praefectus, ex quo petieram, ut si qui illic essent codices quondam Weingartenses, fragmentorum meorum specimine lithographico munitus aliquos ex iis revolvere vellet ac pervestigare, num forte in tegumentis membranas haberent eadem scriptura excellentes, in iis quidem copiis librariis, quae suis curis essent subiectae, nil illis simile exstare monuit, sed quod summo me perfudit gaudio gratique erga Deum animi sensibus totum percussit, in ea bibliotheca, quae ipsius regis esset, non modo aliquos libros Weingartenses, sed etiam talia quae desideraveram inveniri, exoptatissimis literis mecum communicavit. Scripsit enim se in vetusto codice Weingartensi, qui Bedae Venerabilis librum de ratione temporum continet, membranam deprehendisse item tegumento libri agglutinatam ad fragmenta mea sine dubio appertinentem, in cuius rei testimonium mihi aliquorum verborum ibi scriptorum specimen manu sua factum benevole transmisit, quae ad antiquissimam Danielis prophetae versionem latinam referenda esse cognovi. Literis igitur scriptis Klumppium virum benevolentissimum, qui regi Würtembergiae a libris aulicisque consiliis est, adii ac quaestione mea proposita ex eo rogavi, ut si fieri posset illius mihi membranae legendae atque edendae facultatem daret. Qui insignia mihi ac gratissima praestitit officia. Etenim non solum omnes, quicunque in bibliotheca regali possidentur, libros mss. Weingartenses revolvendo praeter illam de qua verba feci complures alias membranas quae

ad fragmenta mea spectant deprehendit, sed earumdem explicandarum a rege potentissimo atque clementissimo copiam plenissimam mihi impretravit. Accipias ergo, quem columnarum numerum per gratissimam illius viri erga me liberalitatem sim assecutus. Bedae igitur illud volumen versionis columnas sex continet, Danielis prophetae aliqua vaticinia complectentes. Hieronymi duo volumina viginti sex columnas secum habent, quae Amosi, Hoseae atque Ezechielis aliquas partes comprehendunt; inter quas inveniuntur, quae cum fragmentis Fuldensibus ita sint connexae, ut, ubi haec desinunt, filum orationis cultro quondam abruptum protinus continuent. Alii mihi codices Ezechielis columnas sex, Jonae duodecim, Michae fere duodecim comparaverunt; quos ad codices quae accessit membrana, quam pridem ab homine quodam literarum studioso male e codice aliquo excissam Klumppius postea invenit, sex alias Ezechielis columnas continet. Denique qui Darmstadinae bibliothecae praeest Mitzenius vir clarissimus, ex quo eadem petii, quae Staelinus ac Klumppius mihi benevole praestiterant, unam in codice quodam Weingartensi invenit membranam, in qua Ezechielis ac Danielis columnae decem scriptae erant, quam benigne mecum communicavit. Quas cum computaverim septuaginta octo columnarum numerum confeci, qui Fuldensium fragmentorum multitudinem non modo assequitur, sed longe superat. Qua in re grato expertus sum animo, si quis sedulo bona quaesierit, eum annuente Deo atque adiuvante hominum liberalium benignitate hodienum quoque bona invenire, si quis rogaverit, accipere, si quis foras pulsaverit, ab introitu non prohiberi.

Cap. II. Codex describitur.

Quibus membranis, postquam a tegumentorum ligno absolutae erant, legendis atque arte critica pertractandis quum per longius temporis spatium operam darem, fieri non potuit quin codicis ad quem quondam pertinuerunt, accuratiorem assequerer cognitionem, quam quae ex duobus illis tribusve foliis anno superiore editis mihi provenerat. Cuius quidem incrementa fere sunt haec.

Primum scripturam, quamvis ex iisdem ubique quos noram pulchris regularibusque characterum formis composita sit (cuius rei testem proposui tabulam huic schedae adligatam, in qua membranarum tum Fuldensium, tum Stutgardiensium paucos aliquos versus accurate descriptos vides) hic illic ea ratione variari animadverto, ut si quod vocabulum excellentius occurrit vel si nomen autoris effertur vel ad explicandam aliquam prophetiam Christi nomen introducitur, id rubro colore sit pictum [1]); quo scribam in versibus quoque initialibus atque in librorum titulis ac subscriptionibus usum esse videmus. Quam ad rem ipsa quoque figura quaedam pertinet in Danielis vaticiniorum titulo conspicua, quae quum mihi in singulari quodam ornamentorum genere posita esse videretur in eadem de qua dixi tabula incisa est: semicirculum dico tum atramento tum rubro colore pictum, super basin atram elatum, in quo, si oculorum acie frueris, literas . . ADRAC MISAC . . BED . . . . ANGELUS i. e. nomina trium puerorum Sadrac, Misac, Abednego qui propter pietatem in fornacem ardentem coniecti Angelo opem ferente servati sunt, in semiorbe scripta perspicies. A quo qui includitur secundus tertiusve semicirculus quarta fere parte illo minor, ac fortasse ad os fornacis repraesentandum destinatus, itidem aliquorum characterum reliquias videtur continere, quorum quum color dispa-

1) Cf. fragmenta quae Dan. II, 31, IX, 26, X, 1 etc. continent.

ruerit praeter L quod ultimam locum habet, neque naturali oculorum acie neque adhibito microscopio dignosci ullo modo poterant.

Interpunctionis, in quam diligenter inquisivi, ea ratio esse deprehenditur, ut quum uno ubique eodemque signo in terminandis enuntiationibus scriba sit usus i. e. puncto eoque fere aculeato, magna tamen in eo vel collocando inveniatur varietas vel in pingendo rationalis libertas. Nam illud quum fere soleat ad dextros earum quae commata terminant literarum humeros apponi, non desunt loci, in quibus aut supra illos aut infra sit inscriptum, quae diversitas, quoniam non diversae alicui scribae intentioni, sed soli scribentis commoditati inservit, ad illud triplex punctorum discrimen, de quo Isidorum Hispalensem scripsisse eruditi norunt, referri non potest. Alterum est idque valde placet, quod punctum illud si quae fortior insignitur membrorum disiunctio, largiore stilo exaratum invenitur, sin debilior, obscurius modo indicatum; qua re in scriba nostro vividior quam quae in ista hominum specie esse solet animi attentio fuisse affirmatur.

Quod ad *lineas* attinet, quae a scribis ad versus iuste exarandos adhibitae esse solent, membranarum nostrarum ea invenitur varietas, ut aliae ne ullum quidem illarum vestigium praebeant, aliae tum verticales tum quas nos dicimus horizontales exhibeant.

Paginarum tituli, qui autorum sacrorum nomina et dignitatem ita indicant, ut dignitas per vocabulum PROFETA expressa in recto latere, nomen ex. gr. IOEL in verso conspiciatur, duplicibus additamentis sunt instructi. Nam primum ornamenti ergo quaternas lineolas obliquas in formam furcillarum extensas, quarum exemplum in tabula pictum habes, exhibent; tum vero, quod maius est, singulos autores eo numero, qui ipsis secundum prophetarum seriem in versione LXX virorum observatam competit, adornant. Quo factum est, ut si quis codicem quondam integrum evolutum ante oculos habebat, in capite sinistrae paginae ex. gr. legeret

AMOS vel	in capite	dextrae	PROFETA II, vel
MICHAEAS vel	»	»	PROFETA III, vel
IOEL	»	»	PROFETA IIII etc.

qua re lector in perspiciendo scripturae s. ordine magnopere iuvabatur. Tacendum vero non est, hanc numerationem in iis membranis, quae Ezechielis ac Danielis fragmenta continent, desiderari.

Capitum numeros, ipsius scribae manu literis capitum initialibus iuxta positos, complures inveni:

ad	Hos.	XIV, 1	numerum	VIII
»	Am.	V, 24	»	VII
»	Ion.	II, 1	»	II
»	»	III, 3	»	III
»	Ez.	XVII, 3	»	XVI
»	»	XVIII, 1	»	XVII
»	»	XXVIII, 11	»	XXVIII
»	Dan.	II, 31	»	III;

quos numeros, licet cuipiam flocci videantur habendi, tamen quoniam ad rationem quae inter nostram textus sacri partitionem et antiquam obtinet intelligendam aliquid conferunt, hic omittere nolui.

Scripturae menda rarissima in his membranis. Quorum corrigendorum vel ipse scriba vel homo nescio quis illi coaevus eam secutus est rationem, ut non lineolis, quod nos facere solemus, literas perfoderet, sed punctis subterpositis eas instrueret. Ceterum non deest quaedam serioris aetatis manus, quae rei criticae parum perita uno quidem in loco bonis textus verbis suos errores intrudere conata est, ita tamen, ut quae scriba recte posuerit etiamnum facile eruantur.

Praeterea *aliam manum admodum vetustam* deprehendi, quae non atramento sed atro colore cui ferrum defuit instructa tum figuras quasdam arbusculis similes, quarum specimen in tabula proposui, eum in finem textui appinxit, ut quae notatu digna videbantur in oculos caderent, tum verbis appositis ea signavit, quae usui liturgico inserviebant, cuius rei unicum quod in membranis nostris cernitur exemplum, subter Ezech. XVIII, 1 positum, quum propter vetustam characterum speciem tum aliis ex causis de quibus infra agetur, tabulae inserendum curavi.

Denique qui sub extrema columna membranae Darmstadio mihi allatae pollicis spatio interiecto numerus XXXVI reperitur, exoptatissimus in oculos cecidit. Namque is quum ex eorum genere sit, qui ad indicandam *compactionum* sive *compacturarum seriem* faciebant, effecit, ut quis fuerit codicis nostri, quum integer esset, ambitus opera non admodum difficili adhibita certiores redderemur. Illa enim membrana, duo quae nos dicimus folia sive quattuor paginas efficiens, quoniam ab altera parte locum Ezech. XLVIII, 22 usque ad finem prophetiarum Ezechielicarum, ab altera locum Danielis prophetae II, 18 usque ad II, 33 continet, duabus suis partibus quasdam alias membranas oportet olim incluserit, quae initium Danielis i. e. historiam Susannae et quae usque ad Dan. II, 18 sequuntur complectebantur. Iam vero si quaeris, quot eae paginas complexae fuerint, ex computatione reliquarum quas habemus paginarum facile invenitur fuisse duodecim. Unaquaeque igitur compactura ex sedecim paginis sive octo foliis constitit. Porro si, quod ille numerus indicat, compactura sexta et tricesima loco Dan. II, 33 terminatur, quaeritur, quanta s. scripturae pars intra fines praecedentium triginta quinque compacturarum fuerit comprehensa. At secundum eum quem dixi paginarum ambitum dubitari nequit, cunctorum prophetarum libros ab Hosea inde usque ad locum Ezech. XLVIII, 22 illic fuisse contentos; unde sequitur, initium primae compacturae factum fuisse per Hoseae vaticinia. Quod reliqua spectat, inter duo optio data est iudicia. Aut enim eo codex fuit destinatus, ut corpus prophetarum complecteretur; quod si supposueris, secundum calculi nostri rationem, quoniam quae a loco Dan. II, 33 usque ad finem historiarum Beli et Draconis sequuntur, tres efficiunt compacturas, sequetur illum e triginta novem compacturis constitisse. Aut codex unum fuit e compluribus voluminibus totam scripturam s. complectentibus similique ratione atque tertium codicis Alex. volumen praeter prophetas libros Maccab. aliosque continuit; quod si accidit, ad quinquagesimam usque protensus fuit. Utrumlibet sentimus, tantum tamque excellentem thesaurum non tam temporum iniuria quam hominum brutorum barbarie perditum esse, aegerrime feremus.

Cap. III. Glossae marginalis editae.

Cuius postquam aliquas partes reppereram, non satis habui textum recuperasse, sed glossis etiam marginalibus quibus instructus est pervestigandis, quamvis legendi incredibilis esset difficultas, animum putavi esse admovendum. Triplex enim earum est pretium. Nam primum, quod ad rem diplomaticam pertinet, characterum minuscularium speciem quandam admodum

raram, uncialium vestigia etiam exhibentem, praebent scripturamque oculis obiiciunt neque ullis vocabulorum separationibus neque interpunctionis signis distinctam et quae ad illustrandas rei scriptoriae mutationes singulis temporibus factas aliquid conferre videatur. Deinde non solum, quod in priori huius operis fasciculo monui, ad aestimandam codicis antiquitatem faciunt, sed etiam quaerenti, per quaenam saecula versionis latinae antehieronymianae usus in ecclesia factus fuerit, non incommode inserviunt. Tertio loco, quandoquidem autorem quendam produnt non latinae modo sed graecae etiam linguae peritum ac versionis Alexandrinae et reliquarum quae fuerunt graecarum scientia ornatum, ad historiam theologicae eruditionis, qualis ante tempora Carolingica fuerit, illustrandam aliqua videntur contribuere. Qua de causa profecto dolendum est, tantam earum partem aut vermibus exesam aut cultro abscisam esse, ut nonnisi paucarum integer tenor sit conservatus. Nec tamen ab ipsis fragmentis existimavi esse abstinendum; studuique potius, ut quaecunque scripta exstabant, legerem atque ederem. Qua in re, quum atramenti color maximam partem prorsus evanuerat, Gioberti tinctura caute adhibita egregie adiutus sum. Quid quod illius ope glossam aliquam, ad fragmenta prius edita pertinentem, rectius ut legerem me provectum esse fateor. Nam quae glossator ad locum Hos. VIII, 3 *[inimicum persecuti sunt sibi]* adnotavit, sine ulla dubitatione sic legenda sunt:

quod ipse sibi inimicum excitet aliter LXX sicut latinus

quam vocem ut in eorum locum quae in priori fasciculo p. 19 posui restituat a lectore benevolo peto rogoque.

Iam sequuntur quae in reliquis membranis ad textum adnotata inveniebantur legique poterant.

Hoseae XIII, 4 *qui saluet non est praeter me]* quia in filio pater quia sps̄. qui saluat sps̄. xp̄i. est

» »] qui cognoscit dm̄. cognoscitur a dō. sicut paulus d(icit) nunc autem agnoscentes dm̄. agniti estis a dō.

XIII, 7 *ero illis sicut panthera et sicut pardus]* duram pro meritis et agrestem indicat poenā esse repetendam ut quasi . . . .

Michae I, 10 *nolite reaedificare de domo derisoria]* haec derisoria pluraliter

IV, 8 *et intrabit initium regnum primum ex babylonia filiae hierusalem]* ex babylonia alii non habent ut origenis d. ut sit primū regnum xp̄i. quod intrat in ecclesiam aut regnum ecclesiae

IV, 14 *in uirga percutient super maxillas]* uirga uisitationis uisi . . .

V, 1 *et tu bethleem domus* etc.] in qua n(atus) est xp̄s. eo . . est furor inuidens qu . . quando occidit paru . . ergo domus panis qui . . occisos infantes fur . . enim furorem her . . [1])

1) Haec forsitan ex indole reliquarum glossarum sic compleveris: *in qua natus est xps., eodem redit efratae nomen, quod est furor invidens, qui fuit herodis quando occidit paruulos. Propter xpm. ergo domus panis qui fuit panis vivus. Propter occisos infantes furoris urbs xps. enim furorem herodis fugit.*

Michae V, 1 *numquid minima es ut sis in milibus iuda]* alii sic hoc est non es minima alii minima es inter principes iuda sic iste hoc est qui pauci sunt ipsi saluifiunt ideo paucos et electos habere meruisti non plures perituros

V, 2 *et residui fratrum reuertentur]* Cum intrauerit plenitudo gentium . . . ac omnis istrahel saluus erit isti ergo reuertentur . . . salus . . uis nos confundi . . . cum audiat secundum genus omnium hominum.... istrahel nequiorem hoc est iuda... in spu. non in litera istrahelite . . in occultos et post . . (int)eritus estis . . (eu)ndem istrahel caecatum et caecati istrahel . . . . . . et in exitu . . (cae)cati istrahel plenitudinem intrasse gentium . . . . gentium illum prius . . istrahel reddendum saluti et restituendum . . . . . . desertae quam eius quae habet uis . . . . parturiendi et congregationis et resurrectionis . . . moriendi . . . . quia mortua est tua synagoga [1])

V, 3 *stabunt et uidebunt et pascent gregem]* stabit dns. et uidebit ut nos stare faciat antecurrit sicut habes a summo coelo egressus et occursus eius usq. ad summum eius Cum autem venerit ad summum caeli stat ut suscipiat venientes et uideat eos

V, 5 *et erit haec pax cum assyrius venerit super terram]* cum aduersarias temptationes suas effuderit et non potuerit praeualere tunc erit pax pax facta est palo postea quam lapidatus est caesus est . . . .

V, 7 *ros a dmo. decidens]* ros qui refrige(rat)

V, 8 *et erit residuum iacob in gentibus in medio populorum multorum sicut leo inter pecora in saltu]* gentes tamqam in saltu siluestri et inculto uitam ducunt

» » *et sicut catulus in gregibus ouium]* potest et de xpo. intelli(gi)

V, 10 *exterminabo equos tuos]* motus tuos

» »] quare cum praemiserit exaltabitur manus tua super tribulantes te et omnes inimici tui exterminabuntr subiecit exterminabo equos tuos de medio tui et perdam quadrigas tuas et perdam ciuitates terrae tuae primum non paenitus delentr ita ut non sit qui exterminabuntur neq. enim gentes fecit non esse quos dicit inimicos sed sic exterminauit eas quomodo corinthium paulus tradidit in interitu carnis non enim inter(iit h)uius sps. sa(l)uus factus est (e)t alibi habes que dns. ihs. interficiet spu. oris sui et destru . . . [2])

---

1) Huius glossematis in integrum restituendi, quia tum carie tum cultro fere dimidia sua parte privatum est, sine temeritate ne periculum quidem facere poteram; id quod vel magis de duabus glossis longioribus valet, quas ad locos Ezech. XVII et XVIII notatas inveni.

2) Glossa quae hic cum membrana abscissa est non potest quin longiorem habuerit ambitium. Nam illi *primum* sine dubio *deinde* respondit quod hic non legitur.

Michae V, 10 *maleficia tua]* uel quae fecerunt uel quae passi sunt

» » *et qui respondeant non erunt tibi*] qui temere respodeant falsa pro ueris ad eos enim qui . . .

Ezech. XVII, 3 *aquila illa magna*] — enuit avium et capillis eius sic . . .

— propter . . . titudinem quandam cordis et rap(i)nae et quod

— ro bono quidem dictum est sec .... detractam ideo isti reges aquilis comparan . .

— caelis . . . diabolus et . . . . egyptiorum quia habes in hoc ipso

— agrium qui sedis in medio flum . . . cuis qui dicis mea sunt . . . . . . feci ea et ego dabo laqueos in maxillas tuas et . . . .

— is tuus et educam te de medio fluminis tui et omnes pisces fluuii s . . . . . adherebunt et deiciam te ergo dua igitur adversae . . .

— quilis exaltantes se aduersus altitudinem scientiae nec mo . . . . . . (h)abet de scis. et uolabunt sicut aquilae currentes . . .

— non esurient quum et leo sequi quaerit quem deuoret et leo est de tribu (iud)a et in deserto suspensus est serpens in figura dni. . . .

— pentem saluus fieret sic et nunc qui in exaltatum per crucem crediderit saluus erit duae igitur potestates sicut duae aquilae sunt . . . .

— sicut libanum candidum et exaltatum inquirant arbores spiritales quae cum essent uirtutis . . . . .

» » *aquila illa magna*] babylonis

» » *in libanum*] duces hierusalem et in principes eius

XVII, 6 *infirmam*] *ACΘENOYCAN* abducti enim babyloniam infirmi facti sunt

XVII, 22 *evellam et plantabo ego*] prius malū minatur postea bonm subdit sic et alibi prius occidam inquid et sic sanabo occidam et uiuere faciam percutiam et sanabo

» » *in monte excelso*] iam non in terra chanaam

XVII, 23 *omne volatile sub umbra eius*] spirit(a)lia designat

XVIII, 1—4 *patres nostri manducauerunt uuam acerbam* etc.]

— didi dentes spon — —

— atis implerent perfectorum enim est sal . . . .

— et dentes nostros sicut uua acerba haec uua de uinea istrah —

— item fructiferum quomodo conuersa es in amaritudinem vitis aliena est erg(o s)pina uineae quam aper deuastauit (fe)rus est u(ua) acerba est . . .

— se spina est uitis ubi quis nec prima orditur temptamenta sapientiae uua acerba ubi quis propter iniquitatem inepta studia sapientiae et quasi . . .

— serit amaritudo uitis est perfecta et consummata malitia est ideo non liget dentes nostros uua acerba quos oportet in torcularibus esse . . .

— ua perfecta et

— ait in LXXXIII psal

— abitant in domo

— culorum lauda

— legi abiectus esse

— interfecti et cura

— unt torcula

— alii dentes obstu

— a acerba quae

— edentur alius (?)

— *ΤΟΥ ΦΑΓΟΝ* . . .

— *ΔΟΝΤΕC* vice

— *EC ΑΥ* [1])

. . . .

— ccitu pa

— ad tertium

— erationem his

— et faciens in ist

— alia his qui me

— iunt praece

— magnanimi

— ars et iustiti

— misericordiam

— iniquitates et iniustitias et peccata et mundabit reos adducens iniquitates patrum in filios filiorum usque ad tertium et quartum . . .

---

1) Haec graeca ad Ezech. XVIII, 4 pertinent, qui versus secundum cod. Alex. legitur: — *ἀποθανεῖται καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἱμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες αὐτοῦ.* Eadem fere codd. 26, 147, 239, 306 exhibent.

— uidentur esse con(tr)aria nisi referas alios filios istos qui fuere in peccato suscipiunt sicut apostolus docet dicens adam enim non est seductus . . .

— aricatione fuit salua autem erit per filiorum regenerationem si manserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrie . . . [1])

— rmes in te bonus partus gratiae nam et esaias ait (propter metum) dne in utero accepimus et parturiuimus et peperimus [2])

— cum vel degruuant

— istorum . . . . dom dicit . . . . . propterea non adducitur in consummationem iudicium qa di — —

— qui pluit super . . . et iniustos sed panem uiuum hoc est di. verbum qui esurienti d . .

— diuiti qui — — iacob pinguis enim proicit sermones di. post se istum reuomet

Ez. XVIII, 2—3 *obstipuerunt*: sunt qui habent obstupefactos dentes acidi esu sunt qui nec dentes adhuc habent lac uos potius [3]) non esca nondum enim poteratis sed nec adhuc potestis

» XVIII, 5 *facit ius*] solomon cogitationes iustorum iudicia . . . .

» XVIII, 7 *nudum operiet*] animam nudam uerbo suo uestiet uerbum est enim di unica qaedam inhonestorum quo uestiuntur ut tegantur quae inhonesta sunt nostra [4])

Hae sunt, quas ad marginem notatas inveni, glossae vel glossarum reliquiae. Quae quum pro eo quod continent argumento vix quidem ita sunt comparatae, ut ullam alicui nostrum ad prophetarum vaticinia accuratius intelligenda opem praestent, memorabiles sane ea de causa videntur esse, quod symbolam aliquam ad illustrandam eruditionis theologicae historiam praebent. Namque ut nil dicam de sacrae scripturae scientia satis ampla, quam glossatori i. e. septimi fere p. Chr. saeculi viro docto infuisse e compluribus locis elucet, hae membranae simili, qua prius editae, ratione autorem nostrum et graeci textus et praecipuorum de s. scr. qui fuerunt commentariorum gnarum fuisse, abunde testantur. Etenim quod Ezech. XVII, 6 legitur *infirmam* ille ita explicat, ut ad graecum textum i. e. ἀσθενοῦσαν regrediatur. Tum ad exponendum versum Ezech. XVIII, 4, cuius textus ita constitutus est, ut ab aliis versionis Alexandrinae codicibus in longius protrahatur, ab aliis in brevius coarctetur, quandoquidem latina versio breviorem formam sequitur, ille longiorem (idque graecis verbis) margini inscripsit; de qua quae dixerit accurate considerare operae pretium foret, nisi quod dolendum est ipsa glossa temporum iniuria propemodum deleta esset. Conf. quae supra monui p. 9, not. 1. Quae vero ad locum Mich. V, 2 de significatione nominum Efrata et Bethlehem margini intulit, quamquam ea quoque cultro male lacerata

1) cfr. I Timoth. 2, 15.
2) Locus est XXVI, 18
3) omissum est *nutrit*.
4) Pro *unica* legas *tunica*.

sunt, tamen per ipsas reliquias clarissime illum ostendunt attentum fuisse Hieronymi lectorem, cuius in commentariis ad eundem locum haec inveniuntur adnotata: *in utroque nomine significat (propheta) sacramentum: domus enim panis dicitur propter panem vivum qui de coelo descendit. Et Ephrata quod interpretatur furorem propter Herodis insaniam, quia illusus a magis iratus est valde et mittens universos occidit infantes* etc., quae verba fere eadem sunt atque illa quae apud nostrum in margine conservata legimus. Deinde ipsius Origenis de duodecim prophetis tomos, qui aetatem non tulerunt, illum et cognosse et in rem suam vertisse, glossa ad Mich. IV, 8 scripta testatur; unde, quod latius patet, in numero eorum prophetarum, quos Origenes commentariis instruxit (cfr. contra Celsum VII, p. 339: *ἐν τοῖς πραγματευθεῖσιν ἡμῖν εἰς τὸν Ἡσαΐαν καὶ εἰς τὸν Ἰεζεκιὴλ, καὶ εἰς τινας τῶν δώδεκα*), Micham fuisse, concludendum est. De quo eruditionis gradu satis alto quo certius est theologos per ea quae secuta sunt saecula immensum quantum descendisse, ita ut in plagis occidentalibus vix invenirentur qui ipsius LXX virorum versionis experti essent, eo minus quae in glossis nostris illius vestigia deprehenduntur videntur esse vilipendenda.

Tum vero scitu dignissima sunt, quae de appellatione qua versio antehieronymiana olim insigniebatur e glossis hauriuntur. Etenim nobis ad locum Hos. VIII, 3 qui est INIMICUM PERSECUTI SUNT SIBI . REGNAUERUNT etc. et secundum LXX *ἐχθρὸν κατεδίωξαν· ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν* etc. adnotata legentibus haec verba *quod ipse sibi inimicum excitet aliter LXX sicut latinus* dubium esse non potest, glossatorem tum graecam LXX virorum interpretationem (*κατεδίωξαν*), tum latinam quae ipsius oculis subiecta erat versionem (PERSECUTI SUNT) reprobasse, atque in illius explicationis locum suam, qualis ea cunque pretii fuit, substituisse: *excitet*. Quam unde hauserit, quum incertum est (Aquilae enim, Symmachi ac Theodotionis, quos illi notos fuisse constat, huius loci interpretationes ad nostram usque aetatem non pervenerunt), id quidem perspicitur, illum versionem quam adnotationibus suis instruxit i. e. antehieronymianam nomine *latini* (interpretis) designasse, eadem fere dicendi ratione utentem, qua fit, ut nos de Syro vel Aethiope, i. e. de Syriacae vel Aethiopicae versionis autore loqui soleamus. Quod si certum est, sequitur primum, illis quidem in regionibus in quibus glossator vixit Hieronymi versionem ad ullum auctoritatis ecclesiasticae locum nondum fuisse evectam, alterum, glossatori nostro versionem antehieronymianam unius cuiusdam viri, non complurium interpretum opus fuisse visum; cuius rei aliud indicium habetur in glossa ad Mich. V, 1 apposita, in qua noster postquam diversas quasdam istius loci explicationes proposuit, pergendo *sic iste* ait, i. e. eam quam ultimo loco attulit loci interpretationem apud autorem versionis latinae deprehendi notat.

Cap. IV. Fragmenta ipsa proponuntur.

Sed his rebus ne iusto longius immoremur, ad id quod maxime est in propositis i. e. textum e membranis edendum progredi lubet. In quo si quae minoribus literis impressa vides, ea, quandoquidem membranae hic illic cultro praecisae fuerunt, in coniectura mea posita esse scias. Puncta vero, quae in membranis dextro plerumque literarum humero apposita esse dixi, in hac editione renuente typographo nonnisi ad medium illarum latus adiecta esse iterum moneo (cf. fasc. I, cap. XIII).

SALUETNONEST
PRAETERME·
EGOPAUITEIN
DESERTOINTER
RAINHABITA
BILIS· SECUN
DUMPASCUAS
ILLORUM· ETRE
PLETISUNTIN
ABUNDANTIA·
ETEXALTATASUNT
CORDAEORUM·
PROPTERHOC
OBLITISUNTMEI·
ETEROILLISSIC
UTPANTHERA
ETSICUTPARDUS
SECUNDUMUI
AMASSYRIORUM·
OCCURRAMEIS
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Hos. XIII, 4—8.

CLUSIONEMCOR
DISEORUM· ET
EDENTILLOSIBI
CATULISILUAE·
ETBESTIAEAGRI
DISRUMPENT
EOS· CORRUPTIO
NISTUAEISTRA
HELQUISERITAD
IUTOR· UBIEST
REXTUUSHICIP
SESALUUMTE
FACIAT· ETINOM
NIBUSCIUITA
TIBUSTUISIUDI
CETTE· QUEMDI
XISTIDAMIHI
REGEMETPRIN
CIPEM· ETDEDI
TIBIREGEMET
. . . . .
. . . . .
. . . . .

ib. 8—11.

NEMEA· ETHABU
ISTIINIMPETU
TUOCOLLECTIO
NEMINIUSTI
TIAEEFREMABS
CONDITUMPEC
CATUMEIUS· DO
LORESPARTURI
ENTISUENIENT
EI· HICFILIUSTU
USSAPIENS· PROP
TERQUODNUNC
NONRESTABIT
INCONTRIBU
LATIONEFILIO
RUMTUORUM·
DEMANUINFE
RORUMERUAM
EUMETAMOR
TELIBERABO
. . . . .
. . . . .
. . . . .

ib. 11—14.

UBIESTSTIMEU
LUSTUUSINFER
NE· CONSOLATIO
ABSCONSAEST
ABOCULISMEIS·
PROPTERQUOD
HICINTERFRA
TRESSEPARAUIT·
INDUCETDMS·
UENTUMCAN
DENTEMADE
SERTOSUPER
EUM· ETEXSIC
CAUITUENAS
EIUS· DESERTOS
FACIETFONTES
EIUS· IPSEPER
EXSICCABITTER
RAMEIUS· ET
OMNIAUASA
. . . . .
. . . . .
. . . . .

QUIARESTITIT
DMO· SUO· IN
GLADIODECIDENT
ETSUGENTES
MAMILLASIL
LORUMDEFO
DIENTUR· ET
PREGNATESEO
RUMDISRUM
PENTUR.
REUERTEREIS
TRAHELADDOM·
DM· TUUM· PROP
TERQUODINFIR
MATUSESINI
QUITATIBUSTUIS·
ADSUMITEUO
BISCUMMUL
TOS· ETCONVER
TIMINIADDOM·
. . . . .
. . . . .
. . . . .

TEREPECCATA·
ITAUTNONAC
CIPIATISINIQUI
TATEM· SEDUT
ACCIPIATISBO
NA· ETRETRI
BUEMUSFRUC
TUMLABORUM
NOSTRORUM.
ETAEPULABITUR
INBONISCOR.
UESTRUM· AS
SURNONSAL.
UABITNOS· IN
EQUOSNON
ASCENDEMUS·
IAMNONDICE.
MUSDEI· NOS
TRIESTISOPERI
BUSMANUUM.
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Hos. XIII, 14—15. ib. XIII, 15—XIV, 2. ib. XIV, 2—3.

PROFETA II

. . . . . R	UIUSSINEUIA·	MARIAEPERUIN
. . . . . ES	NUMQUIDUIC	DEMIAUERUNT
. . . . . T	TIMASETHOSTI	INITIAGENTIUM
. . . . . T	ASOPTULISTIMI	ETSUPERINTRA
. . . . . A	HI XL· ANNISDO	UERUNTINEIS
. . . . . ES	MUSISTRAHEL·	DOMUSISTRA
. I	ETSUSCEPISTIS	HEL· TRANSITE
. . . . . U	TABERNACULUM	OMNESETUI
. . . . . M	MOLOCHETSI	DETEETEGREDI
. . . . . SI	DUSDEI· VESTRI	MINIINDEIN
. I	REMPHAM· FI	SAMARHABAM·
. . . . . NS	GURASEORUM	ETDESCENDI
. . . . . .	QUASFECISTIS	TEINGETHALIE
. . . . . IO	UOBIS· ETTRANS	NIGENARUM·
. . . . . M	FERAMUOSIN	QUAESUNTOP
. . . . . .	ILLADAMASCUM	TIMAEEXOM
. . . . . M	DICITDMS· DS·	NIBUSREGNIS
. . . . . N	OMNIPOTENS	EORUM· SIPLU
. . . . . .	NOMENESTEI·	RESSUNTFINES
. . . . . .	UAEILLISQUISPER	EORUMQUAM
. . . . . .	NUNTSION· ET	UESTRISUNT
. . . . . .	CONFIDENTIN	FINES· QUIOPTA.
. . . . . .	MONTEMSA	STISINDIEMMA

Scriptum fuit Amos V, 21—24. ib. V, 24—VI, 1. ib. VI, 1—3.

LUMQUIACCEDI	ETPRIMISUN	. . . .
TISETTANGITIS	GUENTISUNGUE	. . . .
SABBATISFALSIS·	MINI· ETPASSI	. . . .
QUIDORMITIS	SUNTNIHILCON	. . . .
INLECTISEBUR	TRIBULATIONE	. . . .
NEISETLUXURIA	IOSEPH	. . . .
MINIINSTRA	PROPTERHOCNUNC	. . . .
GULIS EORUM.	CAPTIUIERUNT	. . . .
QUIMANDUCA	ABINITIOPO	. . . .
TISHAEDOSDE	TENTIUM· ET	R . . . .
GREGIBUS· ET	AUFERETUR	. . . .
UITULOSDEME	HINNITUSEQUO	T . . . .
DIOARMENTO	RUMEXEFREM·	O . . . .
LACTANTESQUI	QUONIAMIU	U . . . .
PLAUDITISADUO	RAUITDMS· PER	. . . .
CEMORGANO	SEMETIPSUM	O . . . .
RUM· SICUTPER	QUONIAMEGO	P . . . .
MANENTIAAES	ABOMINOR	I . . . .
TIMAUERUNT	OMNEMIN	. . . .
ETNONSICUT	IURIAMIACOB	. . . .
FUGIENTIAQUI	ETREGIONES	. . . .
BIBITISLIQUA	EIUSODIETAU	. . . .
TUMUINUM	FERAM	. . . .

Am. VI, 3—6. ib. VI, 6—8. Scriptum fuit ib. VI, 8—10.

QUODESTPECCA . . . .
TUMDOMUS . . . .
IUDANONNE . . . .
HIERUSALEM· . . .
ETPONAMSA . . . .
MARIAMINSPE . . . .
CULMAGRIET * . . . .
INPLANTATIO . . . .
NEMUINEAE. . . . .
ETDEDUCAM . . .
INCHAOSLAPI . . . .
DESEIUS· ETFUN . .
DAMENTAEIUS . . .
DENUDABO·. ET. . .
OMNIASCULP . . . .
TILIAEIUSCON . .
CIDENT· .ETOM . . .
NESLOCATIONES .
INIGNICRE . . . .
MABUNTUR: . .
ETOMNIAIDO . . . .
LAEIUSPONAM . . .
INEXTERMINI . . .

UM· QUONIAM
EXCONDUCTIO
NIBUSFORNICA
TIONISCONGRE
GAUIT· ETEXCON
DUCTIONIBUS
FORNICATIONIS
EUERTIT· PROP
TERHOCPLAN
GETETLUGEBIT·
IBITNUDOPEDE
ETNUDAFACIE·
FACIENSPLANC
TUMSICUTDRA
CONUM· ETLUC
TUMSICUTFILI
AESIRENUM·
OBTINUITAUTEM
PLAGAEIUSQUIA
UENITUSQUE
ADIUDAM· ET
TETIGITUSQUE
ADPORTAMPO .

PULIMEIUSQUE
ADHIERUSALEM·
QUIESTISINGED
NOLITEMAGNI
FICARI· QUIESTIS
INACIMNOLI
TEREAEDIFICA
RE· DEDOMO
DERISORIA. TER
RAMUOSSPAR
GITESUPERDE
RISUMUESTRUM·
QUAEINHABI
TASBENECIUI
TATESTUAS· NON
ESTPROFECTA
QUAEHABITAT
INAELAM· PLAN
GITEDOMUM
IUXTAEAM· AC
CIPIETEXUOBIS
PLAGAMDOLO
RIS·QUISINCHO

Mich. I, 5—7. ib. I, 7—9. ib. I, 9—12.

* Manus vetusta his verbis superscripsit vocabulum POMARIAM.

AUITINBONAQUAE
COMMORAN
TURINGEMITU·
QUIADESCEN
DERUNTMALA
ADMO· SUPER
PORTASHIERU
SALEM· SONUS
QUADRIGARUM
ETEQUITANTIUM
QUAEHABITAT
LACHIS· DUXPEC
CATIEIUSHAEC
ESTHUICDOMUS
ISTRAHEL· QUIA
INTEINUEN
TAESUNTIMPIE
TATESHUIUSIS
TRAHEL·
PROPTERHOCDA
BITQUIMITTAN
TURUSQUEAD
HEREDITATEM

Mich. I, 12–14.

GETH· INDOMOS·
UANASINNIHIL
FACTISUNTRE
GIBUSISTRAHEL·
USQUEDUMHE
REDESADDU
CANTINHABI
TANTESHEREDI
TATESLACHIS·
USQUEODOLLAM·
UENIETHONOR
FILIAESIONRA
DEREETTONDE
RESUPERFILIOS
TUOSTENEROS·
DISLATAUIDUI
TATEMTUAM
SICUTAQUILA·
QUIACAPTIUI
DUCTISUNTATE·
FACTISUNTCO
GITANTESINLA
BORIBUS· ETO

ib. I, 14–II, 1.

PERANTESMA
LAINCUBILIBUS
SUIS· ETSIMUL
INDIECONSUM
MABUNTEA
QUONIAMNON
LEUAUERUNT
ADDOM· MANUS
SUAS· ETCONCU
PISCEBANTAGROS
ETDIRIPIEBANT
ORPHANOSET
DOMUSPERPO
TENTIAMINUA
DEBANTETDIRI
PIEBANTUIRUM
ETDOMUMEIUS
UIRUMETHERE
DITATEMEIUS·
PROPTERHOCHAEC
DICITDMS· ECCE
EGOCOGITOSU
PERPLEBEMHANC

ib. II, 1–3.

QUAMSTUDEBUNT
BELLIGERARE·
ETREQUIESCET
UNUSQUISQUE
SUBUINEASUA·
ETSUBFICUSUA·
ETNONERITQUI
METUPREMIT
EOS· QUIAOS
DNI· OMNIPO
TENTISLOCUTUM
ESTHAEC· QUIA
OMNESPOPU
LIIBUNTUNUS
QUISQUEUIAM
SUAMNOSAU
TEMIBIMUS
INNOMINEDEI·
NOSTRIINAE
TERNUMETDE
INCEPS
INILLADIEDICIT
DNS· OMNIPO

Mich. IV, 3—6

TENS· CONGRE
GABOADFLICTAM
ETEXPULSAMSUS
CIPIAM· ETQUOS
REPPULI· ETPO
NAMCONTRI
BULATAMINRE
LIQUIAS· ETPRO
IECTAMINGEN
TEMUALIDAM·
ETREGNAUIT
DMS· SUPEREOS
INMONTEM
SION· AMODO
ETINSAECULA
SAECULORUM
ETTUTURRISGRAE
GISARIDAFILIA
SIONSUPERTE
UENIET· ETIN
TRABITINITIUM
REGNUMPRI
MUM· EX BABY

ib. IV, 6—8

LONIAFILIAEHIE
RUSALEM
ETTUNUNCUTQUID
COGNOUISTIMA
LA· NUMQUID
REXNONERAT
TIBI· AUTCOGITA
TIOTUAPERIT·
QUIAOPTINUE
RUNTTEDOLO
RES· SICUTPAR
TURIENTEM· DO
LEETUIRILITER
AGEFILIASION
SICUTPARTURI
ENS· PROPTER
QUODNUNCPRO
DIESEXCIUITA
TEETCONMORA
BERISINCAMPO·
ETUENIESUS
QUEINBABYLO
NIA· INDELIBE

ib. IV, 8—10

RABITTEDMS· DS·
TUUSDEMANU
INIMICORUM
TUORUM· ETNUNC
CONGREGATAE
SUNTSUPERTE
GENTESMULTAE
DICENTESGAU
DEBIMUS· ETUI
DEBIMUSSUPER
SIONOCULISNOS
TRISIPSIAUTEM
NONSCIERUNT
COGITATIONEM
DMI· ETNON
INTELLEXERUNT
CONSILIUM
IPSIUS· QUIACOL
LEGITEOSSICUT
MANIPULOS
PERMESSE· SUR
GEETTRITURA
EOSFILIASION·

Mich. IV, 10—13.

QUIACORNUA
TUAPONAMFER
REA· ETUNGULAS
TUASAEREAS·
ETTABESCEREFA
CIAMINEISGEN
TES· ETMINUTA
TIMFACIESPLE
BESMULTAS ET
REFERESDMO·
MULTITUDINEM
EORUM· ETUIR
TUTEMEORUM
DMO· UNIUER
SAETERRAE
NUNCCONCLU
DETURFILIAIN
CONCLUSIONE·
OBSIDIONECONS
TITUITSUPER
UOSINUIRGA
PERCUTIENT
SUPERMAXIL

ib. IV, 13—14.

LASTRIBUSISTRA
HEL
ETTUBETHLEEM
DOMUSHABITA [?]
TIONISEFRA
TA· NUMQUID
MINIMAES
UTSISINMILIBUS
IUDA· EXTEMI
HIPRODIETQUI
SITPRINCEPSIN
ISTRAHELETEGRES
SUSIPSIUSAB
INITIOEXDIEBUS
SAECULI
PROPTEREADA
BITEOSUSQUE
ADTEMPUSPARI
TURAEPA
RIETETRESIDUI
FRATRUMEIUS
REUERTENTUR
SUPERFILIOS

ib. IV, 14—V, 2.

TRAHEL· ETSTABUNT
ETUIDEBUNTET
PASCENTGREGEM
SUUMINUIR
TUTEMD̄M̄I· ET
INGLORIANO
MINISD̄M̄I· D̄I·
EORUMERUNT
PROPTERQUOD
NUNCMAGNI
FICABUNTURUS
QUEADEXTRE
MATERRAE· ET
ERITEIHAECPAX
CUMASSYRIUS
UENERITSUPER
TERRAMUES
TRAM· ETCUM
INTRAUERITIN
REGIONEMUES
TRAM· ETINSUR
. . . .
. . . .

Mich. V, 3—5.

PASTORES· ETOC
TOMORSUSHO
MINUM· ETPAS
CENTASSURIN
GLADIO· ETTER
RAMNEBROTH
INFOSSASUA· ET
ERIPIAMTEAB
ASSURCUMSU
PERUENERIT
INTERRAMUES
TRAM· ETCUM
INTRAUERITSU
PERFINESUES
TRAS· ETERITRE
SIDUUMIACOB
INGENTIBUS·
INMEDIOPOPU
LORUMMUL
TORUM· SICUT
ROSAD̄MODE
CIDENS· ETSICUT
. . . .

ib. V, 5—7.

MENITAUTNON
CONGREGETUR
QUISQUAMNE
QUERESTETIN
FILIISHOMINUM
ETERITRESIDUUM
IACOBINGEN
TIBUSINMEDIO
POPULORUM
MULTORUM·
SICUTLEOINTER
PECORAINSALTU
ETSICUTCATULUS
INGREGIBUS
OUIUM· QUEM
ADMODUMCUM
INTROITETSE
GREGANSRAPIT·
ETNONESTQUI
LIBERET· ETEX
ALTABITURMA
NUSTUASUPER
. . . .

ib. V, 5—9.

ETOMNESINIMI
CITUIINTERIBUNT
ETERITINILLADIE
DICITDMS· EXTER
MINABOEQUOS
TUOSDEMEDIO
TUI· ETPERDAM
CURRUSTUOS·
ETAUFERAMCI
UITATESTERRAE
TUAE· ETAUFE
RAMOMNIAFIR
MAMENTATUA·
ETDISPERDAM
MALEFICIATUA
DEMANIBUSTU
IS· ETQUIRESPON
DEANTNON
ERUNTTIBI· ET
EXTERMINABO
SCULPTILIATUA
ETFANOSTUOS
. . . .

ETDISPERDAM
CIUITATESTUAS
ETFACIAMINIRA
ETFUROREULTI
ONEMINGENTI
BUSPROPTERQUOD
NONOBOEDIE
RINTMEI
AUDITEITAQUE
QUAEDMS· DI
XIT· SURGEAD
UERSUSMON
TESEXPERIREIU
DICIUMETAU
DIANTCOLLES
UOCEMTUAM
AUDITECOLLES
IUDICIUMDMI·
ETUALLESFUN
DAMENTATER
RAEQUIAIUDI
CIUMDMI· AD
. . . .

ETCUMISTRAHEL
DISPUTABIT· PO
PULUSMEUS
QUIDFECITIBIAUT
QUIDCONTRIS
TAUITE· AUTQUID
MOLESTUSTIBI
FUIRESPONDE
MIHI· QUIAEDU
XITEEXAEGYP
TOETEXDOMO
SERUITUTISLIBE
RAUITE· ETMI
SIANTEFACIEM
TUAMMOYSEN
ETAARONETMA
RIAM
POPULUSMEUS
RECORDARE·
QUAECOGITAUE
RITADUERSUM
TEBALACM . . .
. . . .

Mich. V, 9—14. ib. V, 14—VI, 2. ib. VI, 2—5.

TISSUAE· NONCON
TINUITINTESTI
MONIUMIRAM·
SUAM· QUIAUO·
LENSMISERICOR
DIAMEST
IPSEREUERTETUR
ETMISEREBITUR
NOSTRI· ETAB
SOLUETOMNES
INIQUITATESNOS
TRAS· ETPROICI·
ENTURINALTITU
DINEMMARIS
OMNIAPECCA
TANOSTRA· DABIS
UERITATEMHU
ICIACOB· MISE
RICORDIAMHUIC
HABRAHAE· SIC
UTIURAUITPA
. . . .
. . . .

Mich. VII, 18—20.

DIESPRISTINOS

* ∽ ∽ ∽ *

MICHAEAS

* EXPLICITUS *

INCIPIT

* IOEL *

* ∽ ∽ ∽ *

(ib. VII, 20.)

* UERBUMDMI· *
* QUODFACTUM *
* ESTADIOELFILI *
* UMBATHUEL *
AUDITEHAECSE
NIORESETPRAE
BETEAURESOM
NESQUIHABI
TATISINTERRAM
SIFACTASUNT
TALIAINDIEBUS
UESTRISAUTIN
DIEBUSPATRU
UMUESTRORUM
SUPEREOS· FILI
ISUESTRISNAR
RATEETFILIIUES
TRIFILIISSUISET
FILIIEORUMNA
TIONIBUSALIIS
RESIDUUMURU
. . . .
. . . .

Ioel I, 1—4.

* Quaecunque hic et in sequentibus paginis asteriscis notata vides, in membranis rubro colore picta esse scias. Ceterum tabulam lithographicam conferas.

RESIDUUMLU
CUSTAECOME
DITBRUCHUS· ET
RESIDUUMBRU
CHICOMEDIT
ERYSIBEE
EUIGILATEQUIE
BRIIESTISAUINO
UESTRO· PLORA
TEETULULATE·
OMNESQUIBI
BITISUINUMIN
EBRIETATEM·
QUIAABLATAEST
EXOREUESTRO
IUCUNDITASET
GAUDIUM· QUIA
ASCENDITGENS
SUPERTERRAM
MEAM· GENS
FORTISETINNU

Ioel I, 4—6.

UTDENTESSUNT·
LEONIS· ETMO
LARESEIUSSIC
UTCATULILEONIS
POSUITUINEAM
MEAMINEXTER
MINIUM· ETFI
CULNEASMEAS
INCONFRACTIO
NEMSCRUTANS
ERSCRUTAUITET
PROIECIT· EXAL
TAUITUITESSU
AS· LUGEATME
SUPERSPONSAM
PRAECINCTAM
CILICIUM· SUPER
UIRUMEIUSUIR
GINIUM· ABLA
TAESTHOSTIAET
LIBATIODEDO

ib. I, 6—9.

TESQUIDESERUI
TISALTARIOQUIA·
MISERIFACTI
SUNTCAMPI· LU
GEATTERRAQUIA
MISERUMFAC
TUMESTFRUMEN
TUM· AREFACTUM
ESTUINUMDI
MINUITOLEUM·
AREFACTISUNT
AGRICOLAE
LUGETEPOSSESSIO
NESSUPERTRI
TICOETHORDEO
QUIAPERITUIN
DEMIAEXAGRO·
QUONIAMLIG
NUMNONATTU
LITFRUCTUM· UI
TISAREFACTA

ib. I, 9—12.

GRANATAETPAL
MAEETMALAE
OMNIALIGNA
AGRI· AREFACTA
SUNT· QUIACON
FUDERUNTGAU
DIUMFILIIHOMI
NUM
PRAECINGITEUOS
ETPLANGITESA
CERDOTES· LUGE
TEQUIDESERUI
TISALTARIO· IN
TRATEDORMITE
INCILICIIS· DE
SERUIENTES
DMO· QUIAABLA
TAESTEXDOMO
DEI· UESTRIHOS
TIAETLIBATIO
SÁNTIFICATE

Joel I, 12—14. Scriptum fuit ib. 14—16. Scriptum fuit ib. 16—18.

*) Inscriptio huius paginae aliarumque quae sequuntur cultro praecisa fuit.

. . . .

. . . .	. . . . U	ETPOSTERIORAE
. . . . .	. . . . . E	IUSCAMPIEXTER
. . . . .	. . . . .	MINII· ETQUIRE
. . . . .	. . . . DE	SALUETURNON
. . . . .	. . . . . N	ERITEXEIS· SIC
. . . . .	. . . . . UL	CUTASPECTUSE
. . . . .	. . . . .	QUORUMASPEC
. . . . .	. . . . M	TUSEORUM· ET
. . . . .	. . . . N	SICUTEQUITES
. . . . .	. . . . . S	SICPERSEQUEN
. . . . .	. . . . . S	TUR· ETSICUTUOX
. . . . .	. . . . .	QUADRIGARUM
. . . . .	. . . . .	SUPRACACUMI
. . . . .	. . . . .	NAMONTIUM
. . . . .	. . . . .	EXILIENT· ETSIC
. . . . .	. . . . .	UTUOXFLAM
. . . . .	. . . . .	MAECONSU
. . . . .	. . . . .	MENTISSTIPU
. . . . .	. . . . .	LAM· ETSICUTPO
. . . . .	. . . . . S	PULUSMULTUS
. . . . .	. . . . .	ETFPRTISPRAE
. . . . .	. . . . .	. . . . .
. . . . .	. . . . .	. . . . .

Scriptum fuit Joel I, 18—20. Scriptum fuit ib. II, 1—3. ib. II, 3—5.

. . . .

FAT· ETADIUDICA
BORADEOSIBI
PROPLBEMEA
ETPROHEREDI
TATEMEAISTRA
HELQUIDISPER
SISUNTINGEN
TIBUS· ETTERRAM
MEAMPERDIUI
SERUNT· ETSU
PERPOPULUM
MEUMMISE
RUNTSORTESET
DEDERUNTPUE
ROSMERETRI
CIBUS· ETPUEL
LASUENDIDERUNT
PROUINOETBI
BERUNTETAD
HUCUOSMIHI
TYRUSETSIDON
. . . . .
. . . . .

Joel IV, 2—4 (sive III, 7—9).

Scriptum fuit ib. IV, 4—6 (sive III, 9—11).

Scriptum fuit ib. IV, 6—9 (sive III, 11—14).

. . . . .	. . . . .	ETSTELLAEOCCI
. . . . .	. . . . .	DENTLUMINA
. . . . .	. . . . .	RIAEORUM· $\overline{DMS}$·
. . . . .	. . . . .	AUTEMEXSION
. . . . .	. . . . .	CLAMAUITET
. . . . .	. . . . .	DEHIERUSALEM
. . . . .	. . . . .	DABITUOCEM
. . . . .	. . . . .	SUAM· ETMO
. . . . .	. . . . .	UEBITURCAE
. . . . .	. . . . .	LUMETTERRA·
. . . . .	. . . . .	$\overline{DMS}$· AUTEM
. . . . .	. . . . .	PARCETPOPULO
. . . . .	. . . . .	SUO· ETCONFOR
. . . . .	. . . . .	TABIT$\overline{DMS}$· FILI
. . . . .	. . . . .	OSISTRAHEL· ET
. . . . .	. . . . .	COGNOSCETIS
. . . . .	. . . . .	QUIAEGOSUM
. . . . .	. . . . .	$\overline{DMS}$· $\overline{DS}$· UESTER·
. . . . .	. . . . .	QUIINHABITO
. . . . .	. . . . .	INSIONINMON
. . . . .	. . . . .	TESANCTOMEO
. . . . .	. . . . .	. . . . .
. . . . .	. . . . .	. . . . .
Scriptum fuit Joel IV, 9—12 (sive III, 14—17).	**Scriptum fuit ib. IV, 12—15 (sive III, 17—20).**	**ib. IV, 15—17 (sive III, 20—22).**

ANIMAMHOMI
NISHUIUS· ETNE
DESSUPERNOS
SANGUINEM·
EIUSIUSTUM·
QUIATUDME·
QUEMADMO
DUMUOLUISTI
FECISTI
ETACCEPERUNT
IONAN· ETMISE
RUNTEUMIN
MARE· ETSTETIT
MAREAUIOLEN
TIASUA· ETTIMUE
RUNTUIRITIMO
REMAGNODOM·
ETIMMOLAUE
RUNTHOSTIAS
DMO· ETUOTA
UOUERUNT·
ETPRAECEPITDMS·
CETOMAGNO

Ion. I, 14—II, 1.

UTGLUTTIRET*IO*
NAN· ETERAT
*IONAS*INUEN
TRECETITRIBUS
NOCTIBUS· ET
ORAUIT*IONAS*
DEUENTRECETI
ADDOM: DM·
SUUM· ETDIXIT
CLAMAUIADDOM·
DM· MEUMIN
TRIBULATIONE
MEA· ETEXAUDI
UITMEDEUEN
TREINFERNI
CLAMORISMEI
EXAUDISTIUO
CEMMEAM·
PROIECISTIME
INALTITUDINEM
CORDISMARIS·
ETFLUMINAME
CIRCUMIERUNT·

ib. II, 1—4.

OMNIATURBU
LENTATUA· ET
FLUCTUSTUI· SU.
PERMETRAN
SIERUNT· ETEGO
DIXI· EXPULSUS.
SUMABOCULIS
TUIS· FORSITAM
APPONAMUT
RESPICIAMIN
TEMPLUMSANC
TUMTUUM· PER
FUSAESTAQUA
MIHIUSQUE
ADANIMAM·
ABYSSUSCIRCUI
UITME· POSTRE
MODERMERSIT
CAPUTMEUM
INFISSURAS
MONTIUM· ET
DESCENDIIN
TERRAMCUIUS

ib. II, 4—7.

* Cf. p. 22, not.

UECTESSUNTCON
TINENTESAE
TERNAE· ETAS
CENDATCORRUP
TIOUITAEME
AE· ADTEDME·
DS· MEUS· IN·
HOCQUODDEFE
CERITANIMA
MEAAME· DMI·
MEIMEMORA
TUSSUM· ETUE
NIATADTEORA
TIOMEAINTEM
PLUMSANCTUM
TUUM· CUSTO
DIENTESUANA
ETFALSAMISE
RICORDIAMSU
AMDERELIQUE
RUNT· EGOAU
TEMCUMUO
CELAUDISET

Ion. II, 7—10.

CONFESSIONIS
SUPPLICOTIBI·
QUAECUMQUE
UOUIREDDAM
TIBISALUATORI
MEODOMINO
ETPRAECEPTUM*
ESTCETOETEIE
CIT*IONAN*IN
ARIDAM
ETFACTUMEST
UERBUMDMI·
AD*IONAN*ITE
RUMDICENS
SURGEETUADE
INNINEUEN
CIUITATEMMAG
NAM· ETPRAE
DICAINEAM· SE
CUNDUMPRAE
DICATIONEM
PRIOREM· QUAM
EGOPALAMLO

ib. II, 10—III, 2.

CUTUSSUMAD
TE
ETSURREXIT*IO*
*NAS*ETABIITIN·
NINEUENCIUI
TATEM· SICUT
LOCUTUSESTAD
EUMDMS· NI
NEUENAUTEM
ERATCIUITAS
MAGNADEO
QUASIITINERE
UIAEDIERUM
TRIUM· ETCOE
PIT*IONAS*INTROI
REINCIUITATEM·
QUASIITINERE
UNIUSDIEI· ET
PRAEDICAUIT
ETDIXIT· ADHUC
TRIDUUMET
NINEUECIUI
TASEUERTETUR

ib. III, 2—5.

* Vocabulis PRAECEPTUM EST manus satis vetusta superscripsit PRAECEPIT DMS· Eadem verbo ARIDAM subiunxit AME.

** Cf. p. 22. not.

ETCREDIDERUNT
UIRININEUI
TAEINDEO· ET
PRAEDICAUERUNT
IEIUNIUM· ET
INDUERUNTSE
CILICIUMAMA
IOREUSQUEAD
MINOREMEO
RUM· ETPERUE
NITUERBUM
ADREGEMNI
NEUES· ETEX
SURREXITDE
THRONOSUO
ETPOSUI*TUES
TEMSUAMAB
SE· ETOPERUIT
SECILICIUMET
SEDITSUPERCI
NEREM· ETPRAE
DICATUMEST
INNINEUE· A

Ion. III, 5—7.

REGEETAMAIO
RIBUSCIUITA
TISEIUSDICENS·
HOMINESET
IUMENTA· ETBO
UESETOUES
NONGUSTENT
QUICQUAM· NE
QUEPASCANTUR
NEQUEAQUAM
BIBANT
ETCOOPERUERUNT
SECILICIAHO
MINES· ETPRO
CLAMAUERUNT
HOMINESET
IUMENTAAD
DM· UEHEMEN
TER· ETREUER
SISUNTUNUS
QUISQUEDE
UIASUAMALIG
NA· ETINIUSTA

ib. III, 7—8.

QUAEERATIN
MANIBUSEO
RUM· ETDIXE
RUNT· QUISSCIT
SIPAENITEBI
TURDS· ETAUER
TETIRAMFURO
RISSUI· ETNON
PERIBIMUS· ET
UIDITDS· OPERA
ILLORUMQUIA
REUERSISUNT
UNUSQUISQUE
AUIISSUISMA
LIGNIS· ETPAE
NITUITDM· SU
PERMALAQUAE
LOCUTUSESTUT
FACERETEISET
NONFECIT·
ETCONTRISTATUS
EST**IONAS**TRISTI
TIAMAGNA· ET

ib. III, 8—IV, 1.

* Manus satis vetusta huic vocabulo praemisit DE.
** Cf. p. 22. not.

MAESTUSFACTUS
EST· ETORAUIT
ADDOM· ETDIXIT·
DME· NONNE
HAECSUNTUER
BAMEA· CUM
ADHUCESSEM·
INMEATERRA·
PROPTERHOC
PROPOSUERAM
FUGEREINTHAR
SIS· QUONIAM
SCIEBAMQUIA
TUMISERICORS
ES· ETINDULGENS·
ETPATIENS· ET
NIMIUMMI
SERICORS· ET
PAENITENSIN
MALIGNITATIBUS
ETNUNCDOMI
NATORDME· AC
CIPEANIMAM

Ion. IV. 1—3.

MEAMAME·
QUONIAMBO
NUMESTMIHI
MORIMAGIS
QUAMUIUERE
ETDIXITDMS AD
IONAN SIUAL
DECONTRISTA
TUSESTU
ETEXIIT*IONAS*EX
TRACIUITATEM·
ETSEDITCONTRA
CIUITATEMET
FECITIPSESIBI
TABERNACU
LUM· ETSEDE
BATSUBIPSO
INUMBRAM·
DONECUIDE
RETQUIDACCI
DERETCIUITATI·
ETPRAECEPITDMS·
DS· CUCURBI

ib. IV, 3—6.

TAE· ETASCENDIT
SUPERCAPUT
IONAE UTESSET
UMBRASUPER
CAPUTEIUS· ET
OBUMBRARET
EUMAMALIS
EIUS· ETGAUI
SUSEST*IONAS*
SUPERCUCUR
BITAMGAUDIO
MAGNO· ET
PRAECEPITDMS·
UERMIANTE
LUCANOINCRAS
TINUMETPER
CUSSITCUCUR
BITAM· ETARE
FACTAEST· ETFAC
TUMESTCON
FESTIMORIEN
TESOLE· ETPRAE
CEPITDS· SPIRI

ib. IV, 6—8.

* Cf. p. 22. not.

TEMFECISTISU
PERILLAS· ETIUS
TIFICASTIILLAS
SUPERTE· ETTU
CONFUNDERE
ETACCIPEIGNO
MINIAMTUAM
INEOQUODIUS
TIFICASTISORO
RESTUAS· ETA
UERTAMAUER
SIONESEORUM·*
AUERSIONESA
MARIAEETFILI
ARUMEIUS ET
AUERSIONEM
TUAMAUERTAM
INMEDIOEA
RUM· UTFERAS
TORMENTUM
TUUM· ETDEHO
NESTERISDEOM
NIBUSQUAEFE

CISTIINEXACER
BANDUMME· ET
SORORTUASO
DOMA· ETFILIAE
EIUSRESTITU
ENTURSICUT
ERANTABINI**
TIO· ETTUETFILI
AETUAERESTI
TUEMINISIC
UTABINITIOFU
ISTIS· ETNISIES
SETSODOMASO
RORTUA· INAU
DITUMINORE
TUO· INDIEBUS
SUPERBIAETU
AE· PRIUSQUAM
REUELABUNTUR
MALITIAETUAE
QUEMADMO
DUMNUNCIN
FAMIAMSYRIAE

ETOMNIUMQUAE
SUNTINGYRO
EIUS· FILIARUM
ALIENIGENARUM
QUAECIRCUIE
RUNTTEINGY
RO· INPIETATES
TUASTUPORTAS
TIEASDICITDMS
ETFACIAMINTE
SICUTFECISTISIC
UTSPREUISTI
HAEC· PRAEUA
RICANDOTESTA
MENTUMME
UM· ETMEMOR
EROEGOTESTA
MENTIMEIQUOD
ERATTECUMIN
DIEBUSINFAN
TIAETUAE· ETSUS
CITABOTIBITES
TAMENTUM

Ez. XVI, 52—54. ib. XVI, 54—57. ib. XVI, 57—60.

* ad marginem scriptum est a manu scribae, sed minutis characteribus: ETAUERTAMAVERSIONE SODOMAEETAUERTAM

** item ad marginem scriptum est: TIOETSAMARIAETFILIAEEIUSRESTITUENTURSICUTERANT ABINI

AETERNUM· ET
REMEMORABE
RISUIAETUAE·
ETDEHONESTA
UERIS· INEOQUOD
SUSCEPISTISO
RORESTUASSE
NIORESQUAM
TECUMADOLES
CENTIORIBUS·
ETDABOTIBIEAS
INAEDIFICATIO
NEM· ETNONEX
TESTAMENTO
MEO· ETSUSCI
TABOEGOTESTA
MENTUMME
UMTECUM· ET
COGNOSCESQUIA
EGOSUMDMS·
UTIMEMINE
RISETCONFUN
DARIS· ETULTRA

Ez. XVI, 60—63.

NONSITTIBIOS
APERIREAFACIE
IGNOMINIAE
TUAE· INEOQUOD
PROPITIERTIBI
PEROMNIAQUAE
FECISTIDICITDMS·
ETFACTUSESTSER
MODMI· ADME
DICENS· FILIHO
MINISNARRA
NARRATIONEM
ETDICPARABO
LAMADDOMUM
ISTRAHEL· ETLO
QUERIS
HAECDICITDMS·
AQUILAILLAMAG
NAMAGNARUM
ALARUMLON
GAEXTENSA
PLENAUNGUI
BUSQUAEHABET

ib. XVI, 63—XVII, 3.

DUCATUMINTRAN
DI INLIBANUM·
ETACCEPITELEC
TACEDRI· SUM
MATENERITU
DINISEUOLSIT·
ETATTULITEAIN
TERRAMCHANA
AM· ETINCIUI
TATEMURATA
POSUITEA· ETAC
CEPITASEMINE
TERRAE· ETDE
DITEAINCAM
PUMFRONDI
FERUM· ETSUPER
AQUAMMUL
TAMRESPICIEN
TEMCONSTITU
ITILLUD· ETEXOR
TUMESTETFAC
TUMESTINUI
TEMINFIRMAM

ib. XVII, 3—6.

. . . .*

UIUOEGONISI
IUSIURAMEN
TUMMEUM
QUODDESPEXIT·
ETTESTAMENTUM
MEUMQUOD
TRANSGRESSUS
EST· ETDABOIL
LUTINCAPUTEIUS·
ETEXPANDAM
SUPEREUMRE
TIAM· ETCAPIE
TURINOBSIDIO
NESUA· INOM
NIPROELIOSUO
CADENTGLADIO·
ETRESIDUOSIN
OMNEMUEN
TUMDISPARGAM·
ETCOGNOSCETIS
QUIAEGODMS·
LOCUTUSSUM
QUONIAMHAEC

Ez. XVII, 19—22.

DICITDMS· ETAC
CIPIAMEGODE
ELECTISCEDRI
DEUERTICECOR
DISEORUM· ET
EUELLAM· ET
PLANTABOEGO
INMONTEEX
CELSO· ETSUS
PENDAMILLUM
INMONTEALTO
ISTRAHEL· ETPLAN
TABOETPRODU
CETPROPAGINES·
ETFACIETFRUC
TUM· ETERITIN
CEDRUMMAG
NAM· ETREQUI
ESCITSUPTUSE
UMOMNISA
UIS· ETOMNE
UOLATILESUB
UMBRAEIUS

ib. XVII, 22—23.

REQUIESCET· PRO
PAGINESEIUSRES
TITUENTUR· ET
COGNOSCENT
OMNIALIGNA
CAMPI· QUIAEGO
DMS· QUIHUMI
LOLIGNUMAL
TUM· ETEXALTO
LIGNUMHUMI
LEM· ETAREFA
CIOLIGNUMUI
RIDEM· ETREUI
UESCEREFACIO
LIGNUMARIDUM
EGODMS· LOCU
TUSSUMETFACI
AM
ETFACTUSESTSER
MODMI· ADME
DICENSFILIHO
MINISQUAEEST
UOBISPARABOLA

ib. XVII, 23—XVIII, 1.

* Inscriptio huius paginae et earum quae proxime sequuntur cultro abscisa fuit.

. . . .

HAECINTERFILI
OSISTRAHELDI
CENTES· PATRES
NOSTRIMAN
DUCAUERUNT
UUAMACER
BAM· ETDENTES
FILIORUMOPS
TIPUERUNT
UIUOEGODICIT
DMS· SIAMPLI
USDICETURPA
RABOLAHAEC
INISTRAHEL· QUO
NIAMOMNES
ANIMAEMEAE
SUNTQUEMAD
MODUMANI
MAPATRISITA
ETANIMAFILI·
MEAESUNT· ANI
MAQUAEPEC
CATIPSAMORIE

Ez. XVIII, 2—4.

TUR· HOMOAU
TEMQUIERITIUS
TUS· QUIFACITIUS
TITIAMINMON
TIBUSNONMAN
DUCABIT· ETOCU
LOSSUOSNON
EXTOLLITADDE
SIDERIADOMUS
ISTRAHEL· ETUXO
REMPROXIMI
SUINONCONTA
MINABIT· ETAD
MULIEREMIN
MENSTRUISSU
ISCONSIDENTEM
NONACCEDET·
ETHOMINEM
INOPEMNON
DEPRIMETPIG
NUSDEBITORIS
REDDET· ETRAPI
NAMNONFA

ib. XVIII, 4—7.

CIET· PANEMSU
UMESURIENTI
DABIT· ETNUDUM
OPERIET· ETPECU
NIAMSUAMIN
USURAMNON
DABIT· ETSUPER
ABUNDANTIA
NONACCIPIET·
ETABINIUSTITIA
AUERTITMANUM
SUAM· IUDICI
IUMIUSTUMFA
CIETINTERUIRUM
ETINTERPROXI
MUMEIUS· ET
INPRAECEPTIS
MEISAMBULA
UIT· IUSTIFICATIO
NESMEASCUS
TODIUITUTFACE
RETEA· IUSTUS
EST· ISTEUIUET

ib. XVIII, 7—9.

. . . . .

ETFILIASEORUM·
INILLADIEUENI
ET· QUIEUASERIT
ADTE· ETNUNTI
ETTIBIINAURES·
INILLADIEAPRIE
TUROSTUUMAD
EUMQUIEUASE
RITLOQUERIS·
ETULTRANON
OMMUTESCES·
ETERISILLISIN
PRODIGIUM· ET
SCIENTQUONI
AMEGOSUMDMS·
ETFACTUSESTSER
MODMI· ADME
DICENS·
FILIHOMINISOB
FIRMAFACIEM
TUAM· IN FILIOS
AMMON· ETPRO
FETIZAINEOSET

Ez. XXIV, 25—XXV, 3.

DICESFILIISAM
MON
AUDITEUERBUM
DMI· HAECDI
CITDMS· QUO
NIAMEXULTAS
TISSUPERSANC
TAMEAQUODPOL
LUTASINT· ETSU
PERTERRAMIS
TRAHELQUIAEX
TERMINATAEST·
ETSUPERDOMUM
IUDA· QUIAABIE
RUNTINCAPTI
UITATEM
PROPTERHOCEC
CEEGOTRADO
UOSFILIISCEDEM
INPOSSESSIO
NEM· ETHABI
TABUNTINAP
PARATUSUOINTE·

ib. XXV, 3—4.

ETDABUNTTABER
NACULASUAIN
TE· IPSIMANDU
CABUNTFRUCTUS
TUOS· ETIPSIBI
BENTUBERTA
TEMTUAM· ET
DABOCIUITATEM
AMMONINPAS
CUACAMELLO
RUM· ETFILIOS
AMMONINPAS
CUAOUIUM· ET
COGNOSCETIS
QUODEGOSUM
DMS·
QONIAMHAEC
DICITDMS· PRO
EOQUODPLAU
DISTIMANUM
TUAM· ETSONUM
FECISTIPEDETUO
ETINSULTASTI

ib. XXV, 4—6.

. . . . . .

INANIMATUA
SUPERTERRAM
ISTRAHEL·
PROPTEREAEXTEN
DAMMANUM
MEAMINTE· ET
DABOTEINDIREP
TIONEMINTER
GENTES· ETDIS
PERDAMTEDEPO
PULIS· ETPERDAM
TEPERDITIONE
DEREGIONIBUS
ETSCIESQUOD
EGOSUMDMS·
HAECDICITDMS·
PROEOQUODDI
XITMOAB· EC
CENONQUEM
ADMODUM
OMNESGENTES
DOMUSISTRA
HELETIUDA· PROP

Ez. XXV, 6—9.

TEREA· ECCEEGO
DISSOLUOUME
RUMMOAB· A
CIUITATIBUSPRO
MUNTURIORUM
EIUS· ELECTAM
TERRAMDOMUM
AERSIMUTH· SU
PRAFONTEMCI
UITATISMARITI
MA· FILIOSCEDEM
INFILIOSAMMON
DEDIEAMINHE
REDITATEM· UT
MEMORIANON
FIATFILIORUM
AMMON· ETIN
MOABFACIAM
UINDICTAM· ET
SCIENTQUOD
EGOSUMDMS·
HAECDICITDMS·
EOQUODFECIT

ib. XXV, 9—12.

IUDAEAM* IN
UINDICANDO
SEUINDICTAM
INDOMUMIU
DA· ETMEMO
RIARETINUE
RINTINMALITI
AS· ETUINDICA
UERUNTUIN
DICTAM
PROPTEREAHAEC
DICITDMS· ET
EXTENDAMMA
NUMMEAM
INIDUMAEAM·
ETDISPERDAM
EXEAHOMINEM·
ETPECUS· ETPO
NAMILLAMSO
LITUDINEM· ET
QUIDETHEMAN
FUGANTURGLA
DIOCADENT· ET

ib. XXV, 12—14.

* Manus vetusta IUDAEAM mutavit in IDUMAEAM.

CIUITATEM· UNGU
LISEQUORUMEIUS
OMNESPLATAE
ASTUASCONCUL
CABUNT· ETPO
PULUMTUUM
GLADIOINTERFI
CIENT· ETSUBSTAN
TIAMUIRTUTIS
TUAEINTERRAM
DEDUCET· ETEXER
CITUMTUUMDE
PRAEDABITUR·
ETPOSSESSIONUM
TUARUMSPOLIA
DETRAHENT· ET
MUROSTUOSDE
MOLIENT· ETDO
MUSTUASCON
CUPISCIBILESDES
TRUET· ETLAPIDES
TUOSETLIGNAET
PULUEREMTU

Ez. XXVI, 10—12.

UMINMEDIUM
MARISIACTABIT·
ETDISSOLUETMUL
TITUDINEMMU
SICORUMTUO
RUM· ETUOXPSAL
TERIORUMTUO
RUMNONAU
DIETURAMPLIUS·
ETDABOTEINSA
XA· SICCATIOSA
GENARUMERIS
ETULTRAIAM
NONREAEDIFI
CAUERIS· QUO
NIAMEGOLO
CUTUSSUMDI
CITDMS·
PROPTEREAQUOD
HAECDICITDMS·
ADSOR· NON
AUOCERUINAE
TUAEINGEMI

ib. XXVI, 12—15.

TUUL*NERATORUM·
INEUAGINATIO
NEGLADII· INME
DIOTUICOMMO
UEBUNTURIN
SULAE· ETDESCEN
DENSASEDIBUS
SUISOMNES
PRINCIPES DE
GENTIBUSMA
RIS· ETAUFERENT
MITRASDECA
PITIBUSSUIS· ET
UESTEMUARI
AMSUAMSEDIS
POLIABUNTIN
STUPOREMEN
TIS· ETSTUPEBUNT·
SUPERTERRAM·
SEDEBUNTET
TIMEBUNTIN
TERITUMEORUM·
ETINGEMESCENT

ib. XXVI, 15—16.

* Manus vetusta superscripsit U.

SUPERTE· ETACCI
PIENTSUPERTELA
MENTATIONEM
ETDICENTTIBI·
QUOMODODES
TRUCTAESDEMA
RICIUITASILLA
LAUDABILIS· QUAE
DEDITTIMOREM
SUUMOMNIBUS
HABITANTIBUS
INEA· ETTIMEBUNT
INSULAEEXDIE
RUINAETUAE
QUONIAMHAEC
DICITDMS· CUM
DEDEROTECIUI
TATEMDESOLA
TAM· SICUTCIUI
TATESQUAENON
INHABITABUN
TUR· DUMSUPER
DUCOINTEABYS

Ez. XXVI, 16—19.

SUM· ETCONTE
GETTEAQUAMUL
TA· ETDEDUCAM
TEADEOSQUIDES
CENDUNTINFO
UEAMADPOPU
LUMAETERNI
TATIS· ETCOLLO
CABOTEINPRO
FUNDATERRAE·
SICUTAETERNAM
SOLITUDINEM
CUMDESCEN
DENTIBUSFOUE
AM· UTNONCONS
TITUARISADHA
BITANDUMNE
QUERESUSCITE
RISSUPERTER
RAMUITAEPER
DITIONEMTE
DABO· ETNON
ERISAMPLIUS

ib. XXVI, 19—21.

INAETERNUM
DICITDMS·
ETFACTUSESTSER
MODMI· ADME
DICENS· ETTUFI
LIHOMINIS· AC
CIPESORLAMEN
TATIONEM· ETDI
CESADSOR· QUAE
HABITATININ
TROITUMMARIS
INUECTIONIPO
PULORUMABIN
SULISMULTIS
HAECDICITDMS·
ADSORTUDIXIS
TIEGOIMPOSUI
MIHIDECOREM
MEUM· INCOR
DEMARISBEELIM
FILITUI· INPOSUE
RUNTTIBIDECO
REM· CEDRUS

ib. XXVI, 21—XXVII, 5.

. . . . . .

EX*ANIRAEDIFI . . . .
CABUNTTABULAS . . . .
CYPRESSIDELI . . . .
BANOACCEPTAE . . . .
SUNT· UTFACE . . . .
RENTTIBIUELA . . . .
DEABIETEDEBA . . . .
SANITIDEFECE . . . .
RUNTREMOSTU . . . .
OS· SANCTATUA . . . .
FECERUNTDEE . . . .
BORE· DOMOS . . . .
HIRSUTASABIN . . . .
SULISCHETTIIM . . . .
BYSSUSCUMUA . . . .
RIETATEEXAEGYP . . . .
TOFACTUMEST . . . .
TIBISTRATUMAD . . . .
CIRCUMDAN . . . .
DAMTIBIGLORI . . . .
AM. ETOPERIEN . . . .
DUMTEIACIN . . . .
THOETPURPURA . . . .

Ezech. XXVII, 5—7. Scriptum fuit Ezech. XXVII, 7—11.

* Manus vetusta superscripsit S.

. . . .   TINEGOTIAN
. . . .   TESTUI· INEMP
. . . .   TIONETRITICIET
. . . .   UNGUENTI· ET
. . . .   CASIAEETMEL
. . . .   PRIMUM· ETOLE
. . . .   UMETRESINAM
. . . .   DEDERUNTIN
. . . .   COMMIXTICI
. . . .   UMTUUM· DA
. . . .   MASCUSMER
. . . .   CATORTUUS· DE
. . . .   MULTITUDINE
. . . .   OMNISUIRTU
. . . .   TISTUAE· UINUM
. . . .   DECHELBON
. . . .   ETLANAAMELE
. . . .   TO· ETUINUM
. . . .   INFORUMTU
. . . .   UMDEDERUNT·
. . . .   EXASELFERRUM
. . . .   FABRICATUM
. . . .   ETCANTUSIN

Scriptum fuit Ezech. XXVII, 11—17.   **Ezech. XXVII, 17—19.**

DICENS· ETTUFI *
LIHOMINISDIC
PRINCIPITYRII
HAECDICITDMS·
QUONIAMEXAL
TATUMESTCOR
TUUM· ETDIXIS
TIDS·SUMEGO
HABITATIONEM
DEIHABITAUI
INCORDEMA
RIS· TUAUTEM
HOMOESETNON
DS· DEDISTICOR
TUUMTAMQUAM
CORDEI· NUM
QUIDSAPIENTI
ORTUESQUAM
DANIEL· SAPIEN
TESTENONERU
DIERUNTDOC
TRINASUA. NUM
QUIDDOCTRINA

EORUMDOCTRI
NAESTTUAAUT
SAPIENTIATUA
FECISTITIBIUIR
TUTEMETAURUM
ETARGENTUM
INTHENSAURIS
TUIS· NUMQUID
INMULTADOC
TRINATUA ET
MERCATUTUO
MULTIPLICASTI
EXERCITUMTU
UM· EXALTATUM
ESTCORTUUM
INUIRTUTETUA
PROPTEREAHAEC
DICITDMS· QUO
NIAMDEDISTI
CORTUUMSIC
UTCORDEI·
PROPTERHOCEC
CEEGOINDUCO

SUPERTEALIENOS
PESTESEXGENTI
BUS· ETEXINA
NIENTGLADIOS
SUOSSUPERTE
ETSUPERDECO
REMDOCTRINAE
TUAE· ETUULNE
RABUNTDECO
REMTUUM· IN
PERDITIONEM·
ETDEPONENT
TE· MORIERIS
MORTEUULNE
RATORUMIN
CORDEMARIS·
NUMQUIDDIC
TURUSESDS· SUM
EGO***· INCONSPEC
TUINTERFICIEN
TIUMTE· TUUE
ROHOMOES· ET
NONDS· INMUL

Ez. XXVIII, 1—4. ib. XXVIII, 4—7. ib. XXVIII, 7—10.

* Felicissime evenit. ut huius paginae columnam primam simul cum tertia columna paginae sequentis e cod. Stutgardiensi, reliquas e cod. Fuld. haurire possem.

** Cf. p. 22. not.

*** Haec verba an puncto fuerint distincta non satis certum.

TITUDINENON
CIRCUMCISO
RUMPERIBIS
INMANUSALIE
NORUM· QUIA
EGOLOCUTUS
SUMDICITDMS·
ETFACTUSESTSER
MODMI· ADME
DICENS· FILIHO
MINISACCIPE
LAMENTUMSU
PERPRINCIPES
TYRII· ETDICILLIS
TUCONSIGNA
TIOSIMILITUDI
NIS· ETCORONA
DECORISINDELI
CIISPARADISIDEI·
FUISTI· OMNEM
LAPIDEMOPTI
MUMHABES
INTEALLIGATUM·

Ez. XXVIII, 10—13.

SARDUMETTO
PAZIUM· ETZMA
RAGDUMETCAR
BUNCULUMET
SAPPHIRUMET
IASPIN· ETARGEN
TUMETAURUM·
ETLYGYRIUMET
ACHATEN· ETA·
METHYSTUMET
CHRYSOLITHUM
ETBERYLLUM
ETONYCHINUM·
ETAUROINPLES
TITHENSAUROS
TUOS· ETAPOTHE
CASTUASINTE
EXQUADIECREA
TUSESTU· CUM
CHERUBIPOSUI
TEINMONTE
SANCTODEI· FAC
TUSESINMEDIO

ib. XXVIII, 13—14.

LAPIDUMIGNEO
RUM ABISTISI
NEMACULATU
INDIEBUSTUIS
EXQUADIETUCREA
TUSES· DONEC
INUENIANTUR
INIQUITATESTU
AEINTEAMULTI
TUDINENEGO
TIATIONISTUAE·
IMPLESTIPROMP
TUARIATUAINI
QUITATE· ETPEC
CASTI· ETUULNE
RATUSESAMON
TEDEI· ETDUXIT
TECHERUBIN
SECHDEMEDIO
LAPIDUMIGNEO
RUM· EXALTA
TUMESTCORTU
UMINDECORE

ib. XXVIII, 14—17.

. . . . . .	EXORABUNTAL	DEBOUIBUS· ET
. . . . . .	TARESICUTEXO	ARIETEMDEO
. . . . . .	RAUERUNTIN	UIBUS· INMA
. . . . . .	UITULO· ETPOST	CULATAFACIENT
. . . . . .	CONSUMMA	SEPTEMDIEBUS·
. . . . . .	TIONEMEXORA	ETEXORABUNT
. . . . . .	TIONISOFFERES	ALTARE· ETPUR
. . . . . .	UITULUMDEBO	GABUNTILLUD·
. . . . . .	UIBUSINMA	ETINPLEBUNT
. . . . . .	CULATUM· ETARIE	MANUSSUAS·
. . . . . .	TEMDEOUIBUS	ETERITADIEOC
. . . . . .	INMACULATUM·	TAUAETDEIN
. . . . . .	ETOFFERETISCON	CEPS
. . . . . .	TRADŌM· ETIAC	**F**ACIENTSACERDO
. . . . . .	TABUNTSACER	TESSUPERALTA
. . . . . .	DOTESSUPERIL	REHOLOCAUSTA
. . . . . .	LASALEM· ETIN	UESTRA· ETQUAE
. . . . . .	PONENTEAHO	SUNTSALUTARIS
. . . . . .	LOCAUSTADMO·	UESTRI· ETRECI
. . . . . .	SEPTEMDIEBUS·	PIAMUOSDICIT
. . . . . .	FACIESHAEDUM	DMS·
. . . . . .	PROPECCATOCOT	**E**TCONUERTIT
. . . . . .	TIDIEETUITULUM	MESECUNDUM

Scriptum fuit Ez. XLIII, 20—22. ib. XLIII, 22—25. ib. XLIII, 25—XLIV, 1.

UIAMPORTAESANC
TORUMEXTERIO
RISQUAERESPICIT
ADORIENTEMET
HAECERATCLAU
SA
ETAITADMEDMS·
PORTAHAECCLAU
SAERITNONAPE
RIETURETNE
MOTRANSIBIT
PEREAMQUO
NIAMDMS· DS·
ISTRAHEL· TRAN
SIBITPEREAM
ERITQUECLAUSA
QUONIAMDUX
HICSEDEBITIN
EAUTMANDU
CETPANEMCON
TRADOM· SECUN
DUMUIAMAE
. . . . . .

Ezech. XLIV, 1—3.

TRAUITETSECUN
DUMUIAMEIUS
EXIBIT
ETINDUXITMESE
CUNDUMUIAM
PORTAEQUAEAD
AQUILONEMCON
TRAAEDEMET
UIDI· ETECCEPLE
NAMAIESTATE
DMI· DOMUS
DMI· ETCADO
INFACIEMME
AM· ETAITDMS
ADME
FILIHOMINISCONS
TITUEINCORDE
TUOETUIDE· ET
AURIBUSTUIS
AUDIOMNIA
PRAECEPTADO
MUSDMI ETSE
CUNDUMOM

ib. XLIV, 3—5.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Scriptum fuit ib. XLIV, 5—7.

INTERMEDIUM
FINIUMIUDA· ET
INTERMEDIUM
FINIUMBENIA
MIN· PRINCIPIUM
ERIT· ETQUODRESI
DUUMESTTRIBU
UM· ABHISQUIAD
ORIENTEM· USQUE
ADEAQUAEADMA
REBENIAMINUNA·
ETAFINIBUSBE
NIAMIN· ABHIS
QUIADORIENTEM·
ETUSQUEADEAQUI
ADMARESYMEON
UNA· ETAFINIBUS
SYMEON· ADORI
ENTEUSQUEADEA
QUAEADMARE· IS
SACHARUNA· ET
AFINIBUS· ISSACHAR·
ABORIENTE· US

Ezech. XLVIII, 22—26.

QUEADEAQUAE AD
MAREZABULON
UNA· ETAFINIBUS
ZABULONQUIAD
ORIENTE· USQUE
ADEAQUAEADMA
REGADUNA· ET
AFINIBUSGADUS
QUEADEAQUIAD
AFRICUM· ETERUNT
FINESEIUSATHE
MANETAQUABA
RIMOTHCADES
HEREDITASUSQUE
ADMAREMAG
NUM
HAECTERRAQUAM
MITTETISINSOR
TEM· TRIBUBUS
ISTRAHEL· ETHAE
DISTRIBUTIONES
EORUMDICITDMS·
DS· ETHAEEMIS

ib. XLVIII, 26—30.

Scriptum fuit ib XLVIII. 30—33.

. . . .

. . . . . EZECIEL

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . . *EXPLICITUS*

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . . ⁂

. . . . .

. . . . .

. . . . . INCIPIT

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . .

. . . . . *DANIEL*

Scriptum fuit Ez XLVIII, 33—35.

* Cf. p. 22 not.
⁂ Hic figura picta est, quam in tabula lithographica num. VI insignitam vides.

AMICIEIUSCUM.
RELIQUISSAPIEN
TIBUSBABYLONIS
TUNCDANIELOIN
UISONOCTIS· MYS
TERIUMAPERTŪ
EST· ETBENEDIXIT
D̄M̄· CAELIDANI
EL· ETDIXITSITNO
MENDĒĪ· BENE
DICTUM· ASAECU
LOETUSQUEIN
SAECULUM· QUO
NIAMETSAPIEN
TIA· ETUIRTUSET
INTELLECTUSIP
SIUSSUNT· ETIP
SEMUTATTEM
PORA· CONSTITU
ENSREGESETA
MOUENS· DANS
SAPIENTIAMSA
PIENTIBUS· ET

Dan. II, 18—21.

PRUDENTIAM
SCIENTIBUSIN
TELLECTUM· IPSE
APERITALTA ET
OCCULTA· SCIENS
QUAESUNTINTE
NEBRIS· ETLUMEN
CUMIPSOESTTI
BID̄S̄. PATRUM
NOSTRORUMCON
FITEORETLAUDE
DO· QUODSAPIEN
TIAMETPOTENTI
AMDEDERISMIHI·
ETSIGNIFICASTI
MIHI· QUAEPETI
UIMUSABSTE· ET
UISUMREGISNO
TUMMIHIFECIS
TI
ETUENITDANIEL
ADARIOCQUEM
PRAEFECITREX· UT

ib. II, 21—24.

PERDERETSAPI
ENTESBABYLO
NIS· ETDIXITEI· SA
PIENTESBABYLO
NISNEPERDAS·
INTRODUCAUTĒ
ME· INCONSPEC
TUREGIS· ETIN
TERPRAETATIO
NEMREGIDICĀ
TUNCARIOCINS
TANTER· INTRO
DUXITDANIELIN
CONSPECTUM
REGIS· ETDIXITEI:
INUENIUIRUM
DEFILIISCAPTIUI
TATISIUDAE· QUI
INTERPRAETATIO
NEMREGIDICAT·
ETRESPONDITREX
ETAITADDANIEL·
CUIUSNOMEN

ib. II, 24—26.

BALTASAR· SIPOTES
MIHIDICERESO·
NIUMQUODUI
DI· ETINTERPRAE
TATIONEMEIUS
ETRESPONDITDA
NIELINCONSPEC
TUREGISETAIT·
MYSTERIUMDE
QUOREXINTER
ROGAT· NONEST
SAPIENTIUM· MA
GORUM INCAN
TATORUMGAZA
RENORUMNUN
TIAREREGI· SED
ESTDS· INCOELO
APERIENSMYS
TERIA· ETOSTEN
DITREGINABU
CHODONOSOR
QUAEOPORTET
FIERIINNOUIS

Dan. II, 26—28.

SIMISDIEBUS·
SOMNIUMTU
UMETUISUSCA
PITISTUISUPRA
CUBILEMTUUM·
HOCESTREXCO
GITATIONESTUAE
SUPRACUBILEM
TUUMASCENDE
RUNT· QUOD O
PORTEATFIERIPOST
HAEC· ETQUIRE
UELATMYSTERIA
OSTENDITTIBI
QUAEFUTURA
SUNTETMIHI
NONINSAPIEN
TIAQUAEINME
ESTPRAETERCE
TEROSUIUENTES·
MYSTERIUMHOC
APERTUMEST·
SEDUTINTERPRAE

ib. II, 28—30.

TATIOREGIENAR
RETUR· UTCOGI
TATIONESCORDIS
TUISCIAS
TUREXUIDEBAS
ETECCE*IMAGO*
UNAMAGNA·
IMAGOILLAETEF
FIGIESEIUSEXCEL
SA· STANSANTE
FACIEMTUAM·
ETASPECTUSEIUS
METUENDUS· CU
IUSCAPUTEXAU
ROSUAVI· MA
NUSETPECTUS
ETBRACCHIAEIUS
ARGENTEA· UEN
TERETFEMORA
AEREA· CRURA
FERREA· PEDES
PARSALIQUAFER
REAETPARSFIC

XXXVI
ib. II, 30—33.

* Cf. p. 22 not.

HEBDOMADES
SEPTEM· ETHEB
DOMADESSEP
TUAGINTADUAS·
ETCONUERTET
ETAEDIFICABITUR
PLATEA ETMURUS·
ETEXINANIEN
TURTEMPORA· ET
POSTHEBDOMA
DESSEPTUAGIN
TADUASINTERI
BITCHRISMA· ET
IUDICIUMNON
ERITINEO· ETCI
UITATEM ETSANC
TUMCORRUM
PET· ETCUMDU
CEUENIENTEEX
CIDETURINCA
TACLYSMO· ET
USQUEADFINEM
BELLICONCISI

Dan. IX, 25—26.

INTERITUS· ETCON
FIRMAUITTESTA
MENTUMMUL
TISHEBDOMAS
UNA· ETINDIMI
DIAHEBDOMA
DETOLLETURSA
CRIFICIUMME
UM· ETSUPPLICA
TIODESOLATIO
NUMINTERITUS·
ETADSACRIFICI
UMABOMINA
TIOETUSQUEAD
FINEMTEMPO
RISCONSUM
MATIODABITUR
ADINTERITUM
* ÷ XP ∽ *
INTERTIOANNO
CYRIREGISPER
*SARUM*SERMO
REUELATUSEST

ib. IX. 26—X, 1.

*DANIEL*CUINO
MEN*BALTASAR*
ETSERMOUERUS·
ETUIRTUSMAG
NA· ETINTELLEC
TUSDATUSESTEI
INUISU· INDIE
BUSILLISEGO*DA
NIEL*ERAMIN
LUCTULUGENS·
TRESHEBDOMA
DASDIERUM· PA
NEMDESIDERIO
RUMNONEDI·
ETCAROETUINUM
NONINTRABIT
OSMEUM· ET
UNCTUSNON
SUM· QUOUSQUE
IMPLETAESUNT
TRESHEBDOMA
DESDIERUM
ETFACTUMESTIN

ib. X, 1—4.

* Cf. p 22. not. Litterae XP quae in membrana a sinistra parte lineola punctis notata, a dextra eodem signo, quod in tabula lithographica supra nomen Ioelis pictum vides circumdatae sunt, Christum hoc in loco praedictum indicant.

SEXTODECIMO
ANNODIEQUAR
TAETUICENSIMA
MENSISPRIMI·
ETEGOERAMIUX
TAFLUMENMAG
NUMQUODEST
TIGRIS· ETDECEL
ETLEUAUIOCU
LOSMEOSETUI
DI· ETECCEUIR
UNUSINDUTUS
BADDIN· ETRE
NESEIUSCINC
TIAUROOPHAZ·
ETCORPUSEIUS
UTTHARSIS· ET
FACIESEIUSUT
UISUSFULGURIS
ETOCULIEIUS
UTLAMPADES
IGNIS· ETBRAC
HIAEIUS ET

Dan. X, 4—6.

CRURAUTUISUS
AERISFULGEN
TIS· ETUOXUER
BORUMEIUS
UTUOXTUBAE
ETUIDIEGO*DA
NIEL*SOLUSUI
SUM· ETUIRI
QUIMECUM
ERANTNONUI
DERUNTUISUM·
SEDTIMORMAG
NUSCONRUIT
SUPRAEOS· ET
FUGERUNTIN
TIMOREETEGO
RELICTUSSUM
SOLUS· ETUIDI
UISUMMAG
NUMISTUM·
ETNONESTRE
LICTAINMEUIR
TUS· ETGLORIA

ib. X, 6—8.

MEACONUER
SAESTINCONTRI
TIONEM· ETNON
TENUIUIRTUTEM
MEAM· ETAU
DIUIUOCEMUER
BORUMEIUSET
CUMAUDIREM
EUMCONPUNC
TUSERAM· ET
FACIESMEAIN
TERRAM· ETEC
CEMANUSCON
TINGENSME
EREGITMESU
PRAGENUAMEA
ETDIXITMIHI
*DANIEL*UIRDESI
DERIORUMIN
TELLEGEUERBA
QUAEEGOTIBI
LOQUOR· ETSTA
INSTATUTUO

ib. X. 8—11.

* Cf. p. 22. not.

Hic habes quae ex variis variarum bibliothecarum codicibus manuscriptis erui atque collegi. In quibus edendis quum eam mihi posuerim regulam, ut ne ipsa quidem puncta vel singula quae literis interiecta erant spatiola negligerem, per singulas huius libri paginas singularum quae in membranis erant paginarum accuratam imaginem tibi repraesentatam vides; eamque ita propositam, ut si has schedas evolveris ad sinistram quidem rectum uniuscuiusque folii manuscripti latus, ad dextram vero eiusdem latus aversum conspicias expressum, quo fit ut quae in utroque scripta inveniebantur omnia uno possis obtutu comprehendere. Ceterum longi haec studia confiteor fuisse et temporis et laboris: malui vero temporis scilicet pretiosissimi dispendio affligi, quam alicuius in pertractanda re gravissima levitatis crimen incurrere.

APPENDIX CRITICA.

Editione fragmentorum nostrorum, qualia in membranis inveniebantur, ad finem perducta reliquum est, ut quem assecuti sumus novum textum tum forma ad communem hominum doctorum usum commodiore instruamus, tum reliquis quae sunt versionum antiquarum documentis accurate comparemus. Primum enim quum Veterem Vulgatam e versione Alexandrina ortam esse inter omnes constet, quaeritur, quae filiam inter et matrem ratio intercedat: cuius rei accurata scientia instrui non poterimus nisi utriusque textu altero ad alterum adhibito. Deinde quoniam plurimi sunt versionis Alexandrinae codices mss., vel aetate vel auctoritate maxime inter se diversi, id mihi videtur iniunctum esse offiium, ut ad quorumnam potissimum similitudinem ista fragmenta accedant inquiram. Iam vero quum ea quae ante hos octodecim menses edidi prophetarum Hoseae, Amosi et Michae fragmenta ita sint comparata, ut XXXIII in locis diversa exhibeant et ab Alexandrino codice et a Vaticano, in XVIII aliis cum Alexandrino faciant contra Vaticanum, in aliis XIX cum Vaticano conspirent contra Alexandrinum, denique, ubi tum ab illo tum ab hoc dissident, ibi haud raro cum iis codicibus minuscularíis, qui in editioue Holmesiana numeris 22. 26. 49. 153. 311 insigniuntur, conveniant [1]), inquirendum mihi est, num eadem istorum deprehendatur esse indoles. De qua re quae agunt annotationes criticas ad marginem inferiorem relegatas signoque (A) scias a me instructas esse.

Quod ultimum est, quandoquidem Veteris Vulgatae summa est cognatio cum ea, quae in celeberrimis Hieronymi prophetarum interpretationibus prostat, hanc ad alterum fragmentorum nostrorum latus apponendam esse duxi. Neque iis deesse volui, qui ipsam Vulgatam Novam, nobilissimum eiusdem Patris opus, quo facilius, quisnam ab altera versione ad alteram fuerit rectitudinis progressus, intelligant, cum fragmentis nostris compositam videre desideraverint. Vulgatae Veteris reliqua fragmenta, in scriptis Patrum vel Doctorum eccl. hic illic dispersa, eodem modo, quem in adornando primo huius editionis fasciculo secutus sum [2]), inter se ordinanda atque sub litera (B) margini inferiori inserenda arbitratus sum.

---

1) cfr. Fragm. fascic. I, p. 50. 51.

2) cf. Fragm fascic. I, p. 9 et 39.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Hos. XIII, 4	*σώζων οὐκ ἔστι παρ-*	saluet non est prae-	salvator non est abs-	salvator non est prae-
» 5	*ἐξ ἐμοῦ. [5]ἐγὼ ἐποίμαινόν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῇ ἀοικήτῳ*	ter me· [5]Ego paui te in deserto in terra	que me. [5]Ego pascebam te in solitudine, in terra inhabitabili,	ter me. [5]Ego cognovi te in deserto, in terra
» 6	*[6]κατά τὰς νομὰς αὐτῶν. καὶ ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονήν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἕνεκα τούτου ἐπελάθοντό*	inhabitabilis· [6]secundum pascuas illorum. et repleti sunt in abundantia· et exaltata sunt corda eorum· propterhoc obliti sunt	[6]secundum pascua tua: et repleti sunt in saturitate, et elevata sunt corda eorum: idcirco obliti	solitudinis. [6]Iuxta pascua sua adimpleti sunt, et saturati sunt: et levaverunt cor suum, et obliti sunt
» 7	*μου. [7]καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς πανθὴρ καὶ ὡς πάρδαλις· κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀσσυρίων*	mei· [7]et ero illis sicut panthera et sicut pardus secundum ui-	sunt mei. [7]Et ero eis quasi panther, et sicut pardus in via Assyri-	mei. [7]Et ego ero eis quasi leaena, sicut pardus in via Assy-
» 8	*[8]ἀπαντήσομαι αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἡ ἀπορουμένη, καὶ διαῤῥήξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν, καὶ καταφάγονται αὐτοὺς ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπά-*	am assyriorum· [8]occurram eis . . . . clusionem cordis eorum· et edent illos ibi catuli siluae· et bestiae agri disrumpent	orum. [8]Occurram eis sicut ursa indigens cibo, et disrumpam interiora cordis eorum: et devorabunt eos ibi catuli silvarum, bestiae agri disrumpent	riorum. [8]Occurram eis quasi ursa raptis catulis, et dirumpam interiora jecoris eorum: et consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet
» 9	*σει αὐτούς. [9]τῇ διαφθορᾷ σου Ἰσραὴλ τίς*	eos· [9]corruptionis tuae istrahel quis erit	eos. [9]Corruptioni tuae Israël quis auxiliabi-	eos. [9]Perditio tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum.
» 10	*βοηθήσει; [10]ποῦ ὁ βασιλεύς σου οὗτος; καὶ διασωσάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου· κρινάτω σε ὃν εἶπας Δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα.*	adiutor· [10]ubi est rex tuus hic ipse saluum te faciat· et in omnibus ciuitatibus tuis iudicet te· quem dixisti da mihi regem	tur? [10]Ubi est rex tuus iste? et salvum te faciat in cunctis urbibus tuis: iudicet te, de quo dixisti: Da mihi regem, et	[10]Ubi est rex tuus? maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis: et iudices tui, de quibus dixisti: Da mihi regem, et
» 11	*[11]καὶ ἔδωκά σοι βα-*	et principem· [11]et	principem. [11]Et dedi	principes. [11]Dabo tibi

(A) XIII, **5**. *ἐγὼ ὁ ποιμαίνων σε* Compl. .. *ἐν τῇ ἀοικ.* 26. 49.
» **6**. *ἐνεπλήσθ.* *sine* *καὶ* Alex. .. *ἐν πλησμονῇ* nuspiam legitur. *ἕνεκεν (α) τούτων* 153. Compl.
» **8**. *καὶ ἀπαντ.* 311.
φάγονται Alex. (*καταφ.* Vat.) .. *δρυμῶν* Compl. .. *καὶ θηρ.* 22. 153. al.
» **9**. *διασπορᾷ* 22. 49. al .. *βοηθήσει σοι* 153. al.
» **10**. *οὗτος* deest in Compl. .. *αὐτὸς* nullibi .. *στήτω καὶ διασ.* Compl. .. *καὶ ἐ. πάσ.* nullibi .. *σου* deest in 26 .. *καὶ κρ.* 22. al.
» **11**. *ἔδωκε* 153.

(B) XIII, **4**. (Sabat. bib. II, 907) Fulgent. pro fide cath. p. 537: *et salvans non erit praeter me.*
» **7**. **8**. (Sab. l. c.) Ambros. de apol. Dav. col. 717. e: *Ecce sicut panthera .. et sicut ursus aporiatus occurram eis.*
» **11**. (Sab. l. c.) Augustin. de nat. bon., tom. VIII, 509, e: *Dedi eis regem in ira mea ..* Hieron. in comm.: *Pro eo quod LXX. interpretati sunt ἀνέσχον i. e.* habui *omnes* abstuli *transtulerunt.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	σιλέα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἔσχον ἐν τῷ θυμῷ μου.	dedi tibi regem et . . . . ne mea et habuisti in impetu tuo	tibi regem in ira mea, et habui in furore meo.	regem in furore meo, et auferam in indignatione mea.
Hos. XIII, 12	[12] συστροφὴν ἀδικίας Ἐφραΐμ, ἐγκεκρυμμένη ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ·	[12] collectionem iniustitiae efrem absconditum peccatum eius·	[12] Congregatio iniquitatis Ephraim, absconditum est peccatum eius.	[12] Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum eius.
» 13	[13] ὠδῖνες ὡς τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ. οὗτος ὁ υἱός σου ὁ φρόνιμος, διότι οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων.	[13] dolores parturientis uenient ei· hic filius tuus sapiens· propter quod nunc non restabit in contribulatione filiorum tuorum·	[13] Dolores quasi parturientis venient ei: iste est filius tuus sapiens: quia nunc non sustinebit in contritione filiorum.	[13] Dolores parturientis venient ei: ipse filius non sapiens: nunc enim non stabit in contritione filiorum.
» 14	[14] ἐκ χειρὸς ᾅδου ῥύσομαι καὶ ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς· ποῦ ἡ δίκη σου, θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου, ᾅδη; παράκλησις κέκρυπται ἀπὸ ὀφθαλμῶν μου,	[14] de manu inferorum eruam eum et a morte liberabo . . . . ubi est stimulus tuus inferne· consolatio absconsa est aboculis meis·	[14] De manu inferni liberabo eos, de morte redimam illos; ubi est causa tua mors? ubi est aculeus tuus inferne? Consolatio abscondita est ab oculis meis.	[14] De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne: consolatio abscondita est ab oculis meis.
» 15	[15] διότι οὗτος ἀνὰ μέσον ἀδελφῶν διαστελεῖ. ἐπάξει καύσωνα ἄνεμον κύριος ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπ' αὐτόν, καὶ ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἐξε-	[15] propter quod hic inter fratres separauit. inducet dms. uentum candentem a deserto super eum· et exsiccauit uenas eius· desertos	[15] Quia ipse inter fratres dividet: adducet urentem ventum Dominus de deserto super eos: et siccabit venas eius, desolabit fontes il-	[15] Quia ipse inter fratres dividet: adducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem: et siccabit venas eius, et desolabit fontem

(A) XIII, **11.** *ἔσχες* nuspiam . . *σου* 311.
» **12.** *συναγωγὴ* Compl. . . *συστροφὴ* 22. 49. 153. al . . *συστρ. ἀδικ.* cum antecedd. conjungit Alex. . . *ἐνκεκρ. ἀδικεία αὐτοῦ.* Alex. . . *ἡ ἀδικία ἀ.* 49. 311. al . .
» **13.** *ὡς* nullibi deest . . *ὁ υ. μου* 153. 311 . . *ὁ υ. οὐ* Alex. . . *διότι νῦν οὐ μὴ* 22. Compl. al. . . *συντριβὴν* 311 . . *τεκν. σου* nuspiam.
» **14.** *αὐτὸν* nullibi; *αὐτοὺς* 22. 49. 311. Compl. al. Sed post *λυτρώσομαι αὐτὸν* 153. *κέκλεισται* 153 . . *ἐξ ὀφθ. μ.* Alex. 26. 49. Compl. al . . *ὀφθ. σοῦ* 311. al..
» **15.** *αὐτὸς* Compl. . . *διαστέλλει* Alex. 153. al. . . *ἐπ. κύριος* 22. 153. al. *ἄνεμον καύσωνα* Alex. . . Ibidem *κύριος* post *ἐρήμου* . . *ἐκ τῆς γῆς ἐρήμου* 311 . . *ἐπ' αὐτοὺς* 311. Compl. . . *καὶ* ante *ἀναξ.* deest in Compl. . . *καὶ ἐξερ.* 153 al . . *οὗτος ἐρημώσει* 22. al. *οὕτως ξηρανεῖ* 133. 311. al. . . *αὐτοῦ* post *γῆν* deest in 49.

(B) XIII, **13. 14.** (Sab. l. c.) Lact. divin. instit. IV, 19: *Oseas quoque, primus XII prophetarum de resurrectione eius testificatus est: Hic filius meus sapiens propter quod nunc non resistet in contribulatione filiorum suorum et de manu inferorum eruam eum. Ubi est iudicium tuum mors, aut ubi est aculeus tuus?* . . Hieron. in comm.: *Pro eo quod nos interpretati sumus:* ero mors tua o mors etc. *LXX translulerunt:* ubi est causa tua o mors? ubi est stimulus tuus inferne?

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ρημώσει τὰς πηγὰς αὐτοῦ· αὐτὸς καταξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτοῦ·	faciet fontes eius· ipse perexsiccabit terram eius· et omnia uasa	lius; iste arefaciet terram eius, et omnia vasa desiderabilia.	eius, et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.
Hos. XIII, 16	16 *Ἀφανισθήσεται Σαμάρεια, ὅτι ἀντέστη πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς· ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται αὐτοί, καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδαφισθήσονται, καὶ αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαῤῥαγήσονται.*	. . . . quia restitit dmo. suo· in gladio decideant et sugentes mamillas illorum defodientur· et pregnates eorum disrumpentur·	16 Disperdetur Samaria, quoniam restitit Deo suo: in gladio corruent, et lactentes eorum elidentur ad petram, et habentes in utero disrumpentur·	16 Pereat Samaria quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum: in gladio pereant, parvuli eorum elidantur, et fetae eius discindantur.
XIV, 1	1 *ἐπιστράφηθι Ἰσραὴλ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, διότι ἠσθένησαν ἐν ταῖς ἀδικίαις σου.*	1 Reuertere istrahel ad dom. dm. tuum· propter quod infirmatus es iniquitatibus tuis·	1 Convertere Israel ad Dominum Deum tuum: quia infirmatus es in iniquitatibus tuis.	1 Convertere Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.
» 2	2 *λάβετε μεθ' ἑαυτῶν λόγους καὶ ἐπιστράφητε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν· εἴπατε*	2 adsumite uobiscum multos· et convertimini ad dom. . .	2 Sumite vobiscum sermones, et revertimini ad Dominum: dicite	2 Tollite vobiscum verba et convertimini ad Dominum: et dicite ei:

(A) XIII, 16. *τῷ θεῷ* nuspiam habetur. *αὐτοὶ* deest in 22. 153. 311. Compl. al.. *ἀφανισθήσονται* 153 .. Quod Hier. legisse videtur *ἐδαφ. πρὸς τὴν πέτραν* in nullo cod. invenitur.

XIV, 1. *ἠσθένησας* Alex. 26. 49. 311. Complut. al . . . *ταῖς ἀδ.* sine *ἐν* nullibi.

» 2. *ἀναλάβετε* 95. 185 ... *λόγους πολλοὺς* 62. 86. 147; *πολλοὺς* sine *λόγους* nuspiam.. *καὶ* ante *ἐπιστρ.* deest in Compl... *εἴπατε αὐτῷ. δύνασαι ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας* Arm. Ed.. *δύνασαι πᾶσαν ἀφελεῖν ἁμαρτίαν* 22. 36.. *δύνασαι πᾶσαν ἀφαιρεῖν ἁμαρτίαν* 86. 153. 185. Unde lacunam sic suppleveris: deum vestrum. di | cite ei potes | omnia remit | .

» 3. *ἀλλ' ἵνα* in nullo codice legitur; *καὶ ἵνα* 22. 36. 51. 86. 95. 145. al . . . *ἀνταποδώσωμεν* Compl.. Verbo *laborum* nil uspiam respondet, nec respondere quidquam potest, per errorem enim positum est pro *labiorum* . . . *καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ καρδία ὑμῶν* 130. Similia 49. 311. (*ἡμῶν*) 62. 86. 147. Arm. MS. Arm. Ed.

(B) XIV, 1. 2. (Sab. II, 908) Vict. Tunun. [rectius dixeris Cartenn.] de poenit. apud Ambros. col. 602. f.: *Revertere Israel ad Dominum tuum: propter quod infirmatus es in iniquitatibus tuis . . . dicite ei: potens es remittere peccata nostra: non ut accipiatis iniquitatem, sed ut accipiatis bona: et reddite ei fructus labiorum vestrorum et epulabitur in bonis cor vestrum.*

Augustini Spec. (A. Maii Spicil. Rom. IX. app. p. 55, Patrum nova bibl. I, 2. p. 31) *Revertere, Istrahel, ad dominum Deum tuum quia infirmatus es per iniquitates tuas. Sumite vobiscum multos, et convertimini ad dominum Deum vestrum. Dicite illi: potens es dimittere peccata ut accipiatis.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	αὐτῷ ὅπως μὴ λάβητε ἀδικίαν καὶ λάβητε ἀγαθά, καὶ ἀνταποδώσομεν καρπὸν χειλέων ἡμῶν.	tere peccata· ita ut non accipiatis iniquitatem· sed ut accipiatis bona· et retribuemus fructum laborum nostrorum et aepulabitur in bonis cor uestrum·	ei, ut non tollatis iniquitatem, sed assumatis bona: et reddemus fructum labiorum nostrorum.	Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum: et reddemus vitulos labiorum nostrorum.
Hos. XIV, 3	[3] *Ἀσσοὺρ οὐ μὴ σώσῃ ἡμᾶς, ἐφ᾽ ἵππον οὐκ ἀναβησόμεθα· οὐκ ἔτι μὴ εἴπωμεν Θεοὶ ἡμῶν, τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν· ὁ ἐν σοὶ ἐλεήσει ὀρφανόν.*	[3] assur non saluabit nos· in equos non ascendemus· iam non dicemus dei nostri estis operibus manuum	[3] Assur non salvabit nos, super equum non ascendemus, nequaquam ultra dicemus, Dii nostri, operibus manuum nostrarum: qui in te est, miserebitur pupilli.	[3] Assur non salvabit nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum nostrarum: quia eius, qui in te est misereberis pupilli.
Am. V, 24.25	*χειμάῤῥους ἄβατος.* [25] *μὴ σφάγια καὶ θυσίας προςηνέγκατέ μοι, οἶκος Ἰσραήλ, τεσσαράκοντα ἔτη ἐν*	uius sine uia· [25] numquid uictimas et hostias optulisti mihi XL· annis domus	torrens invius. [25] Nunquid hostias et victimas obtulistis mihi in eremo quadraginta annis, domus Israël?	torrens fortis. [25] Nunquid hostias et sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis, domus
» 26	*τῇ ἐρήμῳ;* [26] *καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν, τοὺς τύπους αὐτῶν οὓς ἐποιήσατε ἑαυτοῖς·*	istrahel· [26] et suscepistis tabernaculum moloch et sidus dei uestri rempham· figuras eorum quas fe-	[26] Et assumpsistis tabernaculumMelchom, et sidus dei vestri Rephan, figuras eorum, quas fecistis vobis.	Israël? [26] Et portastis tabernaculumMoloch vestro, et imaginem idolorum vestrorum, sidus Dei vestri, quae
» 27	[27] *καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς*	cistisuobis· [27] ettrans-	[27] Et transferam vos	fecistis vobis. [27] Et

(A) Hos. XIV, **3**. *καὶ ἀσσοὺρ* Compl... *ἐφ᾽ ἵππων* Alex. 26. 62. 86. 95. 311. al. . *ἀναβησώμεθα* 26. 147.

Am. V, **24**. Verbis *sine via,* quum textus explicandi causa inserta sint, graeci quidquam respondere non potest.

» **25**. *ἐν τῇ ἐρήμῳ* a Compl. 130 et 311 omittitur; ceterum 130 et 311 hunc praebent verborum ordinem: *προσηνέγκατέ μοι τεσσαράκοντα ἔτη οἶκος Ἰσραήλ; ... προςήνεγκας* nusquam legitur. Neque magis *ἐν ἔτεσιν.*

» **26**. *Ῥεμφὰν* 95. 185. 239.. *ῥεμφὰμ* nullibi.. *ὑμῖν* Arm. MS.. *ἐν αὐτοῖς* Compl.

» **27**. *Δαμασκὸν* nullibi.

(B) V, **25**. (Sab. II, 926) Eadem Hieronymus legit, excepto *deserto* pro *eremo,* tom. IV, 206. a.

» **26**. (Sab. l. c.) Similia idem eodem loco exhibet: *Et assumpsistis tabernaculum Moloch et sidus dei vestri Rempham, figuras, quas fecistis ut adoretis eas.*

» **25—27**. (Sab. l. c.) Philastr. Brix. de haer. 703, e. locum ita legit: *Nunquid immolationes et sacrificia mihi quadraginta annis obtulistis, domus Israel, dicit Dominus omnipotens? Et assumpsistis tabernaculum Moloch et sidus dei Rempham, formas fixorum idolorum sculptilium. Propterea quod dicit Dominus: Transmigratione vos faciam captivari in Babylonis atque Persarum et interiora*

Versio LXX interpretum.

ἐπέκεινα Δαμασκοῦ,
λέγει κύριος, ὁ θεὸς
ὁ παντοκράτωρ ὄνο-
Amos VI, 1 μα αὐτῷ· [1]Οὐαὶ τοῖς
ἐξουθενοῦσι Σιὼν
καὶ τοῖς πεποιθόσιν
ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμα-
ρείας· ἀπετρύγησαν
ἀρχὰς ἐθνῶν, καὶ
εἰςῆλθον αὐτοί. οἶ-
» 2 κος τοῦ Ἰσραήλ, [2]διά-
βητε πάντες καὶ ἴδε-
τε, καὶ διέλθατε ἐ-
κεῖθεν εἰς Ἐματραβ-
βά, καὶ κατάβητε
ἐκεῖθεν εἰς Γὲθ ἀλ-
λοφύλων, τὰς κρατίσ-
τας ἐκ πασῶν τῶν
βασιλειῶν τούτων, εἰ
πλέονα τὰ ὅρια αὐ-
τῶν ἐστὶ τῶν ὑμετέ-
» 3 ρων ὁρίων. [3]οἱ ἐρ-
χόμενοι εἰς ἡμέραν
κακήν, οἱ ἐγγίζοντες
καὶ ἐφαπτόμενοι
σαββάτων ψευδῶν,
» 4 [4]οἱ καθεύδοντες ἐπὶ
κλινῶν ἐλεφαντίνων
καὶ κατασπαταλῶν-
τες ἐπὶ ταῖς στρωμ-
ναῖς αὐτῶν, καὶ ἔσ-
θοντες ἐρίφους ἐκ
ποιμνίων καὶ μοσχά-
ρια ἐκ μέσου βουκο-

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

*fe*ram uos in illa da-
mascum dicit dms. ds.
omnipotens nomen
est ei· [1]*Uae* illis qui
sper*n*unt sion· et *con-
fi*dent in *mont*em sa-
mariae peruindemia-
uerunt initia gentium
et superintrauerunt
in eis domus istrahel·
[2]transite omnes et ui-
dete et egredimini
inde in samarhabam·
et descendite in geth
alienigenarum· quae
sunt optimae ex om-
nibus regnis eorum·
si plures sunt fines
eorum quam uestri
sunt fines· [3]*qui* opta-
stis in d*iem* malum
qui acceditis et tan-
gitis sabbatis falsis·
[4]qui dormitis in lectis
eburneis et luxuria-
mini in stragulis eo-
rum· qui manducatis
haedos de gregibus·
et uitulos de medio
armento lactantes

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

trans Damascum, di-
cit Dominus, Deus
omnipotens nomen
eius. [1]Vae qui despi-
ciunt Sion, et confi-
dunt in monte Sa-
mariae: vindemiarunt
primitias gentium, et
ingressi sunt sibi.
Domus Israël [2]tran-
site omnes, et videte
in Chalanem, et per-
transite inde in Emath
rabba: et descendite
in Geth alienigena-
rum, optimas ex om-
nibus regnis his: si
ampliores sunt ter-
mini eorum terminis
vestris. [3]Qui venitis
in diem malum: ap-
propinquatis et tan-
gitis sabbata men-
dacia. [4]Qui dormitis
in lectis eburneis, et
affluitis deliciis in
stratis vestris: et
comeditis haedos de
gregibus, et lactentes
vitulos de medio ar-

Hieronymi Vulgata nova.

migrare vos faciam
trans Damascum, dicit
Dominus, Deus exerci-
tuum nomen eius. [1]Vae
qui opulenti estis in
Sion, et confiditis in
monte Samariae: op-
timates capita popu-
lorum, ingredientes
pompatice domum Is-
raël. [2]Transite in Cha-
lane, et videte, et ite
inde in Emath mag-
nam: et descendite
in Geth Palaesthino-
rum, et ad optima
quaeque regna ho-
rum: si latior termi-
nus eorum termino
vestro est. [3]Qui se-
parati estis in diem
malum: et appropin-
quatis solio iniquita-
tis. [4]Qui dormitis in
lectis eburneis, et
lascivitis in stratis
vestris: qui comeditis
agnum de grege, et
vitulos de medio ar-

(A) VI, 1. ὑπερεισῆλθον nullibi .. ἐν αὐτοῖς 130. 233. 239. 311 .. ἐν αὐταῖς 22. 36. 42. 51. al.... αὐτοῖς Alex.
» 2. Σαμαραβὰ nuspiam .. κατάβητε εἰς Γὲθ sine ἐκεῖθεν 42. 68. 153. 311. al .. αὐτῶν post βασιλ. nullibi.
» 3. εὐχόμενον Alex. 26. Compl.
» 4. ἐπὶ θυρῶν 130. 311 .. ἐκ deest 49 .. μέσου deest 26. 49. 311.

(B) . . . . *loca alia et arida et in postrema terrarum omnium.* (Quibus verbis aliquam factae amplificationis speciem inesse patet.)
VI, 1. (Sab. l. c.) Tertull. adv. Marcion. IV, p. 728, c [edit. Gersd. p. 235]: *per Amos vae dixerit eis, qui confident in monte Samariae.*
» 4—6. (Sab. l. c.) Hier. in Naum col. 1586: *Qui dormiunt super lectos eburneos et fluunt voluptate in stratis suis: qui comedunt hoedos de gregibus et vitulos lactantes de armentis: qui bibunt defaecatum vinum: et primis unguentis delibuti sunt et non patiebantur quicquam super contritionem Joseph.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Amos VI, 5	λίων γαλαθηνά, [5] οἱ ἐπικρατοῦντες πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ὀργάνων, ὡς ἑστηκότα ἐλογίσαντο καὶ οὐχ	[5] qui plauditis ad uocem organorum· sicut permanentia aestimauerunt et non sicut	mentorum. [5] Qui concrepatis ad vocem organorum: quasi stantia putaverunt, et non	menti. [5] Qui canitis ad vocem psalterii: sicut David putaverunt se habere vasa
» 6	ὡς φεύγοντα· [6] οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον, καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι, καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τῇ συντρι-	fugientia [6] qui bib*it*is liquat*um* *u*inum et primis unguentis unguemini· et passi sunt nihil contribulatione	quasi fugientia. [6] Qui bibitis vinum defecatum, et primis unguentis ungimini: et nihil patiebamini super contritione Io-	cantici. [6] Bibentes vinum in phialis et optimo unguento delibuti: et nihil patiebantur super contri-
» 7	βῇ Ἰωσήφ. [7] διὰ τοῦτο νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται ἀπ᾽ ἀρχῆς δυναστῶν, καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππων ἐξ Ἐφραΐμ.	ioseph. [7] Propter hoc nunc captiui erunt ab initio potentium· et auferetur hinnitus equorum ex efrem·	seph. [7] Propterea nunc captivi erunt ab initio fortium: et auferetur hinnitus equorum ex	tione Ioseph. [7] Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: et auferetur factio lascivien-
» 8	[8] ὅτι ὤμοσε κύριος καθ᾽ ἑαυτοῦ διότι βδελύσσομαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν ὕβριν Ἰακώβ, καὶ τὰς χώρας αὐτοῦ μεμίσηκα, καὶ ἐξαρῶ	[8] quoniam iurauit dms. per semet ipsum quoniam eg*o* abominor omnem iniuriam iaco*b* et region*es* eius od*i* *et* *au*feram . .	Ephraim. [8] Quia iuravit Dominus per semetipsum, dicit Dominus Deus virtutum: Quia abominabor ego omnem contumeliam Iacob, et regiones eius odi, et auferam. . .	tium. [8] Iuravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Iacob, et domos eius odi, et tradam . .

(A) VI, 5. ἐπικροτοῦντες Alex. 22. 36. 42. 49. 62. 86. 95. 97. 130. 147. 153. 311. al.
» 6. ἐπὶ nusquam deest., ἐπὶ τὴν συντριβὴν 153. Compl.
» 8. καθ᾽ ἑαυτοῦ, λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων 22. 42. 68. 311. al.. χώρας αὐτῶν Alex. 42. 49. 130. 153. 311.

(B) . . . cfr. Hier. in Habac. col. 1597: *Qui dormiunt super lectos eburneos et deliciis affluunt in stratis suis: qui comedunt vitulos de armentis lactentes et bibunt defaecatum vinum: et primis unguntur unguentis.*

Tertull. adv. Marcion. IV, p. 709, b. [ed. Gersd. p. 179]: *Vae qui dormiunt in lectis eburneis et deliciis fluunt in toris suis: qui edunt hoedos de gregibus caprarum et vitulos de gregibus boum lactantes, complaudentes ad sonum organorum, tanquam perseverantia deputaverunt et non tanquam fugientia: qui bibunt vinum liquatum et unguentis primariis unguntur.*

Augustini Speculum (A. Maji Spicil. l. c., Patr. n. bibl. I, 2, p. 97): *Qui dormitis in lectis eburneis et deliciamini super thoros eorum; qui manducatis haedos de gregibus et vitulos de armentis lactantes; qui plaudetis ad sonum organorum. Sicut sempiterna aestimaverunt ea et non quasi fugientia. Unguuntur et non dolebant nihil in interitum Joseph.*

VI, 8. August. Spec. (A. Maji Spic. l. c., Patr. n. bibl. I, 2, p. 47): *Quia iurabit Dominus per semet ipsum, quia ego abominor omnem superbiam Jacob; et regiones illius odivi.*

Versio LXX interpretum.

Mich. I, 5 τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου
Ἰούδα, οὐχὶ Ἱερουσα-
» 6 λήμ; [6]καὶ θήσομαι
Σαμάρειαν εἰς ὀπω-
ροφυλάκιον ἀγροῦ
καὶ εἰς φυτείαν ἀμ-
πελῶνος, καὶ κατα-
σπάσω εἰς χάος τοὺς
λίθους αὐτῆς, καὶ τὰ
θεμέλια αὐτῆς ἀπο-
» 7 καλύψω· [7]καὶ πάντα
τὰ γλυπτὰ αὐτῆς κα-
τακόψουσι, καὶ πάν-
τα τὰ μισθώματα
αὐτῆς ἐμπρήσουσιν
ἐν πυρί, καὶ πάντα
τὰ εἴδωλα αὐτῆς θή-
σομαι εἰς ἀφανισμόν·
διότι ἐκ μισθωμά-
των πορνείας συνή-
γαγε, καὶ ἐκ μισθω-
μάτων πορνείας συν-
» 8 έστρεψεν. [8]ἕνεκεν
τούτου κόψεται καὶ
θρηνήσει, πορεύσε-
ται ἀνυπόδετος καὶ
γυμνή, ποιήσεται κο-
πετὸν ὡς δρακόντων
καὶ πένθος ὡς θυ-
γατέρων σειρήνων·
» 9 [9]ὅτι κατεκράτησεν
ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι
ἦλθεν ἕως Ἰούδα καὶ
ἥψατο ἕως πύλης λα-
οῦ μου, ἕως Ἱερου-
» 10 σαλήμ. [10]οἱ ἐν Γὲθ
μὴ μεγαλύνεσθε, καὶ

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

*quo*d est pecca*tum* domus *iuda* nonne *hier*usalem· [6]*et po*nam sa*mar*iam in spe*culam* agri et *in plan*tatio*nem* uineae· *et de*ducam *in ch*aos la*pides eius*· et fun*da*menta eius *denu*dabo· [7]et *om*nia sculp*tilia eius* con*cident*· et om*nes lo*cationes *in ig*ni cre*mab*untur· *et om*nia ido*la eius* ponam *in ex*terminium· quoniam ex conductionibus fornicationis congregauit· et ex conductionibus fornicationis euertit· [8]propter hoc planget et lugebit· ibit nudo pede et nuda facie· faciens planctum sicut draconum· et luctum sicut filiae sirenum· [9]obtinuit autem plaga eius quia uenit usque ad iudam· et tetigit usque ad portam populi mei usque ad hierusalem· [10]qui estis in ged nolite

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

quod est peccatum domus Iuda? nonne Ierusalem? [6]et ponam Samariam in pomorum custodiam in agro, et in plantationem vineae: et detraham in voraginem lapides eius, et fundamenta eius revelabo. [7]Et cuncta sculptilia eius concident, et universae mercedes eius comburentur igni, et cuncta idola eius ponam in perditionem: quia ex mercedibus fornicationis congregavit, et ex mercedibus fornicationis destruxit. [8]Propter hoc planget atque lugebit: ibit discalciata et nuda: faciet planctum quasi draconum, et luctum quasi filiae sirenarum. [9]Quia obtinuit plaga eius, quia venit usque ad Iudam, et tetigit usque ad portam populi mei usque Ierusalem. [10]Qui in Geth, nolite magni-

Hieronymi Vulgata nova.

quae excelsa Iudae? nonne Ierusalem? [6]et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea: et detraham in vallem lapides eius, et fundamenta eius revelabo. [7]Et omnia sculptilia eius concidentur, et omnes mercedes eius comburentur igne, et omnia idola eius ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt, et usque ad mercedem meretricis revertentur. [8]Super hoc plangam et ululabo: vadam spoliatus et nudus: faciam planctum velut draconum, et luctum quasi struthionum. [9]Quia desperata est plaga eius, quia venit usque ad Iudam, tetigit portam populi mei usque ad Ierusalem. [10]In Geth nolite annuntiare,

---

(A) I, 6. ὡς ὀπωρ. Alex. 40. 147. 153. 228. 310... Quod a manu vetusta verbo *agri* superscriptum est *pomariam*, alium textum non flagitat, sed τοῦ ὀπωροφυλακίου sententiam accurate exprimit.
» 7. κατέστρεψε 40. 62. 147. Compl.
» 8. πενθήσει pro θρηνήσει 130. 228. 311. al.. ποιουμένη nullibi... καὶ ποιήσαιτε Alex. (sec. app. crit. ed. Tischend.).. θυγατέρες 153.
» 9. κατεκρ. δὲ pro ὅτι κατεκρ. nullibi.
» 10. Γὲδ nullibi.. οἱ ἐν Ἀκείμ 106. 311. Alex. [sed οἱ ἐ- (versu exeunte) ακειμ, cfr. Tischend. app. crit.]; ἐν Ἀκείμ 95. 147. 185. al.. καταγέλωτα 36. 40. 198. 228. 238. Compl... καταγέλωτος 153.. καταγ. ὑμῶν 42. Alex... καταπάσασθαι sine γῆν Alex.

Versio LXX interpretum.

οἱ Ἐνακεὶμ μὴ ἀνοι-
κοδομεῖτε ἐξ οἴκου
κατὰ γέλωτα, γῆν
καταπάσασθε κατὰ
Mich. I, 11 *γέλωτα ὑμῶν· [11]κατ-*
οικοῦσα καλῶς τὰς
πόλεις αὐτῆς, οὐκ
ἐξῆλθε κατοικοῦσα
Σενναάρ, κόψασθαι
οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς,
λήψεται ἐξ ὑμῶν
» 12 *πληγὴν ὀδύνης. [12]τίς*
ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ
κατοικούσῃ ὀδύνας;
ὅτι κατέβη κακὰ πα-
ρὰ κυρίου ἐπὶ πύλας
» 13 *Ἱερουσαλήμ, [13]ψό-*
φος ἁρμάτων καὶ
ἱππευόντων. κατοι-
κοῦσα Λαχεὶς ἀρχη-
γὸς ἁμαρτίας αὕτη
ἐστὶ τῇ θυγατρὶ Σιών,
ὅτι ἐν σοὶ εὑρέθησαν
ἀσέβειαι τοῦ Ἰσραήλ.
» 14 *[14]διὰ τοῦτο δώσει*
ἐξαποστελλομένους
ἕως κληρονομίας Γέθ,
οἴκους ματαίους, εἰς
κενὸν ἐγένοντο τοῖς
βασιλεῦσι τοῦ Ἰσρα-
» 15 *ήλ· [15]ἕως τοὺς κλη-*
ρονόμους ἀγάγωσι,
κατοικοῦσα Λαχείς·
κληρονομία ἕως Ὀδολ-
λὰμ ἥξει, ἡ δόξα
τῆς θυγατρὸς Ἰσραήλ.
» 16 *[16]ξύρησαι καὶ κεῖραι*

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

magnificari· qui estis in acim nolite reaedificare de domo derisoria· terram uos spargite super derisum uestrum· [11]quae inhabitas bene ciuitates tuas non est profecta quae habitat in aelam· plangite domum iuxta eam· accipiet ex uobis plagam doloris· [12]quis inchoauit in bona quae commorantur in gemitu· quia descenderunt mala a dmo. super portas hierusalem· [13]sonus quadrigarum et equitantium quae habitat lachis· dux peccati eius haec est huic domus istrahel· quia in te inuentae sunt impietates huius istrahel· [14]Propter hoc dabit qui mittantur usque ad hereditatem geth· in domos· uanas in nihil facti sunt regibus istrahel· [15]usque dum heredes adducant inhabitantes hereditates lachis· usque odollam· ueniet honor filiae sion [16]radere et tondere

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

ficari; qui in Bachim, nolite reaedificare ex domo derisum: terra aspergite derisum vestrum: [11]quae habitas bene civitates eius: non est egressa habitatrix Sennan: plangite Domum iuxta eam, accipiet ex vobis plagam doloris. [12]Quis coepit in bonum, quae habitat in doloribus? quia descenderunt mala a Domino super portas Ierusalem. [13]Sonitus curruum et equitum, habitatio Lachis: princeps peccati est filiae Sion, quia in te inventae sunt iniquitates Israël. [14]Ideo dabit emissarios usque ad haereditatem Geth, domos vanas: frustra fuerunt regibus Israël: [15]donec haeredes adducam tibi: quae habitas Lachis, haereditas usque Odollam veniet. Gloria filiae Israël, [16]Decalvare, et de-

Hieronymi Vulgata nova.

lacrymis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos conspergite. [11]Et transite vobis habitatio Pulchra, confusa ignominiâ: non est egressa quae habitat in exitu: planctum Domus vicina accipiet ex vobis quae stetit sibimet. [12]Quia infirmata est in bonum, quae habitat in amaritudinibus: quia descendit malum a Domino in portam Ierusalem. [13]Tumultus quadrigae stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filiae Sion, quia in te inventa sunt scelera Israël. [14]Propterea dabit emissarios super haereditatem Geth: domus mendacii in deceptionem regibus Israël. [15]Adhuc haeredem adducam tibi quae habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria Israël. [16]Decalvare, et

(A) I, **11**. *σεαυτῆς* nullibi: neque uspiam *Αἰλὰμ* [*Αἰνὰν* 22 ut videtur, 51. 95. 185. al.) .. *κόψασθε* 106. 311 .. *ἐξ εὐωνύμων* 49 .. *πλὴν ὀδύνης* 130. 311.
» **12**. *κατοικούσαις* nnspiam .. *ἐν ὀδύνῃ* nullibi [*ἐν ὀδύναις* Compl.].
» **13**. *ἀρχ. ἁμ. αὐτῆς αὕτη ἐστὶ ταύτῃ οἶκος Ἰσρ.* nullibi. Neque uspiam *τοῦ τοῦ Ἰσρ.*.)
» **14**. *δώσεις* Alex. 22. 26. 36. 40. 42. 49. 51. 62. 86. 95. 153. al.
εἰς οἴκους nullibi .. *κένα* Alex. 26. 40. 42. 106. 153. al... *ἐγένετο* Alex. 26. 49. 153. 198. 233.
» **15**. *κατοίκους Λαχείς* Arm. MS .. *κληρονομίας* 153. 311 .. *Λαχεὶς* post *κληρον.* nuspiam .. *Σιὼν* 22. 36. 51. 62. 68. 95. 147. 228. al.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ τρυφερά σου, ἐμπλάτυνον τὴν χηρείαν σου ὡς ἀετός, ὅτι ᾐχμαλωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ.	super filios tuos teneros· dislata uiduitatem tuam sicut aquila· quia captiui ducti sunt a te·	tondere super filios delicatos tuos: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.	tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.
Mich. II, 1	1 Ἐγένοντο λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτά, διότι οὐκ ἦραν πρὸς τὸν θεὸν χεῖρας αὐτῶν·	1 facti sunt cogitantes in laboribus· et operantes *mala* in cub*ilibus* suis· et s*imul* in die con*sum*mabunt *ea* quo*niam non* leuaue*runt* ad dom. *manus* suas·	1 Facti sunt cogitantes labores, et operantes mala in cubilibus suis: et simul in die consummabunt ea, quia non levaverunt ad Deum manus suas.	1 Vae qui cogitatis inutile, et operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum.
» 2	2 καὶ ἐπεθύμουν ἀγρούς, καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.	2 et *concu*pisceba*nt* *agros* et diripi*ebant* orphano*s* *et* domus *per* *po*tentiam *inua*debant *et diri*piebant *uirum* et dom*um* *eius* uirum *et here*ditatem *eius*	2 Et desiderabant agros, et diripiebant pupillos, et domos opprimebant: et rapiebant virum, et domum eius; virum et haereditatem eius.	2 Et concupierunt agros, et violenter tulerunt, et rapuerunt domos: et calumniabantur virum, et domum eius; virum et haereditatem eius.
» 3	3 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ λογίζομαι ἐπὶ τὴν φυλὴν ταύτην	3 Propter ho*c* *haec* dicit dms. *ecce* ego co*gito* *s*uper ple*bem hanc*	3 Propterea haec dicit Dominus: Ecce ego cogito super tribum istam	3 Idcirco haec dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam
Mich. IV, 3	μὴ μάθωσι πολεμεῖν·	*quam st*udebunt *belligerare*·	nequaquam discent belligerare.	non discent ultra belligerare.
» 4	4 καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν, διότι τὸ στόμα κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα·	4 *et requies*cet *unusq*uisque *sub* *ui*nea sua· *et sub f*icu sua· *et non* erit qui *metu p*remit *eos*· quia os *dni.* *omni*po*tentis* *lo*cutum *est* *haec*·	4 Et requiescet unusquisque sub vite sua, et unusquisque sub ficu sua, et non erit qui exterreat: quia os Domini omnipotentis locutum est haec.	4 Et sedebit vir subtus vitem suam, et subtus ficum suam, et non erit qui deterreat: quia os Domini exercituum locutum est.
» 5	5 ὅτι πάντες οἱ λαοὶ πο-	5 quia *omnes* popu*li* *ibunt* unus *quisque*	5 Quia omnes populi ibunt	5 Quia omnes populi ambula-

(A) I, **16**. *τὰ τέκνα σου τὰ τρυφερὰ* 22. 36. 42. 51. 62. 95. 147.
II, **1**. *ἐν κόποις* nullibi.
συντελοῦσι nullibi (exc. Hieron. versione, quam vide).
IV, **4**. *ἐκφοβῶν αὐτοὺς* 36. 49. Ceterum memineris *metu* in coniectura mea positum esse, cuius loco si aptius quoddam restitueris, maxime laetabor.

(B) II, **1**. (Sabat. II, 945.) Lucif. Cal. pro S. Athan. p. 196. c: *non levaverunt ad Deum manus suas. Et concupiebant agros et diripiebant orphanos et domum per potentiam invadebant: et diripiebant virum et domum eius, virum et haereditatem eius.* De iis quae sequuntur verbis cfr. fascic. I, p. 47, unde elucet, eodem iure, quo *cogito* scriptum fuisse conieci, aliquem *cognosco* nostro in textu fuisse positum posse opinari.

Versio LXX interpretum.

ρεύσονται ἕκαστος
τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡ-
μεῖς δὲ πορευσόμεθα
ἐν ὀνόματι κυρίου
θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν
αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα.
Mich. IV, 6 *[6]ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,*
λέγει κύριος, συνάξω
τὴν συντετριμμένην,
καὶ τὴν ἐξωσμένην
εἰςδέξομαι, καὶ οὓς
» 7 *ἀπωσάμην· [7]καὶ θή-*
σομαι τὴν συντετριμ-
μένην εἰς ὑπόλειμμα,
καὶ τὴν ἀπωσμένην
εἰς ἔθνος δυνατόν,
καὶ βασιλεύσει κύριος
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν ὄρει
Σιὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἕως
» 8 *εἰς τὸν αἰῶνα. [8]καὶ*
σὺ πύργος ποιμνίου
αὐχμώδης, θύγατερ
Σιών, ἐπὶ σὲ ἥξει,
καὶ εἰςελεύσεται ἡ
ἀρχὴ ἡ πρώτη βασι-
λεία ἐκ Βαβυλῶνος
τῇ θυγατρὶ Ἱερουσα-
» 9 *λήμ. [9]καὶ νῦν ἵνα τί*
ἔγνως κακά; μὴ βα-
σιλεὺς οὐκ ἦν σοι;
ἢ ἡ βουλή σου ἀπώ-
λετο, ὅτι κατεκράτη-
σάν σου ὠδῖνες ὡς
» 10 *τικτούσης; [10]ὤδινε*

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

uiam *suam nos* au-
*tem ibi*mus *in nomi*ne
dei. *nostri in aeter-*
num et de*inceps*
[6] *In illa die d*icit dns.
*om*nipotens· congre-
gabo adflictam et ex-
pulsam suscipiam· et
quos reppuli· [7]et po-
nam contribulatam in
reliquias· et proiec-
tam in gentem uali-
dam· et regn*a*uit dms.
super eos in montem
sion· a modo et in
saecula saeculorum
[8]Et tu turris graegis
arida filia sion super
te ueniet· et intrabit
initium regnum pri-
mum· ex ba*b*ylonia
filiae hierusalem [9]Et
tu nunc ut quid cog-
nouisti mala· num-
quid rex non erat
tibi· aut cogitatio tua
perit· quia optinue-
runt te dolores· sicut
parturientem· [10]dole

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

unusquisque viam
suam: nos autem ibi-
mus in nomine Do-
mini Dei nostri in
aeternum et ultra.
[6]In illa die, dicit
Dominus, congregabo
eam, quae contrita
est: et quae eiecta
fuerat, suscipiam; et
quos repuleram: [7]Et
ponam contritam in
reliquias; et repulsam,
in gentem fortem: et
regnabit Dominus su-
per eos in monte Sion,
ex hoc nunc et us-
que in saeculum. [8]Et
tu turris gregis cali-
gosa filia Sion, ad te
veniet: et ingredietur
principatus primus,
regnum de Babylone
filiae Ierusalem. [9]Et
nunc quare cogno-
visti mala? nunquid
rex non erat tibi, aut
consilium tuum periit,
quia obtinuerunt te
dolores sicut partu-
rientem? [10]Dole et

Hieronymi Vulgata nova.

bunt unusquisque in
nomine Dei sui: nos
autem ambulabimus
in nomine Domini
Dei nostri in aeter-
num et ultra. [6]In die
illa, dicit Dominus,
congregabo claudi-
cantem: et eam, quam
eieceram, colligam; et
quam afflixeram: [7]Et
ponam claudicantem
in reliquias: et eam,
quae laboraverat, in
gentem robustam: et
regnabit Dominus su-
per eos in monte Sion,
ex hoc nunc et usque
in aeternum. [8]Et tu
turris gregis nebulosa
filiae Sion usque ad te
veniet: et veniet pote-
stas prima, regnum fi-
liae Ierusalem. [9]Nunc
quare moerore con-
traheris? nunquid rex
non est tibi, aut con-
siliarius tuus periit,
quia comprehendit te
dolor sicut parturien-
tem? [10]Dole et sa-

(A) IV, **6**. Incertum, an secundum codd. 22. 36. 51. 62. 86. 95. 147. al. qui habent *ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις* scriptum fuerit *diebus illis*.
παντοκράτωρ nullibi.. *λέγει κύριος* post *συντετρ*. Alex... *ἐκτεθλιμμένην* (adflictam) Iustin. M. dial. c. Tryph. c. 109... *ἀπωσμένην* Alex. 22. 36. 49. 51. 62. 95. 147. 185. 228. 238. 310. 311. al..

» **7**. *εἰς ὄρος* nuspiam.. *καὶ ἕως εἰς* Alex. XII. 22. 26. 36. 49. 51. 95. 153. 185. 228. 238. 310. 311... *εἰς τοὺς αἰῶνας αἰώνων* nuspiam.

» **8**. *αἰχμώδους* 23. 40. 153. Compl.

» **9**. *ἐν σοὶ* 40. 42. 86. 153. 240. Compl... *ἀπόλλυται* nuspiam.

(B) IV, **9. 10**. (Sab. II, 948) Ambros ep. 70. col. 1063. d. *Ut quid cognovisti mala? nunquid rex non erat ibi* (l. *tibi*)?... *cur comprehenderunt te dolores ut parturientis?*.. *viriliter age et appropinqua filia Sion, ut parturias.*

Versio LXX interpretum.

καὶ ἀνδρίζου καὶ ἔγγιζε θυγάτηρ Σιὼν ὡς τίκτουσα· διότι νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ, καὶ ἥξεις ἕως Βαβυλῶνος· ἐκεῖθεν ῥύσεταί σε, καὶ ἐκεῖθεν λυτρώσεταί σε κύριος ὁ θεός σου ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν
Mich. IV, 11 σου. [11]καὶ νῦν ἐπισυνήχθησαν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ λέγοντες· Ἐπιχαρούμεθα, καὶ ἐπόψονται ἐπὶ Σιὼν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.
» 12 [12]αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὸν λογισμὸν κυρίου, καὶ οὐ συνῆκαν τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγματα
» 13 ἅλωνος. [13]ἀνάστηθι καὶ ἀλόα αὐτούς, θυγάτηρ Σιών, ὅτι τὰ κέρατά σου θήσομαι σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὁπλάς σου θήσομαι χαλκᾶς· καὶ κατατήξεις λαοὺς πολλούς, καὶ ἀνα-

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

et uiriliter age filia sion sicut parturiens· propter quod nunc prodies ex ciuitate et conmoraberis in campo· et uenies usque in babylonia· inde liberabit te dms. ds. tuus de manu inimicorum tuorum· [11]et nunc congregatae sunt super te gentes multae dicentes gaudebimus· et uidebimus super sion oculis nostris [12]ipsi autem non scierunt cogitationem dmi. et non intellexerunt consilium ipsius· quia collegit eos sicut manipulos per messe· [13]surge et tritura eos filia sion· quia cornua tua ponam ferrea· et ungulas tuas aereas· et tab*esc*ere facia*m* *in* eis gentes· *et minutatim* f*acie*s plebes multas· *et* referes

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

viriliter age filia Sion quasi pariens: quia nunc egredieris de civitate, et habitabis in campo, et venies usque ad Babylonem: inde liberabit te et inde redimet te Dominus Deus tuus de manu inimicorum tuorum. [11]Et nunc congregatae sunt super te gentes multae, dicentium: Insultemus, et videant in Sion oculi nostri. [12]Ipsi autem nescierunt cogitationes Domini, et non intellexerunt consilium eius: quia congregavit eos ut manipulos areae. [13]Surge, et tritura eos filia Sion: quia cornua tua ponam ferrea, et ungulas tuas ponam aereas: et comminues populos multos, et vovebis Domino multitudinem

Hieronymi Vulgata nova.

tage filia Sion quasi parturiens: quia nunc egredieris de civitate, et habitabis in regione, et venies usque ad Babylonem: ibi liberaberis, ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum. [11]Et nunc congregatae sunt super te gentes multae, quae dicunt: Lapidetur: et aspiciat in Sion oculus noster. [12]Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, et non intellexerunt consilium eius: quia congregavit eos quasi fenum areae. [13]Surge, et tritura filia Sion: quia cornu tuum ponam ferreum, et ungulas tuas ponam aereas: et comminues populos multos, et interficies Domino

---

(A) IV, **10**. *καὶ ἔγγιζε* omittunt Alex. 87. 91. 97. 228. 310. Compl... *καὶ κατασκηνώσεις — Βαβυλῶνος* omittit 311.
Simplex vel *ῥύσεται* vel *λυτρώσεται* nullibi.

» **11**. *ἐποψόμεθα τοῖς ὀφθ.* in nullo cod.

» **12**. *καὶ αὐτοὶ* Alex. 22. 23. 26. 36. 49. 51. 62. 86. 130. 153. 310. 311. al. . . *ὅτι οὐ συνήγαγεν* 311... *δράγμα ἅλωνος* 40. 130. 153. 311... Verba *per messem* non tam vertunt *ἅλωνος*, quam interpretantur.

» **13**. *ὅπλας σου χαλκᾶς* sine *θήσομαι* Arm. MS. . . *κατατήξω* nuspiam; sed *ἐν αὐτοῖς ἔθνη καὶ λεπτυνεῖς* 23. 49. 62. 86. 147. 310. al... *λαοὺς πολλοὺς* post *λεπτυνεῖς* nullibi.. *καὶ τὸ πλῆθος* 130. 311.

(B) » **11**. Quae Hieron. in comm. dicit: *Sive, ut in LXX. scriptum est, Insultemus et gaudeamus et despiciant super Sion oculi nostri, et non cognoverunt Domini voluntatem atque consilium* etc. ea rem magis describunt, quam versionem exhibent.

» **13**. Hier. in comm. *LXX interpretes, qui dixerunt: consecrabis Domino multitudinem eorum et robur eorum Domino universae terrae.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	θήσεις τῷ κυ ἱφ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.	dmo. mul*titu*dinem eorum· et uirtutem eorum dmo. uniuer-	eorum, et robur eorum Domino univer-	rapinas eorum, et fortitudinem eorum Domino universae ter-
Mich. V, 1	¹Νῦν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ ἐμφραγμῷ, συνοχὴν ἔταξεν ἐφ' ἡμᾶς, ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνα τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.	sae terrae ¹N*unc* concludetur filia in conclusione· obsidione constituit super uos in uirga percutient super m*axil*las tri*bus istra*hel	sae terrae. ¹Nunc obstruetur filia obstructione: angustiam posuit super nos, in virga percutient super maxillam tribus Israël.	rae. ¹Nunc vastaberis filia latronis: obsidionemposuerunt super nos, in virga percutient maxillam iudicis Israël.
V, 2	²καὶ σὺ Βηθλεὲμ οἶκος Ἐφραθά, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος.	²Et tu be*thleem* domu*s habita* [?] tionis *efrata*· nu*mquid* mi*nima es* ut sis *in milibus* iuda· *ex te mi*hi pro*diet qui* sit prin*ceps in* istra*hel et egres*sus ip*sius ab* initio *ex diebus* saeculi	²Et tu Bethlehem domus Ephrata nequaquam minima es ut sis in millibus Iuda: ex te mihi egredietur ut sit in principem Israël, et egressus eius ab initio, ex diebus saeculi.	²Et tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israël, et egressus' eius ab initio, a diebus aeternitatis.
» 3	³διὰ τοῦτο δώσει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται, καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.	³Propter*ea da*bit *eos usque* ad *tempus pari*turae· *pariet et residui* fra*trum eius* reuer*tentur* super *filios is*-	³Propterea dabit eos usque ad tempus parientis: pariet, et reliquiae fratrum revertentur ad filios Israël.	³Propter hoc dabit eos usque ad tempus, in quo parturiens pariet: et reliquiae fratrum eius convertentur ad filios Israël.

(A) V, 1. *θυγάτηρ Ἐφραΐμ* Alex. 26. 36. 49. 106. 153. XII. al... *ἐν φραγμῷ* Alex. 36. 49. 51. 86. 106. 130. 153. 310. 311. al. . . obsidio*ne* erratum pro — *nem* . . *ἐφ' ὑμᾶς* Alex. [sec. edit. Tischend.] 22. 36. 49. 51. 86. 106. 130. 147. 311. al. . . *σιαγόνας* Alex. 36. 49. 147. al.

» 2. *οἶκος τοῦ Εὐφρανθὰ* 106. Unde conieceris, interpretem pro eo quod nos posuimus *habitationis* scripsisse *exultationis*... *μὴ ὀλιγ.* 22. 26. 36. 49. 51. 86. 106. 147. 228. 310. al... Ne in coniiciendo *prodiet* me errasse opineris, conferas IV, 10.

» 3. *δώσεις* 153... Pro *pariturae* felicius forsitan reposueris *parturientis.*

(B) » 2. (Sab. II, 949). Negativam in enarrando hoc loco celeberrimo rationem, quae cernitur in verbis *non es minima* sive *non exigua es* sequuntur Tertullianus, Cyprianus, Hilarius, Ambrosius et auctor apud Martene, Anecd. V, 9; positivam Hieronymus de opt. gen. interpr. tom. IV, 253, ubi dicit: *In Vulgata editione sic fertur: Et tu Bethleem domus Ephrata modicus es ut sis in millibus Iuda: de te mihi egredietur ut sit princeps in Israel,* et Augustinus de civ. Dei XVIII, 30, qui locum his verbis, textui nostro simillimis, effert: *Et tu Bethleem domus Ephrata minima es ut sis in millibus Iuda: ex te mihi prodiet ut sit in principem Israel, et egressus eius ab initio et ex diebus aeternitatis.*

» 3. Augustinus l. c. *Propterea dabit eos usque ad tempus parturientis: pariet et residui fratres eius convertentur ad filios Israel.*

Versio LXX interpretum.

Mich. V, 4 ⁴καὶ στήσεται καὶ
ὄψεται, καὶ ποιμανεῖ
τὸ ποίμνιον αὐτοῦ
ἐν ἰσχύϊ κύριος, καὶ
ἐν τῇ δόξῃ ὀνόματος
κυρίου θεοῦ αὐτῶν
ὑπάρξουσι· διότι νῦν
μεγαλυνθήσονται
ἕως ἄκρων τῆς γῆς.
» 5 ⁵καὶ ἔσται αὕτη εἰ-
ρήνη, Ἀσσοὺρ ὅταν
ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν
ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπι-
βῇ ἐπὶ τὴν χώραν
ὑμῶν, καὶ ἐπεγερθή-
σονται ἐπ' αὐτὸν
ἑπτὰ ποιμένες καὶ
ὀκτὼ δήγματα ἀν-
» 6 θρώπων, ⁶καὶ ποι-
μανοῦσι τὸν Ἀσσοὺρ
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ τὴν
γῆν τοῦ Νεβρὼδ ἐν
τῇ τάφρῳ αὐτῆς· καὶ
ῥύσεται ἐκ τοῦ Ἀσ-
σούρ, ὅταν ἐπέλθῃ
ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν
καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ
» 7 τὰ ὅρια ὑμῶν. ⁷καὶ

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

trahel· ⁴et stabunt
et uidebunt etpascent
gregem suum in uir-
tutem dmi.· et in glo-
ria nominis dmi. di.
eorum erunt Propter
quod nunc magnifi-
cabuntur usque ad
extrema terrae ⁵et
erit ei haec pax· cum
assyrius uenerit su-
per terram uestram·
et cum intrauerit in
regionem uestram· et
insur . . . . . .
. . . .
pastores· et octo mor-
sus hominum· ⁶et
pascent assur in gla-
dio· et terram nebroth
in fossa sua· et eri-
piam te ab assur cum
superuenerit in ter-
ram uestram· et cum
intrauerit super fines
uestras· ⁷et erit re-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

⁴Et stabit, et videbit,
et pascet gregem
suum in fortitudine
Dominus. et in gloria
nominis Domini Dei
sui erunt: quia nunc
magnificabuntur us-
que ad terminos ter-
rae. ⁵Et erit haec
pax: Assyrius quando
supervenerit in ter-
ram vestram, et cum
ascenderit super re-
gionem vestram: et
consurgent super eum
septem pastores, et
octo morsus homi-
num. ⁶Et pascent As-
sur in gladio, et ter-
ram Nemrod in fovea
eius: et liberabit de
Assur cum venerit
super terram vestram,
et cum ascenderit su-
per terminos vestros.
⁷Et erunt reliquiae

Hieronymi Vulgata nova.

⁴Et stabit, et pascet
in fortitudine Domini,
in sublimitate nomi-
nis Domini Dei sui:
et convertentur, quia
nunc magnificabitur
usque ad terminos
terrae. ⁵Et erit iste
pax: cum venerit As-
syrius in terram
nostram, et quando
calcaverit in domibus
nostris: et suscitabi-
mus super eum sep-
tem pastores, et octo
primates homines.
⁶Et pascent terram
Assur in gladio, et
terram Nemrod in
lanceis eius: et libe-
rabit ab Assur cum
venerit in terram
nostram, et cum cal-
caverit in finibus
nostris. ⁷Et erunt re-

(A) V, 4. *στήσονται* ... *ὄψονται* ... *ποιμανοῦσι* nullibi ... *virtutem* negligenter positum pro *virtute*, ut supra Hos. XIII, 5 *inhabitabilis* pro — *bili.* *κυρίου* 62. 147. Compl... *μεγαλυνθήσεται* 22. 42. 51. 62. 95. 147. 153. 185. 238. 240. Compl.

» 5. *αὐτῇ αὕτη* nullibi... *ὅταν Ἀσσύριος* sive *ὁ Ἀσσ.* Alex. XII. et minuscularii fere omnes.. *ἔλθῃ* Compl... *τὴν γῆν ἡμῶν* 153. Compl... *χώραν ἡμῶν* Compl.

» 6. *Νεβρὼθ* 23. 97. 310... *αὐτῶν* (cf. *pascent*) nuspiam... *ῥύσομαί σε* 36... *ἔλθῃ* 49. 87. 91. 97. 228. 310. Compl... *ὄρη* 26.

» 7. *καὶ* deest in Compl.. *τῷ Ἰακὼβ τὸ ὑπολ.* 153... *ἐν τοῖς ἔθν.* deest 310. Compl.. *καταπίπτουσα* 40... *ἐναχθῇ* 49... *μηδὲ εἷς* 86. 87. 97. 130. 228. 310. 311... *μὴ ὑποστῇ* 23.. *δὲ ὑποστῇ* 153.

(B) » 4. (Sab. l. c.) Hier. in comm. addit: *sive iuxta LXX: quia magnificabuntur ipsi cum pastore suo usque ad extremum terrae,* inter quae verba quae medium locum tenent *ipsi cum pastore suo* ad textum non pertinent.

Augustin. l. c. *Et stabit et videbit et pascet gregem suum in virtute Domini et in honore nominis Domini Dei sui erunt: quoniam nunc magnificabitur usque ad summum terrae.*

» 5. (Sab. l. c.) Ambros. ep. 70. col. 1066. b. *Et erit ei pax;* ep. 44. col. 978. c. *Tunc pax erit in terra Israel;* deinde: *cum venerit Assyrius in terram eius, et insurrexerunt in eum septem pastores et octo morsus hominum.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς δρόσος παρὰ κυρίου πίπτουσα καὶ ὡς ἄρνες ἐπὶ ἄγρωστιν, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδεὶς μηδὲ ὑποστῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων.	siduum iacob in gentibus· in medio populorum multorum· sicut ros a dmo. decidens· et sicut . . . . men ita ut non congregetur quisquam neque restet in filiis hominum	Iacob in gentibus in medio populorum multorum, quasi ros a Domino cadens, et quasi agni super gramen, ut non congregetur quisquam, neque sit in filiis hominum.	liquiae Iacob in medio populorum multorum, quasi ros a Domino, et quasi stillae super herbam, quae non exspectat virum, et non praestolatur filios hominum.
Mich. V, 8	8 καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς λέων ἐν κτήνεσιν ἐν τῷ δρυμῷ καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις προβάτων, ὃν τρόπον ὅταν διέλθῃ καὶ διαστείλας ἁρπάσῃ, καὶ μὴ ᾖ ὁ ἐξαιρούμενος.	8 Et erit residuum iacob in gentibus in medio populorum multorum· sicut leo inter pecora in saltu· et sicut catulus in gregibus ouium· quemadmodum cum introit et segregans rapit· et non est qui liberet·	8 Et erunt reliquiae Iacob in gentibus in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis in saltu, et quasi catulus leonis in gregibus pecorum· quomodo si pertranseat et dividens rapiat, et non sit qui eruat.	8 Et erunt reliquiae Iacob in gentibus in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis silvarum, et quasi catulus leonis in gregibus pecorum: qui cum transierit, et conculcaverit, et ceperit, non est qui eruat.
» 9	9 ὑψωθήσεται ἡ χείρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται.	9 et exaltabitur manus tua super . . . . et omnes inimici tui interibunt	9 Elevabitur manus tua super eos qui tribulant te, et omnes inimici tui perdentur.	9 Exaltabitur manus tua super hostes tuos, et omnes inimici tui interibunt.
» 10	10 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, ἐξολοθρεύσω τοὺς ἵππους ἐκ μέσου σου καὶ ἀπολῶ τὰ ἅρματά σου,	10 Et erit in illa die dicit dms. exterminabo equos tuos de medio tui· et perdam currus tuos·	10 Et erit in die illa, dicit Dominus: Interficiam equos tuos de medio tui, et disperdam currus tuos.	10 Et erit in die illa, dicit Dominus: Auferam equos tuos de medio tui, et disperdam quadrigas tuas.
» 11	11 καὶ ἐξολοθρεύσω τὰς πόλεις τῆς γῆς σου καὶ ἐξαρῶ πάντα τὰ ὀχυρώματά σου,	11 et auferam ciuitates terrae tuae· et auferam omnia firmamenta tua·	11 Et subvertam civitates terrae tuae, et auferam omnes munitiones tuas,	11 Et perdam civitates terrae tuae, et destruam omnes munitiones tuas,
» 12	12 καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ	12 et disperdam maleficia tua de manibus tuis·	12 et auferam maleficia tua de manibus tuis,	12 et auferam maleficia de manu tua, et divinationes

(A) V, **8**. *δρυμοῦ* 22. 36. 62. 86. 95. 147. 185. 238. 240 ... *ὃν τρόπον* deest 130 ... *εἰςέλθῃ* nuspiam ... *ἁρπάσει* 62 ... *ῥυόμενος* XII. Compl.
» **9**. *καὶ ὑψ.* nullibi.
» **10**. *καὶ ἐξ.* 91. 97. 228. 310 ... *ἵππους σου* Alex. XII. omnesque minuscularii ... *σου* post *μέσου* deest 36 .. *ἐν μ. σ.* 86 ... verba *καὶ ἀπολῶ* — *σου* desunt 87. 310.
» **11**. Totum comma deest 153 ... *πάντα τὰ φάρμακά σου* Alex. 106. 233 ... *σοὶ* pro *ἐν σοὶ* 62. 87. 91. 97. 130. 147. 228. 310. Compl.

(B) » **7** — **8**. (Sab. l. c.) Ambros. ep. 70. col. 1066. c. *erit ros a Domino ... catulus leonis in ovilibus pecorum.* Hier. in comm. *catulus leonis in gregibus ovium.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἀποφθεγγόμενοι οὐκ	et qui respondeant	et qui loquuntur, non	non erunt in te.
Mich. V, 13	ἔσονται ἐν σοί· [13]καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτά σου καὶ τὰς στηλάς σου ἐκ μέσου σου, καὶ οὐκ ἔτι μὴ προςκυνήσεις τοῖς ἔργοις τῶν χει-	non erunt tibi· [13]et exterminabo sculptilia tua et fanos tuos	erunt in te. [13]Et disperdam sculptilia tua, et statuas tuas de medio tui: et ultra non adorabis opera manuum tuarum.	[13]Et perire faciam sculptilia tua, et statuas tuas de medio tui: et non adorabis ultra opera manuum tuarum.
» 14	ρῶν σου, [14]καὶ ἐκκόψω τὰ ἄλση ἐκ μέσου σου, καὶ ἀφανιῶ τὰς πόλεις σου,	et disperdam ciuitates tuas	[14]Et succidam lucos de medio tui et demoliar civitates tuas.	[14]Et evellam lucos tuos de medio tui et conteram civitates tuas.
» 15	[15]καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ	[15]et faciam in ira et furore ultionem in gentibus propter quod non	[15]Et faciam in ira et in furore ultionem in gentibus, pro eo quod non audierunt.	[15]Et faciam in furore et in indignatione ultionem in omnibus gentibus, quae non audierunt.
VI, 1	εἰσήκουσαν. [1]Ἀκούσατε δὴ λόγον κύριος κύριος εἶπεν Ἀνάστηθι κρίθητι πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν βουνοὶ φωνήν σου.	oboedierint mei [1]Audite itaque quae dms. dixit· surge aduersus montes experire iudicium et audiant colles uocem tuam·	[1]Audite quae Dominus locutus est: Surge, iudicare apud montes, et audiant colles vocem tuam.	[1]Audite quae Dominus loquitur: Surge, contende iudicio adversum montes, et audiant colles vocem tuam.
» 2	[2]ἀκούσατε ὄρη τὴν κρίσιν τοῦ κυρίου, καὶ αἱ φάραγγες θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Ἰσραὴλ διελεγχ-	[2]Audite colles iudicium dmi.· et ualles fundamenta terrae quia iudicium dmi. ad . . . . et cum istrahel dispu-	[2]Audite montes iudicium Domini, et valles fundamenta terrae: quia iudicium Domini adversus populum suum et cum Israël iudicabitur.	[2]Audiant montes iudicium Domini, et fortia fundamenta terrae: quia iudicium Domini cum populo suo et cum Israël diiudicabitur.
» 3	θήσεται [3]λαός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί ἐλύπησά σε, ἢ τί παρηνώχλησά σοι; ἀποκρίθητί μοι.	tabit· [3]populus meus Quid feci tibi aut quid contristaui te· aut quid molestus tibi fui responde mihi·	[3]Populus meus quid feci tibi, aut quid contristavi te, aut in quo molestus fui tibi? responde mihi	[3]Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi.
» 4	[4]διότι ἀνήγαγόν σε ἐκ	[4]quia eduxi te ex	[4]Quia eduxi te de	[4]Quia eduxi te de

(A) V, **13**. Verba *καὶ τάς στηλὰς — καὶ ἐκκ.* in nullo codice desunt.
» **15**. *ἐν θυμῷ καὶ ἐν ὀργῇ* Alex. 23. 26. 42. 106... *μου* addunt Alex. 26. 42. 106.
VI, **1**. *δὴ* omittunt 26. 106. 153 . . . *ἃ ὁ κύριος εἶπε* 23. 42. 49. 86. 91. 97. 130. 228. 310. 311. Compl. al.. *καὶ κρίθητι* Alex. XII. 26. 36. 40. 42. 49. 62. 86. 106. 130. 147. 153. 311.
» **2**. *βουνοὶ* Alex. et minuscularii fere omnes... *τοῦ κυρίου* Ald. *διαλεχθήσεται* 62. 86. 106. 147. 311. Compl... *διελ.* 130. 153.
» **4**. *ἐξ Αἰγ.* nullibi.. *ἐξ οἴκου* sine *καὶ* 49.. *ἐξαπέστειλα* sine *καὶ* Compl. . . simplex *ἀπέστειλα* Cyr. Alex. I, 2. 313.

(B) » **3—5**. (Sab. II, 950) Ambros. de apol. Dav. col. 693. e. f. fere eadem habet: *Popule meus, quid feci tibi, aut quid contristavi te, aut quid molestus fui tibi? Quia eduxi te de terra Aegypti et de domo servitutis liberavi te, et misi ante faciem*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐλυτρωσάμην σε, καὶ ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου τὸν Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν	aegypto et ex domo seruitutis liberaui te· et misi ante faciem tuam moysen et aaron et mariam	terra Aegypti, et de domo servitutis redemi te: et misi ante faciem tuam Moysen, et Aaron et Mariam?	terra Aegypti, et de domo servientium liberavi te: et misi ante faciem tuam Moysen, et Aaron et
Mich. VI, 5	*καὶ Μαριάμ. [5]λαός μου, μνήσθητι δὴ τί ἐβουλεύσατο κατὰ σοῦ Βαλὰκ βασιλεὺς Μωάβ,*	[5]Populus meus recordare· quae cogitauerit aduersum te balac m	[5]Populus meus recordare quid cogitaverit adversum te Balac rex Moab,	Mariam? [5]Popule meus memento quaeso quid cogitaverit Balac rex Moab,
VII, 18	*κληρονομίας αὐτοῦ· καὶ οὐ συνέσχεν εἰς μαρτύριον ὀργὴν αὐτοῦ, ὅτι θελητὴς*	tis suae· non continuit in testimonium iram suam· quia uolens misericordiam	haereditate tua? non tenuit in testimonium iram suam, quia volens misericordias	haereditatis tuae? non immittet ultra furorem suum, quoniam volens miseri-
» 19	*ἐλέους ἐστίν. [19]ἐπιστρέψει καὶ οἰκτειρήσει ἡμᾶς, καταδύσει τὰς ἀδικίας ἡμῶν καὶ ἀποῤῥιφήσονται εἰς τὰ βά-*	est [19]Ipse reuertetur et miserebitur nostri· et absoluet omnes iniquitates nostras· et proicientur in altitudinem maris om-	est. [19]Revertetur, et miserebitur nostri: demerget peccata nostra, et proiicientur in profundum ma-	cordiam est. [19]Revertetur, et miserebitur nostri: deponet iniquitates nostras, et proiiciet in pro-

(A) VI, **5.** *δὴ* omittunt 36. 51. 62. 95. 147. 185. 238... *ἐβουλεύσαντο* 106.
VII, **18.** *σου* pro *αὐτοῦ* 95. 185.. *οὐ* sine *καὶ* 22. 51. 95. 185. 238. Compl... *οὐ* omittit 153.
» **19.** *αὐτὸς ἐπιστρ.* Alex. XII. et minusc. fere omnes... *καὶ κατ.* Alex. 95. 106. 185... *καταλύσει* 147... *ἀποῤῥίψει* Alex. XII. 26. 49. 153. 198. 239... *ἀποῤῥ.* — *ἡμῶν* omittunt 106. 130. 311... *εἰς τὸ βάθος* nullibi.

(B) . . . . *tuam Moysen et Aaron et Mariam.* Inter quae sunt, quae ab eodem aliis in locis paullo aliter efferantur. Deinde pergit: *Plebs mea in mente habeto, quid cogitaverit de te Balach.*

Similiter Vigilius Taps. contr. Varim. p. 733. d. *Popule meus, quid feci tibi aut in quo molestus tibi fui? responde mihi.* Reliqua paria, nisi quod Vigilius post *Mariam* subnectit *in profectione.* Tum pergit: *Populus meus memento, rogo, quid cogitaverit adversum te Balach.* (cf. ed. Chifflet. p. 388.)

Cassiod. in ps. 50. p. 170. b. *Popule meus, quid feci tibi aut quid contristavi te? responde mihi.*

» **18.** (Sab. II. 954) Tertull. adv. Marcion. IV, 703. b. [ed. Gersd. IV, 10, p. 162] *haereditatis tuae? non tenuit in testimonium iram suam, quia voluit misericordiam.*

Augustin. in ps. 113, tom. IV, 1256. e. *haereditatis tuae? et non continuit in testimonium iram suam, quoniam voluntarius et misericors est.*

» **19.** (Sab. l. c.) Iren. III, 20, p. 214. b. *Ipse convertetur et miserebitur nostri: dissolvet iniustitias nostras et proiiciet in altitudinem maris peccata nostra.*

Tertull. l. c. *Avertet* [sive ex emendatione Fr. Iunii *advertet*] *et miserebitur nostri: demerget delicta nostra et demerget in profunda maris peccata nostra.*

Augustin. l. c. *Ipse convertet et miserebitur nostri: demerget delicta nostra, demerget in maris profundum omnes culpas nostras.*

Auctor l. de promiss. I, 38 ap. Prosp. col. 120. b. *Ipse convertetur et miserebitur nostri: et demerget in profundum maris omnia peccata nostra.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	θῃ τῆς θαλάσσης, πάσας τὰς ἁμαρτίας	nia peccata nostra·	ris omnia peccata	fundum maris omnia
Mich. VII, 20	ἡμῶν. [20] δώσει εἰς ἀλήθειαν τῷ Ἰακώβ, ἔλεον τῷ Ἀβραάμ, καθότι ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν.	[20] dabis ueritatem huic iacob· misericordiam huic habrahae· sicut iurauit pa . . . . dies pristinos	nostra. [20] Dabit veritatem Iacob, misericordiam Abraham: sicut iurasti patribus nostris iuxta dies priores.	peccata nostra. [20] Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham: quae iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

MICHAEAS EXPLICITUS
INCIPIT IOEL

Ioel I, 1	[1] Λόγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς Ἰωὴλ τὸν τοῦ Βαθουήλ.	[1] Uerbum dmi. quod factum est ad ioel filium bathuel	[1] Verbum Domini quod factum est ad Ioel filium Bathuel.	[1] Verbum Domini quod factum est ad Ioel filium Phatuel.
» 2	[2] ἀκούσατε ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν· εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν;	[2] Audite haec seniores et praebete aures omnes qui habitatis in terram si facta sunt talia in diebus uestris aut in diebus patruum uestrorum super eos·	[2] Audite haec senes, et auribus percipite omnes habitatores terrae: si facta sunt talia in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?	[2] Audite hoc senes, et auribus percipite omnes habitatores terrae: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?
» 3	[3] ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσασθε, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν.	[3] filiis uestris narrate et filii uestri filiis suis et filii eorum nationibus aliis	[3] Pro his filiis vestris narrate, et filii vestri filiis suis, et filii eorum in generationem alteram.	[3] Super hoc filiis vestris narrate, et filii vestri filiis suis, et filii eorum generationi alterae.
» 4	[4] τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης κατέφαγεν ἡ ἀκρίς, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγεν ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου κατέφαγεν ἡ ἐρυ-	[4] Residuum uru . . . . residuum lucustae comedit bruchus· et residuum bruchi comedit erysibee	[4] Residuum erucae comedit locusta, et residuum locustae comedit bruchus, et residuum bruchi com-	[4] Residuum erucae comedit locusta, et residuum locustae comedit bruchus, et residuum bruchi com-

(A) Mich. VII, **20**. *δώσεις* 22. 23. 36. 42. 49. 51. 62. 86. 95. 147. 185. 238. 240... *ἀλήθειαν εἰς* omittunt iidem... *ἀλήθειαν τούτῳ τῷ Ἰακὼβ* nuspiam. Neque usquam *τούτῳ τῷ Ἀβραάμ... ὤμοσε* 40. 153. Compl.

Ioel I, **1**. *λόγοι, οἳ ἐγένοντο* (ut videtur) 22.

» **2**. *ἀκ. δὴ ταῦτα* Alex. XII. 26. 40. 49. 106. 198. 233... *καὶ* pro *ἢ* 198. 233.

» **3**. *περὶ αὐτῶν* minuscularii fere omnes... verba *τοῖς τέκνοις* — *τοῖς τέκνοις* desunt 153... *διηγήσεσθε* 40.. *διηγήσασθαι* 62... *καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν* deest 40.

» **4**. *τὸ κατάλοιπον* in codd. graecis non invenitur. *ἐρυσιβὴ* nullibi.

(B) » **4**. Sabaterius (II, 911) ad hunc versum S. Paulini ep. 39. p. 241. b. perperam laudat. Neque enim in illa epistola, neque in hac pagina invenitur.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ioel I, 5	σίβη. [5]ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν καὶ κλαύσατε· θρηνήσατε πάντες οἱ πίνοντες οἶνον εἰς μέθην, ὅτι ἐξήρθη ἐκ στόματος ὑμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά.	[5]Euigilate qui ebrii estis a uino uestro· plorate et ululate omnes qui bibitis uinum in ebrietatem· quia ablata est ex ore uestro iucunditas et gaudium·	edit rubigo. [5]Evigilate qui ebrii estis in vino vestro, et plorate et plangite omnes, qui bibitis vinum in ebrietate: quoniam ablatum est de ore vestro.	edit rubigo. [5]Expergiscimini ebrii et flete, et ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro.
» 6	[6]ὅτι ἔθνος ἀνέβη ἐπὶ τὴν γῆν μου ἰσχυρὸν καὶ ἀναρίθμητον, οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ὀδόντες λέοντος, καὶ αἱ μύλαι αὐτοῦ σκύμνου·	[6]quia ascendit gens super terram meam· gens fortis et innu . . . . ut dentes sunt leonis· et molares eius sicut catuli leonis·	[6]Quia gens ascendit super terram, fortis et innumerabilis: dentes eius leonis: et molares eius ut catuli leonis.	[6]Gens enim ascendit super terram meam, fortis et innumerabilis: dentes eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis.
» 7	[7]ἔθετο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰς συκᾶς μου εἰς συγκλασμόν· ἐρευνῶν ἐξηρεύνησεν αὐτὴν καὶ ἔῤῥιψεν, ἐλεύκανε τὰ κλήματα αὐτῆς.	[7]posuit uineam meam in exterminium· et ficulneas meas in confractionem scrutans er scrutauit et proiecit· exaltauit uites suas·	[7]Posuit vineam in dissipationem, et ficos meas in confractionem: scrutans scrutatus est eam, et proiecit: dealbavit ramos eius.	[7]Posuit vineam meam in desertum, et ficum meam decorticavit: nudans spoliavit eam, et proiecit: albi facti sunt rami eius.
» 8	[8]θρήνησον πρὸς μὲ	[8]lugeat me su-	[8]Plange ad me super	[8]Plange quasi virgo

(A) I, **5**. ὑμῶν nullibi... *καὶ* ante *κλαύσατε* deest 49. Compl... *καὶ κλαύσ.* — *μέθην* deest 153... *καὶ θρην.* 130. 311. Compl... *ἐξῆται* 42... *ἕκαστος ὑμῶν* 153... *εὐφροσ. κ. χαρ.* deest 87. 310. Compl.

» **6**. *ἔθνος ἀναβήσεσθαι* 240.. *αὐτοῦ ἀριθμοῦ ἰτε κρεῖττον* etc. 240. *ὡς ὀδ.* Slav... *σκύμνον λέοντος* nuspiam.

» **7**. *ἔθεντο* 198. 233. 240... *εἰς γλυκασμὸν* 36. 68.. *εἰς συνθλασμὸν* 42.. *εἰς συγκλεισμὸν* 49. 130. 147. 311... *εἰς κλασμὸν* Compl... *αὐτὴν* deest 26. 49. 106. 198. 233. 240. Alex. (cfr. Tischend. app.)... *ἐξεῤῥίζωσεν* 40. Compl... *exaltavit* sphalma calami pro *exalbavit* (*ἐλεύκανε*) in ipso Augustini Spec. (cf. locum infra notatum) nobis obvium est; item *er* sphalma pro *ex*.

» **8**. *lugeat me* errore scribae positum pro *luge ad me* (*θρήνησον πρὸς μὲ*).. *θρηνήσει* 22. 51. 62. 86. 95. 185. 238.. *θρηνήσῃ* 147.. *πρὸς μὲ* deest 23.. *παρθένον* Compl.

(B) » **5**. (Sab. l. c.) Gildas Sap. castig. in eccl. ord. p. 717. d. *Expergiscimini qui estis ebrii a vino vestro et plorate et lamentamini omnes, qui bibistis vinum in ebrietatem: quia ablata est ab ore vestro iucunditas et gaudium.*

» **5—7**. Augustin. Spec. (A. Maii Spicil. Rom. IX. app. p. 57; Patr. n. bibl. I, 2, p. 66.) *Sobrii estote qui ebri* [ita cod.] *estis a vino vestro: plorate et ululate omnes qui bibitis vinum in ebrietate, quia ablata est de ore vestro iucunditas et gaudium.* Ibique p. 105 et 99: *Quia gens* (*gens* deest p. 99) *ascendit super terram meam* (*meam* deest p. 105) *gens valida et innumerabilis: dentes eius sicut dentes leonis, et molares eius sicut catuli leonum. Posuit vineam meam in exterminium et ficus meas in confractionem;* et p. 99: *scrutans scrutinavit et proiecit; et exaltavit vites suas.* Ceterum Spicilegii textus novae bibl. textui postponendus est.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ὑπὲρ νύμφην περιεζωσμένην σάκκον ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν.	per sponsam praecinctam cilicium· super uirum eius uirginium·	sponsam accinctam cilicio super virum suum virgineum.	accincta sacco super virumpubertatis suae.
Ioel I, 9	[9] ἐξῆρται θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου κυρίου· πενθεῖτε οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ κυρίου.	[9] ablata est hostia et libatio de do . . . . tes qui deseruitis altario	[9] Ablatum ,est sacrificium et libatio de domo Domini: lugete sacerdotes ministri Domini,	[9] Periit sacrificium et libatio de domo Domini: luxerunt sacerdotes ministriDomini.
» 10	[10] ὅτι τεταλαιπώρηκε τὰ πεδία, πενθείτω ἡ γῆ· ὅτι τεταλαιπώρηκε σῖτος, ἐξηράνθη οἶνος, ὠλιγώθη ἔλαιον,	[10] quia miseri facti sunt campi· lugeat terra quia miserum factum est frumentum· arefactum est uinum diminuit oleum·	[10] quoniam desolati sunt campi: lugeat terra, quoniam afflictum est triticum, aruit vinum, imminutumest oleum.	[10] Depopulata est regio, luxit humus: quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum.
» 11	[11] ἐξηράνθησαν γεωργοί· θρηνεῖτε κτήματα ὑπὲρ πυροῦ καὶ κριθῆς, ὅτι ἀπόλωλε τρυγητὸς ἐξ ἀγροῦ·	[11] arefacti sunt agricolae Lugete possessiones super tritico et hordeo quia perit uindemia ex agro· quoniam lignum non attulit fructum·	[11] Aruerunt agricolae: lugete possessiones pro frumento et hordeo, quia periit vindemia de agro.	[11] Confusi sunt agricolae, ululaverunt vinitores super frumento et hordeo, quia periit messis agri.
» 12	[12] ἡ ἄμπελος ἐξηράνθη, καὶ αἱ συκαὶ ὠλιγώθησαν· ῥοὰ καὶ φοίνιξ καὶ μῆλον καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐξηράνθησαν, ὅτι ᾔσχυναν χαρὰν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων.	[12] uitis arefacta . . . . granata et palmae et malae omnia ligna agri· arefacta sunt· quia confuderuntgaudium filii hominum	[12] Vinea aruit, et ficus imminutae sunt: malogranatum, et palma, et malum, et omnia ligna agri arefacti sunt: quoniam confuderunt gaudium filii hominum.	[12] Vinea confusa est, et ficus elanguit: malogranatum, et palma, et malum, et omnia ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudium a filiis hominum.
» 13	[13] περιζώσασθε	[13] Praecingite uos et	[13] Accingite vos .et	[13] Accingite vos, et

(A) I, **9**. *κυρίου* deest Alex. et minusc. fere omnibus.
» **10**. *τεταλαιπώρηται* 42. 68.. *ἐταλαιπωρήθησαν*, 2° - *ρήθη* 42. Compl.
» **11**. *κατῃσχύνθησαν* 22. 51. 86. 95. 114. 147. 185. 238. 240... *θρηνηθῆτε* 311... *καὶ* deest 106.. Verbis *quoniam lignum non attulit fructum* nil graeci respondet.
» **12**. *ῥοιαὶ* 228.. *φοίνικες καὶ μῆλα* nullibi... pro *mala e* legas *mala et.*
» **13**. *περιζ. σάκκον* 36. 49.. *λειτουργ.* — *σάκκοις* deest 147... *εἰςέλθετε* deest 49. 153... *κυρίῳ* post *λειτουργ.* nuspiam.. *θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν* 23.

(B) » **8**. (Sab. II, 912) Hier. in Ezech. 27. col. 891. e: *Plange ad me quasi sponsa accincta cilicio super virum suum virginalem.* Adnotandum erat Sabaterio, haec verba mixti esse generis, quibus textus tum hebraeus, tum LXX viralis originem dederit.
(l. c.) Ambros. ep. 31. col. 914. e. *Lamentare ad me super sponsam praecinctam sacco in virum* (p. 916. b. *cilicio et super virum*) *eius virginalem.*
» **9—11**. (Sab. l. c.) Gild. Sap. castig. in eccl. ord. p. 717. e. *Lugete sacerdotes qui deservitis altari, quia miseri facti sunt campi: lugeat terra, quia miserum factum est frumentum, et siccatum est vinum et diminutum est oleum; aruerunt agricolae.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	καὶ κόπτεσθε οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ· εἰσέλθετε ὑπνώσατε ἐν σάκκοις λειτουργοῦντες θεῷ, ὅτι ἀπέσχηκεν ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν θυσία καὶ σπονδή.	plangite sacerdotes· lugete qui deseruitis altario· intrate dormite in ciliciis· deseruientes dmo. quia ablata est ex domo dei. uestri hostia et	plangite sacerdotes, lamentamini qui ministratis altari: ingredimini, dormite in saccis ministri Dei: quoniam defecit de domo Dei vestri sacrificium et libatio.	plangite sacerdotes, ululate ministri altaris: ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei: quoniam interiit de domo Dei vestri sacrificium et libatio.
Ioel I, 14	[14]ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν	libatio [14]sanctific	[14]Sanctificate ieiunium, praedicate curationem	[14]Sanctificate ieiunium, vocate coetum
Ioel II, 3	καὶ τὰ ὄπισθεν αὐτοῦ πεδίον ἀφανισμοῦ, καὶ ἀνασωζόμενος οὐκ ἔσται αὐτῷ.	et posteriora eius campi exterminii· et qui resaluetur non erit ex eis	et posteriora illius sicut campus solitudinis, et qui salvetur non erit ei.	et post eum solitudo deserti, neque est qui effugiat eum.
» 4	[4]ὡς ὅρασις ἵππων ἡ ὅρασις αὐτῶν, καὶ ὡς ἱππεῖς οὕτως καταδιώξονται·	[4]sicut aspectus equorum aspectus eorum· et sicut equites sic persequentur·	[4]Sicut aspectus equorum, aspectus eorum: et sicut equites sic persequentur.	[4]Quasi aspectus equorum, aspectus eorum: et quasi equites sic current.
» 5	[5]ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐξαλοῦνται, καὶ ὡς φωνὴ φλογὸς πυρὸς κατεσθιούσης καλάμην, καὶ ὡς λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς παρατασσόμενος εἰς πόλεμον.	[5]et sicut uox quadrigarum supra cacumina montium exilient· et sicut uox flammae consumentis stipulam· et sicut populus multus et fortis prae	[5]Sicut vox quadrigarum super vertices montium exsilient, et sicut vox flammae ignis devorantis stipulam, et sicut populus multus et fortis praeparatus ad praelium	[5]Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exsilient, sicut sonitus flammae ignis devorantis stipulam, velut populus fortis praeparatus ad praelium.
Ioel IV, 2	(Ἰωσα)φάτ, καὶ διακριθήσομαι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ	(Iosa)fat· et adiudicabor ad eos ibi pro	(Iosa)phat: et disceptabo cum eis ibi pro	(Iosa)phat: et disceptabo cum eis ibi su-

(A) II, 3. ὡσεὶ πεδία Compl... οὐκ ἔστιν Alex... ἐξ αὐτῶν nuspiam.
» 4. ὡς ὁράσεις 26... ἡ ὄψεις αὐτῶν Alex... καὶ οἱ ἱππεῖς Alex.
» 5. καὶ ὡς φωνὴ 26... πυρὸς deest 239... καὶ ante ἰσχ. deest 91. 153. 311.
IV, 2. ἐπικριθήσομαι nullibi... καὶ ὑπὲρ τῆς κλ. 42... οὓς διέσπειρα Compl.

(B) I, 13. (Sab. l. c.) Zeno Veron. I, tract. 15. p. 112: *Praecingite vos et plangite sacerdotes, lugete omnes qui deservitis altari: quoniam ablata est de domo Domini* (al. *Dei*) *vestri hostia et immolatio.*
» 13—14. Augustini Spec. (A. Maii Spicil. Rom. IX, app. p. 57, Patr. n. bibl. I, 2, p. 36) *Praecingemini* (ita cod.) *et plangite vos sacerdotes, lugite* (ita cod.) *deservientes altario* (ita cod.), *introite, dormite in ciltis* (ita cod. pro *ciliciis*) *qui deservitis Deo: quia cessavit de domo Dei vestri sacrificium et elibatio.* Item illic: *Sanctificate* etc.
» 14. (Sab. l. c.) Tertull. contr. Psych. p. 988. c. (ed. Gersd. II, p. 198) *Sancite* etc. Ubi Gelenius legit *sanctificate* etc.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	λαοῦ μου καὶ τῆς κληρονομίας μου Ἰσραήλ, οἳ διεσπάρησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὴν γῆν μου κατεδιείλαντο,	plebe mea et pro hereditate *mea istra*hel· q*ui d*ispersi sunt in gentibus· et terram meam perdiuiserunt·	populo meo, et haereditate mea Israël, qui dispersi sunt in gentibus, et terram meam diviserunt.	per populo meo, et haereditate mea Israël, quos disperserunt in nationibus, et terram meam diviserunt.
Ioel IV, 3	[3]καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔδωκαν τὰ παιδάρια πόρναις, καὶ τὰ κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ τοῦ οἴνου καὶ ἔπινον.	[3]et super populum meum miserunt sortes et dederunt pueros meretricibus· et puellas uendiderunt pro uino et biberunt	[3]Et super populum meum miserunt sortes: et posuerunt puerum in prostibulo, et puellas vendebant pro vino, et bibebant.	[3]Et super populum meum miserunt sortem: et posuerunt puerum in prostibulo, et puellam vendiderunt pro vino ut biberent.
» 4	[4]καὶ τί ὑμεῖς ἐμοί, Τύρος καὶ Σιδών, καὶ πᾶσα Γαλιλαία ἀλλοφύλων;	[4]et adhuc uos mihi tyrus et sido*n*	[4]Quid mihi et vobis Tyrus et Sidon, et omnis Galilaea alienigenarum?	[4]Verum quid mihi et vobis Tyrus et Sidon, et omnis terminus Palaesthinorum?
Ioel IV, 15	καὶ οἱ ἀστέρες δύσουσι φέγγος αὐτῶν.	et stellae occident luminaria eorum·	et stellae occidere facient splendorem suum.	et stellae retraxerunt splendorem suum.
» 16	[16]ὁ δὲ κύριος ἐκ Σιὼν ἀνακεκράξεται, καὶ ἐξ Ἱερουσαλὴμ δώσει φωνὴν αὐτοῦ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ· ὁ δὲ κύριος φείσεται τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνισχύσει τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.	[16]dms. autem ex sion cl*amau*it et de h*ie*rusalem dabit uocem suam· et mouebitur caelum et terra· dms. autem parcet populo suo· et confortabit dms. filios istrahel·	[16]Dominus autem de Sion clamabit, et de Ierusalem dabit vocem suam: et movebitur coelum, et terra: et Dominus parcet populo suo, et confortabit filios Israël.	[16]Et Dominus de Sion rugiet et de Ierusalem dabit vocem suam: et movebuntur coeli, et terra: et Dominus spes populi sui, et fortitudo filiorum Israël.
» 17	[17]καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ κατασκηνῶν ἐν Σιὼν ὄρει ἁγίῳ· καὶ ἔσται Ἱερουσαλὴμ ἁγία	[17]et cognoscetis quia ego sum dms. ds. uester· qui inhabito in sion in monte sancto meo	[17]Et scietis quia ego Dominus Deus vester, habitans in Sion monte sancto meo: et erit Ierusalem sancta	[17]Et scietis quia ego Dominus Deus vester, habitans in Sion monte sancto meo: et erit Ierusalem sancta

(A) IV, **3**. *κλῆρον* 49 ... *καὶ τὰ παιδ. ἔδωκ. π.* Compl.
» **4**. *καὶ ἔτι* 311 .. *καὶ ὑμεῖς* Alex. 311. al.
» **15**. Verba *καὶ — δύσουσι* desunt 95. 185 ... *οὐ δώσουσι* 239 ... *φέγγη* nuspiam.
» **16**. *ἀνακρ. ἐκ Σ.* 95. 185 ... *συστήσεται* 68 .. *σεισθήσονται* 130 ... *καὶ ἐνισχ. κύριος* XII. et minusc. fere omnes.
» **17**. *καὶ γνώσεσθαι* 62. 87. 91 ... *διότι ἐγώ εἰμι κύριος* 61 .. *ὅτι* etc. 130. 311 .. *ἡμῶν* 106 ... Verba *κατασκ. — ἁγίῳ* desunt 68 ... *ἐν Σιὼν* deest 62. 147 .. *ἐν ὄρει ἁγίῳ μου* minusc. fere omnes .. *ἐν ὄρ. ἁγ. μου ἐν Σ.* 153.

(B) » **16**. (Sab. II, 916) Iren. 3, 20, p. 214. c. et al. *Dominus ex Sion* (al. *in Sion*) *locutus est et ex Ierusalem dedit vocem suam.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ion. I, 14	*τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνϑρώπου τούτου, καὶ μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον, διότι σὺ κύριε ὃν τρόπον ἐβούλου πεποίηκας.*	animam hominis huius· et ne des super nos sanguinem eius iustum· quia tu dme. quemadmodum uoluisti fecisti	animam viri huius, et non des super nos sanguinem iustum: tu enim Domine, sicut voluisti fecisti.	anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti.
» 15	[15] *καὶ ἔλαβον τὸν Ἰωνᾶν καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν ϑάλασσαν, καὶ ἔστη ἡ ϑάλασσα ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς.*	[15] Et acceperunt ionan· et miserunt eum in mare· et stetit mare a uiolentia sua·	[15] Et tulerunt Ionam, et miserunt in mare: et stetit mare a commotione sua.	[15] Et tulerunt Ionam, et miserunt in mare: et stetit mare a fervore suo.
» 16	[16] *καὶ ἐφοβήϑησαν οἱ ἄνδρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν κύριον, καὶ ἔϑυσαν ϑυσίαν τῷ κυρίῳ καὶ ηὔξαντο τὰς εὐχάς.*	[16] et timuerunt uiri timore magno dom. et immolauerunt hostias dmo. et uota uoverunt·		[16] Et timuerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino, et voverunt vota.
II, 1	[1] *Καὶ προσέταξε κύριος κήτει μεγάλῳ καταπιεῖν τὸν Ἰωνᾶν· καὶ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.*	[1] Et praecepit dms. ceto magno ut gluttiret ionan· et erat ionas in uentre ceti tribus noctibus·	[1] Et praecepit Dominus ceto magno, et devoravit Ionam: et erat Ionas in ventre ceti tribus diebus, et tribus noctibus.	[1] Et praeparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam: et erat Ionas in ventre piscis tribusdiebus,et tribus noctibus.
» 2	[2] *καὶ προσηύξατο Ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν ϑεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους,*	[2] et orauit ionas de uentre ceti ad dom. dm. suum·		[2] Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis.
» 3	[3] *καὶ εἶπεν Ἐβόησα ἐν ϑλίψει*	[3] et dixit Clamaui ad dom. dm.	[3] Et dixit: Clamavi de tribulatione mea	[3] Et dixit Clamavi de tribulatione

(A) I, **14**. Verba *καὶ μὴ — δίκαιον* desunt 91.|153... *αὐτοῦ* post *αἷμα* nullibi... *κύριε* deest 45. 68.

» **15**. *τὸν Ἰωνᾶν* 95. 185 . . . *καὶ εὐϑὺς ὁ κλύδων ἅπας ἐπαύσατο* 95. 185 . . . *ἡ ϑάλ.* deest 40. 240. Compl... *ἀπὸ τοῦ σάλου αὐτῆς* 239.

» **16**. Verba *καὶ ἔϑυσαν — εὐχὰς* desunt 153... *ϑυσίας* 40. 42. 51. 62. 87. 91. 97. 228. 238. 310. Compl... *τῷ ϑεῷ* 86.. *προσηύξαντο* 36. 49.

II, **1**. *καὶ κατέπιεν* Compl... Verba *τρεῖς ἡμέρας καὶ* nullibi desunt.

» **2**. *πρὸς κύρ. τὸν ϑεὸν αὐτοῦ* post *κήτους* nullibi.

» **3**. post *εἶπεν* Alex. addit *ᾠδή*... *ἐν ϑλίψει* nuspiam post *ϑεόν μου*... *ἐν ϑλίψει* deest 95. 185... *ἐπήκουσε* 62. 310... *κραυγῆς μου* deest Compl... *εἰσήκουσας* 23.

(B) I, **14**. Quae Sabaterius ex Hier. libr. II. contr. Pelag. affert, loci versionem accuratam non exhibent.

II, **2**. (Sab. II, 937) Tertull. de orat. 13 *de ventre ceti.*

» **3**. (Sab. II, 938 cf. nostri operis fascic. I, p. 6, not. 7. 8. 9.) Ms. Luxov. cum Psalt. Ambros. *Clamavi ad Dominum Deum meum in tribulatione mea, et exaudivit de ventre inferni clamorem meum: et exaudisti vocem meam.*

Iren. III, 20. p. 213. c. *Clamavi ad Dom. Deum meum in tribulatione mea et exaudivit me de ventre inferni.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου· ἐκ κοιλίας ᾅδου κραυγῆς μου ἤκουσας φωνῆς μου·	meum in tribulatione mea· et exaudiuit me de uentre inferni clamoris mei exaudisti uocem meam·	ad Dominum, et exaudivit me: de ventre inferi clamoris mei, audisti vocem meam.	mea ad Dominum, et exaudivit me: de ventre inferi clamavi, et exaudisti vocem meam.
Ion. II, 4	4 ἀπέῤῥιψάς με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ᾿ ἐμὲ διῆλθον.	4 proiecisti me in altitudinem cordis maris· et flumina me circumierunt· omnia turbulenta tua· et fluctus tui· super me transierunt·	4 Proiecisti me in profundum cordis maris, et flumina me circumdedérunt: omnes elevationes tuae, et fluctus tui super me transierunt.	4 Et proiecisti me in profundum in corde maris, et flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, et fluctus tui super me transierunt.
» 5	5 καὶ ἐγὼ εἶπα Ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου· ἆρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου;	5 et ego dixi· expulsus sum ab oculis tuis· forsitam apponam ut respiciam in templum sanctum tuum·	5 Ego dixi: Abiectus sum ab oculis tuis: putasne addam ut videam templum sanctum tuum?	5 Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum: veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum.
» 6	6 περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη, ἔδυ ἡ	6 perfusa est aqua mihi usque ad animam· abyssus circuiuit me· postremo dermersit	6 Circumfusa est mihi aqua usque ad animam meam: abyssus vallavit me novissima	6 Circumdederunt me aquae usque ad animam: abyssus vallavit me, pelagus

(A) II, **4**. *με* deest 228 ... *βάθος* Compl... *με ἐκύκλωσαν* Alex. XII.
» **5**. *εἰπὼν* 86 ... *ἐπιστρέψει* 62 .. *με* omittit Alex. 22. 51. 238. 240. Compl.
» **6**. *ψυχῆς μου* XII et minusc. tantum non omnes ... *ἐσχάτη* deest Compl... *μου* post *κεφ*. deest 36.

(B) . . . Similiter Ambros. in ps. 43. col. 922. e, nisi quod tollit vocem *Deum*. legitque *audivit* non *exaudivit*.
Ms. S. Mich. *Exclamavi in pressura mea ad Dominum Deum meum et exaudivit me.*
Hilar. in ps. 68. col. 217. a. *Clamavi in pressura mea ad Deum meum et exaudivit de ventre inferorum clamores meos.*
» **4**. (Sab. l. c.) Simillime ms. Luxov. *Et proiecisti me in altitudinem cordis maris, flumina circumdederunt me: et omnia turbulenta tua* etc. ut supra.
Psalt. Ambros. *Proiecisti me in alt. cord. mar. et flumina me circumdederunt: omnes altitudines tuae* etc. ut supra.
Ms. S. Mich. *Abiecisti me in alt. cord. mar. et flumina circumdederunt me: omnes suspensurae tuae* etc. ut supra.
Hilar. in ps. 68. col. 217. d. *Omnes suspensiones tuae et fluctus tui super me transibant.*
» **5**. (Sab. l. c.) Simillime Psalt. Ambros. cum ms. Luxov. *Et ego dixi: Expulsus sum ab oculis tuis:* forsitan (Luxov. *et forsitan*) *adiiciam ut respiciam ad templum sanctum tuum*
Ms. s. Mich. *Et ego dixi: Expulsus sum ab oculis tuis: an potero aspicere ad templum sanctum?*
» **6 — 7**. Simillime ms. Luxov. *Perfusa est aqua mihi usque ad animam meam: abyssus circumdedit me postremo, demersit caput meum in scissuras montium: et descendi in terra, cuius vectis sunt aeterna:* etc. ut supra.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	(7)			
	κεφαλή μου εἰς σχισ-	caput meum in fis-	intravit caput meum	operuit caput meum.
Ion. II, 7	μὰς ὀρέων, ⁷κατέβην	suras montium· ⁷et	⁷ad scissuras mon-	⁷Ad extrema mon-
	εἰς γῆν ἧς οἱ μοχλοὶ	descendi in terram	tium: descendi in ter-	tium descendi: terrae
	αὐτῆς κάτοχοι αἰώ-	cuius uectes sunt con-	ram cuius vectes sunt	vectes concluserunt
	νιοι· καὶ ἀναβήτω	tinentes aeternae· et	retinacula sempiterna	me in aeternum: et sub-
	φθορὰ ζωῆς μου,	ascendat corruptio	et ascendet de corrup-	levabis de corruptione
	κύριε ὁ θεός μου.	uitae meae· ad te	tione vita ad te, Domi-	vitam meam, Domine
» 8	⁸ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ'	dme ds. meus· ⁸in	ne Deus meus. ⁸Cum	Deus meus. ⁸Cum an-
	ἐμοῦ τὴν ψυχήν μου	hoc quod defecerit	deficeret ex me anima	gustiaretur in me ani-
	τοῦ κυρίου ἐμνήσ-	anima mea a me· dmi.	mea, Domini recor-	ma mea, Domine re-
	θην, καὶ ἔλθοι πρὸς	mei memoratus sum·	datus sum: ut veniat	cordatus sum: ut ve-
	σὲ ἡ προσευχή μου	et ueniat ad te ora-	ad te oratio mea ad	niat ad te oratio mea
	εἰς ναὸν τὸν ἅγιόν	tio mea in templum	templum sanctum	ad templum sanctum
» 9	σου. ⁹φυλασσόμενοι	sanctum tuum· ⁹cu-	tuum. ⁹Qui custodiunt	tuum. ⁹Qui custodiunt
	μάταια καὶ ψευδῆ	stodientes uana et falsa	vana et mendacia, mi-	vanitates frustra, mi-
	ἔλεος αὐτῶν ἐγκατέλι-	misericordiam suam	sericordiam suam re-	sericordiam suam de-
» 10	πον. ¹⁰ἐγὼ δὲ μετὰ	dereliquerunt· ¹⁰ego	liquerunt. ¹⁰Ego au-	relinquunt. ¹⁰Ego

(A) II, 7. *καὶ κατ.* 42.
αὐτῆς nuspiam deest... *ἀναβήτω με* 91... *ἐκ φθορᾶς* Alex. XII. omnesque minusc... *ἡ ζωή μου* Alex. XII et minusc. fere omnes.. *πρὸς σὲ* omnes minusc.
» 8. *ἀπ' ἐμοῦ* post *ψυχήν μου* Alex. XII. 87. 97. 153. al... *ἐξ ἐμοῦ* 45. 49. 62. 86. 91. 147... *ἰσχύν μου* 147. 233... *κυρίου μου* nullibi... *πρὸς ναὸν* minusc. fere omnes et Compl.
» 9. *ἔλεον αὐτὸν* 86. 106.. *ἔλεος αὐτῷ* 198.
» 10. *αἰνέσεως καὶ* deest 23.

(B) . . . Item Psalt. Ambros. *Circumfusa est mihi aqua usque ad animam meam: abyssus circuivit me postremo, ingressum est caput meum in scissuris montium: descendi in terram, cuius vectes sunt continentes aeterni: et ascendat de corruptione vita mea ad te, Domine Deus meus.*

Ms. S. Mich. ab initio eadem; tunc: *abyssus circumdedit me pelago, operuit caput meum novissimo, introivit caput meum in scissuras montium: descendi in terram, cuius serae* (al. *serrae*) *tenaces et aeternae et ascendit corruptela vitae meae ad te, Domine Deus meus.*

Ambros. in ps. col. 922. e. *Abyssus me circumdedit novissima, mersit caput meum in fissuras montium: descendi in terram, cuius serae sunt continentes aeternales.* De laps. virg. col. 317. c. *in scissuras montium;* mss. tamen nonnulli ibid. *in fissuras.*

Hilar. in ps. 32. col. 44. *Abyssus multa circumfudit me;* in ps. 68. col. 217. b. *introivit caput meum in scissuras petrarum: descendi in terram, cuius serae* (al. *serrae*) *tenaces et aeternae.*

» 8. (Sab. l. c.) Eadem ms. Luxov., nisi quod omittit *in hoc* et *ad te.*
Psalt. Ambros. *In hoc quod defecit anima* etc. ut ms. Luxov.
Ms. S. Mich. *Dum deficeret anima mea, tui Domine commemoratus sum, ut veniat ad te* etc. ut supra.

» 9. Eadem ms. Luxov. excepto *tuam,* quod habet pro *suam.*
Ms. S. Mich. *Observantes vana et mendacia frustra* etc. ut ms. Lux.
Psalt. Ambr. *Observantes vana et falsa, miseric. suam dereliq.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύσω σοι, ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω σοι σωτη-	autem cum uoce laudis et confessionis supplico tibi· quaecumque uoui reddam tibi saluatori meo do-	tem cum voce laudis et confessionis immolabo tibi: quaecunque vovi, reddam tibi salutare Domino.	autem in voce laudis immolabo tibi: quaecunque vovi, reddam pro salute Domino.
Ion. II, 11	ρίου τῷ κυρίῳ. [11]καὶ προσετάγη ἀπὸ κυρίου τῷ κήτει, καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἰωνᾶν	mino [11]Et praeceptum est ceto et eiecit ionan in aridam	[11]Et praecepit ceto: et eiecit Ionam super	[11]Et dixit Dominus pisci: et evomuit Io-
III, 1	ἐπὶ τὴν ξηράν. [1]Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν ἐκ δευ-	[1]Et factum est uerbum dmi ad ionan	siccum. [1]Et factus est sermo Domini ad Ionam secundo, di-	nam in aridam. [1]Et factum est verbum Domini ad Ionam secundo, dicens:
» 2	τέρου λέγων [2]Ἀνάστηθι πορεύθητι εἰς Νινευὴ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν ὃ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς	iterum dicens [2]Surge et uade in n*i*neu*en* ciu*itatem* magnam· et praedica in eam· secundum praedicationem priorem· quam ego palam locutus	cens: [2]Surge, et vade in Niniven civitatem magnam: et praedica in ea iuxta praedicationem priorem, quam ego locutus	[2]Surge, et vade in Niniven civitatem magnam: et praedica in ea praedicationem, quam ego
» 3	σέ. [3]καὶ ἀνέστη Ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς	sum ad te [3]Et surrexit ionas et abiit in	sum ad te. [3]Et surrexit Ionas, et abiit	loquor ad te. [3]Et surrexit Ionas, et abiit

(A) II, **10**. *σοὶ* deest Alex. 233... *σωτῆρί μου* nullibi... *τῷ κυρίῳ* deest 87. 153.

» **11**. Totum comma usque ad *μεγάλην* com. seq. deest 114... *προσέταξε κύριος* 45. 51. 62. 147. 238. 240. 310... *ἀπὸ κυρίου* deest Alex. XII. 23. 26. 40. 49. 68. 106. 130. 198. 233. 311. Compl.

III, **1**. *πρὸς Ἰωνᾶν* post *δευτέρου* 26... *τὸ δεύτερον* 40.

» **2**. *καὶ πορ.* Alex. XII et minusc. plurimi... *εἰς αὐτὴν* nullibi... *κατὰ τὸ ῥῆμα* 130. 311... *ἐγὼ* deest 26... verbum, quod originem dederit nostro *palam,* in codd. non invenitur.

» **3**. *καὶ — θεῷ* deest 114... *ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν κύριος* nullibi.. *ἐλ. κυρ. πρὸς αὐτὸν* 36. 49. 130. 311... *Νινευὴν* nullibi.. *ἦν δὲ ὡσεὶ ἡ πορείας* 95. 185... *πορείᾳ* nullibi.

(B) II, **10**. (Sab. l. c.) Ambros. in ps. 118. col. 1196. d. *cum voce laudis et confessionis supplico tibi.* Quae quidem ad verbum nostris respondent.

Psalt. Ambros. *Ego autem cum voce confessionis et supplicationis immolabo tibi: quaecunque vovi, reddam tibi salvatori meo Domino.*

Ms. Luxov. *Ego autem cum voce laudationis et confessionis sacrificabo tibi: quae vovi, reddam tibi Deo salutari meo Domino.*

Ms. S. Mich. *Ego autem in vocem laudis et confessionis sacrificabo tibi: et reddam, quae vovi tibi, sacrificium pro salute Domino.*

» **11**. (Sab. l. c.) Lucif. Cal. p. S. Athan. II, p. 213. c. *Praeceptum est ceto: et reiecit Ionam super terram.* Quae Sabaterius e Maxim. Taur. hom. p. 25. haurit, ea vulgatae novae sunt, non veteris.

III, **1**. Lucif. Cal. l. c. eadem habet, quae supra.

» **2**. Idem eod. loco. *Surge et vade in Niniven civitatem magnam: et praedica in ea secundum praedicationem priorem, quam ego locutus sum ad te.*

» **3**. Idem eod. loco. *Et surrexit Ionas, et abiit in Niniven, secundum quae locutus est Dominus ei: erat autem Ninive civitas magna a Deo, sicut iter tridui.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	Νινευή, καθὰ ἐλάλησε κύριος· ἡ δὲ Νινευὴ ἦν πόλις μεγάλη τῷ θεῷ, ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ τριῶν ἡμερῶν.	nineuen ciuitatem· sicut locutus est ad eum dms. nineuen autem erat ciuitas magna deo quasi itinere uiae dierum trium·	in Niniven, sicut ei locutus fuerat Dominus: erat autem Ninive civitas magna Deo, quasi itinere viae dierum trium.	in Niniven iuxta verbum Domini: et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum.
Ion. III, 4	[4]καὶ ἤρξατο Ἰωνᾶς τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ πορείαν ἡμέρας μιᾶς, καὶ ἐκήρυξε καὶ εἶπεν Ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται.	[4]et coepit ionas introire in ciuitatem· quasi itinere unius diei· et praedicauit et dixit· adhuc triduum et nineue ciuitas euertetur	[4]Et coepit Ionas ingredi civitatem quasi itinere unius diei: et praedicavit, et dixit: Adhuc tres dies, et Ninive subvertetur.	[4]Et coepit Ionas introire in civitatem itinere diei unius: et clamavit, et dixit: Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur.
» 5	[5]καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευὴ τῷ θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν.	[5]Et crediderunt uiri nineuitae in deo.· et praedicauerunt ieiunium· et induerunt se cilicium a maiore usque ad minorem eorum·	[5]Et crediderunt viri Ninivitae in Deum: et praedicaverunt ieiunium, et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem.	[5]Et crediderunt viri Ninivitae in Deum: et praedicaverunt ieiunium, et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem.
» 6	[6]καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νινευή· καὶ ἐξανέστη	[6]et peruenit uerbum ad regem nineues· et exsur-	[6]Et appropinquavit sermo ad regem Ninive: et sur-	[6]Et pervenit verbum ad regem Ninive: et sur-

(A) III, 4. *πορείᾳ* nullibi.. *πορίας ὁδοῦ* Alex... *πορείας ὁδοῦ* 106. 130. 198. 311.. *πορείαν ὁδ*. XII. 26. 36. al.. Verba *καὶ ἐκήρ. κ. εἶπεν* desunt 240.. *καὶ ἔτι τρεῖς* Compl.
» 5. *ἐν θεῷ* nullibi . . . *σάκκον* nullibi . . . *ἀπὸ μικροῦ* Alex. 26. 36. 42. 45. 49. 51. 106. 198.. *ἕως μεγάλου αὐτῶν* Alex. XII. 22. 45. 49. 51. 106. 198. 233.
» 6. *ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ* 86. Compl... *ἀφ' ἑαυτοῦ* deest 45.. *ἐπὶ σπόδον* 86.

(B) . . . Tichon. reg. 4. p. 58. b. *Erat Ninive civitas magna a Deo.*
Ms. Rem. *Nineve civitas magna Dei.*
Augustin. contr. Gaud. II, tom. IX, 674. e. *Surrexit Ionas et abiit in Niniven: Ninive autem civitas magna erat, quasi viae tridui.*
» 4. Lucif. Cal. l. c. *Et coepit Ionas introire in civitatem sicut iter diei unius: et praedicavit et dixit: Adhuc quinquaginta dies et Ninive subvertetur.*
Augustin. l. c. *Et coepit Ionas ingredi civitatem quasi unius diei iter: et praedicavit et ait: Adhuc triduum et Ninive subvertetur.*
Victor Tun. ap. Ambros. p. 593. c. *Post triduum Ninive et civitas subvertetur.*
Gaud. Brix. serm. 3. p. 948. g. *Adhuc triduum et Ninive evertetur.*
» 5. (Sab. II, p. 939) Lucif. Cal. l. c. *Et crediderunt viri Ninivitae Deo: et praedicaverunt ieiunium, et vestierunt se cilicio a maximo usque ad minimum eorum.*
August. l. c. *Et crediderunt viri Ninivitae Domino: et indixerunt ieiunium et saccos induerunt a maiore usque ad minorem.*
» 6. Lucif. Cal. l. c. *Et pervenit verbum usque ad regem Ninive: et surrexit de sede sua, et abstulit a se stolam suam et circumdedit se cilicio et sedit super cinerem.*
August. l. c. *Cumque pervenisset sermo ad regem civitatis Ninive, surrexit de sede sua et detraxit sibi vestimenta et se circumdedit sacco et consedit in cinere.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ	rexit de throno suo et posuit uestem suam ab se· et operuit se cilicium et sedit su-	rexit de throno suo, et abstulit stolam suam a se, et coopertus est sacco, et	rexit de solio suo, et abiecit vestimentum suum a se, et indutus est sacco, et se-
Ion. III, 7	*σποδοῦ. [7]καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐῤῥέθη ἐν τῇ Νινευῇ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ λέγων Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν μηδὲ νεμέσθωσαν μηδὲ ὕδωρ πιέ-*	per cinerem· [7]et praedicatum est in nineue· a rege et a maioribus ciuitatis eius dicens· homines et iumenta· et boues et oues non gustent quicquam· neque pascantur neque aquam	sedit in cinere. [7]Et praedicatum est Ninive a rege, et a maioribus omnibus eius, dicentibus: Homines, et iumenta, et boves, et oves non gustent quidquam: nec pascantur, et aquam	dit in cinere. [7]Et clamavit, et dixit in Ninive ex ore regis et principum eius, dicens: Homines, et iumenta, et boves, et pecora non gustent quidquam: nec pascantur, et aquam
» 8	*τωσαν. [8]καὶ περιεβάλλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς· καὶ ἀπέ-*	bibant [8]Et cooperuerunt se cilicia homines· et proclamauerunt homines et iumenta ad dm̄. uehementer· et reuersi	non bibant. [8]Et coperti sunt saccis homines, et iumenta, et clamaverunt ad dominum vehementer, et reversus est	non bibant. [8]Et operiantur saccis homines, et iumenta, et clament ad Dominum in fortitudine, et convertatur vir

(A) III, 7. *καὶ ἐῤῥέθη* deest Compl.
παρὰ πάντων τῶν μ. Compl. .. *πόλεως* nullibi ... *λεγόντων* minusc. plurimi ... *μὴ γενέσθωσαν* [ita app. Tischend.] *μηθὲν* Alex. .. *μὴ γενέσθωσαν μηθὲν* 49 .. *μὴ γευσάσθωσαν μηθὲν* 26. 106 .. *μὴ γευσάσθωσαν μηδὲν* XII et minusc. plur. .. *μηδὲ μηδὲν ἐνεμέσθωσαν* 45 .. *μηδὲ νεμέτωσαν* 68 .. *μηδὲ μηδὲν ἐνέσθωσαν* 233 .. *καὶ ὕδωρ πιέτωσαν* 233 .. *καὶ ὕδωρ μὴ πιέτωσαν* sive *πινέτωσαν* XII et minusc. fere omnes.

» 8. *καὶ τὰ κτήνη* nuspiam deest ... *οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη* post *ἀνεβόησαν* nullibi ... *πρὸς κύριον τὸν θεὸν* 233 ... *ἐκτενῶς* statim post *ἀνεβ.* 130. 311 ... *ἀπέστρεψεν* Alex. 36. 49. 62. 106. 130. 147. 240 .. *ἀνέστρεψαν* XII. 87. 97. 153. 310 .. *ἐπέστρεψεν* 40. 311. Compl. .. *ἀνέστρεψεν* 51. 238 .. *καὶ ἀδίκου* nullibi ... *καὶ ἔλεγον* nullibi.

(B) » 7. Lucif. Cal. l. c. *Et praedicatum est a rege Ninive et a magistratibus illius dicens: Homines et pecudes et boves et oves nihil gustent: sed nec vescantur et aquam non bibant*

August. l. c. *Praedicaturque a rege et a potentibus dicens: Homines et iumenta et oves et boves non gustent quidquam: nec pascantur et aquam non bibant.*

» 8. Lucif. Cal. l. c. *Et circumdederunt se cilicio homines, et proclamaverunt homines et pecudes apud Deum instanter, et reversi sunt unusquisque a via sua mala et ab iniquitate manuum suarum, dicentes.*

August. l. c. *Et induti sunt saccos homines et iumenta, proclamaverunt ad Dominum impense, et aversus est unusquisque a via nequitiae suae et iniquitatis, quam in manibus habebat.*

Iren. III, 20, p. 213. d. *et reversi sunt unusquisque a via sua mala et iniustitia, quae erat in manibus eorum, dicentes.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	στρεψαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν, λέγον-	sunt unusquisque de uia sua maligna· et iniusta quae erat in manibus eorum· et	unusquisque de via sua mala, et ab iniquitate, quae erat in manibus eorum, di-	a via sua mala, et ab iniquitate, quae est in manibus eorum.
Ion. III, 9	τες 9 Τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμε-	dixerunt· 9 quis scit si paenitebitur ds. et auertet iram furoris sui· et non peribimus·	centium: 9 Quis scit si convertatur Deus, et exhortetur: et avertatur ab ira furoris sui, et non pereamus?	9 Quis scit si convertatur et ignoscat Deus: et revertatur a furore irae suae, et non peribimus?
» 10	θα. 10 καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν· καὶ μετενόησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησε.	10 et uidit ds. opera illorum quia reuersi sunt unusquisque a uiis suis malignis· et paenituit dm. super mala quae locutus est ut faceret eis et non fecit·	10 Et vidit Deus opera eorum, quoniam reversi sunt de viis suis malis: et egit poenitentiam Deus super malitia, quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit.	10 Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala: et misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit.
IV, 1	1 Καὶ ἐλυπήθη Ἰωνᾶς λύπην μεγάλην, καὶ	1 Et contristatus est ionas tristitia magna· et maestus factus est·	1 Et contristatus est ionas tristitia grandi, et confusus est:	1 Et afflictus est Ionas afflictione magna,
» 2	συνεχύθη· 2 καὶ προσεύξατο πρὸς κύριον	2 et orauit ad dom. et dixit· dme. nonne	2 oravitque ad Dominum, et ait: O Do-	et iratus est: 2 et oravit ad Dominum,

(A) III, **9**. *εἶδεν* 185. 228... *μετανοήσει καὶ παρακληθήσεται* 22. 36. 51. 62. 95. 114. 147. 185. 238... *ἐπιστρέψει* 42. 68. 87. 91. 97. 153. 240. 310. Similiter alii minusc.... *ὀργὴν* nullibi.

» **10**. *ἀπέστρεψαν ἕκαστος* 86. 130. 239. 311.. *ἀπέστρεψεν ἕκαστος* 36.. *ἐπέστρεψαν* 40... *τῆς ὁδοῦ* (*τῆς πονηρᾶς*) 130. 311.. *καὶ παρεκλήθη* Compl... *ἐπὶ τὰ κακὰ ἃ* Alex. 26. 106.

IV, **1**. *ἐπὶ τούτοις ἐλ.* 95. 185.

» **2**. *Ὦ κύριε* Alex. et minusc. fere omnes... *οὐχ* deest 106... *μου* deest 153... *οἱ λόγοι μου ἦσαν* 42. 51. 62. 95. 147. 185. 238. 240... — *εἰσὶν* Compl.... *οὓς ἐλάλησα ἔτι* Alex. 45... *ἔγνων ἐγὼ* 23.. *ὅτι ἔγνων* deest 240... *ὁ θεὸς* sive *θεὸς* post *σὺ* inserunt XII et multi minusc.; item *εἶ* post *ἐλεήμων* complures... *πολυέλεος καὶ παρακαλούμενος* Compl... *κακίαις ἀνθρώπων* 45. 86. 132.

(B) III, **9**. Iren. l. c. *Quis scit si poenitebit Deus et avertat iram suam a nobis, et non peribimus?*

Lucif. Cal. l. c. *Quis scit si convertatur et ignoscat Deus: et revertatur ab ira furoris sui et non peribimus?*

» **10**. Lucif. Cal. l. c. *Et vidit Deus opera illorum, quia reversi sunt unusquisque a via sua mala, et poenituit Deum de malignitate quam locutus est facere eis et non fecit.*

Tertull. contr. Marcion. II, p. 653. a. (edit. Gersd. III, 102) *et poenituit Deum de malitia, quam dixerat facturum se illis, nec fecit.* Quae ex Hier. affert Sabaterius rei non inserviunt.

IV, **1**. Lucif. Cal. l. c. *Et contristatus est Ionas tristitia magna et confundebatur.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	καὶ εἶπεν Κύριε, οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου, ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου; διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσίς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ	haec sunt uerba mea· cum adhuc essem· in mea terra· propter hoc proposueram fugere in tharsis· quoniam sciebam quia tu misericors es· et indulgens· et patiens· et nimium misericors· et paenitens in ma-	mine, nonne isti sunt sermones mei·, cum adhuc essem in terra mea? propterea praeoccupavi fugere in Tharsis: scio enim quod tu misericors et miserator, patiens et multae miserationis, et agens poenitentiam super mali-	et dixit: Obsecro Domine, nunquid non hoc est verbum meum, cum adhuc essem in terra mea? propter hoc praeoccupavi ut fugerem in Tharsis: scio enim quia tu Deus clemens et misericors es, patiens et multae miserationis, et ignos-
Ion. IV, 3	*ταῖς κακίαις. 3 καὶ νῦν δέσποτα κύριε λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με ἢ*	lignitatibus 3 Et nunc dominator dme. accipe animam meam a me· quoniam bonum est mihi mori magis	tiis. 3 Et nunc Dominator Domine tolle animam meam a me: quia melius est mihi	cens super malitia. 3 Et nunc Domine tolle quaeso animam meam a me: quia melior est mihi mors quam vita.
» 4	*ζῆν με. 4 καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἰωνᾶν Εἰ σφόδρα λελύπη-*	quam uiuere 4 Et dixit dms. ad ionan· si ualde contristatus es tu	mori quam vivere· 4 Et dixit Dominus ad Ionam: Vehementer	4 Et dixit Dominus: Putasne bene irasce-
» 5	*σαι σύ; 5 καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι τῆς πόλεως· καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐκεῖ σκηνὴν καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς, ἕως οὗ ἀπίδῃ τί*	5 Et exiit ionas extra ciuitatem· et sedit contra ciuitatem et fecit ipse sibi tabernaculum· et sedebat sub ipso in umbram· donec uideret quid	contristatus es tu.	ris tu? 5 Et egressus est Ionas de civitate, et sedit contra orientem civitatis: et fecit sibimet umbraculum ibi, et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid

(A) IV, **3**. *καὶ νῦν* deest 240... *λάβε δή* 40. 62. 87. 97. 147. 153. 228. 310.. *δέ* 91... *καλόν μοι* 22. 42. 45. 51. 62. 86. 95. 114. 132. 147. 185.. *με* post *ἀποθανεῖν* deest 114... *μᾶλλον* ante *ἤ* 22. 45. 62. 86. 95. 114. 132. 185. 238... *με* post *ζῆν* deest 23. 26. multisque aliis minusc. et Compl.

» **4**. *πρὸς Ἰωνᾶν Εἰ* deest 68. 87. 91. 97. 310.. *Εἰ* deest 153.. *Ἰωνᾶν Ἰσχυρῶς* 23.. *ἢ σφόδρα* 106... *σοὶ* pro *σὺ* 95. 185.

» **5**. *καταλιπὼν δὲ τὴν πόλιν ὦ* (sic) *Ἰωνᾶς ἐκάθισεν* 240. Commata *καὶ — ἥλιον* desunt 114... *ἀπὸ τῆς πόλεως* 62. 147... Verba *καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι τῆς πόλεως* desunt 91. 132. 239.. *κατὰ ἀνατολὰς* Compl... *ἐκεῖ* deest 240. Compl... *ἐκάθητο ἐκεῖ* 23... *αὐτῆς ἐν σκιᾷ* Alex. XII omnesque fere minusc... *εἰς σκιὰν* nullibi.

(B) IV, **2**. Lucif. Cal. l. c. *Et oravit apud Deum dicens: O Domine nonne haec sunt verba mea, cum adhuc essem in terra? ideo praeoccupaveram fugere in Tharsis: quoniam scivi quia tu miserator et benevolus, patiens et misericors et poenitens in malignitatibus.*

Tertull. l. c. *propterea praeveni profugere in Tharsos: quia cognoveram te esse misericordem et miserescentem, patientem et plurimum misericordiae, poenitentem malitiarum.*

» **5**. Quae Sabaterius in opere suo (p. 940) ex Hier. comm. hausit, non veteris vulgatae sunt, sed novae.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ion. IV, 6	ἔσται τῇ πόλει. ⁶καὶ προσέταξε κύριος ὁ θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ Ἰωνᾶ τοῦ εἶναι σκιὰν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τοῦ σκιάζειν αὐτῷ ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ· καὶ ἐχάρη Ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν με-	accideret ciuitati· ⁶Et praecepit dms. ds. cucurbitae· et ascendit super caput ionae· ut esset umbra super caput eius· et obumbraret eum a malis eius· et gauisus est ionas super cucurbitam gaudio magno·	⁶Et praecepit Dominus Deus cucurbitae, et ascendit super caput Ionae, ut esset umbraculum super caput eius, et protegeret eum a suis malis: laetatusque est Ionas super cucurbita, gaudio magno.	accideret civitati. ⁶Et praeparavit Dominus Deus hederam, et ascendit super caput Ionae, ut esset umbra super caput eius, et protegeret eum (laboraverat enim:) et laetatus est Ionas super hedera, laetitia
» 7	γάλην. ⁷καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐπάταξε τὴν κολόκυνθαν, καὶ	⁷et praecepit dms. uermi antelucano in crastinum et percussit cucurbitam· et	⁷Et praecepit Deus vermi mane in crastinum: et percussit cucurbitam, et are-	magna. ⁷Et paravit Deus vermem ascensu diluculi in crastinum: et percussit hederam, et exaruit.
» 8	ἀπεξηράνθη. ⁸καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς πνεύματι	arefacta est· ⁸et factum est confestim oriente sole· et praecepit ds. spiri . . .	facta est. ⁸Statimque ut ortus est sol, praecepit Dominus spiritui	⁸Et cum ortus fuisset sol, praecepit Dominus vento
Ez. XVI, 52	ἠνόμησας ὑπὲρ αὐτάς, καὶ ἐδικαίωσας αὐτὰς ὑπὲρ σεαυτήν· καὶ σὺ αἰσχύνθητι καὶ λάβε τὴν ἀτιμίαν σου ἐν τῷ δικαιῶσαί σε τὰς ἀδελ-	tem fecisti super illas· et iustificasti illas super te· et tu confundere et accipe ignominiam tuam in eo quod iustificasti	inique egisti super eas: et iustificasti illas super te: et tu confundere, et suscipe ignominiam tuam, eo quod iustificaveris so-	sceleratius agens ab eis: iustificatae sunt enim a te: ergo et tu confundere, et porta ignominiam tuam, quae iustificasti sorores tuas.
» 53	φάς σου. ⁵³καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀποστροφὰς αὐτῶν τὴν ἀποστροφὴν Σοδόμων καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, καὶ	sorores tuas· ⁵³et auertam auersiones eorum· et auertam auersione sodomae et auertam auersione	rores tuas. ⁵³Et convertam conversiones earum conversione Sodomorum, et filiarum eius: et conver-	⁵³Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, et conversione Samariae, et

(A) Ion. IV, 6. Verba *τοῦ εἶναι — κεφ. αὐτοῦ* desunt 239. Compl.... *εἰς σκιὰν* 42.. *τοῦ σκιάζειν αὐτὸν* 86.. *συσκιάζειν αὐτῷ* Compl.. *μεγάλην σφόδρα* 36. 49. 86.

» 7. *κύριος ὁ θεὸς* Alex. 26. 36. 42. 49. 62. 106. 147. al. Simplex *κύριος* nullibi.

» 8. Verba *καὶ — ἥλιον* desunt 240.... *κύριος ὁ θεὸς* Alex. 26. 40. 153. 198. 311.

Ez. XVI, 52. *ἐποίησας* 239.. *αὐτὰ* 68.. *ὑπὲρ αὐτὴν* 62.. *ἀνομίαν σου* 68. 91. 228. 238.. *ἀνομίας σου* 87 (marg.).

» 53. *καὶ ἀποστρέψω* post *αὐτῶν* nuspiam repetitum... *aversione* ortum ex *-onē*, i. e. *-onem*... verba *καὶ τῶν θυγ. αὐτῆς* post *Σοδ.* nuspiam desiderantur.. verba *αὐτῆς καὶ — θυγ. αὐτῆς* desunt 106. 306.. *ἐκ μέσου αὐτῆς* 62.. *ἐκ μ. αὐτῶν* 106.

(B) Ion. IV, 7. (Sab. II, 941) Hier. in Ies. 45. col. 337. a. *Praecepit vermi matutino.*

» 8. Vigil. Taps. contr. Varim. 742. e. (ed. Chifflet. p. 432) *Et factum in crastino oriente sole praecepit Deus spiritui ustionis.*

Hier. l. c. *Praecepit Dominus spiritui comburenti*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἀποστρέψω τὴν ἀποστροφὴν Σαμαρείας καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποστροφήν σου ἐν μέσῳ αὐτῶν,	samariae et filiarum eius et auersionem tuam auertam in medio earum·	tam conversionem Samariae, et filiarum eius: et convertam conversionem tuam in medio earum,	filiarum eius: et convertam reversionem tuam in medio earum,
Ez. XVI, 54	[54]ὅπως κομίσῃ τὴν βάσανόν σου καὶ ἀτιμωθήσῃ ἐκ πάντων ὧν ἐποίησας ἐν τῷ παροργίσαι με.	[54]ut feras tormentum tuum· et dehonesteris de omnibus quae fecisti in exacerbandum me·	[54]ut portes tormentum tuum, et habeas ignominiam ex omnibus, quae fecisti, ut me ad iracundiam provocares.	[54]ut portes ignominiam tuam, et confundaris in omnibus, quae fecisti consolans eas.
» 55	[55]καὶ ἡ ἀδελφή σου Σόδομα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς· καὶ σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου ἀποκατασταθήσεσθε καθὼς ἀπ' ἀρχῆς ἦτε.	[55]et soror tua sodoma· et filiae eius restituentur sicut erant ab initio et samaria et filiae eius restituentur sicut erant ab initio· et tu et filiae tuae restituemini sicut ab initio fuistis·	[55]Et soror tua Sodoma, et filiae eius restituentur sicut fuerunt a principio: et Samaria, et filiae eius restituentur sicut fuerunt a principio: et tu, et filiae tuae, restituemini sicut fuistis ab initio.	[55]Et soror tua Sodoma, et filiae eius revertentur ad antiquitatem suam: et Samaria, et filiae eius revertentur ad antiquitatem suam: et tu, et filiae tuae, revertemini ad antiquitatem vestram.
» 56	[56]καὶ εἰ μὴ ἦν Σόδομα ἡ ἀδελφή σου εἰς ἀκοὴν ἐν τῷ στόματί σου ἐν ταῖς ἡμέραις ὑπερηφανίας σου,	[56]et nisi esset sodoma soror tua· in auditum in ore tuo· in diebus superbiae tuae·	[56]Nisi fuisset Sodoma soror tua ad audiendum in ore tuo, in diebus superbiae tuae,	[56]Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiae tuae,
» 57	[57]πρὸ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι τὰς κακίας σου, ὃν τρόπον νῦν ὄνειδος εἶ θυγατέρων Συρίας καὶ πάντων τῶν κύκλῳ αὐτῆς θυγατέρων ἀλλοφύλων τῶν περιεχουσῶν σε κύκλῳ,	[57]priusquam reuelabuntur malitiae tuae quemadmodum nunc infamiam syriae et omnium quae sunt in gyro eius· filiarum alienigenarum quae circuierunt te in gyro·	[57]antequam revelarentur malitiae tuae, sicut nunc est filiarum Syriae: et nisi hoc fuisset, quid factum esset tibi et omnium in circuitu tuo filiarum alienigenarum, quae circumdant te per gyrum?	[57]antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriae, et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palaestinarum, quae ambiunt te per gyrum:
» 58	[58]τὰς ἀσεβείας σου καὶ τὰς ἀνομίας σου	[58]inpietates tuas tu	[58]Impietates tuas et iniquitates	[58]scelus tuum et ignominiam tuam

(A) XVI, **54**. *κομίσω* XII.

» **55**. *ἦσαν* deest 22. 48. 51. 231 .. *καθὼς ἦν* 23 .. *καὶ Σαμάρεια καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς* Alex. XII. 36. 42. 48. 49. 51. 68. 86. 88. 147. 306; similia 22. 26. 87. 231. 238 ... *σου* post *θυγ.* deest 23 .. *αὐτῆς* post *θυγ.* habet 147 ... *ἀποκατασταθήσονται* 62 .. *ἦτε ἀπ' ἀρχῆς* 22. 23. 36. 48. 231. Compl.

» **56**. *καὶ ἡμῖν ἦν* 62.

» **57**. *πρὸς τὸ ἀποκ.* 233 ... *νῦν* deest 48. 51. 62. 106. 231 ... *ὄνειδος εἶ σὺ* 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl... *ὄνειδος ἐκ* 86 .. *θυγ.* post *εἶ* nullibi deest.
Verba *πάντων — αὐτῆς* desunt 22. 36. 48. 51. 231 .. *κύκλῳ σου* Compl... *καὶ θυγ. ἀλλ.* Compl... *σε* deest 233.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	σὺ κεκόμισαι αὐτάς, λέγει κύριος.	portasti eas dicit dms.	tuas tu porta.	tu portasti, ait Dominus Deus.
Ez. XVI, 59	[59] τάδε λέγει κύριος Καὶ ποιήσω ἐν σοὶ καθὼς ἐποίησας ὡς ἠτίμωσας ταῦτα τοῦ παραβῆναι τὴν διαθήκην μου.	[59] Et faciam in te sicut fecisti sicut spreuisti haec· praeuaricando testamentum meum·	[59] Haec dicit Adonai Dominus. Et faciam in te, sicut fecisti, sicut despexisti haec, ut praeterires testamentum meum.	[59] Quia haec dicit Dominus Deus: et faciam tibi, sicut despexisti iuramentum, ut irritum faceres pactum:
» 60	[60] καὶ μνησθήσομαι ἐγὼ τῆς διαθήκης μου τῆς μετὰ σοῦ ἐν ἡμέραις νηπιότητός σου, καὶ ἀναστήσω σοι διαθήκην αἰώνιον.	[60] et memor ero ego testamenti mei quod erat tecum in diebus infantiae tuae· et suscitabo tibi testamentum aeternum·	[60] et recordabor ego testamenti mei, quod feci tecum in diebus adolescentiae tuae: et suscitabo tibi testamentum sempiternum.	[60] et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiae tuae: et suscitabo tibi pactum sempiternum.
» 61	[61] καὶ μνησθήσῃ τὴν ὁδόν σου, καὶ ἐξατιμωθήσῃ ἐν τῷ ἀναλαβεῖν σε τὰς ἀδελφάς σου τὰς πρεσβυτέρας σου σὺν ταῖς νεωτέραις σου, καὶ δώσω αὐτάς σοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ ἐκ διαθήκης σου.	[61] et rememoraberis uiae tuae· et dehonestaueris· in eo quod suscepisti sorores tuas seniores quam te cum adolescentioribus· et dabo tibi eas in aedificationem· et non ex testamento meo·	[61] Et recordaberis viae tuae, et despicieris: cum receperis sorores tuas te maiores cum iunioribus tuis: et dabo eas tibi in probationem, et non ex testamento tuo.	[61] Et recordaberis viarum tuarum, et confunderis: cum receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis: et dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo.
» 62	[62] καὶ ἀναστήσω ἐγὼ τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος.	[62] et suscitabo ego testamentum meum tecum· et cognosces quia ego sum dms.	[62] Et suscitabo ego testamentum meum tecum: et cognosces quia ego Dominus,	[62] Et suscitabo ego pactum meum tecum: et scies quia ego Dominus,
» 63	[63] ὅπως μνησθῇς καὶ αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ ᾖ σοι ἔτι ἀνοῖξαι τὸ στόμα σου ἀπὸ	[63] uti memineris et confundaris· et ultra non sit tibi os aperire a fa-	[63] ut recorderis, et confundaris, et non sit tibi ultra aperire os a facie	[63] ut recorderis et confundaris, et non sit tibi ultra aperire os prae con-

(A) XVI, **58**. *ἐν ταῖς ἀσεβίαις (-είαις) σου καὶ ταῖς ἀνομίαις σου* Alex. 26. 49. 86. 90. 91. 147. 306. Alii minusc. similiter... *σὺ κεκόσμησαι αὐτὰς* Alex... *σὺ κομίσαι αὐτὰς* 23. 48. 51. 231. Compl... *σὺ κεκόλασαι αὐτὰς* 36... *αὐτὰ* XII.

» **59**. *Τάδε λέγει κύριος* nullibi deest... *ποιήσω σοι* Alex. 26... *ἠτιμ. τὴν ἀρὰν* 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231. Compl. al. [ex Aq. et Symm.]

» **60**. *ἡμέρᾳ* 26... *νεότητος* 26... *ἀναστ. ἐν αὐτῷ* 49. 87.. *ἀναστ. ἐμαυτῷ* 68. 86. 90. 228. 233. al... *τὴν διαθ. μου τὴν διαθ. αἰώνιον* 22, et omisso altero *τὴν* 23. 36. 48. 51. 231.

» **61**. *τῶν ὁδῶν σου* 22. 23. 36. 42. 48. 51. 88. 231. Compl... *τὴν ὁδόν σου κ. ἐξατ.* deest 147... *ἀναλαμβάνειν με* 22. 51. 231.. *ἀναλαβεῖν με* 36. 48... *νεωτέρας σου* 49. 68. 86. 87. 90. 91. 228.. *τὰς νεωτέρας* 238... *σὺν ταῖς πρεσβυτέραις σου* codd. iidem... *αὐτὰ* 23... *εἰς δοκιμὴν* XII et minusc. plur.... *ἐκ διαθ. μου* Alex... *διαθήκης* XII.. *εἰς διαθήκην σου* 51.

» **62**. *ἐγὼ* deest Alex. 26... *κἀγὼ* 233... *ὅτι ἔτι ἐγὼ κ.* 22.. *καὶ μὴ εἶ συ* 26. 62.. *καὶ μὴ ἴσθι* 68. 87. 91. 238.. *καὶ μείνῃ ἐν σοι* 106.. *σου* deest Alex. 26. 42. 106. 233. 306... *καὶ ἐν τῷ* Alex... *ἐποίησα* 86..*Ἀδοναΐ Κύριος* Compl. (sec. Sabaterium).

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	προσώπου τῆς ἀτιμίας σου, ἐν τῷ ἐξιλάσκεσθαί με σοὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησας, λέγει κύριος.	cie ignominiae tuae· in eo quod propitier tibi per omnia quae fecisti dicit dms.	ignominiae tuae, cum propitius fuero tibi iuxta omnia quae fecisti, dicit Dominus Deus.	fusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus quae fecisti, ait Dominus Deus.
Ez. XVII, 1	[1]Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ λέγων	[1]Et factus est sermo dmi. ad me dicens·	[1]Et factus est sermo Domini ad me dicens:	[1]Et factum est verbum Domini ad me dicens:
» 2	[2]Υἱὲ ἀνθρώπου, διήγησαι διήγημα καὶ εἰπὸν παραβολὴν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραήλ,	[2]fili hominis narra narrrationem et dic parabolam ad domum istrahel·	[2]Fili hominis narra narrationem et dic parabolam ad domum Israël,	[2]Fili hominis propone aenigma, et narra parabolam ad domum Israël,
» 3	[3]καὶ ἐρεῖς Τάδε λέγει κύριος Ἀετὸς ὁ μέγας ὁ μεγαλοπτέρυγος ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει πλήρης ὀνύχων, ὃς ἔχει τὸ ἥγημα εἰςελθεῖν εἰς τὸν Λίβανον, καὶ ἔλαβε τὰ ἐπίλεκτα τῆς κέδρου,	[3]et loqueris haec dicit dms. aquila illa magna magnarum alarum longa extensa plena unguibus quae habet ducatum intrandi in libanum· et accepit electa cedri·	[3]et dices: Haec dicit Adonai Dominus: Aquila magna magnarum alarum, longo ductu, plena unguium, quae habet ductum intrandi in Libanum, et tulit electa cedri.	[3]et dices: Haec dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, et varietate venit ad Libanum, et tulit medullam cedri.
» 4	[4]τὰ ἄκρα τῆς ἁπαλότητος ἀπέκνισε, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν Χαναάν, εἰς πόλιν τετειχισμένην ἔθετο αὐτά.	[4]summa teneritudinis euolsit· et attulit ea in terram chanaam· et in ciuitate murata posuit ea·	[4]Summitates teneritudinis avellit, et attulit eas in terra Chanaan, in civitate murata posuit illud.	[4]Summitatem frondium eius avulsit: et transportavit eam in terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam.
» 5	[5]καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ	[5]et accepit a semine terrae· et dedit ea in	[5]Et tulit de semine terrae, et dedit illud	[5]Et tulit de semine terrae,

(A) XVII, 2. *ἐπὶ τὸν οἶκον* 22. 23. 36. 42. 48. Compl.

» 3. *κύριος Ἀδωναΐ κύριος* 48.. *λέγει Ἀδ. κύρ.* 62 ... *illa* fortasse ex falsa postremarum vocis *aquila* syllabarum repetitione ortum.. *μήκιστος τὰ μετάφρενα* 238.. *ἐκστάσει* Alex. 49. 106. 147... *καὶ εἰςῆλθεν καὶ ἔλαβε* 22. 23. 36. 48. 51. 231.

» 4. *τὸ ἄκρον* (seq. *αὐτὸ*) 22. 23. 36. 48. 231... *τῆς ἁπ. αὐτῆς* 22.. *τῆς ἁπ. αὐτοῦ* 23. 36. 48. 51. 231... *ἁπλότητος* 147... *ἐπεκίνησεν* Compl... *γῆν Χαλδαίων* Alex. 26. 106.. *γῆν Χαναὰν Βαβυλὼν* 22... *καὶ εἰς πόλιν* 23... *ἐν πόλει τετ.* nuspiam.

» 5. *αὐτά* 26. 68... *σπόριμον* 22. 23. 36. 48. 51. 228. 231. Sed addunt *λαβεῖν ῥίζωσιν*... *καὶ* ante *ἐπὶ* nuspiam... *ἐπὶ ὕδατι, ὕδατι πολλῷ* 23.. *ἐν ὕδ. πολλῷ* 42. 90. Compl... Aliena quaedam addunt 68. 87. 91. 228. 238... *αὐτῷ* 62. 106... *ἐπατάξεν αὐτὸ* 23.

(B) » 3. (Sab. II, p. 783) Apud Hier. in Ies. 35. col. 280. f. *Aquila magnarum alarum plena unguibus quae habet ductum intrandi in Libanum.* Quod addit Sabaterius *et Carmelum,* in eo falsus est; haec enim verba huc non pertinent.

» 3—4. Augustini Spec. (A. Maii Spicil. Rom. app. p. 52, Patrum n. bibl. I, 2, p. 105) *Aquila illa magna magnarum alarum, longa extensione, plena unguibus, quae habet ducatum intrandi in Libanum, et accipere electa caedri.* (4) *Summa teneritudinis evolsit et adtulit in terra* (ita cod.) *Chanaam, in civitate murata posuit ea.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	σπέρματος τῆς γῆς καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸ πεδίον φυτὸν ἐφ᾽ ὕδατι πολλῷ, ἐπιβλεπόμενον ἔταξεν αὐτό.	campum frondiferum· et super aquam multam respicientem constituit illud·	in campo plantationem super aquas multas: ut respiceretur posuit illud.	et posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud.
Ez. XVII, 6	6 καὶ ἀνέτειλε καὶ ἐγένετο εἰς ἄμπελον ἀσθενοῦσαν	6 et exortum est et factum est in uitem infirmam	6 Ortumque est, et factum in vineam infirmam	6 Cumque germinasset, crevit in vineam latiorem humili statura
Ez. XVII, 19	Ζῶ ἐγὼ ἐὰν μὴ τὴν ὁρκωμοσίαν μου ἣν ἠτίμωσε, καὶ τὴν διαθήκην μου ἣν παρέβη, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ.	Uiuo ego nisi iusiuramentum meum quod despexit· et testamentum meum quod transgressus est· et dabo illut in caput eius·		Vivo ego, quoniam iuramentum quod sprevit, et foedus quod praevaricatus est, ponam in caput eius.
» 20	20 καὶ ἐκπετάσω ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ δίκτυον, καὶ ἁλώσεται ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ.	20 et expandam super eum retiam· et capietur in obsidione sua·		20 Et expandam super eum rete meum, et comprehendetur in sagena mea: et adducam eum in Babylonem, et iudicabo eum ibi in praevaricatione, qua despexit me.
» 21	21 ἐν πάσῃ παρατάξει αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ τοὺς καταλοίπους εἰς πάντα ἄνεμον διασπερῶ, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα.	21 in omni proelio suo cadent gladio· et residuos in omnem uentum dispargam· et cognoscetis quia ego dms. locutus sum		21 Et omnes profugi eius cum universo agmine suo, gladio cadent: residui autem in omnem ventum dispergentur: et scietis quia ego Dominus locutus sum.
» 22	22 διότι τάδε λέγει κύριος	22 Quoniam haec dicit dms. et accipiam	22 Quia haec dicit Adonai Dominus: Et	22 Haec dicit Dominus Deus: Et sumam

(A) XVII, **6**. *εὐθηνοῦσαν* Alex. 42.

» **19**. *Ζῶ ἐγὼ* deest 22. 36. 48. 51. 231... *ἢ μὴν* 22. 48. 51. 231... *εἰ μὴν* 23.. *μὴ* deest Compl.. Verba *ὁρκωμοσίαν* cum seqq. et *διαθήκην* cum seqq. inter se transponunt Alex. 26. 68. 86. 87 (qui omittit *μου* post *ὁρκ.*) 90. 91. 106. 228. 233. 238. 239. 306... *αὐτὰ* pro *αὐτὴν* Alex. 26. 49. 68. 87. 90. 91. 106. 228. 233. 238. 306.

» **20**. *ἐνπετάσω* 23... *εἰς αὐτὸν* 147... *δίκτυόν μου* Alex. et minusc. fere omnes.. *τὰ δίκτυα μου* 23... Alex. 26. post *αὐτοῦ* addunt *καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα· καὶ διακριθήσομαι μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ· τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ ἣν ἠδίκησεν ἐν ἐμοὶ καὶ πάσας φυγαδείας αὐτοῦ.* Similia minusc. fere omnes.

» **21**. *καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ σὺν πάσῃ παρατάξει αὐτοῦ* 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl. Similia praebent 62. 228... *καὶ πάντας τοὺς καταλ.* 22; addunt *αὐτῶν* 23. 36. 48. 51. 231. Compl... *τοὺς καταλ. αὐτῶν* 42.. *τ. κ. αὐτοῦ* 49. 68. 86. 87. 90. 91. 147. 228. 238.

Versio LXX interpretum.

Καὶ λήψομαι ἐγὼ ἐκ
τῶν ἐκλεκτῶν τῆς
κέδρου ἐκ κορυφῆς,
καρδίας αὐτῶν ἀπο-
κνιῶ καὶ καταφυ-
τεύσω ἐγὼ ἐπ' ὄρος
Ez. XVII, 23 *ὑψηλόν,* [23]*καὶ κρε-*
μάσω αὐτὸν ἐν ὄρει
μετεώρῳ Ἰσραὴλ καὶ
καταφυτεύσω, καὶ
ἐξοίσει βλαστὸν καὶ
ποιήσει καρπὸν καὶ
ἔσται εἰς κέδρον με-
γάλην· καὶ ἀναπαύ-
σεται ὑποκάτω αὐ-
τοῦ πᾶν ὄρνεον, καὶ
πᾶν πετεινὸν ὑπὸ
τὴν σκιὰν αὐτοῦ ἀ-
ναπαύσεται. τὰ κλή-
ματα αὐτοῦ ἀποκα-
» 24 *τασταθήσεται,* [24]*καὶ*
γνώσονται πάντα τὰ
ξύλα τοῦ πεδίου δι-
ότι ἐγὼ κύριος ὁ τα-
πεινῶν ξύλον ὑψη-
λὸν καὶ ὑψῶν ξύλον

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

ego de electis cedri de uertice cordis eorum· et euellam· et plantabo ego in monte excelso· [23]et suspendam illum in monte alto istrahel· et plantabo et producet propagines· et faciet fructum· et erit in cedrum magnam· et requiescit suptus eum omnis auis· et omne uolatile sub umbra eius requiescet· propagines eius restituentur· [24]et cognoscent omnia ligna campi· quia ego dms. qui humilo lignum altum· et exalto lignum humilem. et

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

auferam ego de electis cedri de vertice: de corde eorum auferam, et plantabo super montem excelsum. [23]Et suspendam illud in monte sublimi Israël, et plantabo, et afferet germen, et faciet fructum, et erit in cedrum magnam: et requiescet sub ea omnis avis, et omne volatile sub umbra eius requiescet, et rami eius restituentur. [24]Et scient omnia ligna campi, quia ego Dominus qui humilio lignum excelsum, et exalto lignum humile: et arefacio lignum

Hieronymi Vulgata nova.

ego de medulla cedri sublimis, et ponam: de vertice ramorum eius tenerum distringam, et plantabo super montem excelsum et eminentem. [23]In monte sublimi Israël plantabo illud, et erumpet in germen, et faciet fructum, et erit in cedrum magnam: et habitabunt sub ea omnes volucres, et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. [24]Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, et exaltavi lignum humile: et sic-

(A) XVII, **22**. *διότι* deest 22. 23. 51. 231... *διὰ τοῦτο εἶπον Τάδε* Alex. 26.. *διὰ τοῦτο τάδε* minusc. plur... *ὅτι τάδε* Compl... *Ἀδ. Κύρ.* Compl. (sec. Sabaterii notam)... *κέδρου τῆς ὑψηλῆς* 22. 23. 36. 48. 51. 231.. *τὴν ὑψ.* 62... *κέδρ. κορυφ. καρδ. αὐτῶν· καὶ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτῆς· καρδίας αὐτῶν ἀποκν.* Alex. Similia minuscularii... *ἐγὼ* deest 26. 42. Compl... *ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἐγὼ* 22. 23. 36. 48. 51. 231.. *ἐγὼ ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ* 228.

» **23**. *αὐτὸ* Compl... *καταφυτεύσω αὐτὸν* 22. 36. 48. 51. 231.. *κατ. αὐτὸ* 23. Compl... *καὶ* ante *κατ.* deest Compl... *βλαστοὺς* nullibi... *αὐτοῦ πᾶν θηρίον* Alex. et minusc. plur... *καὶ τὰ πετεινὰ* Alex. 26... *καὶ τὰ κλήματα* Alex. (cf. app. Tischend.) et minusc. tantum non omnes.

» **24**. *πάντα* deest 86... *τοῦ δρυμοῦ* 26.. *τοῦ ἀγροῦ* Alex. 62... *ξύλον ὑγρὸν* 147.

(B) » **22—24**. Augustin. Spec. (A. Maii Spicil. Rom. app. p. 52, Patrum n. b. I, 2, p. 100 et 77) *Et accipiam ego mihi de electis caedri, et de vertice cordis eorum evellam plantationem;* ([23]) *et plantabo illud in monte alto Istrahel, et plantabo illud et producet propaginem et faciet fructum et erit in caedrum magnam et requiescet sub ea omnis avis et omnes* (ita cod.) *volatile sub umbra eius requiescet et propagines eius restituentur.* ([24]) *Et cognoscent omnia ligna campi, quia ego sum Dominus, qui humilio lignum altum et exalto lignum humilem* (ita cod.) *et arefacio lignum viridem* (ita cod.) *et revirescere* (p. 77 *reviriscere*) *facio lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, ut faciam.* Textum ex utraque Maii editione composui.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ταπεινόν, καὶ ξηραίνων ξύλον χλωρὸν καὶ ἀναθάλλων ξύλον, ξηρόν. ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω.	are*f*acio lignum *ui*ridem· et re*u*iuescere *fa*cio lignum ari*dum* ego dms. lo*cu*tus sum et fac*i*am	viride, et germinare facio lignum aridum. Ego Dominus locutus sum et facio.	cavi lignum viride, et frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum et feci.
Ez. XVIII, 1	[1] *Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ λέγων*	[1] Et factus est sermo dmi. ad me dicens	[1] Et factus est sermo Domini ad me, dicens:	[1] Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
» 2	[2] *Υἱὲ ἀνθρώπου, τί ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγοντες Οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων*	[2] fili hominis quae est uobis parabola haec inter filios istrahel dicentes·patres nostri manducauerunt uuam acerbam· et dentes filiorum opstipuerunt	[2] Fili hominis, quae est parabola haec inter filios Israël, dicentium: Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt?	[2] Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israël, dicentes: Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt?
» 3	*ἐγομφίασαν;* [3] *ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη*	[3] *U*iuo ego dicit dms. si amplius dicetur parabola haec	[3] Vivo ego, dicit Adonai Dominus, si fuerit ultra ut dicatur haec parabola in Israël.	[3] Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola haec in proverbium in Israël.
» 4	*ἐν τῷ Ἰσραήλ.* [4] *ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί*	*in* istrahel· [4] quoniam omnes *a*nimae meae	[4] Quia omnes animae meae sunt: quo-	[4] Ecce omnes animae, meae

(A) XVIII, **1**. *τίς* 22. 23. 36. 48. 51. Compl... *ἡμῖν* 106.
» **2**. *ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τοῖς* etc. Alex. 26. 42.. *ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσρ.* 22. 23. 51. 231. Compl... *ἐπὶ τῆς γῆς Ἰσρ.* 36. 48... *λεγόντων* 22. 23. 36. 48. 51. 231.
» **3**. *λ. ἀδωναΐ κύριος* Alex. (cf. app. Tischend.)... *λεγομένη* post *αὕτη* 147.
» **4**. *πατρός σου* 239. 306.. *καὶ* post *οὕτως* deest 147. 239. 306... *υἱοῦ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ* 22. 23. 36. 48. 51. 231... *καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἁμ.* iidem... *ἡ ἁμάρτ. ἀποθ.* sine *αὕτη* vel *αὐτὴ* Alex... *ἀποθανεῖται· καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἱμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες αὐτοῦ* Alex. Eadem, sed *ὠμοδιάσωσιν* 26; eadem, sed *ὠμοδιάσουσιν* 147. 239. 306.

(B) XVIII, **1**—**2**. (Sab. II, 784) Hieron. ab ea quam supra posuimus versione aliis in locis paullulum recedit: in Ezech. 12. col. 770. a. *Quid est vobis parabola ista in populo Israel, dicentium: Patres comederunt* etc.; in Ierem. 31. col. 683. f. *Fili hominis, quid vobis et parabolae istae inter filios Israel, dic.* etc.; in ep. ad Tit. tom. IV, 415. c. *Parentes uvam acerbam comederunt* etc.

Iulian. ap. Augustin. op. imperf. 3. tom. X, 1067. *Factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, quid vobis parabolam istam in terra Israel, dicentium: Patres manducaverunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt?* Sententiam magis reddunt quam verborum tenorem, quae ib. p. 1069 leguntur: *ut quid vobis istam parabolam, ut dicatis: Parentes manducaverunt uvas acerbas.*

Augustin. Enchirid. tom. VI, 214. b. *Patres manducaverunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt.*

Auct. quaest. ex V. T. q. 14. ap. August. tom. III, 47. g. *Patres nostri* etc., quae cum membranis nostris plane conveniunt.

» **3**. (Sab. l. c.) Hier. in Ierem. 31. col. 683. f. brevius: *Vivo ego, dicit Dominus, si fuerit ultra haec parabola in Israel.*

Iulian. ap. Aug. l. c. *Vivo ego, dicit Adonai Dominus, si amplius dicetur parabola haec in Israel.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	εἰσιν, ὃν τρόπον ἡ	sunt quemadmodum	modo anima patris,	sunt: ut anima pa-
	ψυχὴ τοῦ πατρὸς οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ	anima patris ita et	ita anima filii mea	tris, ita et anima filii
	τοῦ υἱοῦ, ἐμαί εἰσιν·	anima fili· meae sunt·	est: anima quae pec-	mea est: anima quae
	ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτά- νουσα, αὐτη ἀποθα-	anima quae peccat	caverit ipsa morietur.	peccaverit ipsa morie-
Ez. XVIII, 5	*νεῖται. [5]ὁ δε ἄνθρω-*	ipsa morietur· [5]homo	[5]Homo autem qui	tur. [5]Et vir si fue-
	πος ὃς ἔσται δίκαιος,	autem qui erit iustus·	fuerit iustus, qui fa-	rit iustus, et fecerit
	ὁ ποιῶν κρίμα καὶ	qui facit iustitiam	cit iudicium et iusti-	iudicium et iustitiam,
» 6	*δικαιοσύνην, [6]ἐπὶ*	[6]in montibus non	tiam, [6]super montes	[6]in montibus non
	τῶν ὀρέων οὐ φάγε- ται, καὶ τοὺς ὀφθαλ-	manducabit· et ocu-	non comederit: et	comederit, et oculos
	μοὺς αὐτοῦ οὐ μὴ	los suos non extollit	oculos suos non le-	suos non levaverit

(A) XVIII, **5**. ὅς deest Alex. 233. 239. 306... *ἐστὶ* 42.. *καὶ ποιῶν* 239... *κρίμα καὶ* deest ap. Clem. Alex. I, 154. (ed. Pott.)

» **6**. *καὶ ἐπὶ* 147... *καὶ* ante *τοὺς* deest 233... *ἐπάγῃ* 233... *πρὸς τὰ εἴδωλα* 36. 49. 68. 86. 87. 88 (omisso *πρὸς τὰ*). 90. 91. 228. 233. 238. 239. 306.

(B) XVIII, **4**. (Sab. l. c.) Hieron. in Ierem. l. c. eadem profert, quae in Ezech., nisi quod habet: *sicut anima patris, sic et anima filii.* Reliquorum qui hunc versum laudarunt, nomina ita videntur esse ordinanda ut primum Afros, tum Italicos, tum Hispanicum recenseamus.

Auct. ep. ad Novat. ap. Cypr. p. 440. *Omnes animae meae sunt: sicut anima patris et anima filii: anima, quae peccaverit, ipsa morietur.*

Victorin. Af. l. 3. adv. Arium. *Omnes animae sunt meae: ut anima patris, sic et anima filii.*

Optat. Milev. l. 2 et 6. cont. Don. p. 31. b. 102. c. *Quoniam anima patris mea est et anima filii mea est: anima quae peccat sola punietur.*

August. ep. 44. tom. 2. 106. c. *sicut enim anima patris mea est, ita et anima filii mea est: anima enim, quaecunque peccaverit, sola morietur;* et ep. 250. col. 878. e. *anima patris mea est et* (*et* deest serm. 35. tom. 5, p. 174) *anima filii mea est: anima, quae peccaverit, ipsa morietur.* Quae in Decreto Gratiani ex Augustini libr. I. contra duas epist. Pelag. c. 22. laudata sunt: *Et anima patris mea est et anima filii mea est: anima, quae peccaverit, ipsa morietur* in isto libro haud inveni.

Quem primum colloco inter Italicos, Iulianus apud August. tom. 10. p. 1068. f. versionem membranarum nostrarum plane exprimit, nisi quod *omnes animae* inserit inter *filii* et *meae sunt.*

Ambrosius in Luc. 17. col. 1483. e. *Omnes animae meae sunt: sicut anima patris, ita etiam anima filii mea est.* De bono mort. 2. col. 390. a. *anima quae peccat, ipsa morietur* similiterque aliis in locis; Ambrosiast. quoque (p. 60. d.) *anima enim quae peccat* etc. Sed Ambrosius in libr. 2. de fide res. col. 1143. e. *anima enim quae peccaverit* etc. et auct. l. de 42 mans. ap. Ambr. col. 14. a. *anima quae peccaverit.*

Denique Pacianus, scriptor Hispanus, ep. 3. p. 309. h. praebet haec: *quomodo anima patris, ita et anima filii, meae sunt: unusquisque in suo peccato morietur.*

» **5**. (Sab. l. c.) Cypr. testim. 3. p. 318. c. *Homo autem, qui erit iustus.*

Iulian. ap. August. l. c. *Homo autem, qui fuerit iustus, qui faciet iudicium et iustitiam.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἐπάρῃ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου Ἰσραήλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐ μὴ μιάνῃ, καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφέδρῳ οὖσαν οὐ προςεγγιεῖ,	ad desideria domus istrahel· et uxorem proximi sui non contaminabit· et ad mulierem in menstruis suis considentem non accedet·	vaverit ad cogitationes domus Israël: et uxorem proximi sui non contaminaverit: et ad mulierem fluentem sanguine non accesserit:	ad idola domus Israël: et uxorem proximi sui non violaverit, et ad mulierem menstruatam non accesserit:
Ez. XVIII, 7	[7]καὶ ἄνθρωπον οὐ μὴ καταδυναστεύσῃ, ἐνεχυρασμὸν ὀφείλοντος ἀποδώσει καὶ ἅρπαγμα οὐχ ἁρπᾶται, τὸν ἄρτον αὐτοῦ τῷ πεινῶντι δώσει καὶ γυμνὸν περιβαλεῖ,	[7]et hominem inopem non deprimet pignus debitoris reddet· et rapinam non faciet· panem suum esurienti dabit· et nudum operiet·	[7]et hominem non oppresserit: pignus debitori reddiderit: et rapinam non rapuerit: panem suum esurienti dederit: et nudum operuerit vestimento:	[7]et hominem non contristaverit: pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit: panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento:
» 8	[8]καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται, καὶ ἐξ ἀδικίας ἀποστρέψει	[8]et pecuniam suam in usuram non dabit· et superabundantia non accipiet· et ab iniustitia auertit ma-	[8]et pecuniam suam ad usuram non dederit: et amplius non acceperit: ab iniquitate averterit ma-	[8]ad usuram non commodaverit, et amplius non acceperit: et iniquitate averterit ma-

(A) XVIII, 7. *καὶ ἐνεχ.* 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl... *ἅρπαγμα οὐχ ἁρπ.* deest 36.. *ἁρπάσεται* 106.. *ἁρπάξει* 147.. *ἄνδρα* pro *ἄρτον* Alex. (cf. app. Tischend.) *αὐτοῦ* deest 88... *περιβ. ἱμάτιον* Alex. et minusc. plur.

» 8. *καὶ* deest Compl... *superabundantia* scriptum videtur pro *-am*. *καὶ* ante *ἐξ ἀδ.* deest XII. plurimisque minusc... *ἀπὸ ἀδικ.* 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl.. Iidem praemittunt *καὶ* seq. *κρ... ἀνδρῶν* 26... *αναμ. ἀνδρὸς καὶ* deest 239. 306... *ἀναμ.* ante *τοῦ πλ.* deest 23. Compl.. *καὶ ἀν.* deest 62... *τῶν πλησίον αὐτῶν* 26.. *καὶ τοῦ πλ. αὐτοῦ* 42.

(B) » 6. Iulian. l. c. *in montibus non manducabit et oculos suos non extollet ad desideria domus Israel: et uxorem proximi sui non contaminabit et ad mulierem menstruatam non accedet.*

» 7. (Sab. l. c.) Tertull. adv. Marcion. 4. p. 711. a. (edit. Gersd. p. 184.) *panem suum dabit esurienti et nudum conteget;* et paulo post: *et pignus, inquit, reddes.* Sab. non satis accurate.

Cypr. testim. 3. p. 318. c. *hominem non opprimet: et pignus debitoris reddet et rapinam non faciet: et panem suum esurienti dabit et nudum operiet.*

Iulian. l. c. *et hominem non deprimet: et pignus debitori reddet et rapinam non rapuerit: panem suum esurienti dabit et nudum operiet vestimento.*

Augustin. Spec. (A. Maii Spic. Rom. I. app. 52; Patrum. n. bibl. I. 2. 20. *Egenum et pauperem non depressit, rapinam non rapuit et pignus restituit, et in simulacra non posuit oculos suos et iniquitate* (sic c.) *non fecit.*

» 8. Tertull. l. c. *pecuniam suam foenori non dedit, et quod abundaverit non sumet.*

Cypr. l. c. *et pecuniam in usuram non dabit.*

August. Spec. l. c. *et pecuniam suam non dedit ad usuram.*

Iulian. l. c. *et pecuniam suam in usuram non dabit, et superabundantiam non accipiet: et ab iniustitia avertet manum suam, et iudicium iustum faciet inter virum et proximum eius.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	τὴν χεῖρα αὐτοῦ, κρίμα δίκαιον ποιήσει ἀνὰ μέσον ἀνδρὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ,	num suam· iudicium iustum faciet inter uirum et inter proximum eius·	num suam: iustum iudicium fecerit inter virum et inter proximum eius:	num suam, et iudicium verum fecerit inter virum et virum:
Ez. XVIII, 9	*⁹καὶ τοῖς προστάγμασί μου πεπόρευται καὶ τὰ δικαιώματά μου πεφύλακται τοῦ ποιῆσαι αὐτά· δίκαιος οὗτός ἐστι, ζωῇ· ζήσεται*	⁹et in praeceptis meis ambulauit· iustificationes meas custodiuit ut faceret ea· iustus est· iste uiuet	⁹in praeceptis meis ambulaverit, iustificationes meas custodierit ut faciat eas: hic iustus est: vita vivet	⁹in praeceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem: hic iustus est, vita vivet
Ez. XXIV,25	*καὶ θυγατέρας αὐ-*	et filias eorum·	et filias eorum;	et filias eorum:
» 26	*τῶν, ²⁶ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἥξει ὁ ἀνασωζόμενος πρὸς σὲ τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι*	²⁶in illa die ueniet· qui euaserit ad te· et nuntiet tibi in	²⁶In die illa veniet qui salvus factus fuerit ad te, ut annuntiet in auribus	²⁶In die illa cum venerit fugiens ad te, ut annuntiet tibi:
» 27	*εἰς τὰ ὦτα; ²⁷ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διανοιχθήσεται τὸ στόμα σου πρὸς τὸν ἀνασωζόμενον· λαλήσεις, καὶ οὐ μὴ ἀποκωφωθῇς οὐκέτι, καὶ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς τέρας, καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος.*	aures· ²⁷in illa die aperietur os tuum ad eum qui euaserit loqueris· et ultra non ommutesces· et eris illis in prodigium· et scient quoniam ego sum dms.'	tuis? ²⁷In die illa aperietur os tuum ad eum qui fugerit: et loqueris, et nequaquam ultra reticebis: et eris eis in portentum, et cognoscent quoniam ego Dominus.	²⁷In die, inquam, illa aperietur os tuum cum eo qui fugit: et loqueris, et non silebis ultra: erisque eis in portentum, et scietis quia ego Dominus.
XXV, 1	*¹Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μὲ λέ-*	¹Et factus est sermo dmi. ad me dicens·	¹Et factus est sermo Domini ad me, dicens:	¹Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
» 2	*γων ²Υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐ-*	²Fili hominis obfirma faciem tuam· in filios ammon· et profetiza in	²Fili hominis obfirma faciem tuam super filios Ammon	²Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon et prophetabis de eis.
» 3	*τούς, ³καὶ ἐρεῖς τοῖς*	eos ³et dices filiis	. . . .	³Et dices filiis Am-

(A) XVIII, **9**. *ἐν τοῖς* 22. 36. 42. 48. 51. 231. Compl... *αὐτοῦ* 23... *καὶ* ante *τὰ δικ.* deest 106... *ἀλήθεια δίκαιος* 62... *οὗτος* deest Alex... *ἔσται* 106.

XXIV, **26**. *ἐν* deest XII. 88. 147... *ἐν ἐκ. τῇ ἡμ.* Alex. 22. 26. 36. 42. 106. 231... *σοι* deest 147... *ὦτά σου* Alex. 42. 147. Compl.

» **27**. *ἐν ἐκ. τ. ἡμ.* 22. 23. 36. 42. 48. 231.. *διαχυθήσεται* 147... *καὶ λαλ.* XII et minusc. fere omnes... *καὶ ἐρεῖς* Alex... *οὐ μὴ* sine *καὶ* Alex... *ἐπιγνώσεσθε* 26.. *γνώσονται* 42.

XXV, **2**. *στήρ.* bis 88... *καὶ ἐπὶ* 48.

(B) XVIII, **9**. Ambros. de Tob. 15. col. 609. a. *iustus est iste, vita vivet.*
August. Spec. l. c. *iustus est, vita vivet.*
Iulian. l. c. *et in praeceptis meis ambulavit, et iustificationes meas custodivit, ut faceret eas: iustus est iste, vita vivet.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	υἱοῖς Ἀμμὼν Ἀκούσατε λόγον κυρίου Τάδε λέγει κύριος Ἀνδ' ὧν ἐπεχάρητε ἐπὶ τὰ ἅγιά μου ὅτι ἐβεβηλώθη, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ ὅτι ἠφανίσθη, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Ἰούδα ὅτι ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ,	ammon Audite uerbum dmi. haec dicit dms.· quoniam exultastis super sancta mea quod polluta sint· et super terram istrahel quia exterminata est· et super domum iuda· quia abierunt in captiuitatem	Quia gavisi estis super sanctuarium meum	mon: Audite verbum Domini Dei: haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge super sanctuarium meum, quia pollutum est; et super terram Israël, quoniam desolata est; et super domum Iuda, quoniam ducti sunt in captivitatem:
Ez. XXV, 4	*[4]διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι ὑμᾶς τοῖς υἱοῖς Κεδὲμ εἰς κληρονομίαν, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν τῇ ἀπαρτίᾳ αὐτῶν, ἐν σοί, καὶ δώσουσιν ἐν σοὶ τὰ σκηνώματα αὐτῶν· αὐτοὶ φάγονται τοὺς καρπούς σου, καὶ αὐτοὶ πίονται τὴν πιότητά σου.*	[4]Propter hoc ecce ego trado uos filiis cedem in possessionem· et habitabunt in apparatu suo in te· et dabunt tabernacula sua in te· ipsi manducabunt fructus tuos· et ipsi bibent ubertatem tuam·	[4]Idcirco ego tradam te filiis Cedem … et ipsi bibent ubertatem tuam.	[4]Idcirco ego tradam te filiis orientalibus in haereditatem, et collocabunt caulas suas in te, et ponent in te tentoria sua: ipsi comedent fruges tuas: et ipsi bibent lac tuum.
» 5	*[5]καὶ δώσω τὴν πόλιν τοῦ Ἀμμὼν εἰς νομὰς καμήλων, καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν εἰς νομὴν προβάτων, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.*	[5]et dabo ciuitatem ammon in pascua camellorum· et filios ammon in pascua ouium· et cognoscetis quod ego sum dms.·	[5]Daboque civitatem Ammon in pascua camelorum	[5]Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, et filios Ammon in cubile pecorum: et scietis quia ego Dominus.
» 6	*[6]διότι τάδε λέγει κύριος Ἀνθ' ὧν ἐκρότησας τὴν χεῖρά σου καὶ ἐψόφησας τῷ ποδί σου, καὶ ἐπέχαρας*	[6]Quoniam haec dicit dms.· pro eo quod plaudisti manum tuam· et sonum fecisti pede tuo et insultasti in	insonuisti pede, et insultasti	[6]Quia haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu, et percussisti pede et gavisa es ex

(A) XXV, **3**. *Ἀμμὼν λέγων* 147… *τάδε λ. κ.* deest 88… *ἀδωναΐ κ.* Alex… *ἐπορεύθη* 23. 42. Compl… *εἰς αἰχμαλωσίαν* nullibi.

» **4**. *κατασκ. ἁμαρτωλοὶ αὐτῶν ἐν σοὶ* 8 codd. Sergii cum Veneta… *σὺν τῇ ἀπ.* Alex. 26… *ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ* 106. 233. Compl. al… Verba *ἐν σοὶ καὶ — σκ. αὐτῶν* desunt 23… Verba *καὶ δώσουσιν ἐν σοὶ* desunt 68… Verbis *αὐτοὶ φαγ.* praemittitur *καὶ* 91 et *ἐν σοὶ* 26.. *φάγωνται* 228. 238.. *πίωνται* iidem.

» **5**. *προνομὴν προβ.* Alex. 26.. *νομὰς πρ.* 22. 36. 42. 48. 51. Compl… *νομέας* 231… *διὰ τοῦτο ἐγὼ* 26. 231.. *ὅτι ἐγὼ* 42. 106. 147. Compl.

» **6**. *διὰ τοῦτο τάδε* 22. 36. 48. 51… *κύριος* bis XII et minusc. plur… *κύριος ὁ θεὸς* Alex. 26. 42… *ἐκρότησα* 88… *τὰς χεῖρας* Alex. 26… *ἐπεψόφησας* Alex. et minusc. plur… *ἐν ψ. σ.* nullibi; sed *τῇ ψυχῇ σου* Compl… *σου* deest 106… *ἐπὶ* deest 49. 90.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἐκ ψυχῆς σου ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ,	anima tua super terram istrahel·		toto affectu super terram Israël:
Ez. XXV, 7	[7]διὰ τοῦτο ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σὲ καὶ δώσω σε εἰς διαρπαγὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐξολοθρεύσω σε ἐκ τῶν λαῶν, καὶ ἀπολῶ σε ἐκ τῶν χωρῶν ἀπολείᾳ, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος.	[7]Propterea extendam manum meam in te· et dabo te in direptionem inter gentes· et disperdam te de populis· et perdam te perditione de regionibus et scies quod ego sum dms.		[7]Idcirco ecce ego extendam manum meam super te, et tradam te in direptionem gentium, et interficiam te de populis, et perdam de terris, et conteram: et scies quia ego Dominus.
» 8	[8]τάδε λέγει κύριος Ἀνθ᾽ ὧν εἶπε Μωάβ Ἰδοὺ οὐχ ὃν τρόπον πάντα τὰ ἔθνη οἶκος Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα;	[8]Haec dicit dms.· pro eo quod dixit moab· ecce non quemadmodum omnes gentes domus istrahel et iuda·	[8]Haec dicit Adonai Dominus: Pro eo quod dixit Moab: Ecce sicut omnes gentes, domus Iuda:	[8]Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab et Seïr: Ecce sicut omnes gentes, domus Iuda:
» 9	[9]διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ παραλύω τὸν ὦμον Μωὰβ ἀπὸ πόλεων ἀκρωτηρίων αὐτοῦ, ἐκλεκτὴν γῆν οἶκον Βεθασιμοὺθ ἐπάνω πηγῆς πόλεως παραθαλασσίας,	[9]propterea· ecce ego dissoluo umerum moab· a ciuitatibus promunturiorum eius· electam terram domum aersimuth· supra fontem ciuitatis maritima·	[9]Idcirco ego dissolvam humerum Moab de civitatibus promontoriorum eius, electam terram, domum Beth Iasimuth super fontem urbis maritimae,	[9]Idcirco ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus, inquam, eius et de finibus eius inclytas terrae Bethiesimoth, et Beelmeon et Cariathaim,
» 10	[10]τοὺς υἱοὺς Κεδὲμ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμών, δέδωκα αὐτῷ εἰς κληρονομίαν, ὅπως μὴ	[10]filios cedem in filios ammon dedi eam in hereditatem· ut	[10]filios Orientis super filios Ammon, dedi ei in haereditatem: ut non sit memoria filiorum	[10]filiis Orientis cum filiis Ammon, et dabo eam in haereditatem: ut non sit ultra memoria

(A) XXV, **7**. *διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ* Alex. XII et minusc. plur... Eadem et *ἐκτείνω* 233 ... *ἐγὼ* ante *ἐκτ.* 87. 228. 238... Verba *εἰς δ — σε* desunt 49. 90.. *ἐν* ante *τοῖς* deest 91... *χειρῶν* 68. ed. Rom. (cf. app. Tischend.)... *γνώσῃ* 26... *ὅτι ἐγὼ Ἀδωναΐ Κύρ.* 22. Compl.

» **8**. *Ὅτι τάδε* 62... *ἀδωναΐ κ.* Alex... *μωὰβ καὶ σηεὶρ* Alex. XII et minusc. fere omnes... *οὐχ* deest Alex. XII et minusc. plur... *ὁ οἶκος Ἰούδα* Compl. .. *καὶ* deest 48.

» **9**. *ἰδοὺ* deest 62... *παραλύσω* 42. Compl.... *-λύων* 48... *οἶκον Μωὰβ* 26. 106... *ἀπὸ τῶν πόλεων· ἀπὸ πόλεων* Alex. 26. 239. 306.. *ἀπὸ πόλ. αὐτοῦ* 23.. *ἀπὸ τῶν π. αὐτοῦ* 42.. *ἀπὸ τῶν πολ. ἀπὸ πολ αὐτῶν* 62.. *ἀκρ. αὐτῶν* 26. 62.. *ἀπὸ τῶν ἀκ αὐτοῦ* 23. 42.. *Αἰρσιμοὺθ* nullibi... *ἐπ. τῆς γῆς* 239.. *παραθαλάσσια* nuspiam... *παραθαλ. τὴν Βαελνὼν, καὶ τὴν Καριαθὴμ* 22. Similia 23. 36. 48. 51. 62. 68. 228. 231.

» **10**. *καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀ.* 239. 306... *δέδωκα αὐτὴν* 22. 48. 231.. *δ. αὐτοὺς* 23. Compl .. *δ. αὐτῶν* 91... *κληρ. καὶ δώσω αὐτὴν εἰς ἔξαρσιν* 23. 48. 62. 231... *μὴ* deest 239. 306... *Ἀμμὼν ἐν τοῖς ἔθνεσιν* Alex. et minusc. plur... *Ἀ. καὶ ἐν τ. ἔθν.* 91.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
 Ez. XXV, 11 » 12 » 13 » 14	μνεία γενῆται τῶν υἱῶν Ἀμμών. 11 καὶ εἰς Μωὰβ ποιήσω ἐκδίκησιν, καὶ ἐπι- γνώσονται διότι ἐγὼ κύριος. 12 τάδε λέγει κύριος Ἀνθ᾽ ὧν ἐ- ποίησεν ἡ Ἰδουμαία ἐν τῷ ἐκδικῆσαι αὐ- τοὺς ἐκδίκησιν εἰς τὸν οἶκον Ἰούδα, καὶ ἐμνησικάκησαν καὶ ἐξεδίκησαν δίκην, 13 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος Καὶ ἐκ- τενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, καὶ θήσομαι αὐτὴν ἔρημον, καὶ ἐκ Θαιμὰν διωκόμενοι ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦν- ται· 14 καὶ	memoria non fiat fi- liorum ammon· 11 et in moab faciam uin- dictam· et scient quod ego sum dms. 12 Haec dicit dms. eo quod fecit iudae- am in uindicando se uindictam in domum iuda· et memoria re- tinuerint in malitias· et uindicauerunt uin- dictam 13 Propterea haec dicit dms.· et extendam manum meam in idumaeam· et disperdam ex ea hominem· et pecus· et ponam illam soli- tudinem· et qui de theman fugantur gla- dio cadent· 14 et	Ammon in gentibus. 11 Et in Moab faciam ultiones: et cognos- cent quoniam ego Dominus. 12 Haec di- cit Adonai Dominus: Pro eo quod fecit Idumaea ut ulcisce- retur ultionem de domo Iuda, et me- moriam retinuerunt mali, et ulti sunt ultione; 13 Propterea haec dicit Adonai Dominus: extendam manum meam super Idumaeam, et inter- ficiam de ea homi- nem et pecus, et po- nam eam desertam: et de Theman fugientes, gladio cadent. 14 Et	filiorum Ammon in gentibus 11 Et in Mo- ab faciam iudicia: et scient quia ego Do- minus. 12 Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idu- maea ultionem ut se vindicaret de filiis Inda, peccavitque de- linquens, et vindic- tam expetivit de eis; 13 Idcirco haec dicit Dominus Deus: ex- tendam manum me- am super Idumaeam, et auferam de ea ho- minem et iumentum, et faciam eam de- sertam ab Austro: et qui sunt in Dedan, gladio cadent. 14 Et
Ez. XXVI, 11	πόλιν ἐκ πεδίου. 11 ἐν ταῖς ὁπλαῖς τῶν ἵπ- πων αὐτοῦ καταπα- τήσουσί σου πάσας τὰς πλατείας· τὸν λαόν σου μαχαίρᾳ ἀνελεῖ, καὶ τὴν ὑπό- στασιν τῆς ἰσχύος	ciuitatem· 11 ungulis equorum eius omnes plataeas tuas con- culcabunt· et popu- lum tuum gladio in- terficient· et substan-	et substantiam for-	urbis dissipatae. 11 Un- gulis equorum suo- rum conculcabit om- nes plateas tuas: po- pulum tuum gladio caedet, et statuae tuae

(A) XXV, **11**. *καὶ εἰς Ἀμμὼν* 233 ... *ἐκδικήσεις* 23. 26 .. deest *ἐκδ.* 238 ... *γνώσονται* 22. 36. 48. 51. 238 ... *ὅτι* iidem, cum 23. et Compl.

» **12**. *ἀδωναῒ κύριος* Alex... *Ἰουδαία* 26. Ceterum membranarum nostrarum lectio *iudaeam* manu vetusta mutata est in *idumaea* ... *ἐν τῷ* deest 68 ... *τοῦ ἐκδ.* 26 ... *ἐκδ ἐν μήνιδι* 22. 36. 48. 51. 231 .. *ἐκδ. ἐν μῆνι* 23 .. *ἐκδ.* deest 68. 87. 91. 228. 238 ... *ἐν τῷ οἴκῳ Ἰ.* 23 ... *Ἰούδα* deest 233 .. *εἰς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ* 26 ... *δίκην ἀπ᾽ αὐτῶν* 22. 23. 36. 48. 231. Compl... *ἐν αὐτοῖς* 88 sub asterisco.

» **13**. *τάδε* deest 68 ... *ἀδωναῒ κύριος* Alex... Verba *διὰ — κύριος* desunt 228 .. *καὶ* deest 62. 228 ... Nomini *Θαιμὰν* addit *καὶ Δωδὰν* 22. Similia 23. 36. 48. 51. 62. 231. Compl.. *ἐν* deest 147.

XXVI, **10**. *ἐκ πεδίου* in nullo codice vel omissum vel ante *πόλιν* positum est.

» **11**. *πάσας τὰς πλατείας σου* Alex. XII et minusc. plur. et Compl... *ἐν μαχ.* 26. 42 .. *ἀνελοῦσιν* nullibi; aliena quaedam addit 233 ... *ἀνελεῖ καὶ στηριγμὸν* omnes codd. Sergii cum Veneta ... *σοῦ τῆς ἰσχύος* XII. 22. 36. 48. 62. 231. 233. 306 ... *γῆν* deest 147 ... *καταβαλοῦσι* 4 codd. Sergii.

Versio LXX interpretum.

σου ἐπὶ τὴν γῆν
Ez. XXVI,12 κατάξει. [12]καὶ προ-
νομεύσει τὴν δύνα-
μίν σου, καὶ σκυλεύσει
τὰ ὑπάρχοντά σου,
καὶ καταβαλεῖ τὰ
τείχη σου, καὶ τοὺς
οἴκους σου τοὺς ἐπι-
θυμητοὺς καθελεῖ,
καὶ τοὺς λίθους σου
καὶ τὰ ξύλα σου καὶ
τὸν χοῦν σου εἰς
μέσον τῆς θαλάσσης
» 13 σου ἐμβαλεῖ. [13]καὶ
καταλύσει τὸ πλῆθος
τῶν μουσικῶν σου,
καὶ ἡ φωνὴ τῶν ψαλ-
τηρίων σεου οὐ μὴ
» 14 ἀκουσθῇ ἔτι. [14]καὶ
δώσω σε λεωπετρίαν,
ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσῃ,
οὐ μὴ οἰκοδομηθῇς
ἔτι, ὅτι ἐγὼ κύριος
ἐλάλησα, λέγει κύ-
» 15 ριος. [15]διότι τάδε

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

tiam uirtutis tuae in terram deducet· [12]et exercitum tuum depraedabitur· et possessionum tuarum spolia detrahent· et muros tuos demolient· et domus tuas concupiscibiles destruet· et lapides tuos et ligna et puluerem tuum in medium maris iactabit· [13]et dissoluet multitudinem musicorum tuorum· et uox psalteriorum tuorum non audietur amplius· [14]et dabo te in saxa· siccatio sagenarum eris et ultra iam non reaedificaueris· quoniam ego locutus sum dicit dms. [15]Prop-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

titudinis tuae in terram deducet. [12]Vastabit opes tuas, spoliabit substantiam tuam: et destruet muros tuos, et domos tuas desiderabiles vertet: et lapides tuos, et ligna tua, et pulverem tuum in medio maris iniiciet. [13]Et destruam multitudinem musicorum tuorum, et vox organorum tuorum non audietur amplius. [14]Et dabo te in nitidissimam petram

[15]Quia haec dicit

Hieronymi Vulgata nova.

nobiles in terram corruent. [12]Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas: et destruent muros tuos, et domos tuas praeclaros subvertent: et lapides tuos, et ligna tua, et pulverem tuum in medio aquarum ponent. [13]Et quiescere faciam multitudinem canticorum tuorum, et sonitus cithararum tuarum non audietur amplius. [14]Et dabo te in limpidissimam petram, siccatio sagenarum eris, nec aedificaberis ultra: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. [15]Haec dicit Domi-

(A) XXVI, **12**. *προνομεύσουσιν* 88.. *σκυλεύσουσι* nullibi... *σκ. τὸν πλοῦτόν σου* Alex. 26. 106.. *καταβαλοῦσι* nullibi.. *σοῦ τὰ τείχη* iidem quos modo recensui octo codd... *καὶ καθ. τοὺς οἴκους σ. τ. ἐπιθ.* Alex. 26. 42... *τοὺς ἐπιθ. σου* XII. 36. 48. 62. 233. 306... *καὶ καθ.* 62... *σου* post *λίθους* deest 147... *ξύλα* sine *σου* XII et minusc. plur... *σου* post *χοῦν* deest 147... *θαλάσσης* sine *σου* Alex. XII minusc. plur. et Compl.

» **13**. *καταπαύσει* 22. 36. 48. 51. 231.. *καταλύσω* 23.. *καταδύσει* 87. 91. 238.. *κατακαύσῃ* 147... *κατακούσθῃ* 22. 36. 48. 51. 231... *ἐν σοὶ οὐκέτι* Alex. (cf. edit. Baber II, 386).. *ἐν σοὶ ἔτι* XII minusc. plur. et Compl.

» **14**. *σε* post *δώσω* deest 68. 238... *εἰς λεωπ.* Alex. XII minusc. plur. et Compl... *εἰς λεωπ. πέτρας* 62... *καὶ ψυγμὸς* Alex. 26... *θυμὸς* 62... *ἔστη* 106... *οἰκοδομῆς* 62... *ἐγὼ ἐλάλησα* Alex. (cf. ed. Baber) XII minusc. fere omnes et Compl... *λελάληκα* 49. 68. 86. 87. 90. 91. 238.

» **15**. *ὅτι* 23... *διὰ τοῦτο τάδε* 62. 106.. *διὰ τοῦτο ὅτι* nullibi... *ἀδωναῒ κύριος κύριος* Alex... *ἐπὶ Σὸρ* 26.. *ἐπὶ σὲ Σὸρ* Alex. Alii aliter... Verba *ἐν τῷ στ. τρ.* desunt 68. 87. 91. 238... *σου* post *τρ.* Alex. XII minusc. fere omnes et Compl... *σου ἐν τῷ ἀναιρεθῆναι μαχαίραις* post *τρ.* 23... *μέσον σου* 239. 306.

(B) » **15**. (Sab. II, p. 801) Tichon. reg. 4. ex ms. B. M. Rem. n. 35: *Haec dicit Dominus ad Sor: Nonne a voce* (edit. p. 58. h. *a die*) *ruinae tuae in gemitu vulneratorum, dum interficiuntur gladio in medio tui, commovebuntur insulae?*

Versio LXX interpretum.

λέγει κύριος κύριος τῇ
Σόρ Οὐκ ἀπὸ φωνῆς
τῆς πτώσεώς σου ἐν
τῷ στενάξαι τραυμα-
τίας ἐν τῷ σπάσαι
μάχαιραν ἐν μέσῳ σου
σεισθήσονται αἱ νῆ-
Ez. XXVI,16 *σοι; [16]καὶ καταβή-*
σονται ἀπὸ τῶν
θρόνων αὐτῶν πάν-
τες οἱ ἄρχοντες ἐκ
τῶν ἐθνῶν τῆς θα-
λάσσης, καὶ ἀφε-
λοῦνται τὰς μίτρας
ἀπὸ τῶν κεφαλῶν
αὐτῶν, καὶ τὸν ἱμα-
τισμὸν τὸν ποικίλον
αὐτῶν ἐκδύσονται·
ἐκ στάσει ἐκστή-
σονται, ἐπὶ γῆν καθ-
εδοῦνται καὶ φοβη-
θήσονται τὴν ἀπώ-
λειαν αὐτῶν, καὶ
στενάξουσιν ἐπὶ σέ,
» 17 *[17]καὶ λήψονται ἐπὶ*
σὲ θρῆνον καὶ ἐροῦσί
σοι Πῶς κατελύθης
ἐκ θαλάσσης, ἡ πό-

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

terea quod haec dicit
dms. ad sor· non a
uoce ruinae tuae in
gemitu uulnerato-
rum· in euaginatione
gladii· in medio tui
commouebuntur in-
sulae· [16]et descen-
dens a sedibus suis
omnes principes de
gentibus maris· et
auferent mitras de
capitibus suis· et
uestem uariam suam
se dispoliabunt in
stupore mentis· et
stupebunt· super ter-
ram· sedebunt et ti-
mebunt interitum
eorum·et ingemescent
super te· [17]et acci-
pient super te lamen-
tationem et dicent
tibi· quomodo de-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

Dominus Deus Sor:
Nonne a voce ruinae
tuae, cum ingemue-
rint vulnerati tui,
cum evaginatus fue-
rit gladius in medio
tui, commovebuntur
insulae? [16]Et descen-
dent de sedibus suis
omnes principes ma-
ris: et auferent co-
ronas suas et vesti-
mentis suis variis nu-
dabuntur, furore in-
sanient: in terra se-
debunt, et formida-
bunt perditionem
suam, et gement su-
per te. [17]Et assu-
ment super te lamen-
tum et dicent tibi:
Quomodo peristi, et

Hieronymi Vulgata nova.

nus Deus Tyro: Nun-
quid non a sonitu rui-
nae tuae, et gemitu in-
terfectorum tuorum,
cum occisi fuerint
in medio tui, com-
movebuntur insulae?
[16]Et descendent de
sedibus suis omnes
principes maris: et
auferent exuvias su-
as, et vestimenta sua
varia abiicient, et in-
duentur stupore: in
terra sedebunt, et
attoniti super repen-
tino casu tuo admi-
rabuntur. [17]Et as-
sumentes super te
lamentum dicent tibi:
Quomodo peristi

(A) XXVI, **16**. *descendens* erratum pro *descendent*... *αὐτῶν* deest 23. 62.. *ἐκ τ. θρ.* 49. 68. 86. 90. 91. 106. 228. 238... *ἐκ* ante *τῶν ἐθνῶν* deest 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231... *ἐκ τ. ἐθν.* deest 62. Compl... *μήτρας* 86.. *τρεῖς μήτρας* 106... *ἀπὸ τ. κεφ.* deest Compl... *αὐτῶν τὸν ποικίλον* 23. Compl... *αὐτῶν* deest 233... *ἐκστάσει καὶ ἐκστήσονται* nullibi... *καθελοῦνται* Alex. (cf. Baber) 88.. *καθιοῦνται* 22. 23. 36. 48. 51. 231.. *καθευδοῦνται* 49. 90. 106. 239... *ἀπ. σου* Compl.

» **17**. *σοι* deest minusc. fere omnibus.. *ἀπώλου καὶ κατελύθης* Alex., omnes minusc. exceptis 91. 147. 198. 239, et Compl... *ἐν θαλ.* Compl... ante *ἡ δοῦσα* add. *ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν θαλάσσῃ· αὕτη καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν* Alex. 26. 49. 62 (*ἐγενν.*). 68. 87. 88. 90. 91. 106. 228. 233. 238; *ἐν τῇ θαλ.* 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231. Compl.; omiss. *τῇ* et *καὶ* 86; *αὐτοὶ* pro *αὕτη* 306... *ἰδοῦσα* pro *ἡ δ.* 62. 306.. *ἣ ἐξεφόβησας πάντας κατοίκους αὐτῆς* 3 codd. Sergii.. *καὶ ἐξεφ. π. κατοίκους σου* 12 codd. Serg.

(B) » **16**. (Sab. II, 802) Tichon. l. c. *Et descendent a sedibus suis omnes principes maris: et auferent mitras et vestem variam suam dispoliabunt se: in stupore mentis stupebunt et timebunt in interitu suo et ingemiscent super te.*

» **17**. Tichon. l. c. *Et accipient super te lamentationem et dicent tibi: quomodo destructa es de mari civitas illa laudabilis, quae dedit timorem suum omnibus inhabitantibus in ea?*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	λις ἡ ἐπαινετή, ἡ δοῦσα τὸν φόβον αὐτῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν;	structa es de mari ciuitas illa laudabilis· quae dedit timorem suum omnibus habi-	dissipata es in mari, urbs laudata, quae fuisti fortis in mari, ipsa, et habitatores eius, quae dedit timorem suum omnibus habitatoribus suis?	quae habitas in mari, urbs inclyta, quae fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi?
Ez. XXVI,18	[18]καὶ φοβηθήσονται αἱ νῆσοι ἀπὸ ἡμέρας	tantibus in ea· [18]et timebunt insulae ex die ruinae tuae	[18]Et formidabunt insulae in die ruinae tuae: et turbabuntur insulae in mari in exitu tuo.	[18]Nunc stupebunt naves in die pavoris tui: et turbabuntur insulae in mari, eo quod nullus egrediatur ex te.
» 19	πτώσεώς σου, [19]ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος Ὅταν δῶ πόλιν ἠρημωμένην ὡς τὰς πόλεις τὰς μὴ κατοικισθησομένας, ἐν τῷ ἀναγαγεῖν με ἐπὶ σὲ τὴν ἄβυσσον, καὶ κατακαλύψει	[19]Quoniam haec dicit dms.· cum dedero te ciuitatem desolatam· sicut ciuitates quae non inhabitabuntur· dum superduco in te abyssum· et conteget te aqua multa·		[19]Quia haec dicit Dominus Deus: Cum dedero te urbem desolatam, sicut civitates quae non habitantur: et adduxero super te abyssum et operuerint te aquae multae:
» 20	σε ὕδωρ πολύ, [20]καὶ καταβιβάσω σε πρὸς τοὺς καταβαίνοντας εἰς βόθρον πρὸς λαὸν αἰῶνος, καὶ κατοικιῶ σε εἰς βάθη τῆς γῆς ὡς ἔρημον αἰώνιον μετὰ καταβαινόντων εἰς βόθρον, ὅπως μὴ κατοικηθῇς μηδὲ ἀναστῇς ἐπὶ	[20]et deducam te ad eos qui descendunt in foueam ad populum aeternitatis· et collocabo te in profunda terrae· sicut aeternam solitudinem cum descendentibus foueam· ut non constituaris ad habitandum neque resusciteris super terram	[20]Et detraxero te ad eos qui descendunt in foveam ad populum sempiternum, et collocavero te in profundo terrarum sicut solitudines veteres, cum his qui descendunt in foveam, ut non habiteris et non resurgas in terra viventium:	[20]Et detraxero te cum his qui descendunt in lacum ad populum sempiternum, et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres, cum his qui deducuntur in lacum, ut non habiteris: porro cum dedero gloriam in terra viventium,
» 21	γῆς ζωῆς. [21]ἀπώλειάν σε δώσω, καὶ	uitae [21]perditionem te dabo· et non eris	[21]perditionem dabo te, et ultra	[21]in nihilum redigam te, et non

(A) XXVI, **18**. *καὶ νῦν φοβ.* Alex. 106... *πτ. σου καὶ ταραχθήσονται νῆσοι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπὸ τῆς ἐξοδίας σου* Alex. Similia minusc. fere omnes.

» **19**. simpl. *κύριος* 48. 51. 87. 231.. *Ἀδωναΐ Κύριος* 62. 147.. *δῶ σε* Alex. et minusc. plur. cum Compl... *δώσω* 87. 228. 238... *ἀπαγαγεῖν με* 233... *καταψύξει* 68. 91. 238.. *καταψήξει* 228.

» **20**. *καταβιβάσει σε* Compl... *κατοικοῦντας* 106... *εἰς βάθος* 26. 106... *ὅπως μὴ κατοικήσῃς* 62... *ἀνασταθῇς* Alex. XII. omnesque minusc. exceptis 23. 26. 198. 306... *μηδὲ ἀναστ.* deest Compl... *ἐπὶ γῆν ζωὴν* 231.

» **21**. *ἀπώλεια* (num fort. -*είᾳ*?) 22. 36. 48. 51. 231.. *ἔτι· καὶ ζητηθήσῃ εἰς* Alex... *ἔτι καὶ ζητηθήσῃ καὶ οὐκ* (ita app. Holm.) *εὑρεθήσῃ* minusc. plur. cum Compl. Similia 22. 36. 48. 62. 147... simpl. *κύριος* 22. 36. 48. 51. 62. 147.

(B) » **18**. Tichon. l. c. *Et timebunt insulae ex die* (ms. Rem. *in die*) *ruinae tuae.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	οὐχ ὑπάρξεις ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα, λέγει	amplius in aeternum	non eris in sempiternum, dicit Dominus Deus.	eris, et requisita non invenieris ultra in sempiternum dicit Dominus Deus.
Ez. XXVII, 1	κύριος κύριος. [1]Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου	dicit dms. [1]Et factus est sermo dmi. ad		[1]Et factum est verbum Domini ad me, dicens:
» 2	πρὸς μὲ λέγων [2]Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου λάβε ἐπὶ Σὸρ θρῆ-	me dicens· [2]et tu fili hominis· accipe sor		[2]Tu ergo fili hominis assume super Ty-
» 3	νον, [3]καὶ ἐρεῖς τῇ Σὸρ τῇ κατοικούσῃ ἐπὶ τῆς εἰςόδου τῆς θαλάσσης, τῷ ἐμπορίῳ τῶν λαῶν, ἀπὸ νήσων πολλῶν Τάδε λέγει κύριος τῇ Σὸρ Σὺ εἶπας Ἐγὼ περιέθηκα ἐμαυτῇ κάλλος μου,	lamentationem· [3]et dices ad sor· quae habitat in introitum marisinuectionipopulorum abinsulismultis Haec dicit dms. ad sor tu dixisti ego imposui mihi decorem meum·	negotiationi populorum ab insulis multis: dixisti: Circumdedi mihi ego decorem	rum lamentum: [3]et dices Tyro, quae habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad insulas multas: Haec dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum,
» 4	[4]ἐν καρδίᾳ θαλάσσης τῷ Βεελεὶμ υἱοί σου περιέθηκάν σοι	[4]in corde maris beelim fili tui· inposuerunt tibi de-	Beelim, filii tui circumdederunt tibi decorem:	[4]et in corde maris sita. Finitimi tui, qui te aedificaverunt, impleverunt decorem tuum
» 5	κάλλος. [5]κέδρος ἐκ Σενεὶρ ᾠκοδομήθη σοι, ταινίαι σανίδων κυπαρίσσου ἐκ τοῦ Λιβάνου ἐλήφθησαν τοῦ ποιῆσαί σοι ἱσ-	corem· [5]cedrus ex anir aedi*fi*cabunt tabu*las* cypressi de *li*bano accept*ae* sunt· ut facerent tibi ue*la* de abiete	[5]cedrus de Sanir aedificata est tibi: tenues tabulas cypressinas de Libano tulerunt ut facerent tibi malos abiegnos.	[5]abietibus de Sanir exstruxerunt te cum omnibus tabulatis maris: cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum.
» 6	τοὺς ἐλατίνους· [6]ἐκ τῆς Βασανίτιδος ἐποίησαν τὰς κώπας σου, τὰ ἱερά σου ἐποίησαν ἐξ ἐλέφαντος, οἴκους ἀλσώδεις ἀπὸ νήσων τῶν Χε-	[6]de basanitide fec*e*runt remos *tuos*· sancta tu*a* fecerunt de *e*bore· domo*s* hirsutas ab *in*-	[6]De Basan fecerunt remos tuos, et templa tua: et fecerunt tibi ex ebore domos silvestres de insulis Chettiim.	[6]Quercus de Basan dolaverunt in remos tuos: et transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, et praetoriola de insulis Italiae.

(A) . . . . 231 ... *κύριος ὁ θεὸς* 26. 42 ... *Ἀδωναΐ Κύριος* Compl... *κύριος κύριος ὁ θεὸς* Alex.

XXVII, 2. *λάβε Σὸρ θρ.* nullibi ... *θρ. ἐπὶ Σ.* Alex.

» 3. *κατοικάσει* 62. 147 ... *τῆς ὁδοῦ τῆς θ.* Alex. 23. 233 .. *ἐπὶ γῆς εἰσόδου* 87. 91. 238 (*introitum* erratum pro *-tu*) ... *κύριος* bis XII. et minusc. plur.... *ἀδωναΐ κύριος κύριος* Alex... *ἐπὶ Σὸρ* Alex... *ἐπὶ σὲ Σ.* 26 ... *Εὖ εἶπας* 233 ... *ἐμαυτοῦ* 62 ... *μου* deest 106.

» 4. *Βεελεὶν* 49. 90. 91 .. *Θεελεὶμ* 239. 306 ... *τὰ ὅριά σου* Compl. [ex Aq.] ... *καὶ υἱοί σου* Alex... *υἱῷ σου* 68. 91 ... *περιέθηκεν* 68.

» 5. *κέδροις* 22. 36. 48. 51. Nomen *anir* vetusta manu mutatum in *sanir*: *ἐξ Ἀνεὶρ* 68. 228. 238 ... *οἰκοδομήσουσι* nullibi ... *ταινίαι* sine *σανίδων* nullibi ... *κυπαριστίνων* Alex... *κυπαρισσίνων* 26. 239. 306 .. *κυπάρισσοι* 49. 62. 68. al... *σοι* deest 42. 51. 231 .. *σε* Compl.

» 6. *τὰς κώπας — ἐποίησαν* om. 87. 91. 238 .. *χεττιείμ* nullibi. Sed cf. vers. ant. ab Hier. emend.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez. XXVII, 7	τιείμ. ⁷βύσσος μετὰ ποικιλίας ἐξ Αἰγύπτου ἐγένετό σοι στρωμνὴ τοῦ περιθεῖναί σοι δόξαν καὶ περιβαλεῖν σε ὑάκινθον καὶ πορφύραν	sulis chetti*im* ⁷byssus cum *u*arietate ex aegypto factum est tibi *stra*tum *ad* circumdandam tibi glor*i*am· et operie*n*dum te iacintho et purpur*a*	⁷Byssus cum varietate de Aegypto facta est tibi in stratum, ut circumdaret tibi gloriam, et operiret te hyacintho et purpura	⁷Byssus varia de Aegypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo: hyacinthus et purpura
Ez.XXVII,17	οὗτοι ἔμποροί σου ἐν πράσει σίτου καὶ μύρων καὶ κασίας, καὶ πρῶτον μέλι καὶ ἔλαιον καὶ ῥητίνην ἔδωκαν εἰς τὸν σύμ- » 18 μικτόν σου. ¹⁸Δαμασκὸς ἔμποροί σου ἐκ πλήθους πάσης δυνάμεώς σου· οἶνος ἐκ Χελβὼν καὶ ἔρια ἐκ Μιλήτου, καὶ οἶνον εἰς τὴν ἀγορὰν » 19 σου ἔδωκαν. ¹⁹ἐξ Ἀσὴλ σίδηρος εἰργασμένος, καὶ τροχιὰς ἐν	*ti* negotian*tes* tui· in emp*ti*one tritici et *u*nguenti· et *c*asiae et mel *primum*· et ole*um* et resinam *d*ederunt in *c*ommixticium tuum· ¹⁸da*m*ascus mercator tuus· de *m*ultitudine omnis uirtu*t*is tuae· uinum *de* chelbon *et* lana *a meleto*· *et ui*num *i*n forum tuum dederunt· ¹⁹ex asel ferrum *f*abricatum et cantus in	isti negotiatores tui in frumenti commercio, et unguentis, primum mel, et oleum, et resinam dederunt in nundinis tuis. ¹⁸Damascus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, ex multitudine omnis fortitudinis tuae, vinum ex Chelbon, et lanas de Mileto. ¹⁹Ferrum factum opere, et rota in	ipsi institores tui in frumento primo, balsamum, et mel, et oleum, et resinam proposuerunt in nundinis tuis. ¹⁸Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in laniscoloris optimi. ¹⁹Dan, et Graecia, et Mosel in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum: stacte et calamus in
Ez.XXVIII,2	λέγων ²Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὸν τῷ ἄρχοντι Τύρου Τάδε λέγει κύριος Ἀνθ᾽ οὗ	dicens· ²et tu fili hominis dic principi tyrii haec dicit dms. quoniam exaltatum	dicens: ²Et tu fili hominis, dic principi Tyri: Haec dicit Dominus Deus: Pro eo	dicens: ²Fili hominis, dic principi Tyri: Haec dicit Dominus Deus: Eo quod ele-

(A) XXVII, **7**. ἐγένοντο 49. 68. 87. 90. 228. 238... εἰς στρωμνὴν 42.. ἐν στρωμνῇ Compl.... τοῦ περιθεῖναι — σε om. 86... περιβαλεῖ σε 106... ὑάκινθον et rel. om. 23.. ὑάκινθος καὶ πορφύρα 42. 49. 51. 68. 87. 106. al.

» **17**. ἐν σίτου πράσει Alex. XII. minusc. fere omnes et Compl.... μύρου 26. 62. 147... μύρον καὶ κασίαν 106. 233. 239. 306.

» **18**. ἔμπορός σου 62. 88. 147. 233. 239. 306.. ἐμπορία σου 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl.... ἐν πλήθει ἔργων σου 23. 36. 48. 51. 62. 88. 147. 231. Compl.... πάσης deest 23. 233.. δυν. σου πάσης Compl... οἶνος λιπαρὸς ἐκ Χελβὼν 22. 36. 48. 51. 231.. οἶνον ἐκ Χεβρὼν Alex... οἶνον ἐκ Χελβὼν 26. 106... οἶνος ἐκ Χελμὸν Compl... ἔριον nullibi.. ἔρια στίλβοντα 22. 36. 48. 51. 231.. ἔρια καὶ ἀέριον 62. 147.. ἔρια στιλβὰ 42. 68. 87. 91. 228. 238.. Μελήτου nullibi... καὶ οἶνον καὶ Δὰν καὶ Ἰαυὴλ Μεωζὴλ XII. Similia minusc. plur. et Compl... ἐδ. deest Compl.

» **19**. ἀσαὴλ Alex. 106. 233. Alii alia.. *cantus* fortasse per errorem ex *calamus* ortum

XXVIII, **2**. καὶ σὺ om. Alex... κύριος ὁ θεὸς Alex... κύριος bis XII et minusc. plur.. ὑψώσας 62. 147.. εἶ deest 239.. καὶ ante δέδωκας nullibi deest.. ἔδωκαν 86

(B) XXVIII, **2**. (Sab. II, 805) Tichon. reg. 7. p. 65. d. *quoniam exaltatum est cor tuum et dixisti: Deus ego sum, habitatione Dei habitavi in ordine* (l. *corde*) *maris: tu autem homo es et non Deus, et dedisti cor tuum tanquam cor Dei.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ὑψώθη σου ἡ καρδία, καὶ εἶπας Θεός εἰμι ἐγώ, κατοικίαν θεοῦ κατῴκηκα ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός, καὶ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ,	est cor tuum· et dixisti ds. sum ego habitationem dei *ha*bitaui in c*o*rde maris· tu autem homo es et non ds.· dedisti cor tuum tamquam cor dei·	quod exaltatum est cor tuum, et dixisti: Deus ego sum, habitationem Dei habitavi in corde maris: tu autem es homo, et non Deus, et dedisti cor tuum quasi cor Dei.	vatum est cor tuum, et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, et non Deus, et dedisti cor tuum quasi cor Dei.
Ez.XXVIII,3	3 *μὴ σοφώτερος εἶ σὺ τοῦ Δανιήλ; ἢ σοφοὶ οὐκ ἐπαίδευσάν σε τῇ ἐπιστήμῃ αὐτῶν;*	3 numquid sapientior tu es quam daniel· sapientes te non erudierunt doctrina sua·	3 Nunquid sapientior es Daniele? sapientes non erudierunt te disciplina sua.	3 Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum a te.
» 4	4 *μὴ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σου ἢ τῇ φρονήσει σου ἐποίησας σεαυτῷ δύναμιν καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐν τοῖς θησαυροῖς σου;*	4 numquid doctrina eorum doctrina est tua aut sapientia tua fecisti tibi uirtutem et aurum et argentum in thensauris tuis·	4 Nunquid in eruditione tua, aut prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: et fecisti aurum et argentum in thesauris tuis?	4 In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis.
» 5	5 *ἐν τῇ πολλῇ ἐπιστήμῃ σου καὶ ἐμ-*	5 numquid in multa doctrina tua	5 Aut in multa eruditione tua, et nego-	5 In multitudine sapientiae tuae, et in

(A) XXVIII, **3**. *σὺ* om. 23 ... *ἢ* om. XII. 48. 51. 231. Compl... *ἐπεδεύθησάν σε* (sic) 147 ... *ἐν τῇ ἰπιστ.* Alex. 26. 49. 87. 90. 91. 238.

» **4**. *ἐπιστήμῃ* et *φρονήσει* transponunt 62. 147.. *μὴ ἡ ἐπιστήμη αὐτῶν ἐπιστήμη σοῦ ἐστιν;* nullibi ... *περιεποίησας* 22. 36. 48. 51. 231 ... *ἐπ.* deest 233 ... *καὶ ἐποίησας χρυσίον* Alex. XII. et minusc. plur... *καὶ περιεποιήσω ἀργ. κ. χρ.* 22. 23. 36. 48. 231. Compl... *κ. περ. ἀργ.* 51.

» **5**. *ἢ ἐν τῇ* Alex. omnesque minusc. exceptis 22. 86. 198 ... *δυνάμεις* Alex... *καὶ ὑψ.* 26. 48. 51. 62. 88. 147. Compl.

(B) . . . Auct. l. de promiss. p. 4. ap. Prosp. col. 197. b. *Elevatum est cor tuum et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra Dei sedeo in corde maris: cum sis homo et non Deus, et dedisti cor tuum quasi cor Dei* (ed. sec. Venet. tom. II, p. 138).

Optat. l. 3. contr. Donat. p. 52. c. *Fili hominis, dic adversus principem Tyri: Haec dicit Dominus Deus: Quia exaltatum est cor tuum et dixisti: Ego sum Deus.*

» **3**. Tichon. l. c. *Nunquid sapientior es tu Daniele? sapientes arguerunt te sapientia sua.*

Optat. l. c. *Nunquid sapientior tu quam Daniel? sapientes te non docuerunt sapientiam suam.*

Ambr. in ps. 118. col. 987. f. *Quis prudentior quam Daniel;* sed alibi (tom. II, 83. f.) *Quis Daniele sapientior.*

August. tom. II, 320. g. *Nunquid tu sapientior quam Daniel?*

» **4**. Tichon. l. c. *Nunquid sapientia tua aut doctrina tua* (infra: *Nunquid in scientia tua aut sapientia tua*) *fecisti tibi virtutem; et aurum et argentum thesauris tuis?*

» **5**. Tichon. l. c. *Nunquid in multa doctrina tua et in mercatu tuo multiplicasti virtutem tuam?* et infra: *Nunquid in multa scientia aut in mercatu tuo multiplicasti tibi virtutem tuam?*

Versio LXX interpretum.

πορίᾳ σου ἐπλήθυ-
νας δύναμίν σου,
ὑψώθη ἡ καρδία σου
ἐν τῇ δυνάμει σου.
Ez.XXVIII,6 [6]*διὰ τοῦτο τάδε λέ-*
γει κύριος Ἐπειδὴ
δέδωκας τὴν καρδίαν
σου ὡς καρδίαν θεοῦ,
» 7 [7]*ἀντὶ τούτου ἰδοὺ*
ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ
ἀλλοτρίους λοιμοὺς
ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ ἐκ-
κενώσουσι τὰς μα-
χαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ
καὶ ἐπὶ τὸ κάλλος
τῆς ἐπιστήμης σου,
καὶ στρώσουσι τὸ
κάλλος σου εἰς ἀπώ-
» 8 *λειαν,* [8]*καὶ καταβι-*
βάσουσί σε, καὶ ἀπο-
θανῇ θανάτῳ τραυ-
ματιῶν ἐν καρδίᾳ
» 9 *θαλάσσης.* [9]*μὴ λέ-*
γων ἐρεῖς Θεός εἰμι
ἐγὼ ἐνώπιον τῶν
ἀναιρούντων σε; σὺ
δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ
» 10 *οὐ θεός.* [10]*ἐν πλή-*
θει ἀπεριτμήτων

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

et mercatu tuo multiplicasti exercitum tuum· exaltatum est cor tuum in uirtute tua [6]Propterea haec dicit dms. quoniam dedisti cor tuum sicut cor dei. [7]Propter hoc ecce ego induco super te alienos pestes ex gentibus· et exinanient gladios suos super te et super decorem doctrinae tuae· et uulnerabunt decorem tuum· in perditionem· [8]et deponent te· morieris morte uulneratorum in corde maris· [9]numquid dicturus es ds. sum ego in conspectu interficientium te· tu uero homo es· et non ds. [10]in multitudine non circumcisorum per-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

tiatione tua multiplicasti fortitudinem tuam? elatum est cor tuum in fortitudine tua. [6]Propterea haec dicit Dominus Deus: Quia dedisti cor tuum quasi cor Dei: [7]propter hoc ecce ego adducam super te alienos pestilentes de gentibus: et evaginabunt gladios suos in te super pulchritudine doctrinae tuae, et humiliabunt pulchritudinem tuam in perditione. [8]Et deducent te, et disponent te: et morieris morte vulneratorum in corde maris. [9]Nunquid loquens dices: Deus ego sum, in conspectu interficientium te? tu autem es homo, et non Deus, [10]in multitudine vulnerantium te. Mor-

Hieronymi Vulgata nova.

negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: et elevatum est cor tuum in robore tuo. [6]Propterea haec dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei: [7]idcirco ecce ego adducam super te alienos, robustissimos gentium: et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiae tuae, et polluent decorem tuum. [8]Interficient et detrahent te: et morieris in interitu occisorum in corde maris. [9]Nunquid dicens loquêris: Deus ego sum, coram interficientibus te: cum sis homo, et non Deus, [10]in manu occidentium te? Morte

(A) XXVIII, **6**. *κύριος κύριος ὁ θεὸς* Alex... *κύριος* bis 91.. *κύρ. ὁ θ.* 26... *ἀνθ᾽ ὧν ἔδωκας* Alex.
» **7**. *ἐγὼ ἐπ.* deest 68... *ἐγὼ* deest 147. 228. 233. 238... *κενωσοῦσι* 106.. *καὶ* ante *ἐπὶ τὸ κ.* deest 62. 147. Compl.. Verba *κάλλος — κάλλος* om. 22.
τρώσουσι nullibi. Quae excellens videtur esse lectio.
» **8**. *καταβιβάσωσι* 106.. *ἀναστρέψουσι* 15 codd. Sergii... *καὶ* ante *ἀποθανῇ* nullo in codice non legitur.
» **9**. *μὴ ἐρεῖς* nullibi... *ὅτι θεὸς* 22. 36. 48. 51. 231... *ἐγὼ* deest 23. 49. 68. 87. 90. 91. 238... *ἐν μέσῳ αὐτῶν* 106.
» **10**. *ἐν πλήθει τραυματιζόντων σε θανάτοις ἀπεριτμήτοις ἀπολῇ* Alex. 26. *ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε θάνατον* 22. 36. 48. 51.. Similiter XII.

(A) » **6**. Tichon. l. c. cum fragmentis nostris plane convenit.
» **7**. Item, nisi quod Tichon. habet *alienas.*
» **8**. Item, nisi quod Tichon. inserit *et* post *te.*
» **9**. Tich. l. c. *Nunquid dicturus es in conspectu interficientium te: Deus ego sum? tu vero homo es et non deus;* et infra: *Nunquid narrans narrabis in conspectu interficientium te: Deus ego sum? tu vero homo et non Deus.*
August. tom. IX. 367. d. *Ostendam tibi quia homo es et non Deus.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἀπολῇ ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει κύ-	ibis in manus alienorum· quia ego locutus sum dicit dms.	tibus incircumcisorum morieris in manu alienorum: quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus.	incircumcisorum morieris in manu alienorum: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.
EzXXVIII,11	ριος. [11]καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς	[11]Et factus est sermo dmi. ad me dicens·	[11]Et factus est sermo Domini ad me, dicens:	[11]Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
» 12	με λέγων [12]Υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα Τύρου καὶ εἰπὸν αὐτῷ Τάδε λέγει κύριος κύριος Σὺ ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως καὶ στέφανος κάλ-	[12]fili hominis accipe lamentum super principes tyrii· et dic illis tu consignatio similitudinis· et corona decoris	[12]fili hominis sume planctum super principem Tyri: et dices ei: Haec dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientiâ, et corona decoris,	[12]Fili hominis leva planctum super regem Tyri: et dices ei: Haec dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore,
» 13	λους [13]ἐν τῇ τρυφῇ τοῦ παραδείσου τοῦ θεοῦ ἐγενήθης. πᾶν	[13]in deliciis paradisi dei. fuisti· omnem lapi-	[13]in deliciis paradisi Dei fuisti: omni lapide	[13]in deliciis paradisi Dei fuisti: omnis lapis

(A) . . . . et reliqui minusc... *ἀποθανῇ* omnes minusc. except. 26. 42. 106. 228. 306... *εἰς χεῖρας* nullibi.

XXVIII, **12**. *ἄρχοντας* nuspiam. Neque usquam *αὐτοῖς*. Verba *Τάδε λέγει κύριος κύριος* sive *Τάδε λέγει Ἀδωναΐ κύριος* (22. 23. 26. 36. 48. 51. 62. 147. 231. Compl.) sive *τάδε λέγει κύριος* (Alex.) nullo in codice desunt... *Σὺ εἶ ἀπ.* Alex. 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231. 306. Compl... *σοὶ ἀπ.* 62. 147... *ὁμοιώσεως πλήρης σοφίας* minusc. multi.

» **13**. *λίθον τίμιον* 22. 36. 48. 51. 231. Compl.. *πάλιν λίθον τίμιον* 23... *σε* post *ἐνδ.* 147... *καὶ* post *σάρδιον* om. Alex. 26.
καὶ σμάραγδον καὶ υἱάκινθον 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231... *καὶ* ante *σμάραγδον*, item ante *ἀργ.* om. 106.. *λιγύριον* deest 26... *ἀμέθυσον* 23. 26. 51. 62. 68. Compl... *βιρύλλιον* 22. 48. Similia 68. 238.. *ὀνύχινον* nullibi... *χρυσίον* 22. 23... *καὶ χρ.* deest 106.

(B) » **10**. Tichon. l. c. *In multitudinem incircumcisorum peribis in manibus alienorum: quia ego locutus sum, dicit Dominus;* et infra: *In mult. inc. periturus es manibus alienorum: quia ego locutus, dicit D.*

» **11**. Tertull. contr. Marcion. 2, p. 648. a. (ed. Gersd. p. 87) *Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis sume planctum super principem Sor.*
Tichon. l. c. *Et factus est.. Fili hominis accipe lamentum super principem Tyri.*

» **12**. Tertull. l. c. *Et dices: Haec dicit Dominus: Tu es resignaculum similitudinis* [*plenus sapientia* nonnisi ex edit. Rigalt.], *corona decoris.*
Arnob. de Deo Tr. p. 231. c. *Tu eras consignatio similitudinis et corona decoris.*
Tichon. l. c. *Et dic illi: Haec dicit Dominus: Tu es signaculum similitudinis et corona decoris.*
August. Spec. (A. Maii Spic. Rom. IX. app. 53; Patr. n. b. I, 2, 108) *Tu es signaculum similitudinis et corona decoris.*

» **13**. Tertull. l. c. *In deliciis paradisi Dei natus es... lapidem optimum indutus es: sardium, topazium, smaragdum, carbunculum, sapphirum, iaspin, ligurium, achaten, amethystum, chrysolitum, berillum, onychium: et auro replesti horrea tua et thesauros tuos.*

Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
λίθον χρηστὸν ἐνδέδεσαι, σάρδιον καὶ τοπάζιον, καὶ σμάραγδον καὶ ἄνθρακα, καὶ σάπφειρον καὶ ἴασπιν, καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ λιγύριον καὶ ἀχάτην, καὶ ἀμέθυστον καὶ χρυσόλιθον, καὶ βηρύλλιον, καὶ ὀνύχιον, καὶ χρυσίον ἐνέπλησας τοὺς θησαυρούς σου καὶ τὰς ἀποθήκας σου EzXXVIII,14 *ἐν σοί.* [14] *ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης σὺ μετὰ τοῦ Χερούβ, ἔθηκά σε ἐν ὄρει ἁγίῳ θεοῦ, ἐγενήθης*	dem optimum habes in te alligatum· sardum et topazium· et zmaragdum et carbunculum et sapphirum et iaspin· et argentum et aurum· et lygyrium et achaten· et amethystum et chrysolithum· et beryllum et onychinum· et auro inplesti thensauros tuos· et apothecas tuas in te [14] ex qua die creatus es tu· cum cherubi posui te in monte sancto dei· factus es	bono circumdatus es: sardio, et topazio, et smaragdo, et carbunculo, et sapphiro, et iaspide, et argento, et auro, et ligurio, et achate, et amethysto, et chrysolito, et berillo, et onychino: et auro replesti thesauros tuos: et horrea tua in te [14] a die, qua conditus es, paraverunt, cum Cherub uncto a Deo, et habitante in taberna-	pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, et iaspis, chrysolithus, et onyx, et berillus, sapphirus, et carbunculus, et smaragdus: aurum opus decoris tui: et foramina tua [14] in die, qua conditus es, praeparata sunt. Tu Cherub extentus, et protegens, et posui te in monte

(A) XXVIII, 14. *ἡμέρας* deest 239... *σὺ* deest XII. omnibusque minusc., exc. 26 et 233... *ἡτοίμασα μετὰ τοῦ χεροὺβ κεχρυσμένον τοῦ κατασκηνοῦντος* XII.. *κατεσκευάσθη μετὰ τοῦ χεροὺβ κεχρισμένος τοῦ κατασκηνοῦντος* 22. Similia 23. 36. 48. 51. 62. 68. 88. 147. 231. 233. Compl... *καὶ* post *Χεροὺβ* inserunt XII. 22. 23. 36. 42. 48. 51. 62. 88. 147. 228. 231. Compl... *ἔδωκα* XII. omnesque minusc., except. 23. 26. 42. et Compl... *ἐγενήθης* om. Alex... *ᾧ ἐγ.* 23.. *καὶ ἐγενήθη* 26... *ἐγ. σὺ* 49. 87. 90. 91. 228. 238.

(B) . . . Tichon. l. c. ab initio eadem praebet, quae fragmenta nostra, nisi quod legit *habens;* tum: *sardium et top., smaragdum,* deinde *ligurium.. chrysolitum et berillum et onychium: et auro replesti thes. tuos.*

Arnob. l. c. eadem, quae Tichon. habet, nisi quod praetermittit verba *alligatum* et infr. *argentum et aurum.*

Ambr. de parad. col. 148. c. *In voluptate paradisi factus es.*

Hier. ab iis quae supra posuimus aliis in locis paulum recedit: in Ies. 54. col. 397. d. eadem profert, exceptis his: *omni lapide primo indutus es.. lyncurio; horrea* pro *apothecas* In ep. ad Dam. tom. IV, 155. c. habet: *In deliciis paradisi Dei natus es.*

August. Spec. l. c. *Et in deliciis paradisi Dei fuisti.*

XXVIII, 14. Tertull. l. c. *Ex qua die conditus es cum cherub, posui te in monte sancto Dei, fuisti in medio lapidum igneorum.*

Tichon. l. c. p. 66. g. eadem refert, quae fragmenta nostra, exc. *cherubim imposui* et: *in medio lap. ign. fuisti.* Sed p. 65. e. *cherubin posui* et: *fuisti in med. lap. ign.*

Arnob. l. c. item eadem refert, nisi quod scribit *cherubim* et primo commati praemittit *nam,* ultimoque *et.*

August. de Gen. ad litt. tom III, 1, col. 286. g. *A die qua creatus es tum cum cherub et posui te in monte sancto Dei, fuisti in med. lap. flammeorum.* In Spec. l. c. leguntur: *cum Cherubin posui te in monte sancto Dei.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἐν μέσῳ λίθων πυ-	in medio lapidum	culo: et dedi te in monte sancto Dei, factus es in medio lapidum ignitorum.	sancto Dei, in medio lapidum ignitorum
EzXXVIII,15	ρίνων, 15 ἐγενήθης σὺ ἄμωμος ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφ' ἧς ἡμέρας σὺ ἐκτίσθης ἕως εὑρέθη τὰ ἀδι-	igneorum 15 abisti sine macula tu in diebus tuis· ex qua die tu creatus es· donec inueniantur iniquitates tuae in te	15 Fuisti immaculatus in diebus tuis a die, qua creatus es, donec inventae sunt iniquitates in te.	ambulasti. 15 Perfectus in viis tuis a die conditionis tuae, donec inventa est
» 16	κήματα ἐν σοί. 16 ἀπὸ πλήθους τῆς ἐμπορίας σου ἔπλησας τὰ ταμεῖά σου ἀνομίας, καὶ ἥμαρτες καὶ ἐτραυματίσθης ἀπὸ ὄρους τοῦ θεοῦ, καὶ ἤγαγέ σε τὸ Χερουβ ἐκ μέσου λίθων	16 a multitudine negotiationis tuae· implesti promptuaria tua iniquitate· et peccasti et uulneratus es a monte dei.· et duxit te cherubin sech de medio lapidum igneorum·	16 A multitudine negotiationis tuae replesti cellaria tua iniquitate, et peccasti: et vulneratus es a monte Dei, et adduxit te cherub obumbrans de medio lapidum	iniquitas in te. 16 In multitudine negotiationis tuae repleta sunt interiora tua iniquitate, et peccasti: et eieci te de monte Dei, et perdidi te, o cherub protegens, de medio lapidum ignitorum.

(A) XXVIII, **15**. ἐπορεύθης 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl... ἄμωμός συ Alex. XII. minusc. plur. et Compl... ἐκτ. συ 22. 23. 36. 48. 231.. ἐκτ. sine σὺ Compl... ἕως ἡμέρας εὑρέθη Alex... ἐκτ. συ 22. 23. 36. 48. 231.. ἕως οὗ εὑ. 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl... σου post ἀδ. Alex. 62. 147.

» **16**. ἀπὸ γάρ. πλ. 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl... περιδρομῆς σου iidem codd... σου post ταμ. om. 51... κατήγαγε 22. 36. 48. 51. 231... τὸ συσκιάζον post χερουβ 22. 23. 36. 48. 51. 62 ut vid. 231. Compl... -ων 147.. τὸ χερουβὶμ 68. 233.. τὸ χερουβὶμ τὸ σκιάζον 88 sub asterisco... ἐμμέσῳ Alex... ἐν μέσῳ 26.. ἐκ μέσων Compl... *sech* ex hebraea radice derivandum.

(B) » **15**. Tertull. l. c. *Fuisti invituperabilis in diebus tuis ex qua die conditus es, donec inventae sunt laesurae tuae.* Reliquae quae Sab. laudat huc non faciunt.

Arnob. l. c. *Et abisti sine macula in diebus tuis, ex qua die creatus es tu, donec invenirentur iniquitates tuae in te.*

Tichon. l. c. *Abiisti sine macula tu in diebus tuis, ex qua die creatus es tu, donec* etc. ut Arnob. Alio in loco eadem refert, praetermisso tamen duplici *tu*.

August. de civ. D. 284. b. *Ambulasti in diebus tuis sine vitio;* et loco supra laud. *Ambulasti sine vitio in diebus tuis, ex quo die creatus es tu, donec inventa sunt delicta tua in te.*

Hier. l. c. eadem refert quae supra, exc. *ex quo die conditus es, don. inv. sunt in te iniq. t.*

» **16**. Tertull. l. c. *De multitudine negotiationis tuae promas tuas replesti et deliquisti.*

Arnob. l. c. *A multitudine cogitationis tuae implesti enim promptuaria tua iniquitate, et peccasti: et vulneratus es a monte Dei, et eduxit te de cherubim, de medio lapidum igneorum.*

Tichon. l. c. cum fragm. nostris convenit, nisi quod habet: *Dei; abduxit te cherubin de medio lapidum inferorum.*

Aug. Spec. l. c. *Et peccasti, et vulneratus es a monte Domini.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez XXVIII, 17	πυρίνων. [17] ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ τῷ κάλλει	[17] exaltatum est cor tuum in decore	ignitorum. [17] Elatum est cor tuum in decore	[17] Et elevatum est cor tuum in decore
Ez. XLIII, 22	ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον καθότι ἐξιλάσαντο ἐν τῷ	exorabunt altare sicut exorauerunt in	expiabunt altare, sicut expiaverunt in	expiabunt altare, sicut expiaverunt in
» 23	μόσχῳ. [23] καὶ μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν ἐξιλασμὸν προσοίσουσι μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον καὶ κριὸν ἐκ προβάτων ἄμω-	uitulo· [23] et post consummationem exorationis offeres uitulum de bouibus inmaculatum· et arietem de ouibus inmaculatum·	vitulo. [23] Et cum compleveris expiationem, offerent · vitulum de bobus immaculatum, et arietem de ovibus	vitulo. [23] Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum, et arietem de grege immaculatum.
» 24	μον, [24] καὶ προσοίσετε ἐναντίον κυρίου· καὶ ἐπιῤῥίψουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπ᾽ αὐτὰ ἅλα, καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ ὁλοκαυτώματα τῷ	[24] et offeretis contra dom. et iactabunt sacerdotes super illa salem· et iuponent ea holocausta dmo.	immaculatum. [24] Et offeretis coram Domino: et aspergent sacerdotes super ea sal, et offerent ea holocausta Domino.	[24] Et offeres eos in conspectu Domini: et mittent sacerdotes super eos sal, et offerent eos holocau-
» 25	κυρίῳ. [25] ἑπτὰ ἡμέρας ποιήσεις ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτίας καθ᾽ ἡμέραν καὶ μόσχον ἐκ βοῶν καὶ κριὸν ἐκ προβάτων, ἄμωμα ποιήσουσιν	[25] septem diebus· facies haedum pro peccato cottidie· et uitulum de bouibus· et arietem de ouibus· inmaculata facient	[25] Septem diebus facies haedum pro peccato quotidie: et vitulum ex bobus, et arietem de ovibus immaculatum facient	stum Domino. [25] Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie: et vitulum de armento, et arietem de pecoribus, immaculatos offerent.
» 26	[26] ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον καὶ καθαριοῦσιν αὐτό, καὶ πλήσουσι χεῖρας αὐ-	[26] septem diebus· et exorabunt altare· et purgabunt illud· et inplebunt manus	[26] septem diebus. Et expiabunt altare, et mundabunt illud: et implebunt manus eorum, et consummabunt dies.	[26] Septem diebus expiabunt altare, et mundabunt illud: et implebunt manum eius. Expletis autem diebus,
» 27	τῶν. [27] καὶ ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς	suas· [27] et erit a die octaua et deinceps	[27] Et erit a die octavo et ultra,	[27] in die octava et ultra,

(A) XXVIII, **17**. καὶ ὑψ. 26.
XLIII, **22**. ἁμαρτίας καὶ ἐξιλάσοντο 88. Pro 2° ἐξ. ἐξιλασατο 26.. -σονται 106. Compl.
» **23**. συντελέσαι σε Alex. XII. 22. 36. 48. 231.. ἱλασμὸν 239. 306... καὶ προσοίσουσι 62... προσοίσῃ Compl... καὶ κριὸν — ἄμωμον om. 106.
» **24**. προσοίσεται 306... προσοίσετε αὐτοὺς 22. 23. 36. 48. 51. 231... ἐπιβαλοῦσιν iidem... ἐπιρίψονται 147... ἐπιθήσουσιν Compl... ἱερεῖς vario modo transp. minusc. complur... ἐπ᾽ αὐτὸ 49. 90. Compl... ἐπ᾽ αὐτὸν 68. 87. 91. 228. 238... κ. ἁλίσουσι 26... ὁλοκαυτῶμα 87. 238.
» **25**. ἔριφον om. 26... περὶ ἁμ 23. 36. 48. 51. 231... ἀμώμους iidem et 22.. ἄμωμον 26. 239.. ποιήσεις 49. 68. 87. 90. 91. 228.. ποιήσει 238.
» **26**. ἐξίλασον 62.. τελειώσουσι 22. 23. 48. 51. 231.. τελειῶσι 36.. αὐτῆς Alex... καὶ συντελέσουσι τὰς ἡμέρας add. XII. minusc. fere omnes et Compl.

(B) XXVIII, **17**. Arnob. l. c. eadem refert, quae fragm. nostra, excepto *enim*, quod inserit ante *est*. Tichon. l. c. item eadem legit, praetermisso tamen *in*.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ὀγδόης καὶ ἐπέκεινα ποιήσουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου ὑμῶν· καὶ προςδέξομαι ὑμᾶς, λέγει κύριος.	Facient sacerdotes super altare holocausta uestra· et quae sunt salutaris uestri· et recipiam uos dicit dms.	facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et pro salute vestra: et suscipiam vos, dicit Dominus Deus.	facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quae pro pace offerunt: et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.
Ez. XLIV, 1	[1] Καὶ ἐπέστρεψέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἁγίων τῆς ἐξωτέρας τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη.	[1] Et conuertit me secundum viam portae sanctorum exterioris quae respicit ad orientem et haec erat clausa		[1] Et convertit me ad viam portae sanctuarii exterioris, quae respiciebat ad Orientem: et erat clausa.
» 2	[2] καὶ εἶπε κύριος πρός μέ Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ὅτι κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ εἰςελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη.	[2] Et ait ad me dms. porta haec clausa erit non aperietur et nemo transibit per eam quoniam dms. ds. istrahel· transibit per eam eritque clausa		[2] Et dixit Dominus ad me: Porta haec clausa erit: non aperietur, et vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa principi.
» 3	[3] διότι ὁ ἡγούμενος οὗτος καθήσεται ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν ἄρτον ἐναντίον κυρίου· κατὰ τὴν ὁδὸν αἰλὰμ τῆς πύλης εἰςελεύσεται,	[3] quoniam du*x* hic sedebit in ea ut man*d*ucet panem contra dom. sec*un*dum uiam ae*lam portae in*tra-		[3] Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino: per viam portae vestibuli in-

(A) XLIII, **27**. καὶ — ἡμ. om. 68 . . . *καὶ ποιήσ.* Compl. . . Post θυσ. superflua add. 26 . . . ἐπὶ τοῦ θυσ. 42. Compl. . . ἡμῶν 62 . . . κυρ. bis XII. et minusc. plur.

XLIV, **1**. πρὸς τὴν ὁ. 26 . . . τὴν ἐξωτ. τὴν βλέπ. 106.

» **2**. πρὸς μὲ κύρ. XII. 87. 88. 91. 147. 233 . . add. υἱὲ ἀνθρώπου 23 . . πρ. μ. κύριε 62 . . . *καὶ οὐκ ἀν.* 36. 49. 106 . . . οὐκ ἀν. om. Alex . . . οὐδεὶς sine καὶ 198 . . δι' ante αὐτῆς om. 106 . . . καὶ ante ὅτι 87. 91. 228. 238 . . . διελεύσεται 22. 36. 48. 51. 231. Compl. . . praemitt. αὐτὸς 233 . . . κεκλ. *τῷ ἡγουμένῳ* 23. 36. 48. 51. 231. 239. 306.

» **3**. ἡγ. ἄρχων XII. 62. 88 sub asterisco . . . *αὐτῆς καθ.* Alex . . . αὐτὸς κ. minusc. complur . . . κάθηται 62. 68. al . . . ἐπ' αὐτὴν 147 . . . κάθηται ἐπ' αὐτὴν τ. φαγ. ἐν. κυρ. 37 (cf. app. ad Ez.) . . . ἐνώπιον 42. 68. al. et Compl . . . *καὶ κατὰ* τ. Compl . . . εἰςελεύσονται 231 . . . ὁδ. τῆς πύλης 90.

(B) » **1—3**. Quae fragm. nostra praebent, eadem apud Ambr. de instit. virg. col. 262. d. (cf. Sab. II, 842) inveniuntur, exceptis his: *converti* (v. 1) et *in conspectu Domini* (v. 3). Reliqua quae Sab. ex Ambr., Hier. et Prosp. refert, non tam textum reddunt, quam textus explicationem exhibent.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐξελεύσεται.	uit et secundum uiam eius exibit		gredietur, et per viam eius exgredietur.
Ez. XLIV, 4	[4]*Καὶ εἰςήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βοῤῥᾶν κατέναντι τοῦ οἴκου· καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος τοῦ κυρίου, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόςω-*	[4]Et induxit me secundum uiam portae quae ad aquilonem contra aedem et uidi· et ecce plena maiestate dmi. domus dmi. et cado in faciem		[4]Et adduxit me per viam portae Aquilonis in conspectu domus: et vidi, et ecce implevit gloria Domini domum Domini: et cecidi in faciem
» 5	*πόν μου.* [5]*καὶ εἶπε κύριος πρὸς μὲ Υἱὲ ἀνθρώπου, τάξον εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσί σου ἄκουε πάντα ὅσα ἐγὼ λαλῶ μετὰ σοῦ, κατὰ πάντα τὰ προςτάγματα τοῦ οἴκου κυρίου καὶ πάντα*	meam· [5]et ait dms. ad me Fili hominis constitue in corde tuo et uide· et auribus tuis audi omnia praecepta domus dmi. et secundum om		meam. [5]Et dixit ad me Dominus: Fili hominis pone cor tuum, et vide oculis tuis et auribus tuis audi omnia, quae ego loquor ad te de universis
Ez XLVIII, 22	*ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Ἰούδα καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Βενιαμίν, καὶ τῶν ἀφηγουμένων*	inter medium finium iuda· et inter medium finium beniamin·		inter terminum Iuda et inter terminum Beniamin, et ad principem pertinebit.
» 23	*ἔσται.* [23]*καὶ τὸ περισσὸν τῶν φυλῶν, ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν Βενιαμίν,*	principium erit· [23]et quod residuum est tribuum· ab his qui ad orientem· usque ad ea quae ad mare		[23]Et reliquis tribubus: A plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Benia-
» 24	*μία.* [24]*καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν Βενιαμὶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν Συμεών,*	beniamin una· [24]et a finibus beniamin· ab his qui ad orientem· et usque ad ea qui ad mare symeon una·		min una· [24]Et contra terminum Beniamin, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Simeon una.

(A) XLIV, **4**. *διὰ τῆς ὁδοῦ κατὰ τ. ὁ.* 23. 36. 48. 51. 231 ... *πυλ. τῶν ἁγίων* 37 (cf. app. ad Ez.) ... *εἰς τὸ κατέναντι* 62 ... *δόξης κυρίου* XII. 23. 36. 42. 48. 51. 88. 231. Compl. .. *κυρίου ὁ οἶκος* 49. 90 ... *ἔπεσον* 42.

» **5**. *εἰς* om. 23 ... *σου* om. 91 ... *ἐκ τῇ κ. σ.* nullibi ... *τοῖς ὀφθ.* nullibi deest ... verba *ὅσα — σοῦ* nullibi desunt ... *δικαιώματα* 22. 23. 36. 48. 51. 231 ... *οἶκον Ἰσραὴλ* 26 ... *καὶ κατὰ πάντα* Alex. 22. 23. 26. 36. 48. 51. 106. 198. Compl.

XLVIII, **22**. *Βεν.* pro *Ἰούδα* 26. Verba *καὶ — Βεν.* desunt ib. ... *καὶ* post *Βεν.* om. Alex. 22. 87 ... *τῷ ἀφ.* XII. et minusc. fere omnes. *Principium* error scribae pro *principum*.

» **23**. *Συμεὼν μία* 62 ... *Βεν. μία — θαλ.* v. 24 om. 106.

» **24**. *Συμεὼν* 62 ... *ἀπὸ τῶν πρὸς θάλ.* 22 ... *Ἰσάχαρ μία* 62 .. *Συμ.* om. 147.

Versio LXX interpretum.

EzXLVIII,25 μία. [25]καὶ ἀπὸ τῶν
ὁρίων τῶν Συμεὼν
ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνα-
τολὰς ἕως τῶν πρὸς
θάλασσαν Ἰσσάχαρ,
» 26 μία. [26]καὶ ἀπὸ τῶν
ὁρίων τῶν Ἰσσάχαρ
ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνα-
τολὰς ἕως τῶν πρὸς
θάλασσαν Ζαβου-
» 27 λών, μία. [27]καὶ ἀπὸ
τῶν ὁρίων τῶν Ζα-
βουλὼν ἀπὸ τῶν
πρὸς ἀνατολὰς ἕως
τῶν πρὸς θάλασσαν
» 28 Γάδ, μία. [28]καὶ ἀπὸ
τῶν ὁρίων τῶν Γὰδ
ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνα-
τολὰς ἕως τῶν πρὸς
λίβα, καὶ ἔσται τὰ
ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ
Θαιμὰν καὶ ὕδατος
Βαριμὼθ Κάδης, κλη-
ρονομίας, ἕως τῆς
θαλάσσης τῆς μεγά-
λης.
» 29 [29]αὕτη ἡ γῆ ἣν βα-
λεῖτε ἐν κλήρῳ ταῖς
φυλαῖς τοῦ Ἰσραήλ,
καὶ οὗτοι οἱ διαμε-
ρισμοὶ αὐτῶν, λέγει
» 30 κύριος θεός. [30]καὶ
αὗται αἱ διεκβολαὶ

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

[25]et a finibus symeon· ad oriente usque ad ea quae ad mare· issachar una· [26]et a finibus .issachar· ab oriente· usque ad ea quae ad mare zabulon una· [27]et a finibus zabulon qui ad oriente· usque ad ea quae ad mare gad una· [28]et a finibus gad usque ad ea qui ad africum· et erunt fines eius a theman et aqua barimoth cades hereditas usque ad mare magnum [29]Haec terra quam mittetis in sortem· tribubus istrahel· et hae distributiones eorum dicit dms. ds.· [30]et hae emis . .

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

et erit finis de Theman, et aqua Marimoth Cades, haereditas usque ad mare magnum.

* * *

Reliquorum capitum versio antiqua ab Hier. emendata quum desideretur, tertiae paginarum columnae heic finem imponendum esse duximus.

Hieronymi Vulgata nova.

[25]Et super terminum Simeonis, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Issachar una. [26]Et super terminum Issachar, a plaga Orientali usque ad plagam Orientalem, Zabulon una. [27]Et super terminum Zabulon a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Gad una. [28]Et super terminum Gad ad plagam Austri in Meridie: et erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, haereditas contra mare magnum. [29]Haec est terra, quam mittetis in sortem tribubus Israël: et hae partitiones earum, ait Dominus Deus. [30]Et hi egressus

(A) XLVIII, **25**. τῶν Ἰσάχαρ. 62.. τῶν πρὸς Συμ. 147... ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς om. 62. Simplex ἀπὸ τῶν nullibi deest; *oriente* calami error pro *-em*... τῶν ante πρὸς om. 62... Ζαβ. μ. 62.

» **26**. τῶν Ζαβουλὼν 62... Ἰσσ. μία καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων Ἰσσ. 36. 48... πρὸς ante θάλ. om. 22.. Γὰδ μία 62.

» **27**. τῶν Γὰδ 62... ἀπὸ τῶν πρὸς — ἀνατολὰς v. 28. om. 62... verba ἀπὸ τῶν nullibi desunt.

» **28**. ἀπὸ τῶν πρ. ἀν. om. Alex. XII., minusc. plur. et Compl... ἕως πρὸς λίβα Alex. Similia 68. 87. 106. 228. 238... ἕως τῶν πρὸς θάλ. 22. 23. 36. 48. 51. 231... Αἰμὰθ pro Θ. 23... κ. ὕδ. om. 147... Μαριμὼθ vel similia minusc. plur... κάδδης 68. 228... κληρονομία Alex. multique minusc.

» **29**. κληρονομίᾳ 22. 23. 36. 48. 51. 88. 231... εἰς κλῆρον nullibi... Ἀδωναΐ κ. 22. 23. 62. 231. Compl... κύρ. bis 239. 306.

Versio LXX interpretum.

Dan. II, 18 *οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ τῶν*
ἐπιλοίπων σοφῶν Βαβυ-
λῶνος.
» 19 [19]*τότε τῷ Δανιὴλ ἐν ὁρά-*
ματι τῆς νυκτὸς τὸ μυστή-
ριον ἀπεκαλύφθη. καὶ
εὐλόγησε τὸν θεὸν τοῦ
» 20 *οὐρανοῦ Δανιὴλ* [20]*καὶ*
εἶπεν Εἴη τὸ ὄνομα τοῦ
θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ
τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ
αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ
ἡ σύνεσις αὐτοῦ ἐστί.
» 21 [21]*καὶ αὐτὸς ἀλλοιοῖ και-*
ροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ
βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, δι-
δοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς
καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι
» 22 *σύνεσιν.* [22]*αὐτὸς ἀποκα-*
λύπτει βαθέα καὶ ἀπό-
κρυφα, γινώσκων τὰ ἐν
τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς
» 23 *μετ᾽ αὐτοῦ ἐστί.* [23]*σοὶ ὁ*
θεὸς τῶν πατέρων μου
ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ,
ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν
δέδωκάς μοι, καὶ ἐγνώρι-
σάς μοι ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ
σοῦ, καὶ τὸ ὅραμα τοῦ

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

amici eius cum reliquis sapientibus babylonis· [19]Tunc danielo in uiso noctis· mysterium apertū est. et benedixit dm̄. caeli daniel· [20]et dixit sit nomen dei̅. benedictum· a saeculo et usque in saeculum· quoniam et sapientia· et uirtus et intellectus ipsius sunt· [21]et ipse mutat tempora· constituens reges et amouens· dans sapientiam sapientibus· et prudentiam scientibus intellectum· [22]ipse aperit alta et occulta· sciens quae sunt in tenebris· et lumen cum ipso est [23]tibi ds̄. patrum nostrorum confiteor et laude̅do· quod sapientiam et potentiam dederis mihi· et significasti mihi· quae petiuimus abs te· et uisum

Hieronymi Vulgata nova.

et socii eius cum caeteris sapientibus Babylonis. [19]Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: et benedixit Daniel Deum coeli, [20]et locutus ait: Sit nomen Domini benedictum a saeculo et usque in saeculum: quia sapientia et fortitudo eius sunt. [21]Et ipse mutat tempora, et aetates: transfert regna atque constituit: dat sapientiam sapientibus, et scientiam intelligentibus disciplinam: [22]Ipse revelat profunda et abscondita, et novit in tenebris constituta: et lux cum eo est. [23]Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, teque laudo: quia sapientiam et fortitudinem dedisti mihi: et nunc ostendisti mihi quae rogavimus te, quia ser-

(A) II, **18**. *τρεῖς φ.* 232.
» **19**. *τῷ δὲ* Alex... pro *καὶ εὐλ.* aliena quaedam add. 232... *ηὐλ. Δαν.* XII... *κύριον τὸν θ.* 22. 36. 48. 51. 231... *καὶ ἀπεκρίθη Δ.* 62. 147.
» **20**. *καὶ εἶπεν* om. 232... *κ. ε. Δαν.* 26... *κυρίου* XII. 22. 23. 48. 51. 231. 233... *τοῦ κυρ. θ.* 62. 147... *τ. θ. ἡμῶν* 35... *αἰῶνος νῦν* 230... *καὶ* ante *ἕως* om. 233... *καὶ ἡ σοφ. καὶ ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ σύνεσις* nullibi.. *σύν. καὶ ἡ ἰσχὺς* Alex., minusc. plur. et Compl.
» **21**. Simplex vel *χρόνους* vel *καιροὺς* nullibi... *καθιστὰς* nullibi... *καθ.* et *μεθ.* inter se transp. 62. 147... *διδ.* — *σοφοῖς* om. 62.
» **22**. *καὶ αὐτὸς* 33. 87. 91. 228... *αὐτὸς μόνος* 34... *ἀποκαλύψει* 106... *γινώσκει* 34. 35... *καὶ τὰ* 35... *σκότει καὶ τὰ ἀπόῤῥητα* 34... *ὅτι ἀεὶ τὸ φ.* 34.
» **23**. *σὺ* 33. 87. 147. 228... *σὺ εἶ* 35... *ἡμῶν* 35. 228... *ἐξομ. σοὶ* 34... *κ. αἰνῶ* om. 34... *αἰνῶ σοῦ τὴν δόξαν* 35... *ὅτι ἔδωκάς μοι* 34... *σοφ καὶ σύνεσιν* 22. 34. 36. 42. 48. 51. 231... *ἔδωκάς μοι τοῦ γνωρίσαι τῷ βασ. πρὸς ταῦτα* 22... *καὶ νῦν ἐγν.* Alex. multique minusc... *ἐγν.* — *ἐγν.* om. 130... *ἠξιωσάμην* 230. 232.. *ἠξίωσα* 36. 48. 49. 90... *ὅτι τὸ ὅρ.* 34... *ῥῆμα* 33. 87. 91. 148. 230... *μοι τοῦ γνωρίσαι τῷ βασ. πρὸς ταῦτα* 36. 48. 51. 231.

(B) » **20**. (Sab. II, 857) Cassiod. in ps. 101. p. 342. b. *quoniam sapientia et virtus, et intellectus ipsius sunt.* ([21]) *Et ipse mutat tempora et saecula.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Hieronymi Vulgata nova.
	βασιλέως ἐγνώρισάς μοι.	regis notum mihi fecisti	monem regis aperuisti nobis.
Dan. II, 24	[24]*καὶ ἦλθε Δανιὴλ πρὸς Ἀριώχ, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος, καὶ εἶπεν αὐτῷ Τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος μὴ ἀπολέσῃς, εἰςάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ ἀναγγελῶ.*	[24]Et uenit daniel ad arioc quem praefecit rex· ut perderet sapientes babylonis· et dixit ei· sapientes babylonis ne perdas· introduc autē me· in conspectu regis· et interpraetationem regi dicā	[24]Post haec Daniel ingressus ad Arioch, quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduc me in conspectu regis, et solutionem regi narrabo.
» 25	[25]*Τότε Ἀριὼχ ἐν σπουδῇ εἰςήγαγε τὸν Δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὕρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ.*	[25]Tunc arioc instanter· introduxit daniel in conspectum regis· et dixit ei: inueni uirum de filiis captiuitatis iudae· qui interpraetationem regi dicat·	[25]Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad regem, et dixit ei: Inveni hominem de filiis transmigrationis Iuda, qui solutionem regi annuntiet.
» 26	[26]*καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τῷ Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ, Εἰ δύνασαί μοι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ ἴδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ;*	[26]Et respondit rex et ait ad daniel· cuius nomen baltasar· si potes mihi dicere sōnium quod uidi· et interpraetationem eius	[26]Respondit rex, et dixit Danieli, cuius nomen erat Baltasar: Putasne vere potes mihi indicare somnium, quod vidi, et interpretationem eius?
» 27	[27]*καὶ ἀπεκρίθη Δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπε Τὸ μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ οὐκ ἔστι σοφῶν μάγων ἐπαοιδῶν γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ·*	[27]Et respondit daniel in conspectu regis et ait· mysterium de quo rex interrogat· non est sapientium· magorum incantatorum gazarenorum nuntiare regi·	[27]Et respondens Daniel coram rege ait: mysterium, quod rex interrogat, sapientes, magi, arioli, et aruspices nequeunt indicare regi.
» 28	[28]*ἀλλ' ἢ ἔστι θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια, καὶ ἐγνώ-*	[28]sed est ds̄. in caelo aperiens mysteria· et ostendit	[28]Sed est Deus in coelo revelans mysteria,

(A) II, **24**. *καὶ εὐθέως* 22. 34. 36. 48. 51. 231.. *κ. οὕτως* 62. 147..*Ἀρ. τὸν ἀρχιμάμειρον* 34.. *αὐτῷ ἄρχων τοῦ βασ.* 34... *ἀπολέσεις* 230... *ἄγαγε* 148... *βασ. Ναβουχοδονοσὸρ κἀγὼ* 34... *σύγκ. τοῖ ὁράματος* 22. 34. 36. 48. 51. 231.. *σ. αὐτοῦ* 230... *τῷ βασ.* om. 230... verbum regens vocibus *τ. σύγκρ.* praemitt. 22. 34. 36. 48. 231... *ἐρῶ* nullibi.

» **25**. *σπ. πολλῇ* 34... *σπ.* et *εἰςήγ.* transp. 22. 36. 48. 231... *ἀνήγαγε* 35... *αὐτῷ βασιλεῦ* 34... *αὐτῷ* om. 233... *ὅτι εὗρ.* 62. 147... *ὅστις δυνήσεται.. ἀναγγεῖλαι τῷ β.* 22. 36. 48. 51. 231... *σύγκ. τοῦ ὁράματός σου* 34... *τῷ βασ.* om. 34... *ἐρεῖ τῷ β.* XII.

» **26**. *καὶ* om. 34... *Δαν.* bis 233... *οὗ — Βαλτ.* om. 34... *βαρτάρσαρ* Alex... *εἰ* om. 34. 130... *σὺ* 62. 147... *μοι* om. 55... *λέγειν* nullibi... *ὃ ἴδον* om. Alex.

» **27**. *ὁ δὲ εἶπε ναὶ ἀλλὰ τὸ μυστ.* 34... post *Δαν.* inserit *καὶ εἶπεν* XII... *μυστ. τοῦτο* 34... *μάγων* om. 34... *ἢ ἐπ.* 34... *καὶ ἐπ.* 35... *γαζ.* om. 34... *γαζ. δύναμις* 22. 36. sive *δυνάμεων* 48. 51. 231... *ἀναγγ. σοι* 34.

Versio LXX interpretum.

ρισε τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. τὸ ἐνύπνιόν σου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου, τοῦτό ἐστι,
Dan. II, 29 *29 βασιλεῦ· οἱ διαλογισμοί σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἀνέβησαν τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐγνώρισέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι.*
» 30 *30 καὶ ἐμοὶ δὲ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, ἵνα τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας σου γνῷς.*
» 31 *31 σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, μεγάλη ἡ εἰκὼν ἐκείνη, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερής, ἑστῶσα πρὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὅρασις*
» 32 *αὐτῆς φοβερά. 32 εἰκὼν ἧς*

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

regi nabuchodonosor quae oportet fieri in nouissimis diebus· somnium tuum et uisus capitis tui supra cubilem tuum· hoc est 29 rex cogitationes tuae supra cubilem tuum ascenderunt· quod oporteat fieri post haec· et qui reuelat mysteria ostendit tibi quae futura sunt· 30 et mihi non in sapientia quae in me est praeter ceteros uiuentes· mysterium hoc apertum est· sed ut interpraetatio regi enarretur· ut cogitationes cordis tui scias 31 Tu rex uidebas et ecce imago una magna· imago illa et effigies eius excelsa· stans ante faciem tuam· et aspectus eius metuendus· 32 cuius caput ex auro

Hieronymi Vulgata nova.

qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor, quae ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum, et visiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt: 29 Tu rex cogitare coepisti in strato tuo, quid esset futurum post haec: et qui revelat mysteria, ostendit tibi quae ventura sunt. 30 Mihi quoque non in sapientia, quae est in me plus quam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatio regi manifesta fieret, et cogitationes mentis tuae scires. 31 Tu rex videbas, et ecce quasi statua una grandis: statua illa magna, et statura sublimis st abat contra te, et intuitus eius erat terribilis. 32 Huius statuae caput

(A) II, **28**. *ἀλλ' ἔστιν ὁ θ.* Alex... *μυστ. βαθέα καὶ ἀπόκρυφα* 34... *ὃς ἐγν.* 22. 36. 48. 51. 231... *σοὶ βασιλεῦ* 34... Post *Ναβ.* minus accurata add. 89... *ἡμερῶν· βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζήῃ* 22. sive *ζῆθι* 36. 48. 51. 231... *τὸ ἐνύπ.* om. 34... *κοίτης — κ. σου* v. 29. om. 233.

» **29**. *σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις* Alex... *σὺ β.* 35. 36. al. et Compl.; *σοὶ β.* 232; *ὦ β.* 35... *ἐπὶ* cum seq. et *ἀνεβ.* transp. XII... *μετὰ τ.* om. 89... *ἐγν. μοι* 36.

» **30**. *δὲ* om. Alex., minusc. plur. et Compl... *σοφ. τῇ ἐμῇ* 147... *ἐν ἐμοὶ* om. 106.. *ζῶντας σοφοὺς* 34.. *ἐγνώρισεν τὸ μυστ. τ. ἢ ἀπεκ.* 230... *τοῦτο* om. Alex. 33. 106... *σύγκ. αὐτοῦ* 34... *δηλῶσαι* 62. 147.. *γενέσθαι* 106... *καὶ τοὺς* etc. *ἵνα γνῷς* 22. 36. 48. 51. 231.. *ἵνα κ. τ.* 34.. *κ. ἵ. τ.* 42... *σοῦ τ. κ.* 230... *γνωρίσω σοι* 35.

» **31**. *μία πολλή* 148. Compl... *μ. μεγάλη πολλὴ* 62. 147... *εἰκ. μία ὑψηλὴ* 230.. *ἡ εἰκ. ἐκ. μεγάλη* 22. 23. 36. 48. 51. 62. 147. 231. Compl... *καὶ ἡ εἰκ. ἐκ.* 42.. *ἡ εἰκ. ἐκ.* om. 26... *πρόσοψις τῆς εἰκ. ἐκ.* XII... *ὑπερφ.* om. 147... *ἀπὸ προσώπ.* Compl... *ὄψις αὐτ. φοβ.* 130.

(B) » **31**. (Sab. II, 857) Cypr. test. II, p. 292. b. *et ecce imago nimis magna, et contemplatio eius imaginis metuenda, et elata stabat contra te.*

Iul. Firmic. de err. prof. rel. 21. p. 172. g. *et ecce imago, imago nimis magna et contemplatio ipsius imaginis metuenda, elata stabat contra te.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Hieronymi Vulgata nova.
	ἡ κεφαλὴ χρυσίου χρηστοῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ	suavi· manus et pectus et bracchia eius argentea· uenter et femora aerea·	ex auro optimo erat, pectus autem et brachia de argento, porro venter et fe-
Dan. II, 33	*οἱ μηροὶ χαλκοῖ, [33]αἱ κνῆμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος μέν τι σιδηροῦν καὶ μέρος δέ τι ὀστράκινον.*	[33]crura ferrea· pedes pars aliqua ferrea et pars fic	mora ex aere: [33]tibiae autem ferreae, pedum quaedam pars erat ferrea, quaedam autem fictilis.
Dan. IX, 25	*ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἑξηκονταδύο· καὶ ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεία καὶ τεῖχος, καὶ ἐκκενωθήσονται*	*h*ebdomades *se*ptem· et heb*do*mades sep*tu*aginta duas· *et* conuertet *et* aedificabitur *pl*atea et murus· *et*	hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duae erunt: et rursum aedificabitur platea, et muri in
» 26	*οἱ καιροί. [26]καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἑξηκοντα-*	exinanien*tur* tempora· [26]et *po*st hebdoma*de*s septua-	angustia temporum. [26]Et post hebdomades sexaginta

(A) II, **32**. *χρυσ. καθαροῦ* Alex. XII. minusc. plur. et Compl... *αἱ χ. αὐτῆς καὶ* 22. 36. 48. 51. 231. Compl... *στ. αὐτῆς* 147... *καὶ ἡ κοιλ.* 147... *κοιλ. αὐτῆς* 36. 48. 51. 62. al... *μ. αὐτῆς* 62. 147.

» **33**. *καὶ αἱ κν.* item *πόδ. αὐτῆς* 22. 36. 48. 51. 62. 144. 231... *κν. αὐτῆς* 62. 147... *μέντοι* 37... *σιδηροῦ* 22. 36. 48. 230. 231... *καὶ* ante *μέρος* om. Alex. multique minusc... *τι* post *δέ* om. 23. 26. 62. 147... *ὀστράκου* 22. 36. 48. 231.

IX, **25**. *ἑξηκ.* — *ἑξηκ.* comm. seq. om. 26... *ἑβδομήκ. δ.* nullibi, nisi in vers. Copt... *κ. ἐπιστ. κ.* om. Compl... *πάλιν οἰκ.* Compl... *οἰκοδομήσει πλατείας* 26... *καὶ* ante *τ.* om. 62... *περίτειχος* Alex. 22. 36. 48. 51. 231. al... *ἐν στενωχορίᾳ* (sic app. Parsons.) *τῶν χρόνων* Compl... *κενωθ.* 26... *ἐκκαινωθ.* 42.

» **26**. *ἑξ ἑβδομ. δύο* nullibi... *καὶ ἐξολ.* Compl... *ἐξολοθρεύσεται* 130... *αὐτῷ οὐκ ἐ.* 26... *ἔσται* 33. 42. 49. 90. 91. 148. 228... *ἐν αὐτοῖς* 232... *τὴν δὲ πόλ.* 33. 34. 49. 87. 90. 91. 148. 228. al... *καὶ σὺν* nullibi... *τῷ ἐρχ.* om. 230... *καὶ ἐκκοπ.* Alex. XII. et minusc. plur... *ἐγκ.* 33. 35. 87.. *ἐκκοπήσεται* nullibi... *ὡς ἐν κ.* 22. 34. 42. 51. 231. Compl.... *καὶ* ante *ἕως* om. 35... *τέλους* om. 62. 147. 230... *συντετριμμ.* 230... *τάξει* om. 22. 23. 26. 48. 62. 147. 231... *ἀφανισμὸς* nullibi.

(B) II, **32—33**. Cypr. l. c. *Cuius caput fuit ex auro bono, pectus et brachia eius argentea, venter et femora aerea. Pedes autem ex parte quidem ferrei ex parte autem fictiles.*

Iul. Firm. l. c. eadem refert. Auct. de promiss. II, 33. *caput aureum .. pectus et brachia eius argentea .. venter et femora aerea, crura ferrea et digiti pedum partim ferrei, partim fictiles.*

Iren. V, 26. *pedes* (al. *pedis*) *pars quidem aliqua ferrea et pars aliqua fictilis.*

IX, **25**. (Sab. II, 877) Tertull. adv. Iud. c. 8. p. 140; ed. Gersd. p. 305. *hebdomades septem et dimidiam et sexaginta duas et dimidiam: et convertet et aedificabitur in laetitiam et convallationem, et innovabuntur tempora.*

Iul. Hilar. p. 375. *hebdomadas septem.*

Prosp. in chron. p. 699. *hebdomades septem et hebdomades LXII.*

» **26**. Tertull. l. c. *Et post hebdomadas has sexaginta duas exterminabitur Unctio, et non erit. Et civitatem, et sanctum exterminabit cum duce adveniente: et concidentur quomodo in cataclysmo usque ad finem belli. quod concidetur*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Hieronymi Vulgata nova.
	δύο ἐξολοθρευθήσεται χρῖσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, ἐκκοπήσονται ἐν κατακλυσμῷ καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς.	gin*ta* duas interi*bi*t chrisma· et *iu*dicium non *e*rit in eo· et ciu*i*tatem et sanc*tum* corrum*pet*· et cum du*ce* ueniente ex*ci*detur in ca*ta*clysmo· et *us*que ad finem *belli* concisi interitus·	duas occidetur Christus: et non erit eius populus, qui eum negaturus est. Et civitatem, et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolatio.
» 27	[27] καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομὰς μία· καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεταί μου θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρη-	[27] et confirmauit testamentum multis hebdomas una· et in dimidia hebdomade tolletur sacrificium meum· et supplicatio desolationum	[27] Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium :

(A) IX, **27**. *ἑβδομάδος* 233... *κ. ἥμισυ* minusc. multi... *καὶ ἐν τῷ ἥμισυ ἑβδομάδος καταπαύσει θυσιαστήριον καὶ θυσίαν· καὶ ἕως πτερυγίου ἀπὸ ἀφανισμοῦ· καὶ ἕως συντελείας καὶ σπουδῆς τάξει ἐπὶ ἀφανισμοῦ· καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομὰς μία· καὶ ἐν τῷ ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος ἀρθ.* Alex. Similia Vat. ad. marg. XII. et minusc. plur... *μου* post *ἀρθ.* om. XII. 22. 34. 36. 42. 48. 51. 106. 230. 231. Compl... *θυσία* om. 230... Verba *desolat. inter.* per errorem alicuius scribae quondam huc transposita esse videntur, item *supplicatio* scriptum pro *libatio*, sed cf. marg. inferiorem... *τὸν ἱερὸν* Alex... *ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τὸ ἱερ.* 22. 34. 36. 48. 51. 231.. *ἐν τῷ ἱ.* 130... *τῆς ἐρημώσεως* 36. 48. 51. 231... *ἐρημ. ἔσται* Alex., minusc. plur. et Compl... *καὶ* ante *ἕως* om. 23... *καιρ. συντ.* 26... *συντ. καὶ καιροῦ* 230... *ἐρημ. αὐτῶν* 230.

(B) . . . . *usque ad interitum.* Post pauca vero: *concidentur sicut in cataclysmo et destruet pinnaculum usque ad interitum.*

Prosp. in chron. p. 700. *Et post hebdomadas septem et sexaginta duas interibit chrisma, et iudicium non erit in eo. Et templum et sanctum corrumpet populus, duce veniente: et caedentur in cataclysmo belli.* (ed sec. Venet. p. 378.)

IX, **27**. Iren. V, 25. p. 323. *et in dimidio hebdomadis tolletur sacrificium et libatio: et in templum* (al. *templo*) *abominatio desolationis: et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem.*

Tertull. l. c. *Et confirmabit testamentum multis hebdomada una: et dimidia hebdomadis auferetur meum sacrificium, et libatio: et in sancto exsecratio vastationis: et usque ad finem temporis consummatio dabitur super hac vastatione.*

Hier. in Matth. 24. tom. IV. p. 115. *et in dimidio hebdomadis auferetur sacrificium et libamina: et in templo abominatio desolationum erit usque ad consummationem temporis: et consummatio super solitudinem.*

Auct. op. imp. in Matth. h. 48. p. 203. *in dimidio septimi anni auferetur iuge sacrificium: et abominatio desolationis stabit in loco sancto, usque* etc. ut ap. Hier.

Prosp. in chron. l. c. *super templum abominatio desolationum* etc. ut ap. Iren.

Maxime cum nostris conveniunt quae Hesych. refert ap. August. ep. 198. tom. II, p. 115. *in dimidio hebdomadae tolletur sacrificium meum: et supplicatio desolationum interitus: et ad sacrificium abominatio.*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Hieronymi Vulgata nova.
	μώσεων, καὶ ἕως τῆς συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.	interitus· et ad sacrificium abominatio et usque ad finem temporis consummatiodabitur ad interitum(XP)	et erit in templo abominatio desolationis: et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.
Dan. X, 1	[1]*Ἐν ἔτει τρίτῳ Κύρου βασιλέως Περσῶν λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη Βαλτάσαρ· καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ*	[1]In tertio anno cyri regis persarum sermo reuelatus est Daniel cui nomen baltasar et sermo uerus· et uirtus magna· et intellectus	[1]Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli cognomento Baltassar, et verbum verum et fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus
» 2	*ἐν τῇ ὀπτασίᾳ.* [2]*ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δανιὴλ ἤμην πενθῶν τρεῖς*	datus est ei in uisu· [2]in diebus illis ego daniel eram in luctu lugens· tres heb-	in visione. [2]In diebus illis ego Daniel lugebam trium heb-
» 3	*ἑβδομάδας ἡμερῶν,* [3]*ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην, ἕως πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν.*	domadas dierum· [3]panem desideriorum non edi· et caro et uinum non intrabit os meum· et unctus non sum· quousque impletae sunt tres hebdomades dierum	domadarum diebus, [3]panem desiderabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donec complerentur trium hebdomadarum dies.
» 4	[4]*ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου καὶ ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτός ἐστι Τίγρις Ἐδδεκέλ.*	[4]Et factum *est* in sexto decimo anno die quarta et uicensima mensis primi· et ego eram iuxta flumen magnum quod est tigris· etdecel	[4]Die autem vigesima et quarta mensis primi, eram iuxta fluvium magnum, qui est Tigris.
» 5	[5]*καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ*	[5]et leuaui oculos meos et uidi· et ecce uir	[5]Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir

(A) X, 1. *πρώτῳ* 33. 49. al... *τῆς βασιλείας Κ.* 34... *ὄνομα αὐτοῦ* 62... *ἐπεκ.* om. 230... *καὶ* ante *ἀληθ.* om. 33. 228... *ὀπτασίᾳ αὐτοῦ* 230.

» 3. *καὶ ἄρτον* 37.. *καὶ ἄρτων* 233... *εἰςῆλθον* 35... *ἐν τῷ στ.* 37. 230. 233... *κ. οὐκ ἠλ.* 62... *πληρ.* om. 22. 36. 48. 51. 231.

» 4. Praemitt. *καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει* 130. 147; *ἑκκαιδεκ.* nullibi... *Καὶ ἐν* 22. 34. 48. 51. 231. Compl... *ἡμ. τετ. καὶ εἰκ.* 26... *πρώτου ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει* 22. 34. 36. 48. 51. 231. al... *καὶ* ante *ἐγὼ* om. iidem et al.. *ἤ. ἐγ.* 34... *κ. ἐχομ. ἤ. τ.* 230... *ἐρχόμενος* 34. 230.. *εὐχόμενος* 33.. *ἐπὶ τ. π.* 22. 228... *ὅς ἐστι* nullibi... *Ἐτδεκὲλ* nullibi... *Ἐδδ. Τ.* 233... *Ἐδδ.* om. 22. 36. 37. 48 in textu. 51. 231. Compl.

» 5. *ἔπηρα* 42... *τοῖς ὀφ.* 26... *εἷς* om. 42. 230... Varias formas vocis *baddin* XII., minusc. plur. et Compl. exhibent.. *ὡς χρ.* 62.. *Ὠφάτ* 62.

(B) » 2—3. (Sab. II, 878) Tertull. adv. psych. p. 985. *In illis diebus ego Daniel eram lugens per tres hebdomadas:* ([3]) *panem suavem non edi, caro et vinum non introierunt in os meum, oleo unctus non sum, donec consummarentur tres hebdomades.* (ed. Gersd. II, p. 189.)

Chromat. Aq. in Matth. p. 978. *et eram lugens tribus hebdomadis dierum;* reliqua liberius citata.

» 5. (Sab. l. c.) Hier. ep. ad Marcell. II, 615. *Et extuli oculos meos, et vidi: et ecce vir unus vestibus baddim, et renes eius cincti auro ophaz.*

Versio LXX interpretum.

εἷς ἐνδεδυμένος βαδδίν,
καὶ ἡ ὀσφὺς αὐτοῦ περιε-
ζωσμένη ἐν χρυσίῳ Ὠφάζ,
Dan. X, 6 *[6]καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡςεὶ*
θαρσίς, καὶ τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ὡς ἡ ὅρασις ἀστρα-
πῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
τοῦ ὡςεὶ λαμπάδες πυρός,
καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ
καὶ τὰ σκέλη ὡς ὅρασις
χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ
ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ
» 7 *ὡς φωνὴ ὄχλου. [7]καὶ ἴδον*
ἐγὼ Δανιὴλ μόνος τὴν
ὀπτασίαν, καὶ οἱ ἄνδρες
οἱ μετ᾽ ἐμοῦ οὐκ ἴδον τὴν
ὀπτασίαν, ἀλλ᾽ ἢ ἔκστασις
μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐ-
τούς, καὶ ἔφυγον ἐν φόβῳ.
» 8 *[8]καὶ ἐγὼ ὑπελείφθην μό-*
νος καὶ ἴδον τὴν ὀπτα-
σίαν τὴν μεγάλην ταύτην,
καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἐν
ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ ἡ δόξα μου
μετεστράφη εἰς διαφθο-
ράν, καὶ οὐκ ἐκράτησα
» 9 *ἰσχύος. [9]καὶ ἤκουσα τὴν*
φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ,
καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαί με αὐ-
τοῦ ἤμην κατανενυγμένος,
καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ
» 10 *τὴν γῆν. [10]καὶ ἰδοὺ χεὶρ*
ἁπτομένη μου, καὶ ἤγειρέ
με ἐπὶ τὰ γόνατά μου.

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

unus indutus baddin· et renes eius cincti auro ophaz [6]et corpus eius ut tharsis· et facies eius ut uisus fulguris et oculi eius ut lampades ignis·et brac*h*ia eius et crura ut uisus aeris fulgentis· et uox uerborum eius ut uox tubae [7]Et uidi ego daniel solus uisum· et uiri qui mecum erant non uiderunt uisum· sed timor magnus conruit supra eos· et fugerunt in timore [8]et ego relictus sum solus· et uidi uisum magnum istum· et non est relicta in me uirtus· et gloria mea conue*r*sa est in con*tri*tionem· et n*on* tenui uirtu*tem* meam· [9]et a*u*diui uocem *uer*borum eiu*s et* cum audir*em* eum con*punc*tus eram· *et* facies mea *in* terram· [10]et *e*cce manus *con*tingens m*e* eregit me *s*upra genua *mea*

Hieronymi Vulgata nova.

unus vestitus lineis, et renes eius accincti auro obrizo: [6]et corpus eius quasi chrysolithus, et facies eius velut species fulguris, et oculi eius ut lampas ardens: et brachia eius, et quae deorsum sunt usque ad pedes, quasi species aeris candentis: et vox sermonum eius ut vox multitudinis. [7]Vidi autem ego Daniel solus visionem: porro viri, qui erant mecum, non viderunt: sed terror nimius irruit super eos, et fugerunt in absconditum. [8]Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et emarcui, nec habui quidquam virium. [9]Et audivi vocem sermonum eius: et audiens iacebam consternatus super faciem meam, et vultus meus haerebat terrae. [10]Et ecce manus tetigit me, et erexit me super genua mea, et super articulos ma-

(A) X, 6. *αὐτοῦ* om. 51. 231 ... *Θαρσεὶς* Alex. XII. minusc. plur. et Compl.. *ὅρασις* om. 233 ... *καὶ* ante *οἱ ὀφ.* om. 22. 48. 51 ... *σκ. αὐτοῦ* 62. 130. 147 ... *ὡς* post *σκ.* om. 91 ... *αὐτοῦ* post *λόγων* om. 23.

» 7. *σὺν τὴν ὀπτ.* hic et infra 62. 147 ... *ὀπτ. — ὀπτ.* om. 23. 106 ... *τὴν ὀπτ.* 2° om. 37 .. *ἢ* om. 34. 35. 37. 232 ... *ἔπεσεν* 23.

» 8. *ταύτ. τ. μεγ.* 233 ... *ταύτην* om. 26 ... *καὶ* post *τ.* om. 51 .. *ἰσχ. κ. ἕξεις* Alex.. *ἰσχ. κ. ἕξις* 35. 106 ... *ἐστράφη* XII in textu. 22. 48. 51. 231. Compl.. *μετεστ. εἰς ἐμὲ* 62. 147 ... *ἰσχύος μου* 35. Copt.

» 9. *καὶ — αὐτοῦ* om. Copt... *κ. ἐν — με* om. 130 ... *αὐτοῦ* 2° om. 22. 48. 51. 231. al... *ἀκοῦσαί με φωνὴν ῥημάτων αὐτοῦ ἤμην* Alex. Similia XII., minusc. plur. et Compl.. *καὶ ἤμην* 35. 62. 130 ... *ἐκκυμαινόμενος* 130 ... *καταν. ἐπὶ πρόςωπόν μου* 22. 36. 37. 48. 51. 62. 231. al.. *καὶ τὸ πρ. μ.* om. 37. 62.

» 10. *γον. μου καὶ ταρσοὺς χειρῶν μου* Alex. Similia XII., minusc. plur. et Compl.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Hieronimy Vulgata nova.
Dan. X, 11	[11]*καὶ εἶπε πρὸς μέ Δανιὴλ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, σύνες ἐν τοῖς λόγοις οἷς ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ, καὶ στῆθι ἐπὶ τῇ στάσει σου*	[11]et dixit mi*hi* daniel uir de*si*deriorum *in*tellege uerba quae ego *tibi* loquor· et s*ta* in sta*tu* *tuo*	nuum mearum. [11]Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba, quae ego loquor ad te, et sta in gradu tuo

(A) X, **11**. *μοὶ* 49. 90... *λόγ. τούτοις* 42... *σοὶ* post *λαλῶ* nullibi.

NOTA I. **de comparata cod. Alex. editione Baberana.**

In priore istarum animadversionum parte si quas codicis Alexandrini varias lectiones ex apparatu Tischendorfiano haustas esse dixi, eas omnes scias postea, quum Baberi editio in promptu mihi esset, a me cum illa fuisse diligenter collatas. Quas quidem omnes vidi a Babero confirmari, excepto loco Ion. III, 7 ubi cod. Alex. legit *γενέσθωσαν*, non *γενίσθωσαν*. Supersedeo enim loqui de calami sphalmate Mich. I, 10, ubi sec. Baberi ed. legitur *οι ε*, i. e. *οι εν*, non *οι ε⁻*.

NOTA II. **de collata cod. Vatic. editione Maiana nuperrime publicata.**

Quae virorum doctorum votis ardentissimis diu desiderabatur, cod. Vaticani editio peculiaris, postquam paginae nostrae non modo scriptae, sed etiam impressae erant, tandem in manus nostras pervenit. In qua licet multa insint, quae inesse, multaque desint, quae deesse homines artis criticae periti iure suo maxime doleant, fieri tamen nequit, quin ex instituta illius comparatione aliqua in rem nostram utilitas redundet. Diligenter igitur quae illa exhibet cum textu Tischendorfiano conferentes, praetermissis iis quae magis ad taxandam scribendi rationem quam ad ipsum textum constituendum pertinent, ex. gr. *πείπτω* quod pro *πίπτω*, *ἐμείσησα* quod pro *ἐμίσησα*, *συλλήμψεων* quod pro *συλλήψεων*, *ἐπιστράφητι* quod pro *ἐπιστράφηθι*, *ἔθνον* quod pro *ἔθνος*, *περέβησαν* quod pro *παρέβησαν*, *ἐπελάθεντο* quod pro *ἐπελάθοντο* ibi legitur, omissaque tum signorum interpunctionis, quibus e codice hauriendis eminentissimus editor non satis curae adhibuit, tum earum, quae ex fragmentorum nostrorum norma diiudicari nequeunt, lectionum differentia, has quae sequuntur invenimus varietates, quibus, quo facilius in rem vertantur, non solum antiquissimam versionem latinam, sed etiam codicis Alex. lectiones apponendas esse duximus.

	Cod. Vatic.	Versio antehieron.	Cod. Alex.
Hos. IX, 5	*ποιήσεται non ποιήσετε*	facietis	*ποιήσεται*
» 10	*εἶδον πατέρας αὐτῶν non πατ. αὐτ. εἶδον*	vidi patres ipsorum	*εἶδον πατέρας αὐτῶν*
» 13	*ὃν τρόπον εἰς θήραν non ὃν τρόπον εἶδον, εἰς θ.*	quemadmodum vidi in bestiam	*ὃν τρόπον εἶδον, εἰς θ.*
» 15	*αὐτοὺς ἐμείσησα non ἐμ. αὐτ.*	illos odivi	*αὐτοὺς ἐμείσησα*
Am. V, 25	*μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ μ̄ ἔτη οἶκος Ἰσρ., non μοι, οἶκος Ἰσρ., τεσσαρ. ἔτη ἐν τῇ ἐρ.*	mihi XL· annis domus istrahel	*μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος Ἰσρ. τεσσεράκοντα ἔτη*
VI, 5	*ἐπικροτοῦντες, non ἐπικρατοῦντες*	qui plauditis	*ἐπικροτοῦντες*
VIII, 12	*ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ ἀπὸ β. non ὕδ. ἀπὸ τῆς θαλ. ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ β.*	aquae usque ad mare et ab aquil.	*ὕδατα ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ β.*
IX, 7	*ἐστὲ ἐμοῦ υἱοί, non ἐστὲ ἐμοί, υἱοὶ*	estis mihi fili (*deest* in deserto)	*ἔσται ἐμοί, υἱοὶ*
Mich. II, 4	*κωλύσων... ἡμῶν non κωλύων... ὑμῶν*	qui prohiberet ... uestri	*κωλύσων... ὑμῶν*

	Cod. Vatic.	Versio antehieron.	Cod. Alex.
Mich. II, 6	οὐ γὰρ, non οὐδὲ γὰρ	non enim	οὐ γὰρ
» 7	εἰ ταῦτα, non οὐ τ.	quia haec	εἰ ταῦτα
» 8	ἐλπίδα, non ἐλπίδας	spem	ἐλπίδα
IV, 12	κύριον non κυρίου	dmi	ΚΥ·
V, 1	ἐξ οὗ (sec. man. ἐκ σοῦ) non ἐκ σοῦ	ex te	ἐκ σοῦ
» 7. 8	πολλῶν λαῶν non λαῶν πολλῶν	populorum multorum	λαῶν πολλῶν
» 10	ἡμέρᾳ, λέγει non ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει	in illa die	ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει
» 11	σου ἐξαρῶ non σου καὶ ἐξ.	tuae et auferam	σου· καὶ ἐξαρῶ
VI, 2	ἀκούσατε λαοὶ non ἀκ. ὄρη	Audite colles	ἀκ. βουνοὶ
Ioel I, 2	ἡμέραις ἡμῶν non ἡμ. ὑμῶν	diebus uestris	ἡμ. ὑμῶν
» 9	θυσιαστηρίῳ. Ὅτι non θυσ. κυρίου, ὅτι	altario quia	θυσιαστηρίῳ ὅτι
» 12	τὰ ξύλον ἀγροῦ prim. man. non τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ	ligna agri	ξύλα τοῦ ἀγροῦ
IV, 17	ἐν Σειὼν ἐν ὄρει ἁγείῳ· κ. non ἐν Σιὼν ὄρει ἁγίῳ· κ.	in sion in monte sancto meo	ἐν Σιὼν ὄρει ἁγίῳ μου
Ion. I, 16	θυσίας non θυσίαν	hostias	θυσίαν
II, 4	με ἐκύκλωσαν non ἐκ. με	me circumierunt	με ἐκύκλωσαν
» 5	ἐπιβλέψαι πρὸς τὸν λαὸν pr. man. cfr. append. non ἐπ. με πρὸς τὸν ναὸν	respiciam in templum	ἐπιβλέψαι πρὸς ναὸν
» 6	ὕδωρ μοι ἕως non μοι ὕδωρ ἕως	aqua mihi usque	μοι ὕδωρ ἕως
» 8	ἐκλιπεῖν non ἐκλείπειν	quod defecerit	ἐκλείπειν
» 11	προσετάγη τῷ κήτει non πρ. ἀπὸ κυρίου τῷ κ.	praeceptum est ceto	προσετάγη τῷ κήτει
III, 7	γευσάσθωσαν μηδὲν, μὴ δὲ νεμ. non γευσάσθωσαν μηδὲ νεμ.	gustent quicquam neque pasc.	γευέσθωσαν μηθὲν· μηδὲ νεμ.
» 8	ὁδοῦ αὐτοῦ non ὁδ. αὐτῶν	uia sua	ὁδοῦ αὐτοῦ
IV, 2	εἶπεν· ὦ κύριε non εἶπεν· κύριε	dixit· dme.	εἶπεν· Ὦ κύριε
» »	καὶ μακρόθ. non μακρ.	et patiens	μακρόθ.
» 3	εἰ ζῆν με non ἢ ζῆν με	quam uiuere	ἢ ζῆν
» 5	ἐποίησεν ἑαυτῷ ἐκεῖ σκηνὴν καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ ἕως οὗ ἀπείδῃ non ἐπ. αὐτῷ ἐκεῖ σκηνὴν ... αὐτῆς ἕως οὗ ἀπίδῃ	fecit ipse sibi tabernaculum· et sedebat sub ipso in umbram donec uideret	ἐποίησεν ἐκεῖ σκηνὴν ἑαυτῷ κ. ἐκαθ. ὑπ. αὐτῆς ἐν σκιᾷ ἕως οὗ ἀφείδῃ
Ezech. XVI, 58	ἀνομίας σου κεκόμισαι non ἀν. σου σὺ κεκ.	inpietates tuas tu portasti	ἀνομίαις σου σὺ κεκόσμησαι
» 62	ἐπιγνώσει non ἐπιγνώσῃ	cognosces	ἐπιγνώσῃ
XVIII, 5	ποιῶν δικαιοσύνην non ποιῶν κρίμα καὶ δικ.	qui facit iustitiam	ποιῶν κρίμα καὶ δικ.
» 9	πεπόρευται, τὰ δικαιώματα non πεπ. καὶ τὰ δικ.	ambulauit· iustificationes	πεπόρευται καὶ τα δικ.
XXIV, 26	ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ non ἐν τῇ ἡμ. ἐκ.	in illa die	ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ

	Cod. Vatic.	Versio antehieron.	Cod. Alex.
Ezech. XXIV, 27	ἐν ἐκ. τ. ἡμ. non ἐν τῇ ἡμ. ἐκ.	in illa die	ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
XXV, 7	ἐπιγνώσει non — ῃ	scies	ἐπιγνώσῃ
» 9	οἶκον Θασιμοῦθ ἐπαναγωγῆς non οἶκ. Βεθασιμοὺθ ἐκάνω πήγης	domum aersimuth· supra fontem	οἶκον Βεθασιμοὺθ ἐπάνω πήγης
XXVI, 11	ὑπόστασιν σου τῆς ἰσχύος ἐπὶ non ὑπ. τῆς ἰσχύος σου	substantiam uirtutis tuae in	ὑπόστασιν τῆς ἰσχύος σου ἐπὶ
» 17	ἐπαινεστὴ non ἐπαινετὴ	laudabilis	αἰπενετὴ
» 19	δῶ σε πόλιν non δῶ πόλιν	dedero te ciuitatem	δῶ σε πόλιν
» »	καταχαλύψῃ non -ει	conteget	καταχαλύψει
XXVII, 2	υἱὲ ἀνθρ. καὶ σὺ non καὶ σ. υἱὲ ἀνθρ.	et tu fili hominis	καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρ.
» 17	ἐν σίτου πράσει non ἐν πρ. σίτ.	in emptione tritici	ἐν σίτου πράσει
» 18	ἔμπορος non ἔμποροι	mercator	ἔμποροι
XXVIII, 3	Δανιήλ; σοφοὶ non Δαν. ἢ σοφ.	daniel· sapientes	Δανιήλ; ἢ σοφοὶ
» 5	ἐμπορίᾳ ἐπλήθυνας non ἐμπ. σου ἐπλήθ.	mercatu tuo multiplicasti	ἐμπορίᾳ σου ἐπλήθ.
» 15	ἄμωμος σὺ non σὺ ἄμ.	sine macula tu	ἄμωμος σὺ
XLIV, 5	ὠσὶν ἄκουε non ὠσὶ σου ἀκ.	auribus tuis audi	ὠσίν σου ἄκουε
» »	καὶ κατὰ πάντα non καὶ πάντα	et secundum om.	καὶ κατὰ πάντα
XLVIII, 22	Βεν. τῶν ἀφηγουμένων non Βεν. καὶ τ. ἀ.	beniamin· principium	Βεν. τῶν ἀφηγ.
» 28	Γὰδ ἕως τῶν non Γὰδ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν	gad usque ad ea qui	Γὰδ· καὶ ἕως πρὸς
Dan. II, 30	γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ non τῷ βασ. γνωρ.	regi enarretur	τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι
» 33	μέρος τι σιδηροῦν, καὶ μέρος ὀστράκινον non μέρος μέν τι σιδ., καὶ μέρος δέ τι ὀστρ.	pars aliqua ferrea et pars fic...	μέρος μέν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστρ.

Summa eorum de quibus in adnotationibus agitur.

Ista omnia si consideraveris neque ab intricatis artis criticae laboribus, ad quos subeundos non minus patientia quam acumen flagitatur, abhorrueris, ratiocinando poteris colligere, quae inter veterem prophetarum versionem latinam, qualem fragmenta nostra exhibent, et varios qui sunt LXX interpretum versionis codices graecos ratio intercedat. Qua in re si, quod maxime opus est, inter singulos qui in codicibus mss. continentur libros iustum discrimen statueris, primum, quod ad ea quae *minorum prophetarum* sunt fragmenta spectat, invenies LXXXIII esse locos, in quibus ab omnibus codicibus plus minus recedant, LX vero, quos tum ab Alexandrino tum a Vaticano diversos exhibeant; quorum ad utrum propius accedant si quaesiveris, computatis lectionibus assequeris, XXXI quidem locos esse, ubi fragmenta cum Alexandrino faciant contra Vaticanum, XXXX autem, ubi cum Vaticano conveniant respuantque Alexandrinum. Adde quod collata cod. Vatic. editione Maiana fragmenta nostra fasciculo I collecta deprehenduntur

A. de codicum ratione.

continere XXXV locos, in quibus diversa praebent et a Vaticano et ab Alexandrino, XIV autem, ubi cum Alex. faciant contra Vaticanum et XVIII, ubi cum Vatic. conspirant contra Alexandrinum. Unde patet, rem si brevibus complecti volueris, *versionem veterem quum ab ambobus haud raro recedat, paulo magis tamen ad Vaticanum quam ad Alexandrinum inclinari* statues.

Aliam vero eorum, quae *maiorum prophetarum* sunt, fragmentorum deprehendes esse conditionem. Namque ut brevitatis ergo ea, quae vel ad Ezechielem pertinent vel ad Danielem, una comprehendam computatione, in iis quum LXII lectiones prostent, quae in nullo codice graeco inveniuntur, quibus accedunt XXXXI, quae neque Vaticano neque Alexandrino insunt, XIV quidem alias invenies, in quibus illa cum Alexandrino conspirent contra Vaticanum, sed CVII, ubi Vaticani causam tueantur contra Alexandrinum: qua ex re intelligitur, *eos prophetarum maiorum codices, secundum quos antiquissimis ecclesiae temporibus versio latina facta est, multo similiores fuisse codicis Vaticani quam Alexandrini.*

Neque vero minoris ponderis videntur esse, quae instituta reliquorum qui sunt codicum graecorum eiusque, quae codicis pretium habet, editionis Complutensis comparatione in rem criticam redundant. Nam si quaesiveris, quaenam iis in locis, in quibus fragmenta nostra tum a Vaticano tum ab Alexandrino differunt, a reliquis codicibus praebeantur, computatione facta haud raro talia ab iis exhiberi invenies, quae a partibus stent fragmentorum. Sunt vero, si illos excipis, codices XXXVII, qui *minores prophetas* continent, XXVI, quibus *Esechielis* vaticinia insunt, XXXIII, e quibus *Danielis* visiones hauriuntur, suis quique numeris apud Holmesium insigniti. Iam vero inter eos, quos primo loco posui, codex 311., quod istos locos attinet, cum fragmentis nostris convenit quaterdecies, 62. terdecies, 36. 130. 147. singuli undecies, 22. decies, 42. novies, 49. 51. 153. singuli octies, 23. 36. 185. 310. singuli septies, 26. 40. 95. 106. 228. 238. 240. singuli sexies, 87. 91. 97. 239. singuli quinquies, 45. 145. ter, XII. 68. 132. 198. 233. bis, 61. 231. semel, Complutensis vero editio quod maxime miraberis *octiesdecies.* Ex quo sequitur, inter eos minorum prophetarum fontes, qui praeter codices Vaticanum et Alexandrinum sunt, ad versionem veterem maxime accedere editionem Complutensem, et codd. 311. 62. 86. 130. 147. 22. 42. 49. 51. 153. Porro ex iis, qui *Esechielis* prophetias comprehendunt, ista ratione potissimi declarantur codd. 22. 48. 36. 51. 231. ed. Compl. codd. 23. 42. 26 et 147. Illis enim quos diximus in locis codd. 22 et 48. cum fragmentis nostris conveniunt terdecies, 36. 51. 231. singuli undecies, ed. Compl. novies, 23. septies, 42. sexies, 26. 147. singuli quinquies, 106. 228. 238. quater, XII. 62. 68. ter, 49. 86. 87. 88. 90. 91. 233. 306. singuli bis, 108. et 239. semel. Denique ex illis triginta quinque codicibus, quibus *Danielis* visiones insunt, pro exiguo fragmentorum nostrorum Danielicorum ambitu codd. 26. 35. 49. 62. 90. singuli nonnisi bis, ed. Compl. XII. 22. 23. 33. 34. 37. 42. 48. 91. 147. 148. 228. 231. 232. singuli semel, reliqui vero qui habentur quatuordecim nullo in loco iiscum conveniunt. Unde colligitur, si ex ungue leonem dignosci licet, codd. 26. 35. 49. 62. 90. pro antiqua textus *Dan.* indole reliquis esse praeferendos: quibus si illos quos supra significavi codices atque edit. Complutensem addideris, habebis eos fontes, in quos latinae versionis antehieronymianae ratione habita viris doctis post praeclarum illud par antesignanorum praecipue animum esse advertendum existimamus. Inter quos qui enumerantur cod. 26 et codd. 22. 36. 48. 51. 231. ex adnotationibus nostris intelliges notis sat

memorabilibus a reliquis omnibus discerni. Nam cod. 26. saepissime cum cod. Alex. convenit, ita ut licet non pauci sint loci, in quibus ab illo recedat, tamen arcta quadam propinquitate cum eo coniunctus esse videatur; nec minus codd. 22. 36. 48. 51. 231., omnes quippe iisdem saepe lectionibus instructos, certo quodam necessitudinis vinculo inter se videbis esse copulatos. Codicem vero supra notatum 34. eo deprehendes a ceteris differre et quasi morbo laborare; ut non tam purum, quam variis seu verborum seu rerum explicationibus oneratum exhibeat textum.

Quae observationes, intra angustos quidem fragmentorum nostrorum fines conceptae, si aliis quoque scripturae s. partibus fuerint comprobatae, fiet, ut isti codices mss. nec multitudine sua nos terreant, nec frigidis quibus insigniri solent numeris taedium nobis nauseamque creent, sed perspicua tum coloris tum indolis varietate eos, qui veritatis studiosi sunt, delectent atque ad ediscenda altiora provehant.

B. De antiquo versionis usu.

Altero loco opus est ut quae in adnotationibus nostris de antiquo versionis antehieronymianae usu exhibentur, colligamus et quasi uno complectamur conspectu. Qua de re disserendi campus quum latissime pateat atque ad accuratissimam omnium quae illic e Patrum scriptis propositae sunt allegationum comparationem cum textu fragmentorum nostrorum instituendam extendatur, ne lectoribus fastidium afferam, multifaria singularum quaestionum quas suscepi congerie in schedis meis reservata nonnisi praecipua quae inveni proponam rei capita. Vario autem modo hic errari poterat, et primum quidem negligendo externam allegationum sive, ut voce usitata utar, citationum extensionem. Minoris enim pretii esse eas quae pauca continent verba citationes, quam quae multis constant, in aperto est; errassemusque, si forte ex animadverso pauculorum quorundam apud Patrem aliquem verborum concentu cum fragmentorum textu nobis visi essemus colligere posse, illum eadem quae in his exstat versione esse usum; fieri enim potest, ut alia quidem ille fuerit interpretatione usus, sed quae in nonnullis locis, praesertim talibus, qui propter sententiarum simplicitatem facilioris fuerunt translationis, cum fragmentis convenerit. Pari modo foremus lapsi, si ex observata paucorum quorundam verborum quae apud hunc illumve Patrem laudata invenimus a fragmentis dissonantia eum diversam a nostra habuisse sacrae scripturae versionem conclusissemus; haud enim raro fit, ut varia unius eiusdemque versionis exempla variis textus mutationibus sint subacta. Itaque, quod dirimendam quaestionem nostram spectat, Patres vel scriptores ecclesiasticos eos, qui propter citationum suarum paucitatem iure aliquo non instructi esse videbantur, *Vigilium Tapsensem, Julium Firmicum, Chromatium, Philastrium, Gaudentium* e foro nostro relegandos putavimus; qui qua s. scripturae versione usi fuerint, ex his quidem fragmentis collatis perspici nequit. Nec magis *Lactantius, Optatus Milevitanus, Victor Tununensis, Auctor quaestionum apud Augustinum, Zeno Veronensis, Cassiodorus, Prosper, Auctor operis imperfecti in Matth., Auctor de promissionibus apud Prosperum*, quamvis isti tres quos ultimo loco posui viderentur alia usi esse versione, illi sex vero, quibus primum dedi locum, eandem quae in fragmentis prostat, habuisse viderentur, ad rem discernendam rite admitti poterant. Agendum vero nobis fuit cum reliquis, apud quos nec paucos nec breves prophetarum locos inveniri adnotationes nostrae supra positae testantur.

Inter quos qui aetate primus est *Tertullianus*, si adnotata ad Amos VI, 4, Mich. V, 2 et VI, 18, Ion. III, 10 et IV, 2, Ezech. XVIII, 7. 8 et XXVIII, 11—16 contuleris, recte dicetur

hac versione, ab illius citationibus nimis diversa, non fuisse usus. Cuius ad latus accedere, qui Tertullianum magistri titulo ornare solitus est, *Cyprianum* quamvis aliqua habeat quae cum fragmentis conveniant, tum aliorum locorum, tum oraculi Dan. II, 31 interpretatio prorsus diversa demonstrat. Eadem fere de *Hilario* ac *vetere Irenaei interprete* statueris. Illius enim citationes locorum Amos. VIII, 11 et Ion. II, 3. 4. 7 a textu fragmentorum multum abesse deprehenduntur; hic quae ex prophetiis Michae, Ioelis, Ionae et Danielis affert, etsi quadam ex parte fragmentis similia sunt, maiore tamen ex parte inveniuntur dissimilia. Item eam versionem, qua *Augustinus* usus est, licet hic illic cum fragmentis conveniat, tamen plus diversorum praebere quam consonorum fidem faciunt quae ad Hos. IX, 14, Mich. V, 4 et VII, 28, Ezech. XVIII, 1—2. 4 et XXVIII, 3 adnotavimus.

Alia vero de *Arnobio, Lucifero Calaritano, Tichonio Afro, Ambrosio, Iuliano* apud Augustinum, *Gilda Sap.*, et qui eius aequalis fuisse videtur *Auctore Speculi Augustinei* statuenda sunt; quibus accedunt ii, qui codicem *Luxoviensem,* codicem S. *Michaelis* et *psalterium Ambrosianum,* unde Sabaterius Ionae prophetae odam (II, 3—10) hausit, scripserunt. Namque ut primum de istis loquar, ms. *Luxoviense* illius odae textum, quem in fragmentis legimus, tantum non ad verbum reddere patet; *psalterium Ambrosianum* et ms. *S. Michaelis,* in genere quidem illi similia, passim tum inter se tum a fragmentis, et hoc quidem paullo magis quam illud, distantia cernuntur. *Arnobianae* quae sunt citationes versuum Ezech. XXVIII, 12. 13. 14. 15. 16 et 17 ad eximiam fragmentorum similitudinem accedunt. Versionem, quam *Lucifer Calaritanus* habuit, cum fragmentis nostris plane ad verbum convenisse, adnotata ad Mich. II, 1 facile alicuipiam persuadere posse viderentur, nisi in locis parallelis ad Ion. II, 11—III, 9 appositis, licet in universum ab illis nonnisi paullum recedant, tamen aliqua invenirentur iisdem dissimilia. Versionis exemplum, quo *Tichonius Afer* usus est, ad fragmenta nostra proxime accessisse concludes ex iis, quae ad Ezech. cap. XXVIII allata vides. Quam *Ambrosius* secutus est translationem, fragmentis nostris admodum similem fuisse observationes testantur ad Ezech. XLIV, 1—3, Am. IX, 5, Mich. VI, 3—5, Ion. II, 10 propositae, ex quibus quam primo loco posui talem exhibet textus nostri similitudinem, qua, si forte de reliquis s. scripturae libris dubitandi locus relictus est, Ambrosii exemplum prophetiarum Ezechielicarum cum fragmentis nostris fere convenisse persuadearis. *Iulianus* apud Augustinum quae ex earundem prophetiarum cap. XVIII allegat, ea, licet singula quaedam habeant, quae in fragmentis non inveniuntur, tamen illis admodum esse similia sponte concedes. Quae *Gildas Sapiens* ex Hosea, Micha et Ioele congessit testimonia, quamvis in aliquibus a fragmentis distent, in genere ita cum illis concordantia cernuntur, ut eiusdem utraque versionis esse videantur. Quod propter libri genus collecticium recte suspicatus fueris, arcta quadam cum fragmentis nostris cognatione coniunctum esse opus quod *Augustini Speculum* vocatur, omnes, quos in adnotationes inde collegi, loci plurimi (cfr. Hos. XIV, 1. 2, Am. VI, 4—6. 8, Ioel. V, 5—7 al.) ostendunt, ita ut Angeli Maii, qui duplici modo illud edidit, probanda sit sententia, qua Sabaterium si librum nosset totum dicit cum pulvisculo in opus suum fuisse transscripturum. Denique rem maxime mirabilem allegatio quaedam, quae ex *Hesychii* calamo Salonitanae urbis in Dalmatia episcopi fluxit, videtur prodere. Is enim in epistola ad Augustinum data locum Dan. IX, 27 laudans fragmentorum nostrorum versionem ita secutus est, ut ipsa,

quae illi insunt, menda scripturae in sua contulerit posterisque tradiderit; unde, etsi alia Hesychiana aetatem non tulerunt, intelligitur id quod ille possedit prophetarum exemplum cum fragmentis nostris ita fuisse coniunctum, ut ex communi utraque fonte essent exorta. Nam quod l. l. et Hesychius legit et fragmenta continent *supplicatio*, quum respondeat voci σπονδή, quin per errorem scriptum sit pro *libatio* dubitari non potest.

Itaque duplicem nobis videmur assecuti esse notitiam: unam, fuisse scriptores ecclesiasticos, qui ea, quae fragmentis nostris exhibetur, versione non fuerint usi; alteram, fuisse alios, quorum exempla ad illam proxime accederent. Unde si concluseris, horum unam fuisse s. scr. translationem eandemque ab ea, quae in fragmentis exstat, origine non diversam. eius iamiam aliqua vestigia per regiones ecclesiae amplissimas deprehensa esse patet, quippe quam per Africam septentrionalem, Sardiniam insulam, Italiam superiorem, Dalmatiam fuisse vulgatam istorum quos vidimus autorum nomina significant.

Sed haud arbitror desperandum esse, quin, ubi locorum ipsa fragmenta nostra priscis temporibus vel privatim lecta, vel ad publicum ecclesiarum cultum adhibita sint, accuratius definiatur. Namque in ea membrana, qua locus Ez. XVIII, 1—2 continetur, signum aliquod liturgicum scriptum exstat, quod quia non exigui mihi ad rem criticam ponderis esse videbatur, in tabula lithographica describendum curavi; dico illud IN LETANIA, non quidem prima, sed antiqua tamen manu exaratum, quod simul cum quinque lineis, subter quibus scriptum est, sub num. VIII tibi repraesentatum vides; ex quo vocabulo, si qua ecclesia detegetur, in qua ille quem dixi locus in litania legebatur, non sine magna veri similitudine concludi poterit in eadem fragmenta vel scripta vel in usum publicum adhibita fuisse. Iam vero, quod maxime dolendum, nullum quod sciam editum est rerum liturgicarum documentum, quo locum illum alicubi litaniae celebrandae inserviisse traditur. Neque enim liturgia Romana, neque Ambrosiana, nec Mozarabica, nec Gallicana, quas pervestigavi omnes, litaniae illum vindicant. Spes tamen abiicienda non est, fore ut postero tempore aut nostro studio aut aliorum assiduitate ecclesiae illius quam quaerimus nomen aetasque detegantur, quo fiet, ut de primo fragmentorum usu vel aliqua certitudo vel utilium coniecturarum ansa nobis comparetur.

C. De versionis indole vetustis quae experta e correctionibus.

Reliquum est, ut quae mihi *de versionis indole* observanda videantur paucis exponam. Quam primum quidem a classica scribendi dicendive puritate non paucis in locis procul abesse animadverto. Neque enim solum, quod verborum copiam usumque attinet, vocabulis caret, quae apud scriptores elegantiores non inveniuntur: *retia* (gen. *retiae*) pro *rete* Ezech. XVII, 20, *humilo* pro *humilio* ib. 24, *praegnates* pro *praegnantes* Hos. XIII, 16, *memoratus sum* pro *memini* Ion. II, 8, *altarium* pro *altare* Ioel I, 9 et 13, *demolient* pro *-ur* Ezech. XXVI, 12, *praevarico* pro *-or* Hos. VIII, 1, *commixticius* (συμμικτὸς) Ezech. XXVII, 17, sed ne a falsis quidem inusitatisve formarum flexionibus abhorret: *plaudisti* Ezech. XXV, 6, *avertuit* Hos. VIII, 3, *odivi* ib. IX, 15, *lignum viridem* Ez. XVII, 24, *fanos tuos* Mich. V, 14, *cubilem tuum* Dan. II, 28. 29, *sepeliuit* = *sepelibit* pro *sepeliet* Hos. IX, 6, *eregit* ib. X, 10, *prodiet* Mich. IV, 10, *Danielo* Dan. II, 19, quibus adnumero *umerum tuum* Ez. XXV, 9, *promunturiorum* ib., *ingemescent* ib. XXVI, 16, *meleto* (Μιλήτου) ib. XXVII, 18, *thensauris* ib. XXVIII, 4. 13, *vicensima* Dan. X, 4, ne quid dicam de formis adhibitis *confirmavit* pro *confirmabit* ib. IX, 27, *separavit* pro

separabit Hos. XIII, 15, *intrabit* pro *intravit* Dan. X, 3. Tum quod ad rationem spectat, quam in vertendo textu graeco interpres secutus est, is verborum graecorum vestigia tali plerumque cura pressit, qua scrupulosior magisve sollicita vix possit animo concipi. Neque enim in eo sibi satisfecit, ut singula vocabula graeca singulis redderet latinis, sed enuntiatorum constructiones anxia quadam diligentia studuit imitari, cuius si qua exempla vellemus statuere, tota fere translatio huc esset alleganda. Qua in re non exigua cernitur religionis laus, quae non solum veteribus insigni commodo fuit, sed recentiorum quoque admirationem excitavit. Sed est modus in ipsa laude summumque ius summam saepe iniuriam esse iure nostro conquerimur. Nam verum quidem est, graecorum ἐξ bene reddi latino *ex,* neque ex lingua latina pro graeco κενὸν melius quidquam ab interprete videtur adscisci posse quam *inane,* et μάχαιρα est *gladius;* sed phrasin ἐκκενώσουσι τὰς μαχαίρας si quis, quemadmodum in fragmentis nostris locus Ez. XXVIII, 7 legitur, ita vertit *exinanient gladios,* fidem sine dubio in vitium mutasse censendus est: pro quibus verbis recte Hieronymus reposuit *evaginabunt gladios.* Et ἐπὶ quamvis sit *in* et ἐκεῖνος *ille,* si quis tamen, quemadmodum vetus interpres verba μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Δαμάσκου Am. V, 27 vertit *transferam vos in illa damascum,* eum certe ἐπέκεινα τῆς ἀληθείας progressum esse confitebimur, probabimusque Hieronymum qui reposuit *trans Damascum.* Nec magis ille aequalium utilitati prospexit graecas verborum constructiones iusto audacius imitando. Verba εἰςήκουσάν μου translata vides *obedierint mei* Mich. V, 15; περιεζωσμένην σάκκον *praecinctam cilicium* Ioel. I, 8; περιεβάλετο σάκκον *operuit se cilicium* Ion. III, 6 cfr. ib. 8; ἱματισμὸν τὸν ποικίλον αὐτῶν ἐκδύσονται *vestem variam suam se dispoliabunt* Ezech. XXVI, 16; τὰς κρατίστας ἐκ πασῶν τῶν βασιλειῶν τούτων *quae sunt optimae ex omnibus regnis eorum.*

Quae talia in se continuit sacrae scripturae versio, per se ipsa correctorem flagitabat; neque primum Hieronymum fuisse, qui emendationis operi manum admoveret ipsa fragmenta innuunt. Produnt enim, id quod ultimo loco monemus, veterem versionem postquam ab origine ita sicuti diximus comparata fuit, correctrices manus iam vetusto tempore expertam esse. Quid enim est nisi emendationis vestigium quod Hos. IX, 9 (μνησθήσεται ἀδικίας αὐτῶν) legitur *memor erit dabitur iniustitia eorum?* Quae verba, per se nullo modo ferenda, unusquisque concedet, postquam ab initio scripta fuerint *recordabitur iniustitiae eorum,* a correctore ita esse posita *memor erit iniustitiae eorum;* quibus ex phrasibus duabus per scribae errorem tertia illa, quam nunc legimus, conglutinata esse cernitur. Porro lectoris cuiusdam critici vestigia alio quoque in loco deprehendere non dubitabis, Ezech. XXVIII, 16 (ἤγαγέ σε τὸ Χερούβ) *duxit te Cherubin sech,* ubi *sech* istud aut ex hexaplari Origenis editione quae hebraeum textum graecis litteris reddens hic simile exhibuit vocabulum, aut, quod iam praetulerim, ex graecis verbis σε Χερούβ, a correctore citatis et per compendium scriptis σὲ Χ., haustum atque ad explicandam versus sententiam huc appositum esse patet. Quae si negari nequeunt, omnes fragmentorum locos, qui ab illa, de qua modo locuti sumus, scrupulosa transferendi graeci textus ratione recedentes ad liberiorem indolem inclinant, suspicio haud iniusta oritur ab aliquo quondam esse *emendatos.* Cuius quidem rei manifestum exemplum habes locum Ezech. XXVI, 20, ubi verba graeca ὅπως μὴ κατοικηθῇς contra scrupulositatis consuetudinem ita translata apparent *ut non constituaris ad habitandum,* quae phrasis explicationi potius inservit quam simplicem prodit interpretationem; vel Ezech. XXVIII, 13. (λίθον

χρηστὸν ἐνδέδεσαι) quae verba a correctore non tam ad verbum quam ad sententiam in hanc formam redacta sunt *lapidem optimum habes in te alligatum;* vel Ion. IV, 2 (προέφθασα τοῦ φυγεῖν) quorum versio quum apud Luciferum Calaritanum saeculi quarti scriptorem haec exstat *praeoccupaveram fugere,* in fragmentis abiecta mala latinitate hunc tenorem assecuta esse cernitur *proposueram fugere;* vel Ezech. XVIII, 7, ubi vocabulum *inopem,* cui nil graeci respondet, in textum apparet esse intrusum. Quae corrigendi tentamina, a nobis ad rem criticam bene quidem adhibenda, non fuisse ea, quae veterem versionem ab erroribus et difficultatibus liberarent liberatamque ad aliquod perfectionis fastigium eveherent, duplex illud Hieronymi opus, quo biblicam veritatem quum ex graeco LXX virorum textu denuo illustratam, tum ex hebraeo propriis studiis haustam latinae ecclesiae vel reddidit vel primus tradidit, luculentum praebet testimonium. Cuius quae quantaque sint merita, si eas, quas ad dextrum veteris versionis latus apposuimus columnas, alteram emendationis ab Hieronymo praestitae, alteram Vulgatae novae cum illa comparaveris, facile tibi in memoriam revocabis.

Sed haec hactenus. Plura enim dabimus quando plura nobis fuerint data. Plura dico authentica versionis antehieronymianae fragmenta, quae ut aliquando nobis tradantur, quoniam non pauca eorum documenta manuscripta nonnisi editionem criticam flagitantia, in ipsa Germania existere certiores facti sumus non solum optamus sed etiam praestolamur.

Index fragmentorum

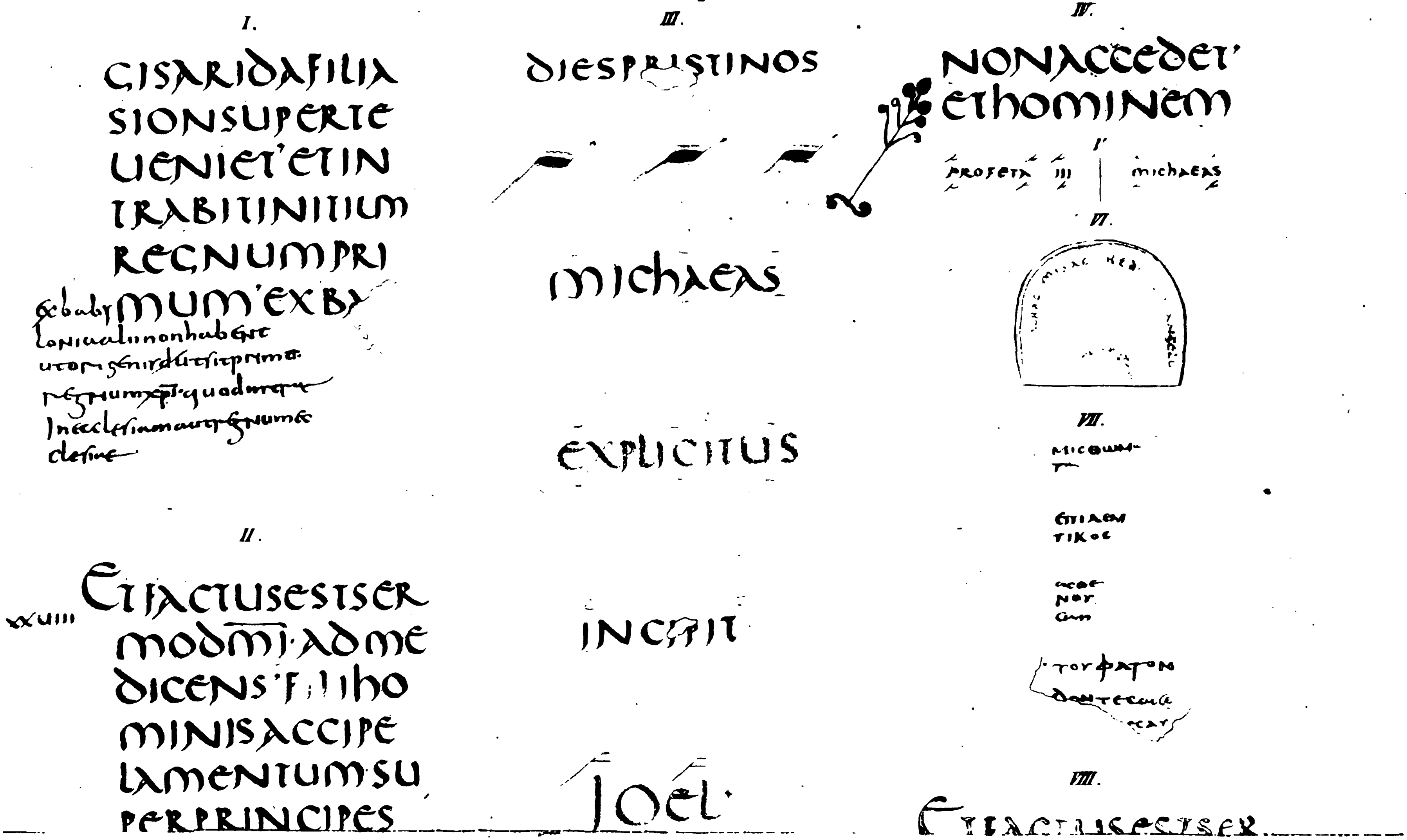
in duobus huius operis fasciculis editorum.

Corrigenda.

Legas *marginales* p. 5 ad marginem; *εὐχόμενοι* p. 58. lin. 41; *apothecas* pro *horrea* p. 104. lin. 38; Deleas *Iul.* p. 113. lin. 45.

In fasc. I legas VIII, 4—6 p. 31. lin. ult.; item VIII, 13—14 p. 32. lin. ult.; 11. Augustini p. 43. lin. 42; Sec. collatam ed. Maianam p. 50. lin. perult. reponas XXXV; ib. lin. ult. XIV et XVIII; eosdem numeros rep. in fasc. II. p. 53. lin. 11. 12 et 13.

Specimina cod. Weingartensis, e variis eius reliquiis Fuldae, Stutgardii ac Darmstadiae asservatis descripta atque in unum composita.

APPENDIX.

Quod certa animi exspectatione sperare vix ausus eram, fore ut vetustissimi codicis manuscripti Weingartensis, cuius aliqua fragmenta tum Fuldae tum Stutgardii atque Darmstadiae detecta ante hos octo annos uno libro comprehensa edidi, aliae etiam particulae invenirentur, id feliciter evenisse, quicumque criticis Veteris Testamenti latini studiis occupantur, non sine aliqua voluptate opinor esse accepturos. Nuper enim qui in venerabili facultate evangelico-theologica Vindobonensi munus professoris ordinarii gerit vir doctissimus et maxime reverendus Albertus Vogel, theologiae Doctor, literis datis humanissimis certiorem me fecit, se folia aliqua illius codicis, quae in celebri Sancti Pauli monasterio in Carinthia sito vir meritissimus Sickel historiae et palaeographiae professor Vindobonensis in ligneis duorum codicum admodum vetustorum tegumentis agglutinata detexisset, ex vinculis et liberavisse et publico doctorum hominum commercio tradidisse; postea vero ipsam accuratam fragmentorum editionem, cui sermone vernaculo usus titulum fecit symbolarum ad restituendam s. scripturae versionem veterem servientium, benevolentissime transmisit potestate simul mihi concessa, ut, si vellem, eorum novam editionem similem illi, quae iam publico usui a me tradita esset, parare possem. Qua quidem bona venia accepta (neque mihi denegata Guilielmi Braumüller bibliopolae honestissimi Vindobonensis, qui illius libri edendi sumtus impendit, liberali permissione) mihi iniunctum esse censebam, ut ad eas quas edidi codicis Weingartensis partes quantum fieri posset supplendas properarem.

Qua in re quum duo potissimum sint, quae consideratione egeant, primum foliorum Carinthiacorum indoles Weingartensis, alterum quaestio, quomodo factum sit, ut quae Weingartensis monasterii fuerunt in regiones Europae ab illo remotissimas abierint, de utroque quae ad rem faciant quam brevissime mihi videntur esse indicanda.

Ac primum quidem ista folia eiusdem quondam fuisse codicis atque illa quae edidi, non solum ex forma, qua utraque utuntur, ex triplicitate columnarum, qua utraque excellunt, ex numero versuum, quos utrorumque singulae columnae continent, sed ex ipsa characterum, quibus utraque scripta sunt, figura luculentissime iis apparebit, qui eam, quae editioni nostrae addita est, unius folii imitationem photolithographicam conspicient atque examinabunt.

Qua vero via in longinquam ab his regionibus Carinthiacam Sancti Pauli abbatiam pervenerint, bene nos docet Beda Schroll, doctus illius bibliothecarius, qui teste Alberto Vogel (cf. symb. p. 12) monachos Sanblasianos primis nostri saeculi annis ex abbatia sua Nigrasilvensi eiectos a Francisco imperatore Austriae illic gratiose receptos esse memorans, codices istos, quorum tegumentis agglutinata sunt, a monachis Weingartensibus una cum aliis documentis quae illic asservantur monasterio Sanblasiano commodatos esse suspicatur. Cuius rei vestigia ut accuratius persequerer, scripta F. J. Monii adeunda videbantur, diligentissimi inter nostrates harum rerum perscrutatoris. Quae quidem haud frustra perlustravi. Nam tum in *Annalibus historias Rheni superioris continentibus* (tom. XVII, 194) bibliothecae Sanblasianae partem aliquam in monasterium illud Carinthiacum transportatam esse testatur, tum in praefatione *Episcopatus Constantiensis Alemannici illustrati a patre Trudperto Neugart olim Sanblasiano* ab ipso editi anno MDCCCLXII sese in Carinthiam profectum libros manuscriptos olim Sanblasianos illuc deductos examinasse narrat: quem librum si evolveris statim praefationem invenies a Trudperto operi suo praemissam, qua de illa monachorum Sanblasianorum transmigratione accuratius edoceberis.

Quibus monitis ad triplex quod mihi necessarium videtur esse opus progredior, ut fragmenta qualia in codice scripta sunt edantur, cum textu graeco unde fluxerunt duplicique textu Hieronymiano componantur, atque criticis adnotationibus, quae tum respondentes graeci textus varias lectiones, tum patrum latinorum citationes exhibent, illustrentur. Illas siglo (A), has litera (B) insigniendas putavi et quae ex symbolis Alberti Vogel in rem meam vertenda videbantur, siglo *V* denotavi. Ceterum felicissimus mihi videbor, si quae hic posui virorum doctorum usui commodo inservierint, vel aliquibus praebuerint occasionem, minores vel maiores illius codicis partes fortasse in bibliothecarum scriniis adhuc latentes inveniendi atque ad auras protrahendi. Neque enim video, cur non postquam aliqua eius fragmenta ad vivos revocata sunt, ita ut quod poeta de se fatus est *non omnis moriar* de vetusto quoque codice nostro valeat, porro ea quae sequuntur poetae verba possint evenire *multaque pars mei vitabit Libitinam.* Quae usquedum efficiantur vel si non efficientur, nos modeste in sorte quae data est acquiescere iisque quae habemus strenue gratoque erga meritos quos dixi viros animo uti et decebit et oportebit.

. . . .*)

TIONEETINTER . . . .
UALLUMSICCO . . . .
LUMNATIOET . . . .
INTERUALLUM . . . .
ETSICPORTAE· QUO . . . .
NIAMTRIPLICES . . . .
ERANTETCOLUM . . . .
NASNONHAB . . . .
. . UT . . . .

Scriptum fuisse videtur in hac columna Ez. XLII, 5—7. | ib. 7—9. | ib. 9—11.

*) Hic secundum pag. 7 inscriptio suppleri potest PROFETA.

. . . .*)

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Videtur scriptum fuisse Ez. XLII, 11—12.

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

ib. 12—13.

CERDOTIBUSET
NONEXIBUNT
DESANCTO· IN
ATRIUMEXTERI
USUTSEMPER
SANCTISINIQUI
PRAEEUNT· ET
NONTANGANT
UESTEM . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

ib. 14—15.

*) Ad modum p. 8 hic suppleri potest EZECIEL.

. . . . . .

POPULUMINSTO
LISSUIS· ETCAPI
TASUANONRA
DENT· ETCOMAS
SUASNONTON
DENT· ETOPERI
ENTESOPERIENT
CAPITASUA· ET
UINUMNONBI
BENTOMNISSA
CERDOSCUM
INTRABUNTIN
ATRIUMINTERI
USETUIDUAM
ETEIECTAMNON
ACCIPIENTSIBI
INUXOREM· SED
UIRGINEMDE
SEMINEISTRA
HELETUIDUASI
FACTAFUERITDE
SACERDOTEAC
CIPIENTETPOPU

Ez. XLIV, 19—23.

LUMMEUMDO
CEBUNT· INTER
MEDIUMSANC
TIETPOLLUTI· ET
. . . . . .
SANCTIETPOLLU
TI· ETINTERME
DIUMMUNDI
ETIMMUNDI
OSTENDENTIL
LIS· ETSUPERIU
DICIUMSANGUI
NISHICCONSIS
TENT· ADDISCER
NENDUMIUS
TIFICATIONES
MEASIUSTIFI
CABUNT· ETIU
DICIAMEAIUDI
CABUNT· ETLE
GITIMAMEAET
PRAECEPTAMEA
INOMNIBUS

ib. 23—24.

DIEBUSFESTISME
ISCUSTODIENT·
ETSABBATAMEA
SANCTIFICABUNT
ETSUPERANI
MAMHOMINIS
NONINTRABUNT
UTCONTAMI
NENTUR· NISI
SUPERPATREM
ETMATREM· ET
SUPERFILIUM
ETSUPERFILIAM·
ETSUPERFRATREM
ETSUPERSORO
REMSUAMQUAE
NONFUITUIRO
POLLUTA· ETPOST
QUAMMUNDA
TUSFUERITSFP
TEMDIESNUME
RABITSIBI· ET
QUADIEINTRA

ib. 24—27.

. . . . . .

BUNTINATRIUM
INTERIUS· ETMI
NISTRENTINSANC
TOOFFERENTEX
ORATORIIDICIT
DMS DS· ERITIL
LISINHEREDITA
TEM· EGOHERE
DITASILLISETPOS
SESSIOEISNON
DABITURINTER
FILIOSISTRAHEL
QUIAEGOPOSSES
SIOEORUM· ET
SACRIFICIA· ET
QUAEPROPECCA
TOETQUAEPER
IGNORANTIA
HIMANDUCA
BUNT· ETOMNIS
SEPARATIOINIS
TRAHELIPSISERIT
DELIBATIONES

Ez. XLIV, 27—30.

EORUMOMNI
UM· ETPRIMO
GENIAOMNIUM
ETABLATIONES
EXOMNIBUS
DELIBATIONIBUS
UESTRISSACER
DOTIBUSERUNT
ETPRIMOGENI
TAUESTRADABI
TISSACERDOTI·
UTPONATBENE
DICTIONESUES
TRASSUPERDO
MOSUESTRAS
ETOMNEMORTI
CINUMETABES
TIACAPTUMDE
UOLUCRIBUS· ET
DEPECORIBUS·
NONMANDU
CABUNTSACER
DOTFS· ETCUM

ib. 30 — XLV, 1.

MENSURAMINI
CIETISTERRAEIN
HEREDITATESE
GREGABITIS· DE
LIBATIONEMDMO
SANCTUMATER
RAETUIGINTI
MILIALONGITU
DINEMETLATI
TUDINEMUI
GINTIMILIASANC
TUMERITINOM
NIBUSFINIBUS
EIUSPERCIRCUI
TUM· ERITQUE
EXHOCINSANC
TIFICATIONEM
QUINGENTAPER
QUINGENTAQUA
DRATUMINCIR
CUITU· ETCUBI
TAQUINQUAGIN
TAINTERUALLUM

ib. 1—2.

UIAMPORTAEQUAE
ADAQUILONEM
ORAREEXIBIT· SE
CUNDUMUIAM
PORTAEQUAEAD
AUSTRUM˙ QUI
INTRAT· SECUN
DUMUIAMPOR
TAEQUAEADAQUI
LONEMNONRE
UERTETURSECUN
DUMPORTAM
QUAINTRABIT·
SEDCONTRAEAM
EXIBITPRINCEPS
INMEDIOEORUM·
CUMINTRABUNT
ILLIINTRABITCUM
EIS· ETCUMEXI
BUNTEXIBIT· ET
INDIEBUSSOLLEM
NIBUS· ETINCON
UENTIBUSERIT

Ez. XLVI, 9—11.

MANAA· COCTU
RAUITULO· ETCOC
TURAARIETI· ET
AGNISPROUTFE
CERITMANUS
EIUS· ETOLEIIN
COCTURAE
SIAUTEMFECERIT
PRINCEPSCON
FECTIONEM· HO
LOCAUSTUMSA
LUTARISD̄M̄Ō·
ETAPERIETSIBI
IPSEPORTAMRES
PICIENTEMAD
ORIENTEM· ET
FACIETHOLOCAUS
TASUA˙ ETQUAE
SALUTARISEIUS˙
QUEMADMO
DUMFACITIN
DIESABBATORUM·
ETEXIBITETCLU

ib. 11—12.

DETOSTEAPOSTQUAM
EXIERIT· ETAGNUM
ANNICULUMSI
NEMACULA˙ FACI
ETINHOLOCAUS
TUMCOTTIDIED̄M̄Ō·
MANEFACIETEUM
ETMANAAFACIET·
ETMANESEXTAM
PARTEMMENSU
RAE˙ ETOLEITER
TIAMINADMIS
CENDUMSIMI
LAGINEMMA
NAAD̄M̄Ō· PRAE
CEPTUMSEMPER
FACIETIS AGNUM
ETMANAĀ· ETOLE
UMFACIETISMA
NEHOLOCAUSTUM
SEMPER
HAECDICITD̄M̄S̄ D̄S̄
SIAUTEMDEDERIT

ib. 12—16.

PRINCEPSDATUM
UNIDEFILIISSU
ISEXHEREDITATE
SUA· HOCFILIIS
EIUSERITPOSSES
SIOHAECINHERE
DITATE
SIAUTEMDEDERIT
DATUMUNIPUE
RORUMSUORUM·
ETERITILLIUSQUE
INANNUMREMIS
SIONIS· ETREDDET
PRINCIPIPRAETER
HEREDITATEMFI
LIORUMEIUSIP
SISERITETNONAC
CIPIETPRINCEPS
HEREDITATEMPO
PULISUI· UTDOMI
NETUREORUM
DEPOSSESSIONE
SUADABITHERE

Ez. XLVI. 16—18.

DITATEMFILIISSU
IS· UTNONDISPAR
GATURPOPULUSME
US· UNUSQUISQUE
APOSSESSIONESUA
ETINTRODUXITMEIN
INTROITUMADOR
SOPORTAEINEXE
DRAMSANCTO
RUMSACERDO
TUM· QUAERESPI
CITADAQUILONEM
ETILLICLOCUS
SECRETUS
ETAITADMEHICLO
CUSESTUBICOCENT
ILLICSACERDOTES
QUAEPROIGNORA
ETQUAEPROPEC
CATO· ETIBICOCENT
MANAASEMPER
NEEICIANTINATRI
UMEXTERIUS

ib. 18—20.

UTSANCTIFICENT
POPULUM· ETEDU
XITMEINATRIUM
EXTERIUSETCIR
CUMDUXITME
PERQUATTUORPAR
TESATRII· ETECCE
ATRIUMSECUNDUM
LATERAATRIISE
CUNDUMLATUS
ATRIUMATRIUM
PERQUATTUOR·
ETATRIIATRIUM
PUSILLUMLONGI
TUDINISCUBITO
RUM . L· ETLATI
TUDINISCUBITO
RUM XXX· MEN
SURAIN IIII ETEXE
DRAEGYROIN
IPSISINCIRCUI
TU IIII· ETCOCINA
TORIAFACTASUB

ib. 20—23.

. . . . . .	PORTAEQUAEAD	EST MILLE ETNON
. . . . . E	AQUILONEMET	POTERATPERTRAN
. . . . . .	CIRCUMDUXIT	SIRE· QUONIAM
. . . . . .	MEUIAMDEFO	CONTUMELIAM
. . . . . .	RISADPORTAMA	FACIEBANTAQUAE
. . . . . O	TRII· RESPICIEN	SICUTINPETUS
. . . . . .	TISADORIENTEM·	TORRENTISQUEM
. . . . . .	ETECCEAQUADE	NONPERTRAN
. . . . . N	FEREBATURALA	SIBUNT
. . . . . MUS	TEREDEXTRO· SIC	ETAITADMESIUI
. . . . . O	UTPROGRESSUS	DISTIFILIHOMI
. . . . . TUS	UIRIEXADUERSO	NIS· ETDUXITME
. . . . . UB	ETMENSURAIN	ADORAMFLUMI
. . . . . N	MANUEIUS· ET	NISINCONUER
. . . . . M·	MENSUSEST MIL	SIONEMEA· ETEC
. . . . . MUS	LE INMENSURA	CEADORAMFLUMI
. . . . . ORI	ETPERTRANSIITIN	NISARBORESMUL
. . . . . A	AQUAUSQUEAD	TAEUALDEHINC
. . . . . ALA	FEMORA· ETMEN	ETINDE· ETAITAD
. . . . . B	SUSEST MILLE ET	MEAQUAHAEC
. . . . . ARE	TRANSIITAQUA	QUAEPROCEDETIN
. . . . . .	USQUEADLUM	GALILAEAMQUAE
. . . . . M	BOS· ETMENSUS	ESTADORIENTEM

Hic scriptum fuit Ez. XLVI, 23—XLVII, 2. — ib. 2—5. — ib. 5—9.

. . . . . .

ETDESCENDEBATIN	SIBIERITIPSA· ETPIS	. . . . .
ARABIAMETIBAT	CESEIUSSICUTPIS	. . . . .
USQUEADMAREAD	CESMARISMAG	C . . . .
AQUAMEMISSIO	NIMULTITUDONI	. . . . .
NISANIMAANIMA	MISMULTAETIN	HA . . . .
LIUMQUAEEBULLI	EMISSIONEEIUS	H . . . .
UNTINOMNIBUS	ETINELATIONEEIUS	D . . . .
INQUAESUPERUE	NONSANCTIFICA	D . . . .
NITFLUMENUI	BUNTINSALEM	FI . . . .
UETETERITILLICPIS	DATISUNTETIN	H . . . .
CISNIMISMULTUS	FLUMENASCEN	N . . . .
QUIAUENITILLUC	DETADORAMEIUS	D . . . .
HAECAQUAETSA	HINCETINDEOM	Q . . . .
NUMERIT· ETUI	NELIGNUMESCA	F . . . .
UETOMNEQUOD	RUMNONUETE	Q . . . .
SUPERUENERIT	RESCETINEONE	N . . . .
FLUMENILLICUI	QUEDEFICIETFRUC	D . . . .
UETETSTABUNT	TUSEIUS· NOUI	B . . . .
ILLICPISCATORES	TATISEIUSPRIMUM	C . . . .
ABINGADINUS	EICIETQUONIAM	R . . . .
QUEADNAGALIM	AQUAEEORUMDE	D . . . .
SICCATIOSAGENA	SANCTISHAECPRO	. . . . .
RUM· SEORSIM	CEDUNT· ERITQUE	Q . . . .
Ez. XLVII, 8—10.	ib. 10—12.	Scriptum fuit ib. 12—15.

Criticas, quae sequuntur, adnotationes secundum eadem principia, quae in fragmentis editis secutus sum, electas atque adornatas esse scias. nisi quod, quo lectorum commoditati prospicerem, eas variorum codicum manuscriptorum lectiones, in quibus cum fragmentis Weingartensibus conveniunt, addita stellula * distinxi, ea vero vocabula vel commata, in quibus ab illis discedunt, crucicula † appicta notavi.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez. XLII, 5	*περιστύλου, καὶ τὸ διάστημα· οὕτως περίστυλον καὶ διά-*	[columna]tione et interuallum sic columnatio et interuallum	a columnis inferioribus, et spatium si-	quia supportabant porticus, quae ex illis eminebant de inferioribus, et de mediis
» 6	*στημα, [6]καὶ οὕτως στοαὶ δύο. διότι τριπλαῖ ἦσαν, καὶ στύλους οὐκ εἶχον καθώς*	[6]et sic portae· *quo*niam triplice*s* erant et columnas non habebant ut	mile erat. [6]Et porticus triplices erant, et columnas non habebant, sicut	aedificii. [6]Tristega enim erant, et non habebant columnas, sicut
» 14	*ἱερέων, οὐκ ἐξελεύσονται ἐκ τοῦ ἁγίου εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, ὅπως διὰ παντὸς ἅγιοι ὦσιν οἱ προςάγοντες· καὶ μὴ ἅπτωνται τοῦ στολισμοῦ*	[sa]cerdotibus et *n*on exibunt *d*e sancto· in *a*trium exteri*us* ut semper *s*ancti sin*t* qui *p*raeeunt· et *n*on tangant *ues*t*em*	propterea non egredientur in atrium exterius sacerdotes, ut semper sancti sint qui offerunt	sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius: et ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant, quia sancta sunt:
XLIV, 19	*τὸν λαὸν ἐν ταῖς*	populum in stolis suis·	populum in stolis suis.	populum in vestibus
» 20	*στολαῖς αὐτῶν· [20]καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οὐ ξυρήσονται, καὶ*	[20]et capita sua non radent· et comas	[20]Capita sua non radent, et comas non	suis. [20]Caput autem suum non radent,

(A) XLII, **5**. *οὕτως καὶ τὸ διάστημα* † 62. 147 . . *οὕτως περίστυλον* om † 62. 147 . . *περίστυλοι* † 48 . . *περίστυλον* usque ad fin. comm. om. † Compl. . . *καὶ διάστημα* om. † 62. 147 . . Ceterum Parsons errat, qui verba *στοαὶ δύο* a cod. Alex. aliisque plurimis omissa esse dicit. Certe Alex. habet *στοαὶ* nec nisi *δύο* om. *, quae lectio a cod. Weing. confirmatur. Quod si de reliquis quoque existimandum est, codex Weing. cum omnibus codd. mss. hac in re convenit *, exceptis XII. 26. 42. 49. 52. 86 . . Quae in antiqua versione per Hier. emendata cernuntur verba *et spatium simile erat* neque graecum textum accurate exprimunt, neque hebraei textus sententiam assequuntur.

» **6**. *διότι* om. † Compl. . . *καὶ*, quod suppositum est antiquae interpretationi *Et,* in codd. Holmesianis non invenitur . . *εἶδον* † 22. 48. 231.

» **14**. *καὶ οὐκ ἐξελεύσονται* * Alex. 22 26. 36. 42. 48. 51. 198. 231. Compl. . . *οὐκ εἰσελεύσονται* † 49. 90. 233 . . Loco verborum *καὶ μὴ ἅπτωνται* codd. 22. 23. 36. 51. 231 habent *καὶ ἐκεῖ ἀποθήσονται τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἵνα μὴ ἅπτωνται* † similiaque 48. 42 228 ad textum hebraeum et Vulgatae novae propius accedentia. Quod Hieronymus in comm. dicit locum obelo praenotandum esse, quia addat quae in hebraico non habeantur, id ad verba *ὅπως διὰ παντὸς ἅγιοι ὦσιν οἱ προςάγοντες* referendum est . . *π ρ ο άγ.* [*prae*eunt] in mss. non legitur. (*V*)

XLIV, **20**. *οὐ* ante *ξυρ.* om. † 198 . . *κόρας* † 106 . . Num *οὐ ξυρ.* (Vat.), an *οὐ μὴ ξυρ.* (Alex.) legendum sit, e latina versione discerni nequit . . . Quae forma a com-

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	τὰς κόμας αὐτῶν οὐ ψιλώσουσι, καλύπτοντες καλύψουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.	suas non tondent· et operientes operient	ad pressum tondebunt: operientes operient. capita sua.	neque comam nutrient: sed tondentes attondent capita sua.
Ez. XLIV, 21	[21]καὶ οἶνον οὐ μὴ πίωσι πᾶς ἱερεὺς ἐν τῷ εἰςπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν	capita sua· [21]et uinum non bibent omnis sacerdos cum intrabunt in atrium in-	[21]Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius.	[21]Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est. atrium interius.
» 22	τὴν ἐσωτέραν· [22]καὶ χήραν καὶ ἐκβεβλημένην οὐ λήψονται ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκα, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰσραήλ· καὶ χήρα ἐὰν γένηται ἐξ ἱερέως,	terius [22]et uiduam et eiectam non accipient sibi in uxorem· sed uirginem de semine istrahel et uidua si facta fuerit de sacerdote accipient	[22]Viduam, et eiectam non accipient uxores, sed virginem de semine domus Israël: sed et viduam, quae fuerit vidua a sacerdote, accipient.	[22]Et viduam, et repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus Israël: sed et viduam, quae fuerit vidua a sacerdote, accipient.
» 23	λήψονται· [23]καὶ τὸν λαόν μου διδάξουσιν ἀνὰ μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου, καὶ ἀνὰ μέσον ἀκαθάρτου καὶ καθαροῦ γνωριοῦσιν	[23]et populum meum docebunt· inter medium sancti et polluti· [et *inter medium* sancti et polluti·] et inter medium mundi et immundi ostendent	[23]Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum, et inter mundum et immundum	[23]Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum, et inter mundum et immundum ostendent eis.

(A) . . . . muni usu recedit, *tondent,* ab Hier. in comm. (cf. opp. ed. Bened. III, 1029) mutata est in *tondebunt,* sed quod mireris servata in editione Vulgatae, quae habet *neque comam nutrient: sed tondentes attondent capita sua* (opp. I, 719, cf. Bibl. s. ed. Vercellone Romae 1861 p. 559). Formam *tondi* pro *tonderi* apud Bedam serioribusque temporibus apud alios inveniri, Ducangius docet in gloss. ed. Henschel VI, 604. Qua de causa noli *tondent* in sphalmate positum existimare. Ceterum moneo Hieronymum istius versus in commentario bis mentionem injicere, p. 1028, unde Sabaterius quae supra posita sunt hausit, et p. 1029, ubi sic habetur *Capita sua non radent et comas suas ad pressum non tondebunt: sed operientes* etc. in quibus quum tripliciter ab illo textu ipse recedat, luculentum originis variarum lectionum, quibus libri mss. scatent, exemplum praebet . . Verba *inter medium* in cod. Weing. adhuc discerni potuerunt. (*V*)

XLIV, **22**. Quod modo de vocabulis *οὐ ξυρ.* monuimus, itidem de phrasibus *οὐ λήμψονται* (Vat.) et *οὐ μὴ λήμψονται* (Alex.) valet . . Nonnisi *γυναῖκα* † 233 . . *γυναῖκας* † 49. 90 . . *εἰς γυναῖκας* † 22. 36. 48. 231 . . . *ὅτι* † ante *παρθένον* [ita enim intelligendum esse videtur, quod parum accurate Parsons hic profert] invenitur in cod. 62 . . *ἐκ τοῦ οἴκου Ἰσρ.* † 106. Compl. . . *ἐκ τοῦ σπέρματος οἴκου Ἰσρ.* † XII. 22. 23. 36. 48. 49. 51. 62. 68. 87. 88. 90. 91. 147. 228. 231. 233. 238. 239. 306. Ald.; cod. Alex. sub ⨯ in char. min. *οἴκου* habere dicitur, quod quidem Baberi editio non indicat . . *χήραν* † 22. 36. 42. 51. 231 . . *ἐὰν γένηται χήραν* † Compl. . . *ἐὰν γένηται χήρα* † 36. 228 . . *ἐὰν γένηται χήρα λήψονται ἐξ ἱερέως* † sub ⨯ XII . . *ἐξ ἱερέων* Compl. . . *χεῖρα λήψονται* † 62.

» **23**. *καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου* * Vat. 26. 42. 106. 198. Compl. . . *καθαροῦ· καὶ ἀνὰ μέσον ἀκαθάρτου* † Alex. . . *γνωρίσωσιν* † Compl.

	Versio LXX interterpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez. XLIV, 24	αὐτοῖς· [24]καὶ ἐπὶ κρίσιν αἵματος οὗτοι ἐπιστήσονται τοῦ διακρίνειν· τὰ δικαιώματά μου δικαιώσουσι, καὶ τὰ κρίματά μου κρινοῦσι, καὶ τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ προςτάγματά μου ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς μου φυλάξονται, καὶ τὰ σάββατά μου ἁγιάσουσι·	illis· [24]et super iudicium sanguinis hic consistent· ad discernendum iustificationes meas iustificabunt· et iudicia mea iudicabunt· et legitima mea et praecepta mea in omnibus diebus festis meis custodient· et sabbata mea sanctificabunt	ostendent eis. [24]Et cum fuerit controversia sanguinis, stabunt in iudiciis.... et sabbata mea sanctificabunt.	[24]Et cum fuerit controversia, stabunt in iudiciis meis, et iudicabunt: leges meas, et praecepta mea in omnibus solemnitatibus meis custodient, et sabbata mea sanctificabunt.
» 25	[25]καὶ ἐπὶ ψυχὴν ἀνθρώπου οὐκ εἰςελεύσονται τοῦ μιανθῆναι, ἀλλ' ἢ ἐπὶ πατρὶ καὶ ἐπὶ μητρὶ καὶ ἐπὶ υἱῷ καὶ ἐπὶ θυγατρὶ καὶ ἐπὶ ἀδελφῷ καὶ ἐπὶ ἀδελφῇ αὐτοῦ, ἣ οὐ γέγονεν ἀνδρί, μιανθήσεται·	[25]et super animam hominis non intrabunt ut contaminentur· nisi super patrem et matrem· et super filium et super filiam· et super fratrem et super sororem suam quae non fuit uiro polluta·	[25]Et super animam hominis non ingredientur, ne polluantur	[25]Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem et matrem, et filium et filiam, et fratrem et sororem, quae alterum virum non habuerit: in quibus contaminabuntur.
» 26	[26]καὶ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι	[26]et postquam mundatus fuerit	[26]Et postquam fuerit mundatus,	[26]Et postquam fuerit emundatus,

(A) Ez. XLIV, **24**. Quam Sabaterius antiquam istorum versuum versionem dicit ab Hier. emendatam, non pauca continet, quae novae Vulgatae sunt. Ex verbis, quae illi adscribit: *Et cum fuerit controversia sanguinis stabunt in iudiciis* nonnisi unum antiquae versionis esse, ipse Hier. in comm. 1032 significat, ubi post introducta verba quae Vulgatae esse apparet *Et cum fuerit controversia* pergit: (*ut in LXX additum est* sanguinis) *stabunt* Vides quam caute quae ille hac in parte praecinit, sint diiudicanda. **περὶ κρίσιν** † XII. 49. 62 68. 88. 90 91. 147. 228. 233. 238. 239 Ald. . . **ἐπὶ κρίσεως** † 22 23. 36. 48. 51. 231 . . *hic* in sphalmate positum pro *hi,* cui bene respondet **οὗτοι** . . **αὐτοὶ στήσονται** 22. 23. 48. 51. 231 . . **αὐτοὶ ἐπιστήσονται** † 36 . . **οὗτοι στήσονται καὶ κρίσιν ἐν τοῖς προστάγμασί μου** † Compl. . . **τὰ δὲ δικ.** † 36. 48. 51. 231 . . **καὶ τὰ δικ.** † 49. 87. 90. 91. 228. 238. Ald. . . **καὶ τὰ κρίματά μου** om. † 233 . . **μου** om. † 106 . . **καὶ ἐν τοῖς κρίμασί μου** † Compl. . . **κρινοῦσι καὶ τὰ νόμιμα δικαιώσουσι, καὶ τὰ κρίματά μου κρινοῦσι** † 51 . . **καὶ τὰ νόμιμά μου** (**μου** om. † 106) **καὶ τὰ δικαιώματά μου** † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . **μου** post **ἑορταῖς** om. † 198 . . **ἁγιάσωσιν** † Compl.

» **25**. **ψυχῇ** † XII. 62. 233 . . **καὶ εἰς πτῶμα** † 10 codd. Sergii . . **ἐλεύσονται** † (ut vdtr.) 147 . . **ὅτι ἀλλ' ἢ** † 62 . . **ἀλλ' ἔτι πατρὶ** † 22 . . **ἀλλ' ἐπὶ π.** † 23. 36. 48. 51. 231. Compl. . . **καὶ ἐπὶ ἐπὶ μητρὶ** † Vat. . . **καὶ μητρὶ** † 48. 106. 147. 233. 306. Compl. . . **καὶ υἱῷ** † Compl. . . **ἐπὶ υἱῷ** (omisso **καὶ**) † XII . . **καὶ θυγατρὶ** † 106. 147. Compl. . . **ἀδελφῷ αὐτοῦ** † Alex. 26. 106 . . **ἀδελφῷ καὶ ἐπὶ υἱῷ** † 233 . . **καὶ ἀδελφῇ** † 147 . . **καὶ ἐπὶ ἀδελφῇ** (omisso **αὐτοῦ**) † 228 . . **ᾗ οὐ γέγονεν** † 106 . . **ἣ οὖν γέγονεν** † 233 . . Vocabulo *polluta* per errorem posito pro *polluentur* nil graeci respondet †.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez.XLIV,26	*αὐτὸν ἑπτὰ ἡμέρας ἐξαριθμήσῃ αὐτῷ·*	septem dies numerabit sibi·	septem dies numerabuntur ei.	septcm dies numerabuntur ei.
» 27	[27]*καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ εἰςπορεύωνται εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν τοῦ λειτουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ, προςοίσουσιν ἱλασμόν, λέγει κύριος ὁ θεός,*	[27]et qua die intrabunt in atrium interius· et ministrent in sancto offerent exoratorii dicit dms ds·	[27]Et in die introitus sui ..... offeret placationem ...	[27]Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius, ut ministret mihi in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.
» 28	[28]*καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς κληρονομίαν. ἐγὼ κληρονομία αὐτοῖς, καὶ κατάσχεσις αὐτοῖς οὐ δοθήσεται ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, ὅτι ἐγὼ κατάσχεσις*	[28]erit illi*s* *in* hereditatem· ego hereditas illis et possessio eis non dabitur inter filios istrahel quia ego possessio eorum·	[28] ... ego haereditas eorum: et possessiones non dabitis eis in Israël, ego possessio eorum.	[28]Non erit autem eis haereditas, ego haereditas eorum: et possessionem non dabitis eis in Israël, ego enim possessio eorum.
» 29	*αὐτῶν·* [29]*καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας οὗτοι φάγονται, καὶ πᾶν ἀφόρισμα ἐν τῷ*	[29]et sacr*ifi*cia· et quae pro peccato et quae per ignorantia hi manducabunt· et omnis separatio in istrahel ipsis erit deliba-	[29]Victimam et pro peccato, et pro ignorantia ipsi comedent: et omnis separatio in Israël ipsorum erit.	[29]Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent: et omne votum in

(A) Ez. XLIV, **26**. *αὐτὸν* om. † Compl. . . *ἐξαριθμήσει** Alex. 23. 42. 49. 90. 106. 198. 228. 231. 238. 306 . . *ἐξαριθμήσῃ αὐτὸν* † 62.

» **27**. *καὶ ἐν ᾗ* † 22. 36. 48. 51. 231 . . *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἂν* † 23 . . *κἂν ἡμέρᾳ* † 62 . . *καὶ ᾗ ἂν ἡμέραν* 147 . . *εἰςπορεύηται εἰς τὸ ἅγιον* † XII. 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *εἰςπορεύονται εἰς τὸ ἅγιον* †, 62 . . *εἰςπορεύονται* † 106 . . *εἰςπορεύεται* † 239 . . *εἰςπορεύηται* † Compl. . . *εἰςπορεύηται εἰς τὸ ἅγιον* † omnes codd. Serg. cum Veneta . . *εἰς τὴν πύλην* † 68. 228. 238 Ald. . . *ἐν τοῖς ἁγίοις* † Compl. . . *προςοίσει* † XII. Compl. . . *προςοίσει τὸ περὶ τοῦ ἱλασμοῦ αὐτοῦ* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *ἱλάσιμοι* quod legit qui interpretatus est *exoratorii* in codicibus qui aetatem tulerunt non invenitur †. Pro qua voce quum Hier. suis in libris mss. legerit *placationem*, satis magna fontium originalium in hoc loco ostenditur diversitas . . *ἀδωναΐ κύριος* † 22. 23. 36. 48. 231 . . *κύριος* (omisso *ὁ θεὸς*) † Compl.

» **28**. *καὶ* nuspiam non legitur † . . *καὶ οὐκ ἔσται* 10 codd. Sergii . . *καὶ ἔσονται* † 23. 68. 228. 238. Ald. . . *αὐτοὶ* † 228 . . *κληρονομία* † 10 codd. Sergii . . *κληρονομία ἐγὼ κύριος* Compl. . . *εἰς κληρονομίαν αὐτῶν* † 22 . . *ἐγὼ κύριος* † Compl. . . *ἐγὼ κληρονομία αὐτοῖς* om. † 22 . . *ἐν ᾧ κλ. αὐτοῖς* † 26 . . *ἐγὼ κλ. αὐτῶν* † 36. 48. 51. 231 . . *ὅτι ἐγώ εἰμι κλ. αὐτοῖς* † 10 codd. Sergii . . *καὶ κατάσχεσις μὴ δοθήσεται αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτοῖς εἰς κληρονομίαν* † 9 codd. Sergii . sic, cum *κατάσχεσις κληρονομίας* pro *εἰς κλ.* † codex unus Sergii . . *οὐ δοθήσεται αὐτοῖς* † 106. Compl. . . *κατάσχεσις* (*-σεις*) *αὐτοῖς* † Alex.

» **29**. Vocabulo *per,* quod in errore calami nititur, in graeco textu quidquam respondere non potest †. Legendum *pro* . . *οὐ* pro *οὗτοι* † 23 . . *αὐτοὶ* pro *οὗτοι* † 233 . . *καὶ αὐτοὶ* pro *οὗτοι* † Compl. . . *οὗτοι φάγωνται* 238. Ald. . . *ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ Ἰσραὴλ* † 23 . . Genitivo *ipsorum* in antiqua Hieronymi versione emendata obvio quod in graeco textu accurate respondeat non invenitur.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	Ἰσραὴλ αὐτοῖς ἔσται,	tiones eorum omnium·		Israël ipsorum erit.
Ez.XLIV,30	30 ἀπαρχαὶ πάντων καὶ τὰ πρωτότοκα πάντων καὶ τὰ ἀφαιρέματα πάντα· ἐκ πάντων τῶν ἀπαρχῶν ὑμῶν τοῖς ἱερεῦσιν ἔσται. καὶ τὰ πρωτογεννήματα ὑμῶν δώσετε τῷ ἱερεῖ τοῦ θεῖναι εὐλογίας ὑμῶν ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν·	30 et primogenia omnium et ablationes ex omnibus delibationibus uestris sacerdotibus erunt et primogenita uestra dabitis sacerdoti· ut ponat benedictiones uestras super domos uestras	30 . . . et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut ponat benedictiones super domos vestras.	30 Et primitiva omnium primogenitorum, et omnia libamenta ex omnibus quae offeruntur, sacerdotum erunt: et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domui tuae.
» 31	31 καὶ πᾶν θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον ἐκ τῶν πετεινῶν καὶ ἐκ τῶν κτηνῶν οὐ φάγονται οἱ ἱερεῖς.	31 Et omne morticinum et a bestia captum de uolucribus· et de pecoribus non manducabunt sacerdotes·	31 Omne morticinum, et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.	31 Omne morticinum, et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.
XLV, 1	Καὶ ἐν τῷ καταμετρεῖσθαι ὑμᾶς τὴν γῆν ἐν κληρονομίᾳ ἀφοριεῖτε ἀπαρχὴν τῷ κυρίῳ ἅγιον ἀπὸ τῆς γῆς, πέντε καὶ	1 et cum mensuram inicietis terrae in hereditate segregabitis· delibationem dmo sanctum a terra et		1 Cumque coeperitis terram dividere sortito, separate primitias Domino, sanctificatum de terra, longitudine viginti

(A) XLIV, **30**. *καὶ ἀπαρχαὶ* * Alex. 26. 62. 106 . . *καὶ αἱ ἀπ.* * 42. Compl. . . *ἀπ. αὐτῶν* † 49. 90 . . Vocabulo *primogenia* *ἀπαρχαὶ* et *πρωτότοκα* simul comprehenduntur † . . *ἀφαιρέματα* omisso *πάντα* * 26. 233 . . *ἀφαιρέματα πάντων* † 62. 147 . . *ἀφαιρ. πάντα ὑμῶν* † Alex. . . Verum Hier. non *ἀφαιρέματα*, sed *ἀφορίσματα* legit; dicit enim in comm. p. 1034: *Rursum pro voto quod Septuaginta ἀφόρισμα, hoc est, separationem transtulerunt, Aquila et Symmachus et Theodotio ἀνάθημα interpretati sunt* . . *ἐκ τῶν ἀπαρχῶν* † Compl. . . *καὶ τοῖς ἱερ.* † 23 . . *δοθήσεται τῷ ἱερεῖ* † 23 . . *τοῦ εἶναι* † 239. 306 . . *ὑμῶν* post *εὐλ.* om. † 22. 23. 36. 48. 51. 88. 231. Compl. . . *εὐλογίαν ὑμῶν* † 68. 87. 90. 91. 198. 228. 233. 238. 239. 306. Ald. . . *ἐπὶ τοῦ οἴκου* 198.

» **31**. *ἐκ πάντων τῶν πετεινῶν* † Compl. . . *καὶ ἐκ πάντων τῶν κτηνῶν* † Compl. . . *οὐ φάγωνται* † 238. Ald.

XLV, **1**. *ἁγίαν* † Compl. . . *μῆκος πέντε κτλ.* † 62. 147 . . *πέντε μῆκος* † sub ⋇. 88 . . *πέντε καὶ εἴκοσι* quum ab omnibus codd. habeatur, recte suspicaberis in cod. Weing. ante voculam *et* vocabulum numerale *quinque* omissum esse . . *τὸ μῆκος εἴκοσι πέντε χιλιάδες* † Compl. . . *μῆκος-χιλιάδες* cum intermediis om. † 233 . . Pro *εἴκοσι χιλ.* codd. XII. 22. 23. 36. 42. 48. 49. 51. 68. 87. 88. 90. 91. 228. 231 238. Ald. *δέκα* † habent, quod cum hebraeo textu convenit . . *δέκα χιλιάδες* † 62. Compl. . . *χιλιάδας δέκα* † 147. 239. 306 . . *αὐτῆς κυκλόθεν* † 23.

(B) XLV, **1**. **2**. Quo pauciora apud scriptores ecclesiasticos horum Ezechielis effatorum vestigia deprehenduntur, eo magis delectamur aliquo veteris latinae versionis fragmento, quod ex codice ms. Wirceburgensis bibliothecae *Fridericus Münter* in *Fragmentis antiquae latinae antehieronymianae* Hafniae 1819 edidit, cuius quidem verba huc pertinentia sunt haec: . . . *latitudinem XX*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez. XLV, 2	εἴκοσι χιλιάδας μῆκος καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιάδας, ἅγιον ἔσται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κυκλόθεν· [2]καὶ ἔσται ἐκ τούτου ἁγιάσματα πεντακόσιοι ἐπὶ πεντακοσίους τετράγωνον κυκλόθεν καὶ πεντήκοντα πήχεις διάστημα	uiginti milia longitudinem et latitudinem uiginti milia sanctum erit in omnibus finibus eius per circuitum· [2]eritque ex hoc in sanctificationem quingenta per quingenta quadratum in circuitu· et cubita quinquaginta interuallum		quinque millia, et latitudine decem millia: sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum. [2]Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadrifariam per circuitum, et quinquaginta cubitis in suburbana eius
XLVI, 9	τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς βοῤῥᾶν προςκυνεῖν ἐξελεύσεται κατὰ	[9]uiam portae quae ad aquilonem orare exibit· secundum		[9]portam Aquilonis, ut adoret, egrediatur per viam portae Me-

(A) XLV, 2. *ἀπὸ τούτου* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *εἰς ἁγίασμα* * Alex. XII. 106. 198 . . *εἰς τὸ ἁγίασμα* * 62. (88 cum *εἰς τὸ* sub ·⨯·) 147 . . *εἰς ἁγιάσματα* † 26 . . *εἰς τὸ ἅγιον* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *ἁγίασμα* omisso *εἰς* † 42. 68. 87. 90. 91. 228. 238. 239. 306. Compl. Ald. . . *καὶ πήχεις πεντήκοντα* * Vat. Alex. XII. 26. 42. 62. 88. 90. 106. 147. 233. 306. Compl. . . *καὶ πεντ. πηχῶν* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *καὶ πήχεις διάστημα πεντ.* † 91 . . Quod Hier. in comm. p. 1035 dicit *quinquaginta cubitis per circuitum terra sit vacua in suburbana: vel ut Symmachus et Theodotio et LXX transtulerunt in terminum, et separationem et spatium* ostendere videtur, vocem hebraeam *migrasch* translatam fuisse a Symmacho per *ὅρον* sive *ὅριον*, a Theodotione per *ἀφόρισμα*, a LXX per id quod supra legimus *διάστημα*. Spatium enim, quod inter certos quosdam terminos cernitur, est *διάστημα*.

XLVI, 9. *τὴν ὁδὸν* om. † 233 . . *τῆς πύλης* 1° om. † 22. 36. 48. 231 . . *βλεπούσης* om. † Alex. XII. 22. 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 68. 88. 90. 91. 147. 198. 228.

(B) . . . . *milia; sanctum erit in omnibus finibus eius per circuitum. Eritque ex hoc in sanctificationem quingenta per quingenta quadratum in circuitu et cubita L. intervallum.* Quae verba in ipso codice ad modum columnae sic perscripta inveni:

[LA]
TITUDINEMXXMILIA
SANCTUMERITINŌ
NIBUSFINIBUSEIUS
PERCIRCUITUMERITQ
EXHOCINSANCTIFICA

TIONEQUINGENTAPER
QUINGENTAQUADRA
TUMINCIRCUITUET
CUBITA L. INTERUALLU

XLVI, 9. Cf. quae in Münteri fragm. p. 25 leguntur e cod. Wirceb. hausta: *Et cum intrabit populus terrae ante Dominum in diebus solemnibus, secundum viam portae.* Reviso ipso codice sic scripta inveni:

. . . ETCUMINTRA
BITPOPULUSTERRAE
ANTEDOMINDIEBUS
SOLLEMNIBUSSECŪ
DUMUIAMPORTAE

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, καὶ ὁ εἰςπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βοῤῥᾶν· οὐκ ἀναστρέψει κατὰ τὴν πύλην εἰς ἣν εἰςελήλυθεν, ἀλλ' ἢ κατ' εὐθὺ αὐτῆς ἐξελεύσεται.	uiam portae quae ad austrum· qui intrat secundum uiam portae quae ad aquilonem non reuertetur secundum portam qua intrabit· sed contra eam exibit		portam Aquilonis, ut adoret, egrediatur per viam portae Meridianae: porro qui ingreditur per viam portae Meridianae, egrediatur per viam portae Aquilonis: non revertetur per viam portae per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur.
Ez.XLVI,10	*[10]καὶ ὁ ἀφηγούμενος ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν τῷ εἰςπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰςελεύσεται μετ' αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐξελεύσεται.*	[10]princeps in medio eorum cum intrabunt illi intrabit cum eis· et cum exibunt exibit·		[10]Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, et cum egredientibus egredietur.
» 11	*[11]καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἔσται τὸ μαναὰ πέμμα τῷ μόσχῳ καὶ πέμμα τῷ κριῷ, καὶ*	[11]et in diebus solemnibus et in conuentibus erit manaa coctura uitulo· et coctura arieti· et		[11]Et in nundinis, et in solemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem: agnis autem

(A) . . . . 238. 306. Compl. Ald.; una cum articulo *τῆς* 231. 233; *τὴν πρὸς βοῤῥᾶν* 231 . . *προςκυνεῖν* om. † 36. 48. 51. 231 . . *τῆς πύλης* 2° om. † 22. 48. 231 . . *καὶ* om. * 238. Ald. . . *καὶ ὁ βοῤῥᾶν* cum intermed. om † 26. 106 . . *καὶ ὁ — νότον* cum intermed. om. † 306, quo fit, ut periodus quidem contrahatur, sententia vero non depravetur . . *κατὰ τὴν* 3° — *ἐξελεύσεται* cum interm. om. * 87. 238. Ald. Hic igitur habes, totum textum si conspicis, *προςκυνεῖν, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον καὶ ὁ εἰςπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βοῤῥᾶν·* quibus verbis excepto *καὶ* cod. Weing. respondet (*V*) . . *καὶ* † *ἐξελεύσεται* (2°) 90 . . *οὐκ ἐξελεύσεται* 306 . . *τῆς πύλης* (3°) om. † Compl. . . *καὶ* † *οὐκ ἀναστρέψει* 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης* † XII. 22. 23. 36 48. 49. 51. 62. 68. 87. 88. 90. 91. 198. 228. 231. 233. 238. 239. 306. Ald. . . *ἧ* nullibi, potius *ἣν* † *εἰςελήλυθεν* omisso *εἰς* Alex. (sec. Parsons; *εἰς* in charactere minore apud Grab.) XII. 26. 49. 62. 68. 87. 88. 90. 91. 106. 147 228. 233. 238. Compl.; *δι' ἧς* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 vel *ἧς* per errorem pro *δι' ἧς* 239. 306 . . *εἰςελήλυθεν ἐν αὐτῇ* † 62 . . *ἐλήλυθεν* † 239. Ceterum cave ne formam verbi *intrabit* ab originali quopiam *εἰςελεύσεται* derives, passim enim in mss. lat. illius aevi forma *-abit* perfecti est . . *ἀλλ' ἢ ὅτι* † 62 . . *ἀλλὰ* * 147. 233. Compl. . . *κατ' εὐθεῖαν* 106.

XLVI, **10**. *καὶ* nuspiam deest † . . *ἀφηγούμενος αὐτῶν* † 42. Compl. . . *μετ' αὐτῶν* etc. ad finem com. om. † Compl. . . *καὶ ἐν τῷ* etc. ad fin. com. om † 106 . . *ἐξελεύτεται μετ' αὐτῶν* † Alex. 26. 42. 233.

» **11**. *καὶ* om. † XII. 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *καὶ ἐν ταῖς* † om. 23 . . *μαννὰ* † Alex. (Hieronymus in comm. ad v. 5. *ubi nos diximus*, inquit, *sacrificium, illi* (LXX) *ipsum Hebraicum posuere verbum MANAA, quod Aquila donum*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	τοῖς ἀμνοῖς καθὼς ἂν ἐκποιῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ εἶν τῷ πέμματι.	agnis prout fecerit manus eius· et olei in cocturae		erit sacrificium sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.
Ez.XLVI,12	12 ἐὰν δὲ ποιήσῃ ὁ ἀφηγούμενος ὁμολογίαν ὁλοκαύτωμα σωτηρίου τῷ κυρίῳ, καὶ ἀνοίξῃ ἑαυτῷ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς, καὶ ποιήσῃ τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ ὃν τρόπον ποιεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων· καὶ ἐξελεύσεται,	12 Si autem fecerit princeps confectionem· holocaustum salutaris dmo et aperiet sibi ipse portam respicientem ad orientem· et faciet holocausta sua· et quae salutaris eius· quem ad modum facit in die sabbatorum et	12 cum autem fecerit dux confessionem, holocaustum salutaris Domino; aperiet sibi portam quae respicit ad Orientem, et faciet holocaustum suum, et salutaria sua	12 Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta quae respicit ad Orientem, et faciet holocaustum suum, et pacifica sua, sicut fieri solet in die sabbati: et egredietur,

(A) . . . . *vel sacrificium, Theodotio sacrificium* transtulit, l. l. 1045 cf. 1047 . . ἔσται ἡ θυσία † 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl. . . ἔσται τὰ μαναὰ † 228. Ald. . . De vocabulo **πέμμα** cf. Hier. in comm. p. 1045: *ubi nos interpretati sumus ephi, quae est decima pars cori, LXX transtulerunt* **πέμμα**, *quod in nostra lingua coctionem sonat* . . **τοῖς δὲ ἀμνοῖς** † Alex. 106. 198. Compl. . . **τοὺς δὲ ἀμνοὺς** † 26 . . **καθὼς ἰσχύει** † Compl. . . **καὶ ἔλαιον** † 62.

XLVI, **12**. Hier. in comm. p. 1047 refert, LXX viros pro *principe* vertisse *ducem*. Sequitur, illum suo in exemplari legisse *dux*, non *princeps*, quod quidem verbo **ἀφηγούμενος** haud ad amussim respondet . . Vocabulo *confectionem*, sphalmate scripto pro *confessionem* (*V*), potius graecum **ὁμολογίαν** exprimitur, cf. quod in eodem loco legitur: *Pro eo autem quod nos diximus spontaneum LXX* **ὁμολογίαν** *i. e. confessionem verterunt*, quam **ἑκούσιον** quod exhibent 22. 23. 36. 48. 51. 231; tr. **ἑκ. ὁλ.** 26. 106 . . **ὁλοκαυτώματα** † 233. 239 . . Ad vocabulum **σωτηρίου**, bis in hoc versu obvium, referas quod Hier. in comm. p. 1049 habet: *Pro pacificis, quae Hebraice dicuntur SELAMIM, LXX salutaria interpretantur: ut ipsa reconciliatio pacificorum salus sit offerentis* . . **ἡ σωτηρίου** † XII. 198. 239. 306 . . **ἡ εἰρηνικὰς σωτηρίου** † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . **ἡ σωτηρίου ἑκούσιον** 62 (88 sub ⋅X⋅) . . **ἡ σωτήριον** † Compl. . . **τῷ κυρίῳ** om. † 106 . . **καὶ** om. † Compl. . . **ἀνοίξει** * Alex. 23. 36. 42. 48. 51. 106. 231. 233. Compl. . . **αὐτός**, cui respondeat *ipse*, nullibi invenitur (*V*) . . **αὐτῷ** Compl. . . **αυτω** (incertum, num **αὐτῷ** an **αὑτῷ**, quae facillime inter se commutantur) 198 . . Hier. in comm. p. 1049: *iuxta Septuaginta aperiet sibi portam* . . **ποιήσει** * Alex. 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231. Compl. . . **ποιήσεις** † 106 . . **τὰ ὁλοκαυτώματα** * 26. 106. 233 . . **κατὰ** † pro **καὶ τὰ** 62 . . **αὐτοῦ** post **σωτηρίου** om. † 228. 233 . . **καὶ τοῦ σωτηρίου** † Compl. . . **ποιήσει** † 49. 68. 90. 91. 228. Ald. . . **ποιῇ** † 62 . . **ποιήσῃ** † 238 . . **ἐποίει** † Compl. . . **καὶ ἐν τῇ** † 228 . . **τῇ ἡμέρᾳ** omisso **ἐν** † 26. 106 . . **τοῦ σαββάτου** † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . **ἐξελεύσηται** † 238 . . *cludet* (**κλείσει**), qua cum forma convenit, quod in fragmentis Wirceb. apud Münterum p. 24 obvium est, *cludetur*, a bona latinitate Plinii, Quinctiliani, aliorum non abhorret: *ostea* pro *ostia* quum neque in media neque in infima latinitate inveniatur, in errore scribae niti videtur . . **κλείσῃ** † (238 super rasura ab al. manu) Ald.

	Versio LXX interterpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	καὶ κλείσει τὰς θύρας μετὰ τὸ ἐξελθεῖν	exibit et cludet ostea postquam exierit·		claudeturque porta postquam exierit.
Ez.XLVI,13	*αὐτόν.* 13*καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ποιήσει εἰς ὁλοκαύτωμα καθ᾽ ἡμέραν τῷ κυρίῳ, πρωὶ ποιήσει αὐτόν.*	13et agnum anniculum sine macula· faciet in holocaustum cottidie dmo mane faciet eum	13Et agnum anniculum immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino ...	13Et agnum eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud.
» 14	14*καὶ μαναὰ ποιήσει ἐπ᾽ αὐτῷ τὸ πρωὶ ἕκτον τοῦ μέτρου, καὶ ἐλαίου τρίτον τοῦ εἶν τοῦ ἀναμίξαι τὴν σεμίδαλιν μαναὰ τῷ κυρίῳ, πρόσταγμα*	14et manaa faciet· et mane sextam partem mensurae et olei tertiam in ad miscendum similaginem manaa dmo praeceptum semper	14Et manaa faciet super eo mane mane sextam partem mensurae, et de oleo tertiam partem hin, ut misceatur similae manaa Domino.....	14Et faciet sacrificium super eo cata mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hin, ut misceatur similae: sacrificium Domino legitimum, juge atque perpetuum.
» 15	*διὰ παντὸς* 15*ποιήσετε τὸν ἀμνόν· καὶ τὸ μαναὰ καὶ τὸ ἔλαιον ποιήσετε τὸ πρωί, ὁλοκαύτωμα διὰ*	15facietis agnum et manaam et oleum facietis mane holocaustum semper	15Facietis agnum, et manaa, et oleum mane mane: holocaustum	15Faciet agnum, et sacrificium, et oleum cata mane mane: holocaustum
» 16	*παντός.* 16*τάδε λέγει κύριος θεός Ἐὰν δῷ*	16Haec dicit dms ds si autem dederit prin-	sempiternum. 16Haec dicit Dominus Deus:	sempiternum. 16Haec dicit Dominus Deus:

(A) XLVI, **13**. *ἄμωμον ἐνιαυσιαῖον* † 147 . . *ποιήσει ἄμωμον* † 22. 23. 36. 48. 231 . . *ποιήσεις* † 26. 106 . . *καὶ* † *ποιήσει* 147. 228 . . *καὶ* † *ποιήσῃ* 87. 238. Ald. . . *ὁλοκαύτωμα* omisso *εἰς* † Alex. 26. 106. 198. Compl. . . *τῷ κυρίῳ καθ᾽ ἡμέραν* 106. 147. Compl. . . *πρωῒ* bis scriptum † 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 68. 87. 88. 90. 91. 106. 147. 198. 228. 231. 233. 239. 306. Compl. Ald. (Alex. cum *πρωῒ* sec. sub ⨯ in char. minore; de qua re Baberum neque in textu neque in appendice critica quidquam monuisse miror) . . *ποιήσεις* † 26. 106 . . *ποιεῖ* † 233 . . *αὐτῷ* † 62 . . *αὐτὸ* † Compl.

» **14**. *μαννὰ* (bis in hoc versu) † Alex. . . *ποιήσεις* † 106 . . *ποιήσῃ* † Ald. . . Voculae *et* ante *mane* positae quum quodpiam *καὶ* in graeco textu non respondeat, neque id quod textus graecus habet *ἐπ᾽ αὐτῷ* in textu latino quapiam voce singulari expressum sit, suspicor interpretem latinum illud *ἐπ᾽ αὐτῷ* non cum praecedentibus, sed cum sequentibus coniunxisse atque per *insuper*, quod minus quidem accurate, sed non perverse simplici *et* reddi poterat sibi explicuisse . . *τὸ πρωῒ* bis † scr. XII; *τὸ πρωῒ πρωῒ* † 22. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 87. 88. 90. 91. 106. 147. 198. 231. 233. 239. Compl.; *πρωῒ πρωῒ* † 68. 228. 238. Ald.; *τῷ πρωῒ πρωῒ* 306: cui variae vocabuli duplicationi illud *mane mane* Hieronymi respondet . . *τὸ εἶν* † 26. (*τὸ ἓν* 233) . . *τῷ ἶν* † Alex. . . *μαννὰ* † Alex. . . *πρόσταγμα αἰώνιον* † *διαπαντὸς* Alex. XII. 22. 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 68. 87. (88 sub ⨯.) 90. 91. 106. 147. 228. 231. 233. 238. 239. 306. Ald.

» **15**. *το μαννὰ* † Alex. . . *τὴν θυσίαν* † Compl. . . *ποίησαι* † 26. 106 . . *τὸ πρωὶ πρωῒ* † Compl. . . *διαπαντὸς ὁλοκαυτώματα* † 22. 51. 231. tr. 23. 36. 48 . . *ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς* Compl.

» **16**. *ἀδωναῒ κύριος* † Alex. . . *ἀδωναῒ κύριος ὁ θεὸς* † 26. 106 . . *κύριος κύριος* † 49. 87. 90. 91. 198. 228. 233. 238. 239. 306. Ald. . . *κύριος ὁ θεὸς* bis scr. † 88 . . Particulae *autem* quum in graeco textu nil respondeat, in admissa illa

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ὁ ἀφηγούμενος δόμα ἑνὶ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, τοῦτο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἔσται κατάσχεσις κληρονομία.	ceps datum uni de filiis suis ex hereditate sua· hoc filiis eius erit possessio haec in hereditate	Si dederit dux donum alicui de filiis suis	Si dederit princeps donum alicui de filiis suis: haereditas eius, filiorum suorum erit, possidebunt eam haereditarie.
Ez XLVI,17	[17]*ἐὰν δὲ δῷ δόμα ἑνὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τῷ ἀφηγουμένῳ· πλὴν τῆς κληρονομίας τῶν υἱῶν αὐτοῦ αὐτοῖς ἔσται.*	[17]Si autem dederit datum uni puerorum suorum· et erit illi usque in annum remissionis· et reddet principi praeter hereditatem filiorum eius ipsis erit		[17]Si autem dederit legatum de haereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, et revertetur ad principem: haereditas autem eius, filiis eius erit.
» 18	[18]*καὶ οὐ μὴ λάβῃ ὁ ἀφηγούμενος ἐκ τῆς κληρονομίας*	[18]et non accipiet princeps hereditatem populi	[18]Et non accipiet dux de haereditate populi,	[18]Et non accipiet princeps de haereditate populi per vio-

(A) . . . . scriba errasse videtur oculis forsitan sequente versu, cuius initium est *si autem dederit*, seductis . . *τῶν* pro *ἐκ τῶν* † 42. Compl. . . *τοῦ ἐκ τῆς* † Alex. . . *καὶ ἐκ τῆς* † 22. 36. 48. 231 . . *τοῦτο κατάσχεσις τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ* † Compl. . . *τοῦτο-δόμα* in versu 17 cum intermed. om. † 106 . . *κατάσχεσις αὕτη* nuspiam, sed *κατάσχεσις αὐτῶν* † XII . . *κατ. αὐτῶν ἐστὶν αὕτη* † 22. 23. 36. 48. 231; *κατ. αὐτῶν αὕτη* † Alex. 26. 42. 49. 68. 87. (88 sub ·⨯·) 90. 91. 147. 233. 238. 239. 306. Ald.; *κατ. αὐτῷ ἐστὶν αὕτη* † 51; *ἔσται κατάσχεσις αὐτῶν αὕτη* † 62.; *κατ. αὐτῶν αὕτη ἔνεστι* † 228 . . *ἐν κληρονομίᾳ* * (sive *ἐν τῇ κλ.* 62) Alex. 22. 23. 26. 36. 48. 49. 51. 87. 88. 90. 91. 147. 198. 231. 238. 239. 306. Compl. . . *ἔνι κλ.* † 68 . . *ἑνὶ κλ.* † Ald.

XLVI, **17**. *ἐὰν δῷ* † 23. 233 . . *ἐὰν δὲ δόμα* † 147 . . *καὶ* † *ἐὰν δῷ* Compl. . . *δόμα ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ* † Alex XII. 22. 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 68. 87. (88 sub.⨯·) 90. 91. 147. 228. 231. 233. 238. 239. 306. Ald. atque omisso *δόμα* † 198 . . *καὶ ἀποδοθήσεται* † XII. 22. 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 68. 87. 88. 90. 91. 106. 147. 198. 228. 231. 233. 238. 306. Compl. Ald. . . *κληρονομίας αὐτῶν* † *τῶν υἱῶν αὐτῶν* † 239 . . *αὐτὸ* † *ἔσται* 91 . . *αὐτῷ ἔσται* † Compl. . . *ἑαυτοῖς ἔσται* Ald.

» **18**. *κληρονομίαν* nuspiam legitur † (*V*) . . *τοῦ λαοῦ αὐτοῦ* * Alex. 36. 42. 48. 87. 88. 238 . . *τοῦ αὐτοῦ* † 68. Ald. . . *τοῦ υἱοῦ* † 106 . . *τοῦ καταδυναστεῦσαι — αὐτοῦ* 1* cum intermed. om. † 68 . . *αὐτοῦ καταδυναστεῦσαι αὐτοὺς* XII. 22. 23. 26 49. 62. 90. 91. 106. 228. 231. 233. 239. 306 (sic Parsons, haec non satis accurate exponens; neque enim apparet, cur quae hic describit non ad ipsam primam, quae huic versui adiecta est, adnotationem addiderit). Illud *τοῦ* ante *καταδυναστεῦσαι* quod in Alex. minore charactere scriptum esse monet, quum apud Baberum non inveniatur, non codicis est, sed editionis Grabianae . . *καταδ. τοὺς* † Ald. . . Verba *dominetur eorum* ex eo usu loquendi, quem invenis in ipsa Vulgata Gen. 3, 16 *ipse dominabitur tui,* ib. 4, 7 *tu dominaberis illius,* simpliciter respondent verbis *καταδυναστεῦσαι αὐτοὺς* . . Vocabulum *sed* h. l. in antiqua versione ab Hier. emendata obvium e textu Vulgatae novae huc translatum est . . *ἀπὸ τῆς κατασχ.* * 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *κατασχέσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ* † Alex. XII. 26. 49. 62. 87 (88 sub ·⨯·) 90.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	τοῦ λαοῦ τοῦ καταδυναστεῦσαι αὐτούς· ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ κατακληρονομήσει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ὅπως μὴ διασκορπίζηται ὁ λαός μου, ἕκαστος ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ.	sui ut dominetur eorum de possessione sua dabit hereditatem filiis suis· ut non dispargatur populus meus· unus quisque a possessione sua	ut opprimat eos: sed de possessione sua haereditatem dabit filiis suis: ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.	lentiam, et de possessione eorum: sed de possessione sua haereditatem dabit filiis suis: ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.
Ez.XLVI,19	19καὶ εἰςήγαγέ με εἰς τὴν εἴςοδον τῆς κατὰ νώτου τῆς πύλης, εἰς τὴν ἐξέδραν τῶν ἁγίων τῶν ἱερέων τὴν βλέπουσαν πρὸς βοῤῥᾶν, καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ τόπος κεχωρισμένος.	19Et introduxit me in introitum a dorso portae in exedram sanctorum sacerdotum quae respicit ad aquilonem et illic locus secretus	19Et introduxit me per ingressum, qui erat post tergum portae, in exedras et thalamos ..... qui respiciebant ad Aquilonem: et ecce ibi erat locus separatus.	19Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portae, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quae respiciebant ad Aquilonem: et erat ibi locus vergens ad Occidentem.
» 20	20καὶ εἶπε πρός με· Οὗτος ὁ τόπος ἐστὶν οὗ ἑψήσουσιν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας καὶ τὰ ὑπὲρ	20Et ait ad me hic locus est ubi cocent illic sacerdotes quae pro	20Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro delicto, et pro ignorantia: et	20Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato, et

(A) . . . . 91. 106. 228. 233. 238. 239. 306; eadem, nisi *ἐκ τῆς* 42. Ald. . . eadem, nisi *αὐτῶν ἐκ τῆς* 22. 36. 48. 51. 231; sic cum *αὐτῶν* pro *αὐτοῦ* (2°) 23; sic cum *ἀπὸ* pro *ἐκ* 147. Rectius has lectiones constituimus, quam in ed. Holm. constitutae sunt . . Formae *dispargatur* analogum est, quod apud Tertull. in scorpiace contr. Gnost. c. 5 invenimus *dispargere* . . *κληρονομήσαι* (vdtr. = -*σει*) * 26. 106 . . *καὶ κατακληρονομῆσαι* † 239 . . *τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ* † 23. 26 . . *τοῖς αὐτοῦ* † 51 . . *ἕκαστος ἀπὸ* Alex. 22. 23. 26. 36. 48. 49. 51. 62. 87. 88, 90. 106. 147. 228 231. 233. 238. 239. Compl. Ald.

XLVI, **19.** Hic ad marg. textus numerus XLV scriptus est, qui cum iis, quos in tabula lithographica alteri huius operis fasciculo alligata conspicis, haud male convenit. Paulo enim longiora illa aetate effatorum Ezechielis capita fuisse, quam quibus nos utimur, et illi et hic demonstrant . . *ἀπήγαγε* † Compl . . *διὰ τῆς εἰςόδου* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *εἰς τὴν ὁδὸν* † 26. 49. 68. 87. 90. 91. 106. 147. 198. 228. 233. 238. 239, 306. Compl. Ald. . . *τῆς κατὰ νώτου* om. † 23 . . *τὴν κατὰ νότον* † 26 . . *τῆς* ante *ν.* om. * 36. 48. 49. 90. 91. 228. 238 . . *κατὰ νότον* † 68. 87. 228. 231 . . *τὴν κατὰ νότον* † 106 . . *τὴν κατὰ νώτου* † 147 . . Perperam Parsons in Alex. scriptum esse dicit *τῆς κατὰ νότου*, cf. ed. Baber., ubi legitur *τῆς κατὰ νώτου* . . *ἐξέδρας καὶ θαλάμους* quae verba Hier. legisse videtur, nuspiam † . . Ante *illic* desideratur *ecce* †, quod graeco *ἰδοὺ* a codd. omnibus confirmato respondere debebat (*V*) . . *τόπος ἐκεῖ* † 22. 36. 48. 231. Compl . . *κεχωρισμένος κατὰ θάλασσαν* † 22. 23. 36. 48 51. 62.

» **20.** *Cocent* = *coquent*, ut *cocus* et *cocula* = *coquus* et *coquula*; cf. quod infra legitur eiusdem radicis *cocinatoria* (v. 23) . . *ἑψοῦσιν* † Compl. . . *οἱ ἱερεῖς ἐκεῖ* † 62 . . *οἱ ἱερεῖς* om. † 106 . . *ἐκεῖ* om. 233. 306. Idem ab Hier. omissum (*V*). *ignora* sphalma pro *ignorantia*, quod vocabulum iam supra XLIV, 29 nobis obviam fuit atque hoc in loco ab Hier. lectum est . . *τὰ ὑπὲρ τῆς ἀνομίας* †

Versio LXX interpretum.

ἁμαρτίας, καὶ ἐκεῖ
πέψουσι τὸ μαναὰ
τὸ παράπαν τοῦ μὴ
ἐκφέρειν εἰς τὴν αὐ-
λὴν τὴν ἐξωτέραν
τοῦ ἁγιάζειν τὸν
Ez.XLVI,21 *λαόν.* [21]*καὶ ἐξήγαγέ*
με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν
ἐξωτέραν, καὶ περι-
ήγαγέ με ἐπὶ τὰ τέσ-
σαρα μέρη τῆς αὐ-
λῆς, καὶ ἰδοὺ αὐλὴ
κατὰ τὰ κλίτη τῆς
» 22 *αὐλῆς,* [22]*κατὰ τὸ*
κλίτος αὐλή, αὐλὴ
ἐπὶ τὰ τέσσαρα, καὶ
τῆς αὐλῆς αὐλὴ μικρὰ
μήκους πηχῶν τεσ-
σαράκοντα, καὶ εὖρος
πηχῶν τριάκοντα,
μέτρον ἐν ταῖς τέσ-

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

ignora et quae pro peccato· et ibi cocent manaa semper ne eiciant in atrium exterius ut sanctificent populum· [21]et eduxit me in atrium exterius et circumduxit me per quattuor partes atrii· et ecce atrium secundum latera atrii [22]secundum latus atrium atrium per quattuor· et atrii atrium pusillum longitudinis cubitorum .L· et latitudinis cubitorum XXX· men-

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

propterea ubi coquent manaa et donum, ut non efferant in atrium exterius, et sanctificetur populus. [21]Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me per quatuor angulos atrii . . . . .

Hieronymi Vulgata nova.

pro delicto: ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius, et sanctificetur populus. [21]Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me per quatuor angulos atrii: et ecce atriolum erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii. [22]In quatuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, et triginta per latum: mensurae unius qua-

(A) . . . . . 68. 228. 238. Ald. . . *τὸ ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας* † 147 . . *καὶ ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας* † 147 . . *καὶ ἕψουσιν* † Compl. . . *μαννὰ* † Alex.; quae Hier. in comm. p. 1051 dicit *sacrificium (sive manaa et donum)* non ita intelligenda sunt, quasi, quod tum Sabaterius tum Parsons opinati sunt, antiquae versionis textus fuerit *manaa et donum;* nam supra, cf. adnot. ad vers. 10, vidimus secundum ipsum Hieronymum LXXviros hebraicum verbum *MANAA* posuisse, Aquilam vero transtulisse *donum* Ergo Hieronymus hoc in loco aut minus accurate scripsit, aut quod praefero scripsit *manaa vel donum,* illo verbo LXXvirorum, hoc Aquilae textum indicaturus. Quod praeterea legimus *τὸ παράπαν* i. e. *prorsus* vel *semper* ab illis inventum est ad rem fortius exprimendam.

XLVI, **21**. *καὶ ἰδοὺ* om. † 26 . . *καὶ ἰδοὺ αὐλαὶ* † 22. 36. 48. 51. 231 . . *αὐλῆς* (post *κλίτη*) om. † 26.

» **22**. *κατὰ τὸ — αὐλῆς* cum intermed. om. † 49. 87. 90. 91. 228. 238. Ald. . . *καὶ ἕκαστον* [*καθ' ἕκαστον* 23. 51] *κλίτος αὐλὴ* † 22. 36. 48. 231 . . *αὐλὴ κατὰ τὸ κλῆτος* [= *κλίτος*] † 106 . . *αὐλὴ κατὰ τὸ κλίτος αὐλὴ ἐπὶ τὰ τέσσαρα* † Alex. . . *αὐλῆς ἐπὶ* † 233 . . *ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη* † Alex. XII. 22. 23. 26. 36. 48. 51. 88. 106. 147 198. 231. 233. 239. 306. Compl. . . *ἐπὶ τὰ τέσσ. μέρι* [= *μέρη*] † 62 . . *τῆς αὐλῆς* omisso praecedente *καὶ* † Alex. et reliqui quos modo indicavi codd. . . pro *αὐλὴ μικρὰ* Compl. *αὐλαὶ μικραὶ* † . . *καὶ αὐλαὶ μικραὶ* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *αὐλὴ μία* 147 . . *μῆκος* † XII. 49. 87. 90. 147. 228. 238. Compl. Ald. . . *καὶ μῆκος* † 88 . . Vocabulo *μήκους* praemittit *ἐπὶ τὰ ἐν ταῖς γωνίαις τῆς αὐλῆς αὐλαὶ τεθυμιαμέναι* † 62 . . *μήκους* om. † 233 . . *πήχους* pro *μήκους* † 106 . . *τεσσαράκοντα πηχῶν* † 88 . . Quod in cod. Weing. scriptum est .L· sphalma pro XL· (*V*) . . *καὶ εὔρους* (ex correct.) * 51 . . *καὶ εὖρος πηχῶν τριάκοντα* om. † 106 . . *καὶ εὔρους μέτρον* 306 . . *ἐν τοῖς τέσσαρσι* * 106. 238. 306. Ald.; ceterum verisimile est, codicum lectionem esse *ἐν ταῖς τέσσαρσι*, cf. locum in app crit. ed. Holmes, ubi *ἐν τοῖς* [perperam pro *ἐν ταῖς*] scriptum invenies.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez.XLVI,23	*σαρσι. 23 καὶ ἐξέδραι κύκλῳ ἐν αὐταῖς, κύκλῳ ταῖς τέσσαρσι· καὶ μαγειρεῖα γεγονότα ὑποκάτω*	sura in IIII 23 et exedrae gyro in ipsis in circuitu IIII· et cocinatoria facta sub-	23. . . . et culinae fabricatae erant sub-	tuor erant. 23 Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola: et culinae fabricatae erant sub-
		Quae hic in membrana grandis lacuna deprehenditur, secundum coniecturas tum Alberti Vogel, tum, ubi illae defecerunt, meas sic explenda videtur:		
» 24	*τῶν ἐξεδρῶν κύκλῳ· 24 καὶ εἶπε πρός με· Οὗτοι οἱ οἶκοι τῶν μαγείρων, οὗ ἑψήσουσιν ἐκεῖ οἱ λειτουργοῦντες τῷ οἴκῳ τὰ θύματα τοῦ λαοῦ. 1 Καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τοῦ οἴκου, καὶ ἰδοὺ ὕδωρ ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου*	*ter exedras gyro 24 Et dixit ad me hae domus culinarum* ubi *cocent illic ministrantes domui uictimam populi 1 Et introduxit me in uestibula domus et ecce aqua procedebat subtus de eo quod erat* sub *aere domus secundum orientem·*	ter porticus propter accubita. 24 Et dixit ad me: Haec est domus culinarum, in qua coquent ministri domus Domini victimam populi	ter porticus per gyrum. 24 Et dixit ad me: Haec est domus culinarum, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi 1 Et convertit me ad portam domus, et ecce aquae egrediebantur subter limen domus ad Orientem:

(A) XLVI, **23**. *καὶ* om. † 26. 48 . . *ἐξέδρα* † 36 . . pro *κύκλῳ* 1° codd. 22. 36. 48. 51. 231 habent *κυκλόθεν* † . . *αὐταῖς* omisso *ἐν* † iidem et Compl. . . *κύκλῳ* 2° om. † iidem et Compl.

» **24**. *τῶν μαγειρείων* 26. 51. 90. 231 . . *τῶν μαγειρίων* Alex. [cf. Baberi ed. II, 401 et Not. 167] 22. 36. 48. 49. 198. Compl. . . Quorum mss. auctoritatem sequens ex iis quas Albertus Vogel proposuit huius loci interpretationibus: *coquorum, culinarum, cocinatoriorum* amplector *culinarum,* ea maxime causa permotus, quod Hieronymus si *coquorum* vel aliquid eius generis vocabulum in antiqua versione deprehendisset, in expositione huius loci ex more suo secundum Vulgatae novae textum facta dixisse putandus esset *culinarum sive sicuti LXX interpretati sunt coquorum,* non simpliciter, quod habet, *culinarum* . . Textu antiquae versionis quam Sabaterius nobis propinat: *domus Domini* facile induci possemus, ut codicem Weing. hic verba *domo dmi* habuisse suspicaremur. Sed cave ne Sabaterio hic te confidas. Nam Hieronymi commentarius, quo ille unico usus est fonte, ubi cum antecedentibus locus expresse laudatur, nil habet nisi *in qua coquent ministri domus victimas populi (sive victimam).* Postea quidem Hieronymus, ubi de loci sententia agit, a proprio textu recedens negligentius eundem repetit his utens verbis *in qua coquent ministri Domini victimas populi;* sed nuspiam ait *ministri domus Domini* quae verba Sabaterius in antiquam versionem intrudens magis arbitrium suum, quam ipsum testem secutus est . . Vocabulum vero, quod posui, *victimam* pro *victimas* in ista Hieronymi auctoritate nitens eo confirmatur, quod fragmentum ultimae huius versus literae in membrana conservatum magis M quam *S* referre videtur (*V*).

XLVII, **1**. *ἐπὶ τὰ πρόθυρα* secundum illud *ostea* v. 12 reddere poteram per *ante ostia; ἐξεπορεύετο* transtuli coll. 47, 8 per *procedebat;* in vertendo verbo *αἰθρίου* Albertum

Versio LXX interpretum.

κατὰ ἀνατολὰς, ὅτι
τὸ πρόσωπον τοῦ οἴ-
κου ἔβλεπε κατὰ ἀνα-
τολάς, καὶ τὸ ὕδωρ
κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ
κλίτους τοῦ δεξιοῦ
ἀπὸ νότου ἐπὶ τὸ
Ez.XLVII, 2 *θυσιαστήριον.* [2]*καὶ*
ἐξήγαγέ με κατὰ τὴν
ὁδὸν τῆς πύλης τῆς
πρὸς βοῤῥᾶν, καὶ
περιήγαγέ με τὴν
ὁδὸν ἔξωθεν πρὸς
τὴν πύλην τῆς αὐλῆς
τῆς βλεπούσης κατὰ
ἀνατολάς, καὶ ἰδοὺ
τὸ ὕδωρ κατεφέρετο
ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ
» 3 *δεξιοῦ,* [3]*καθὼς ἔξο-*
δος ἀνδρὸς ἐξεναν-
τίας. καὶ μέτρον ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ
διεμέτρησε χιλίους
ἐν τῷ μέτρῳ, καὶ
διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι
» 4 *ὕδωρ ἀφέσεως·* [4]*καὶ*
διεμέτρησε χιλίους,
καὶ διῆλθεν ἐν τῷ
ὕδατι ὕδωρ ἕως τῶν

Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.

quia facies domus *respiciebat ad* ori*entem et aqua descendebat* a la*tere dextro* ab *austro et altare*
[2]*et eduxit me secundum uiam* portae quae ad aquilonem et circumduxit me uiam deforis ad portam atrii· respicientis ad orientem· et ecce aqua deferebatur a latere dextro·
[3]sicut progressus uiri ex aduerso et mensura in manu eius· et mensus est mille in mensura et pertransiit in aqua . . .
[4]. . . usque ad femora·

Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.

[3]. . . et mensus est mille . . . et transivit in aqua aquam remissionis.
[4]Rursumque mensus est mille, et transivit in aqua aquam us-

Hieronymi Vulgata nova.

facies enim domus respiciebat ad Orientem: aquae autem descendebant in latus templi dextrum ad Meridiem altaris.
[2]Et eduxit me per viam portae Aquilonis, et convertit me ad viam foras portam exteriorem, viam quae respiciebat ad Orientem: et ecce aquae redundantes a latere dextro.
[3]Cum egrederetur vir ad Orientem, qui habebat funiculum in manu sua, et mensus est mille cubitos: et traduxit me per aquam usque ad talos.
[4]Rursumque mensus est mille, et traduxit me

(A) . . . . Vogel secutus sum, qui verba *ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης* in fragm. antiquae versionis Münterianis recte monet reddita esse per *ab eo quod sub aere est portae;* addidi vero *domus* sec. codices Alex. XII. 22. 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 62. 68. 87. 88. 90. 91. 106. 147. 198. 228. 231. 233. 238. 239. 306. editt. Compl. et Ald., communi consensu exhibentes *τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου.*

XLVII, 2. *τῆς πύλης - ὁδὸν* 2° cum intermed. om. † 22 . . *τῆς πρὸς βοῤῥᾶν — ὁδὸν* 2° om. † 233 . . *με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης ἔξωθεν* † 22. 36. 48. 51. 87. 231 . . *με τὴν ὁδὸν πύλης ἔξωθεν* † 26. 62. 88. 106. 147 . . *με τὴν ὁδὸν τῆς πύλης ἔξωθεν* † 49. 90. 198. 228. 238. 239. 306. Ald. . . *με τὴν ὁδὸν τῆς αὐλῆς ἔξωθεν* † 91 . . *πύλην τὴν ἔξω τῆς αὐλῆς* † 88 . . *αὐλῆς τῆς ἐχούσης* † 49. 90 . . *καταφέρεται* † Compl. . . *κατεφέρετο — ὕδωρ* 2° in com. 4 cum intermed. om. † 23.

» 3. *καὶ ἰδοὺ καθὼς* † 22. 36. 48. 51. 231 . . *καὶ ἕως ἐξόδους* † 233 . . *καὶ ἐμέτρησε* * 87 . . *ἐν τῷ μήκει πήχεις* † 22. 36. 48. 51. 231 . . *πήχεις ἐν τῷ μέτρῳ* † 42. 88 . . *διεμέτρησε χιλίους καὶ* † Compl. . . Verba *ὕδωρ ἀφέσεως·* [4]*καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ* in cod. Weing. ex insigni scribae ut videtur negligentia latine reddita non inveniuntur.

» 4. *ὕδωρ ἕως τῶν γονάτων* † ad marg. 22. 23. 36. 48. 51. 231. Compl. . . *ὕδωρ ἀφέσεως* † 88 . . *καὶ διεμέτρησε* usque ad fin. com. om. † 23. unde patet, hunc codicem simili vitio laborare atque eo quo cod. Weing. laborat, neque vero

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	μηρῶν· καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ὕδωρ ἕως	et mensus est mille et transiit aqua usque ad lumbos·	que ad femina:	per aquam usque ad
Ez. XLVII, 5	*ὀσφύος.* [5]*καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ οὐκ ἠδύνατο διελθεῖν, ὅτι ἐξύβριζεν ὡς χειμάῤῥου ὃν οὐ*	[5]et mensus est mille et non poterat pertransire· quoniam contumeliam faciebant aquae sicut inpetus torrentis quem non pertransibunt	[5]et mensus est mille, et transivit aquam usque ad lumbos. Et mensus est mille et non poterat pertransire: quoniam ferebatur aqua instar praecipitis torrentis, qui transiri non potest.	genua: [5]et mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem, quem non potui pertransire: quoniam intumuerant aquae profundi torrentis, qui non potest transvadari.
» 6	*διαβήσονται.* [6]*καὶ εἶπε πρός με· Ἑώρακας, υἱὲ ἀνθρώπου; καὶ ἤγαγέ με, καὶ ἐπέστρεψέ με ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ*	[6]Et ait ad me si uidisti fili hominis· et duxit me ad oram	[6]Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Et eduxit me, et convertit ad ripam	[6]Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Et eduxit me, et convertit ad ripam torrentis.

(A) . . . . eodem . . *διεμέτρησε χιλίους ἐν τῷ μέτρῳ* † 88 . . *διεμ. χιλ. χειμάῤῥους* † Alex. (cf. ed. Baber.) 233. 239. 306 . . *ὕδωρ* post *διῆλθεν* om. † 233.

XLVII, 5. simplex *ἐμέτρησε* nuspiam † . . *καὶ διεμέτρησε χιλίους χειμάῤῥους* † XII (in marg. *καὶ ἰδοὺ*) 26. 62. 88. 90. 106. 147. 239. 306. Quorum codicum numero Alexandrinum addere Parsons non debebat . . *χιλίους χειμάῤῥου* † 49 . . *καὶ ἰδοὺ χείμαῤῥος ὃν οὐκ ἐδύνατο* † 22. (23 scr. *χειμάῤῥους*) 36. 48. 51. 231 . . *διελθεῖν ἔτι* † Compl. . . *ὅτι ἐξυβρίζον* (quod est neutrum participii, non imperfectum, cf. quod cod. 23 habet *ἐκβράζον*) *τὸ ὕδωρ* † XII. 62. 88 . . *ὅτι ἔβραζεν ὡς* † 22 . . *ὅτι ἐκβράζον τὸ ὕδωρ* † 23 . . *ὅτι ἐξύβριζεν τὸ ὕδωρ* † Alex. (sed vitiosa scriptione *ἐζύβριζεν*) 26 42. 49. 68. 87. 90. 91. 106. 198. 228. 233. 238. 239. 306. Compl. Ald. . . *ὅτι ἔβραξεν τὸ ὕδωρ* † 48. 51 . . *ὅτι ἐξέβρυζεν τὸ ὕδωρ* † 147 . . *ὅτι ἔβραζε τὸ ὕδωρ* 231 . . *ὕδατα* nuspiam †. Pro simplici *χειμάῤῥου* Alex. habet *ὕδωρ ἕως* (quod sphalma est pro *ὡς*) *ῥοῖζος χειμάῤῥου* † . . sic, nisi *ὡς* † 106 . . *ὕδωρ ὡς ὁ ῥοῖζος χειμάῤῥου* † XII . . *ὡς ῥοῖζος χειμάῤῥου* * 22. 23. 36. 42. 48. 49. 51. 87. 88. 90. 91. (147 scr. *ὅς ῥυζος*) 198. 231 239. 306. Compl. . . *ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χειμάῤῥου* † 26. (62 scr. *ῥοιζοχειμάῤῥους*); errat Parsons addendo Alex. . . *ὡς ῥοῖζος χειμάῤῥους* † 68. 228. 233. Ald. . . *ὡς ῥοίζους χειμάῤῥους* † 238 . . *ὃ οὐ* † Alex. XII. 26. 49. 62. 68. 88. 90. 106. 147. 198. 228. 239. Ald. . . *οὗ οὐ* † 87 . . *ὃν οὐ* om. † 233 . . *διαβήσεται* † 42. 68. Ald. . . Quam Hieronymus sequitur, huius loci interpretatio *quoniam ferebatur* etc. liberior simul atque exquisitior est, quam quae veteri interpreti adscribi possit.

» 6. *εἰ ἑώρακας* * Alex. 22. 23. 36. 48. 49. 51. 62. 87. 88. 90. 91. 106. 147. 228. 233. 238. Ald. . . Quod in antiqua versione per Hier. emendata legitur *certe* ex Vulgata nova huc videtur irrepsisse . . *καὶ ἀπήγαγέ με* † Alex. XII. 22. 23. 26. 36. 48. 49. 51. 62. 68. 87. 88. 90. 106. 147. 198. 228. 231. 233. 238. 239. 306. Ald. . . *καὶ ἐπήγαγέ με* † 91 . . *καὶ ἐπέστρεψέ με* om. * Vat. 198 . . *καὶ ἔστρεψέ με* † XII . . *καὶ ἐπέστρεψε* omisso *με* † Alex. 42. 49. 90. Compl. . . *καὶ ἀπέστρεψέ με* † 106 . . *ἐπὶ τοῦ χείλους* † 26. 49 87. 90. 106. 198. 228. 233. 238. 239. 306. Ald.

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez. XLVII,7	7 ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου· καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ δένδρα πολλὰ σφόδρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν.	fluminis 7 in conuersione mea· et ecce ad oram fluminis arbores multae ualde hinc et inde·	fluminis. 7 Cumque me convertisset, ecce in ripa fluminis arbores multae nimis ex utraque parte.	7 Cumque me convertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte.
» 8	8 καὶ εἶπε πρός μέ Τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορευόμενον εἰς τὴν Γαλιλαίαν τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ κατέβαινεν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν, καὶ ἤρχετο ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς διεκβολῆς, καὶ ὑγιάσει τὰ ὕδατα,	8 et ait ad me aqua haec quae procedet in galilaeam quae est ad orientem et descendebat in arabiam et ibat usque ad mare ad aquam émissionis	8 Et ait ad me: Aqua ista, quae egreditur in Galilaeam, quae vergit ad Orientem, et descendit ad Arabiam	8 Et ait ad me: Aquae istae, quae egrediuntur ad tumulos sabuli Orientalis, et descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, et exibunt, et sanabuntur aquae.
» 9	9 καὶ ἔσται πᾶσα ψυχὴ τῶν ζώων τῶν ἐκζεόντων, ἐπὶ πάντα ἐφ' ἃ ἂν ἐπέλθῃ ἐκεῖ ὁ ποταμός, ζήσεται· καὶ ἔσται ἐκεῖ ἰχθὺς	9 anima animalium quae ebulliunt in omnibus in quae superuenit flumen uiuet et erit illic piscis nimis multus quia uenit	9 Et omnis anima animalium serpentium, quocunque venerit fluvius, vivet	9 Et omnis anima vivens, quae serpit, quocunque venerit torrens, vivet: et erunt pisces multi satis postquam ve-

(A) XLVII, 7. Ad marginem literae *mn* scriptae sunt, quae quid sibi velint incertum esse doleo. Eiusdem enim glossatoris esse possunt, cui nos aliquas adnotationes quae non exigui pretii sunt debere in altero huius operis fasciculo (p. 11) docui. ἐν τῇ — σφόδρα cum intermed. om. † 106 . . ἐπὶ τὸ χεῖλος * 22. 23. 36. 48. 51. 147 . . ἐπὶ τοῦ χείλους om. † 88 . . τοῦ ποταμοῦ om. † 88 . . σφόδρα om. † Alex. . . καὶ ἔνθεν om. † Ald. . . Quod ex Hier. comm. p. 1056 concludi potest, in illius libris scriptum fuisse *cumque me conuertisset*, id versionis textum ostendit iam satis emendatum. Verba *ex utraque parte* aperte ad Vulgatam novam pertinentia a Sabaterio hic proferri non debebant.

» 8. καὶ τὸ ὕδωρ † Compl. . . τὸ ante ἐκπορευόμενον om. † 49. 62. 90. 233 . . ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν † 87. 228. (238 corr. εἰς) . . καὶ καταβαῖνον † 22. 23. 36. 42. 48. 51. 231. Compl. . . κατέβαινεν omisso καὶ † 26. 49. 90 . . ἐπὶ τὴν ἀοίκητον † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . καὶ ἐρχόμενον † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . ἕως om. † 22. 36. 48. 51. 231. 233 . . ἐκβολῆς * Alex. . . διεκβολῆς τῆς θαλάσσης † 22. 23. 36. 48. 51. 228. 231 . . διαβολῆς † 106 . . Verbis καὶ ὑγιάσει vel (quandoquidem particula καὶ omittatur a codd 22. 36. 48. 51. 231) ὑγιάσει τὰ ὕδατα, καὶ ἔσται πᾶσα codex Weing. quod respondeat nil exhibet. Inseras ergo verba *[emissionis] et sanabit aquas et erit omnis*, quae scriba ut omitteret simili exitu verborum *emissio n i s* et *om n i s* seductus esse videtur (*V*).

» 9. τῶν ζώντων † 228. 238 . . τῶν ante ἐκζ. om. († ut vdtr.) 23. 228. 238. Ald. . . ἐφ' ἃ ἐπέρχεται nuspiam † . . Vocabulum ποταμὸς sec. Hier. comm. p. 1056 in antiqua versione per *fluvius* translatum fuisse videtur . . ἀπέλθῃ † Compl. . . ἐκεῖ nuspiam omittitur † . . καὶ ζήσεται † 62 . . ἰχθὺς πολλοὶ † 106 . . χοῦς πολὺς † 238 . . Loco particulae σφόδρα in hoc et sequente versu obviae noli aliam sive λίαν sive ἄγαν in mss. positam quaerere: σφόδρα enim supra in v. 7 secundum ipsos Hieronymi libros per *nimis* redditum vides . . τοῦτο om. † 22. 48. 51. 231 . . ἰαθήσεται † 22. 23. 36. 48. 51. 231. Vetus interpres ὑγιανεῖ legisse

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	πολὺς σφόδρα, ὅτι ἥκει ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τοῦτο, καὶ ὑγιάσει καὶ ζήσεται πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἔλθῃ ὁ ποταμός, ἐκεῖ ζήσεται.	illuc haec aqua et sanum erit· et uiuet omne quod superuenerit flumen illic uiuet		nerint illuc aquae istae, et sanabuntur et vivent omnia, ad quae venerit torrens.
Ez. XLVII,10	10*καὶ στήσονται ἐκεῖ ἁλιεῖς ἀπὸ Ἰνγαδεὶν ἕως Ἐναγαλλείμ· ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται, καθ' ἑαυτὴν ἔσται· καὶ οἱ ἰχθύες αὐτῆς ὡς οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, πλῆθος πολὺ σφόδρα·*	10et stabunt illic piscatores ab ingadin usque ad nagalim *si*ccatio sag*ena*rum· seorsim sibi erit ipsa· et pisces eius sicut pisces maris magni multitudo nimis multa		10Et stabunt super illas piscatores, ab Engaddi usque ad Engallim siccatio sagenarum erit: plurimae species erunt piscium eius, sicut pisces maris magni, multitudinis nimiae:
» 11	11*καὶ ἐν τῇ διεκβολῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ*	11et in emissione eius et in ela-		11in littoribus autem eius, et in palustri-

(A) . . . . vel verbo *ὑγιάσει* sensum intransitivum tribuisse videtur . . *ἐφ'* ante *ὃ* nuspiam omittitur † . . *ἐφ' ὃν* † Ald. . . *ἐφ' ἃ* † 233 . . *ἐπέλθῃ* * Alex. XII. 26. 42. 49. 68. 88 90. 106. 228. 238. 239. Compl. . . *ἐπέλθει* † 147 . . *ἐκεῖ ὁ ποταμὸς* † XII. 62. (88. cum *ἐκεῖ* sub ·⨯·) . . Hic quoque et in v. 12 Hieronymus in exemplaribus antiquae versionis vocab. *fluvius* legisse videtur. Qui quum postea dicat: *quod pro torrente in Hebraico dicitur NEHEL et Graeco sermone χειμάῤῥους appellatur, LXX flumen transtulerunt,* licet minus sibi constans esse videatur, excusatur v. 7, ubi in libris suis legerat *fluminis*. (l. l.) . . *ἐκεῖ* om. † 49. 68. 87. 90. 91. 147. 198. 233. 238. 239. 306. Ald. . . *καὶ ζήσονται* † 26. 147 . . *καὶ ζήσεται* † 49. 62. 88. 90. 91. 198. 233. 238. 239. 306. Ald.

XLVII, **10**. [*καὶ στ.*] *ἐπ' αὐτοὺς* † XII. 48 . . *ἐπ' αὐτοῦ* † 22. 23. 51. 88. 231 . . *ἐπ' αὐτὸ ἐκεῖ* † 26 . . *ἐπ' αὐτοὺς ἐκεῖ* † 36. 49. 68. 87. 90. 91. 106. 198. 228. 233. 238. Ald. . . *ἐπ' αὐτῷ* † 62 . . *ἀληθεῖς* † 147 . . *ἁλιεῖς πολλοὶ* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *Ἐνγαδδεὶν* † [non *Εἰνγαδδεὶν* quod in app. Holmes. legitur] Alex. *Ἐναγαλεὶμ* † Vat. Alex. Alias eorundem nominum formationes vel depravationes in mss. conspicuas praetermitto; *Ναγαλεὶμ* nuspiam † (*V*) . . *ἔσται* post *σαγηνῶν* om. * 233 . . *σαγήνῃ ἔσται* † Ald. . . *seorsim* a vetere interpr. rei explicandae ergo additum esse videtur; cf. illud *thalamos* in versione ab Hier. emend. textui XLVI, 19 adiectum. *καθ' αὐτὴν ἔσται* * Vat. 26 . . *καθ' αὐτὴν ἐστὶν* † Alex. Egregius Parsonsi error hic notandus est, qui uno fere halitu in codice III *ἐστὶν*, in cod Alex. *ἔσται* legi scribit, immemor in apparatu suo codicem Alex. siglo III insigniri . . *κατ' αὐτὴν ἔσται* † 49. 90. 147. 233. Compl. . . *καὶ καθ' αὐτὴν ἔσται* † 106 . . *καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης οἱ ἰχθύες αὐτῆς πλῆθος* etc. † Alex. . . *ὡς οἱ ἰχθύες* om. † Compl. . . *τῆς θαλάσσης* bis scr. † 90 . . *σφόδρα* cf. v. 9.

» **11**. *καὶ ἔστη διεκβολὴ αὐτοῦ·* † Alex. . . *καὶ ἐν ἐξόδῳ αὐτοῦ καὶ ἐν ἐπιστροφαῖς αὐτοῦ μὴ καθαρισθήσονται* † 10 codd. Sergii . . *καὶ ἐν τῇ ἐκβολῇ αὐτοῦ* * 36. 91 . . *καὶ ἐπὶ τῇ διεκβολῇ αὐτοῦ* † 306 . . *καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ* nuspiam omittitur, ita ut vetus interpres verba *et in conversione eius* perperam omisisse putandus sit † . . *καὶ ἐν τῇ ἀποστροφῇ αὐτοῦ* † 36. 49. 90. 91. 228. 238. Ald. . . *καὶ ἐν τῇ ὑποστροφῇ αὐτοῦ* † 106 . . *ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ κατέ-*

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
Ez.XLVII,12	*αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ οὐ μὴ ὑγιάσωσιν· εἰς ἅλας δέδονται.* [12]*καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσεται, ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· πᾶν ξύλον βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ ἐπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἐκλείπῃ ὁ καρπὸς αὐτοῦ· τῆς καινότητος αὐτοῦ πρωτοβολήσει, ὅτι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐκ τῶν ἁγίων ταῦτα ἐκπορεύεται· καὶ ἔσται*	tione eius non sanctificabunt in salem dati sunt [12]et in flumen ascendet ad oram eius hinc et inde omne lignum escarum non ueterescet in eo neque deficiet fructus eius· nouitatis eius primum eiciet quoniam aquae eorum de sanctis haec procedunt· eritque	[12]Et super fluvium . . . . . orietur . . . . . omne lignum frugiferum: non inveterascet ex eo, et non deficiet fructus eius: in renovatione sui primitiva dabit . . . . et erit	bus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. [12]Et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet folium ex eo, et non deficiet fructus eius: per singulos menses afferet primitiva, quia aquae eius de sanctuario egredientur: et erunt

(A) . . . . *ναντι αὐτοῦ* † 22 . . *ἐν τῇ ὑπ. αὐτοῦ τὰ τενάγη αὐτοῦ* † 23. 36. 42. 48. 51 . . *ἐν τῇ ὑπεραρσείᾳ αὐτῶν* † 26 . . *ἐν τῇ ὑπεροράσει αὐτοῦ τὰ τενάγη αὐτοῦ* † 68. 228. 238. Ald.; sic, sine *αὐτοῦ* secundo † 87. 91 . . *ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτῶν* † 106 . . *ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ καὶ τενάγη αὐτοῦ* † 231 . . *οὐ μὴ ἁγιάσωσιν* * Alex. [propr. *ΑΓ.ΑCΩCΙΝ*] 49 68. 90. (91. marg. ab ead. man. *ἰαθῶσιν*) 106. 198. (238 marg. *ἰαθῶσιν*) 239. 306 . . *οὐ μὴ ἰαθῶσιν* † 22. 36. 48. 231. (*ἰασθῶσιν* 51) . . *οὐ μὴ ἰαθῇ* † 23. 42 . . *οὐ μὴν ἁγιάσωσιν* † Ald. . . *δοθήσονται* † 22. 23. 36. 48. 51. 231 . . *δοθήσεται* † 42 . . *δέδοται* † 26. (239 scr. *δέδωται*) 306.

XLVII, **12**. *καὶ ἐπὶ τὸν ποταμὸν* nuspiam † . . *ἐπὶ δὲ τοῦ πρταμοῦ* † 22. 36. 48. 51. 231 . . *ἀναβήσεται* vel quod Alex. habet *ἀναβήσει* om. † 233 . . *ἢ ἐπὶ τοῦ χείλους* † 42 . . *καὶ ἐπὶ τ. χ.* † 49. 62. 90 228. 238. Ald. . . *τοῦ* post *χείλους* † 106 . . *escarum* licet non accurate conveniat cum adiectivo *βρώσιμον*, in textu aliud vocabulum originale non flagitat (*V*), cf. quod cognatum est Gen. 2, 9 *ξύλον τῆς ζωῆς*. Quod Hieronymus in exemplaribus legisse videtur *frugiferum*, emendationem magis olet, quam originalem translationem . . verbis *οὐ μὴ παλαιωθῇ* praemitt. 22 *ὃ οὐ καταποῤῥυήσεται τὸ φύλλον αὐτοῦ* † similiaque 23. 36. 48. 51. 231 . . *ἐξ αὐτοῦ* † Alex. Haec igitur origo lectionis *ex eo*, quam suis in libris Hieronymus invenit . . *ἐπ' αὐτοὺς* † Compl. . . *οὐδ' οὐ μὴ ἐκλείπῃ* † 42. Compl. . . *οὐ μὴ ἐκλείπῃ* † 49 . . *οὐδὲ μὴ ἐκλείπει* † 233 . . *οὐδὲ μὴ ἐκλίνῃ* † 239. 306 . . *αὐτοῦ* post *καρπὸς* om. † 26. 49. 87. 90. 106. 198. 228. 233. 238. 239. 306. Ald. . . *αὐτοῦ* post *καινότητος* om. † Alex. 147 . . *τῆς καινότητος αὐτοῦ εἰς τοὺς μῆνας αὐτοῦ* 22. 23. 36. 48. 51. 228. (et omisso *τοὺς* 231) † . . *πρωτοβολῇ γεμήσει* † 22. (*γενήσει* †) 48 . . *πρωτογενήσει* † 23. 51 . . *ὕδατα αὐτοῦ* † 23. 36. 48. 51. 62. 231 . . *ταῦτα* om. † 26. 49. 87. 90. 106. 198. 228. 233. 238. 306. Ald. . . *ὁ καρπὸς αὐτοῦ* 88 . . *ἀνάβασις αὐτοῦ* XII . . *ἀναβάσεις αὐτοῦ* 62; cf. quod Hieron. in comm. p. 1056 dicit: *et folia eius ad medicinam* (sive *et ascensio eius ad sanitatem*). Unde in vertendo vocabulo *ὑγιείαν* posuissem *sanitatem,* nisi Alb. Vogel moneret aliquam quae in membrana conspicua sit particulam literae sequentis magis ad formam literae M accedere, quae vel *medicinam* vel *medicamentum* flagitat . . *ἡ ἀνάδοσις αὐτῶν* 22. 23.

Codicem hic laesum ex reliquiis initialium quae conservatae sunt literarum opitulante textu graeco secundum coniecturas Alberti Vogel atque meas, quae illis adiutae sunt, sic restituas:

	Versio LXX interpretum.	Antiquae versionis latinae fragm. Weingart.	Antiqua versio latina ab Hieronymo emendata.	Hieronymi Vulgata nova.
	ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρῶσιν, καὶ ἀνάβασις αὐτῶν εἰς ὑγίειαν·	*fructus eius in escam et ascensio eius in medicinam*	fructus eius in cibum, et ascensio eius ad sanitatem.	fructus eius in cibum, et folia eius ad medicinam.
Ez.XLVII,13	13*τάδε λέγει κύριος θεός Ταῦτα τὰ ὅρια κατακληρονομήσετε τῆς γῆς, ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πρόςθεσις σχοινίσματος.*	Haec *dicit dms· ds· hos terminos hereditatem dabitis duodecim tribubus filiorum istrahel augmentum funiculi*	13Haec dicit Dominus Deus . . . . . augmentum funiculi.	13Haec dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israël: quia Joseph duplicem funiculum habet.
» 14	14*καὶ κατακληρονομήσετε αὐτὴν ἕκαστος καθὼς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ πεσεῖται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κληρονομίᾳ.*	*et hereditabitis eam quisque sicuti frater eius· in quam leuaui manum meam ut darem eam patribus eorum et cadet haec terra uobis in hereditate·*		14Possidebitis autem eam singuli aeque ut frater suus; super quam levavi manum meam ut darem patribus vestris: et cadet terra haec vobis in possessionem.
» 15	15*καὶ ταῦτα τὰ ὅρια τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν ἀπὸ θαλάσσης*	*et hi termini terrae ad aquilonem a mari*		15Hic est autem terminus terrae: ad plagam Septentrionalem, a mari

(A) . . . . 36. 48. 51. 231 . . *ἀναβάσεις αὐτῶν* 26. 106; sic praemisso *ἡ* Alex. . . *εἰς εὔγειαν* 36. 48. 51. 106. 233. Compl., neque vero, quem Parsons huc trahit, Alexandrinus; is enim *ΥΓΙΑ̅* habet.

XLVII, **13**. *ἀδωναΐ κύριος* 62 . . *ἃ κατακλ.* 23. 36. 48. 51. 88. 231 . . *κατακληρονομήσατε* 26. 106 . . *κατακληρονομήσεται* 147 (ut vdtr.). Ald. et quem Parsons non allegat Alex. Bene monet Alb. Vogel hoc verbum supra (XLVI, 18) a vetere interprete translatum esse per *dare hereditatem*. In sequente vero versu, ubi cum *αὐτὴν* et *ἕκαστος* coniungitur, haereditandi vel possidendi notionem videtur exhibere. Verbis *ταῖς δώδεκα* 12 codd. Sergii praemittunt *ἣν κατακληρονομήσουσι* . . *τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ Ἰωσὴφ διπλοῦν σχοίνισμα* 23 . . *τοῦ Ἰσραὴλ Ἰωσὴφ* 62 . . *προςθέσεις* 26 . . *προςθέσει* 147. Cf. Hier. in comm. p. 1059: *Pro eo quod nos diximus quia Joseph duplicem funiculum habet: LXX transtulerunt augmentum funiculi.*

» **14**. *καὶ κατακληρονομήσεται* Alex. Compl. . . *ταύτην* 87 . . *ἑκάστῳ* 22. 36. 48. 51. 231 . . *εἰς ἣν ἐπῆρα* 42 . . *πρῶτον τὴν χεῖρά μου* 88 . . *τοῦ δοῦναι αὐτὴν* Alex. 22. 23. 26. 36. 42. 48. 49. 51. 68. 87. 90. 106. 228. 231. 233. 238. Ald. . . *τοῖς πατράσιν ὑμῶν* 22. 36. 48. 51. 231.

» **15**. *καὶ ταῦτα* om. 88 . . *γῆς πρὸς βορρᾶν* omisso *τῆς* Alex. 23. 36. 48. 49. 51. 90. 228. 231. Ald.

Quod ad accuratam textus diiudicationem inserviet, in hac adnotationum densa farragine aliqua menda

corrigas quaeso

legens p. 12,47 Compl. †, p. 13,37 231 †, p. 14,40 *κύριος* †, p. 16,30 *βλε-*

πούσης om. *, p. 17,45 *εὐθεῖαν* †, p. 18,32 231 †, ib. 106 †, p. 21,31 *ἀπὸ* *, ib. 43 nuspiam . . Ante; *addensque* p. 18 v. penult. post verbum *videtur:* vel ex mala scribae auditione vel manca dictantis pronuntiatione orto, cuius exempla in ipso cod. Fuldensi p. 433,4 *(osteum)* et Amiatino p. 401,19 *(besteis)* inveniuntur. P. 15,4 deleas 30 ante *et* reponasque ante *delibationes*.

Quorum si quasi summam conficere volueris animum precor ad ea advertas, quae codicis Weingartensis indolem et externam et internam illustrant.

1. Dolendum quidem est, quod inter fragmenta nostra primum locum habet, non esse folium integrum, sed *folii laciniam.* Attamen in ipsis laciniis utilitas; et si cui evenit, ut literis privatus sit, quas dulces parentes quondam filio scripserunt, is nonne minutissima quae forsitan reliqua sunt literarum ab iis acceptarum fragmina in cimeliis reposita conservabit? Itaque quum operam darem ut locum invenirem, quem illa particula in eo, quod quondam exstitit, folio obtinuerit, duabus rebus eo ductus sum, ut latus eius rectum in prima inter tres quas unumquodque folium continet columnas ponerem. Emensus enim textus biblici spatium, quod inter latus laciniae rectum atque aversum est, secundum earum, quae conservatae sunt, columnarum quantitatem quot in unaquaque columna non conservata quondam versus scripti fuerint auguratus singulas disposui. Qua in re literis humanissimis Alberti Vogel, qui me certiorem fecit in superiore laciniae margine quodpiam inscriptionis vestigium non conspici, unde sequi videbatur, illam haud in media columna supra quam in hoc codice prophetae nomen inscriptum esse solet positam fuisse, valde vel adiutus sum vel confirmatus. Quod si recte posui, e comparatione biblici textus prorsus sequetur, inter id folium, cuius lacinia nostra est, et illud, quod in p. 5 et 6 huius fasciculi cernitur, quatuor folia quondam fuisse conspicua; quorum quod tertium fuit paene integrum a me tenebris ereptum atque in altero huius operis fasciculo p. 44 et 45 editum ratiocinationis nostrae fidem comparat plenissimam.

Textum in his foliis foliorumve particulis scriptum quum accuratius inspexeris, satis bene confiteberis esse conservatum. Variis quidem lacunis interruptus est, sed talibus, quae tum numero paucae sunt, tum facillime explentur, ex. gr. *sacr ..cia* Ez. 44, 29, quod non dubito per *sacrificia* esse reddendum, ita ut sperem fore ut ea, quae in textu unciali minoribus characteribus usus introduxi, in critica vero textus repetitione obliquis literis imprimenda curavi, a doctis lectoribus comprobentur. Haec enim criticae certitudinis esse censeo. Quae vero ad explendas lacunas maiores in p. 9 et 10 conspicuas ex residuis singulorum versuum literis vel initialibus vel finalibus tum Albertus Vogel tum ego ipse coniectura assecuti sumus, quamvis aliquam fidem eo habeant, quod quae spontanea textus graeci versione assecutus sum plerumque cum iis quae Albertus Vogel eadem methodo usus posuerat conveniebant, ultra aliquem verisimilitudinis gradum haud elata esse libenter confiteor.

2. Qua ratione qui ad nostra tempora perlatus est sacer textus, sicuti, quod in tabula photolithographica editioni nostrae adiecta apparet, non minus splendide quam quas antehac edidi codicis partes exaratus est, ita *scriptionis rectitudine* ab illis deflectit quidem, sed non omnino recedit. Verum est, scribam *sini* dedisse pro *sint* 4, 6, *confectionem* pro *confessionem*

7, 10, *per* loco voculae *pro* 6, 17, *ignora* pro *ignoratione* 8, 18, et locos inveniri, ubi aliqua dupliciter posita sint 5, 5. 6, aliqua vero omissa 7, 7 et 9, 18, sed quum non constat, istas vel duplicationes vel omissiones potius ab ipso, quam a scribis librorum quos secutus est admissas esse, tum illius generis mendis vel optima antiquitatis documenta haud raro maculata esse bene sciunt ii, qui veterum codicum aliqua instructi sunt experientia. Qua in re non dissimulandas duco aliquas apud nostrum vocabulorum scriptiones, quae nisi fallor ad pronuntiationem linguae latinae illo tempore usitatam aliquatenus illustrandam faciant. Quod p. 7, 1 et 19, 3 cf. supra p. 30, 2 legis *ostea* pro *ostia,* rusticam literae *i* dilatationem exhibet, qualem codex Fuld. plurimis in locis ostendit ex. gr. *sinete* pro *sinite* (79, 1). Verum quam hic invenimus scriptionem *cocent,* quum aperte verbum *coquent* exprimat, literam *c* graeci *κ* sonum habuisse, quod bene quidem scimus nec tamen pronuntiando exsequimur, dilucide nos docere pergit. Quas res qui non ad nugas relegat, conferre velit, quae in prolegomenis codici Fuldensi praemissis disserui.

3. Unde haud longe distat, quod in ipsa *versione* aliqua hic illic vocabula vel formas vocabulorum admissa cernuntur, quae quum ad elegantiam vel autorum classicorum vel Hieronymi non accedant, plebis minus doctae, forsitan Africanae, fuisse videntur. Cuius generis sunt *columnatio* 3, 2, *tondent* = tondebunt, 5, 5, *exoratorii* 6, 5, *primogenia* 6, 2, *cocinatoria* = culinae 8, 22, alia, de quibus nobis gratulor proxime virum doctissimum *Hermannum Rönsch* tum in peculiari quam de his fragmentis edet dissertatione, tum in libro, cuius titulus erit *Itala et Vulgata,* accuratissimas inquisitiones esse publicaturum. Quod vero proprium versionis tenorem attinet, quamvis eius indoles originalis ipsa simplicitate, qua factum ut misso bonae latinitatis genio verba graeca respondentibus verbis latinis servato quidem suo ordine pure exprimerentur, legentibus prodatur, tamen non omnino desunt loci, in quibus, quod vetus interpres posuerat, manu aliqua posteriore vel emendatum vel amplificatum esse videtur. Neque enim verisimile est, illum vocem *ἔξοδος* per *progressus* 9, 11 vel *καθ' ἑαυτὴν ἔσται* per *seorsim sibi erit ipsa* 10, 23, quae verba magis explicationem in se continent quam versionem, reddidisse; et secundum id, quod Hier. in comm. p. 1048 dicit, LXXviros pro *principe ducem* vertisse, recte concluseris, in eo quo ille usus est veteris latinae interpretationis exemplari, non verbum *princeps,* quod noster habet, sed *dux* locum habuisse 7, 9. 15. 8, 1. 14. 18.

4. Denique si quaesiveris, quomodo latinus fragmentorum nostrorum textus ad graecum textum variorum qui sunt versionis Alexandrinae codicum referatur, primum mecum dolebis, in celebratissimo codice bibliorum Sinaitico totum vaticiniorum Ezechielis volumen desiderari, ita ut ad eam, quam instituimus, textuum comparationem adhiberi non potuerit. Quod Vaticanum et Alexandrinum attinet, quorum summam in constituendo textu LXXvirali auctoritatem esse constat, ut rem bene diiudicare possis, primum moneo, in istis capitibus hunc ab illo dissentire LXVI locis. Utram igitur in partem fragmenta nostra abeant inquirens primum XVIII locos excipias, ubi quid legerit vetus interpres ex textu latino dirimi nequit, ex. gr. 11, 27, ubi Vat. habet *οὐ ξυρήσονται,* Alex. vero *οὐ μὴ ξυρ.* et noster vertit *non radent,* vel 19, 14, ubi Vat. *τρίτον* habet, Alex. *τὸ τρίτον* et noster *tertiam.* Qui reliqui sunt XLVIII loci, ita comparatos invenies, ut fragmenta nostra cum Vaticano faciant tricies, cum Alexandrino quatuordecies, et quum Vaticanum duodevicies excludunt, Alexandrinum repellant tricies et quater; quibus numeris

addas, quod, ubi illi inter se consentiunt, fragmenta tum ab hoc, tum ab illo tricies et sexies recedant. Unde patet ista fragmenta, quod iam de iis vidimus, quae antea edita sunt, licet ab utroque non raro diversa sint, magis tamen ad similitudinem Vaticani, quam Alexandrini accedere, quem, praeterquam quod maiorem variantium lectionum copiam continet, vel in paucis his capitulis aliquos locos praebere adnoto, qui non tam textum, quam additamenta textui adiecta sive textus explicationes exhibeant, cf. 17, 48. 20, 32. 20, 51. Reliquos, qui ad apparatum Holmesianum adhibiti sunt codices, i. e. Marchalianum et viginti quinque minuscularii generis libros mss., quibus adnumeres codd. Sergii vetustissimasque editiones Complutensem et Aldinam, multo pluries a fragmentis nostris improbari, crucicularum, quas singulis apposui, numero fere infinito facillime edoceberis. Sed tamen hos quoque laude sua impertias. Ab illis enim si eos discreveris locos, quos stellulis congruentiam lectionum manifestantibus distinxi, ut reliquorum gregem hic missum faciam, videbis codicem Marchalianum quater, codd. 22. 198. 231. 233 novies, 23. 42 decies, 26. 48. 90 undecies, 51. 238 et Compl. duodecies, 36. 106 terdecies hoc splendore ornari: inter quos qui sunt codd. 22. 26. 36. 48. 51. 231, eos iam in altero huius operis fasciculo cf. p. 121 animadverti aliqua inter se necessitudine esse coniunctos. Ceterum non possum quin confitear, numerorum quos hic posui, licet longa difficilique ratiocinatione a me conquisiti sint, non speciale esse pretium, quia, num singula quaepiam vocabula variis lectionibus adnumeranda sint, an inter sphalmata locum habeant, facile quis dubitaverit, sed universalem potius esse naturam nec nisi ad codicum rationes generatim diiudicandas idoneam.

Unde si rem generali subdideris conspectui, eam, qua celeberrima illa sacrae scripturae documenta apud nos utuntur, auctoritatem feliciter vides confirmari.*) In longinquis abhinc regionibus vetusta aliqua folia membranacea tegumentis librorum vermibus exesorum indita inveniuntur, solvuntur, leguntur — quid nobis commodi collatura? Antiquitatis christianae aliquas reliquias continent, methodum, qua nos praecipua illa documenta sequentes ad certam sacrae scripturae lectionem pergimus, comprobantes animosque nostros et confirmantes et promoventes. Qua in via qui fortissime inter nostrates procedit, doctae Germaniae decus eximium *Constantinus Tischendorf,* ut ex illis documentis, de quorum usu non uno nomine meritus est, post exacta alius generis opera pretiosa versionis Vet. Testamenti Alexandrinae novam, qua eruditi maxime egent, recensionem conficiat, tum pro literarum sacrarum quo multi flagrant studio, tum pro eo quod inter nos est amicitiae vinculo etiam atque etiam opto atque exoro.

---

*) Codicem Sinaiticum eo tempore, quo fragmentorum nostrorum fasc. I et II editi sunt, nondum ad lucem protractum, ut hanc operi mantissam addam, ad illustrandum eorum textum haec conferre observo: Ioel 1,1 *ἡμῶν* (uestrorum) . . ib. 5 *ἐξῆχθη* (ablata est) . . ib. 6 *μύλαι σκύμνου αὐτοῦ* (molares eius sicut catuli leonis) . . ib. 9 *ἐξῆλθε* (ablata est) . . *θυσιαστηρίῳ* om. *κυρίου* (altario) * . . ib. 13 *ἐπέσχηκεν* (ablata est) . . 2,5 *πολὺς ἰσχυρὸς* (multus et fortis) . . 4,16 om. *ὁ δὲ κύριος — αὐτοῦ* . . ib. 17 *ἁγίῳ μου* (sancto meo) * . . Ion. 1,14 om. *τῆς ψυχῆς — σὺ* . . ib. 14 *ἔβαλον* (miserunt) * . . ib. *θυσίας* (hostias) * . . 2,1 *καὶ κατέπιεν* (ut gluttiret) . . ib. 2 om. *αὐτοῦ ἐκ — τὸν θεὸν* . . ib. 4 *με ἐκύκλωσαν* (me circumierunt) * . . ib. 6 *ὕδωρ μοι* (aqua mihi) * . . ib. 11 *προςετάγη τῷ κήτει* (praeceptum est ceto) * . . ib. 3 *ἡμερῶν τριῶν* (dierum trium) * . . 3,7 *καὶ πάντων μεγιστάνων αὐτῶν* (et a maioribus civitatis eius) . . ib. *γευσάσθωσαν μηδὲν μηδὲ* (non gustent quicquam neque) * . . ib. 7. 8 *πιέτωσαν καὶ περιεβάλοντο* (bibant. Et cooperuerunt) * . . ib. 8 *ὁδοῦ αὐτοῦ* (uia sua) * . . ib. 10 *αὐτοὶ* (eis) . . 4,3 *ὦ κύριε* (dme.) . . ib. 5 *ἑαυτῷ* (sibi) * . . *ἐν τῇ πόλει* (ciuitati) . . ib. 6 *κακῶν αὐτῶν* (malis eius); in quibus Sinaiticum vides duodecies cum fragmentis consentire, quindecies iis refragari, et, si textum contuleris, experieris Vaticani similiorem esse quam Alexandrini.